

**VALODU JOMAS
STUDIJU KURSU APRAKSTI
PILNA LAIKA STUDIJAS**

LATVIEŠU VALODAS UN LITERATŪRAS SKOLOTĀJS (123 ECTS)	3
1. Integrēta valodas un mācību satura apguve lingvistiski neviendabīgā mācību vidē	3
2. Kontrastīvā valodas psiholoģija.....	8
3. Latviešu literatūras didaktika	12
4. Latviešu literatūras didaktika I	18
5. Latviešu literatūras didaktika II	23
6. Latviešu valodas didaktika	27
7. Latviešu valodas didaktika I	32
8. Latviešu valodas didaktika II	36
9. Latviešu valodas kā svešvalodas didaktika	40
10. Studiju darbs III	44
11. Bērnu un jauniešu literatūra skolā	47
12. Bērnu un jauniešu literatūra skolā I	52
13. Bērnu un jauniešu literatūra skolā II	56
14. Etnolingvistika: teorija un skolas prakse	60
15. Ievads baltu valodu vēsturē	65
16. Ievads literatūrzinātnē	70
17. Ievads valodniecībā.....	74
18. Kontrastīvā gramatika skolotājiem	79
19. Latviešu folklor.....	83
20. Latviešu literatūras vēsture	87
21. Latviešu literatūras vēsture I	97
22. Latviešu literatūras vēsture II.....	103
23. Latviešu literatūras vēsture III.....	110
24. Latviešu valodas un literatūras sociālie un reģionālie aspekti.....	114
25. Multilingvāla sabiedrība un klase.....	121
26. Mūsdienu latviešu literārā valoda: leksikoloģija un frazeoloģija.....	125
27. Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija	129
28. Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I	135
29. Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija II	140
30. Mūsdienu literārā latviešu valoda: morfēmika un vārddarināšana.....	144
31. Mūsdienu latviešu literārā valoda: pragmatika.....	149
32. Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeutika, fonētika	153
33. Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeutika, fonētika I	161

34. Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika II	166
35. Mūsdienu latviešu literārā valoda: sintakse.....	171
36. Mūsdienu latviešu literārā valoda: sintakse I.....	177
37 Mūsdienu latviešu literārā valoda: sintakse II.....	181
38. Pasaules literatūras vēsture.....	186
39 Pasaules literatūras vēsture I.....	193
40. Pasaules literatūras vēsture II.....	197
41. Pasaules literatūras vēsture III.....	202
42. Radošā rakstniecība un tekstveide	207
43. Semiotikas pamati skolotājiem	214
44. Valodas korpusi izglītības procesā	218

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Integrēta valodas un mācību satura apguve lingvistiski neviendabīgā mācību vidē
Studiju kursa kods (DUIS)	
Zinātnes nozare	Izglītības zinātnes
Kursa līmenis	4
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	8
Semināru stundu skaits	8
Praktisko darbu stundu skaits	16
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: pilnveidot topošo skolotāju izpratni par integrētas valodas un mācību satura apguves (turpmāk – CLIL) teorētiskajiem aspektiem un attīstīt praktiskās iemaņas integrētai valodas un mācību satura nodrošināšanai dažādu jomu mācību priekšmetos lingvistiski neviendabīgā mācību vidē. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Pilnveidot studējošo izpratni par integrētas valodas un mācību satura apguves teorētiskajiem aspektiem lingvistiski neviendabīgā mācību vidē. 2. Attīstīt kompetenci izvīzīt sasniedzamos rezultātus mācību stundai, kurā integrēti tiks apgūta valoda un mācību saturs, plānot mācību stundas saturu, atlasot izglītojamo vecumposmam, mācību priekšmeta specifikai un izglītojamo valodas attīstības līmenim atbilstošus mācību līdzekļus, metodes un metodiskos paņēmienos un izmantojot mācīties rosinošu atgriezenisko saiti. 3. Veicināt prasmi sniegt izglītojamajiem nepieciešamo atbalstu mācību stundā, kurā notiek integrēta valodas un mācību satura apguve, pilnveidojot viņu valoddarbības prasmes. 4. Pilnveidot profesionālo kompetenci sadarboties ar kolēģiem mācību satura un valodas apguves plānošanā.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 8 st., semināri (S) – 8 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Integrēta valodas un mācību satura apguve (CLIL): lingvistiskie, sociāli psiholoģiskie un pedagoģiskie aspekti. L2, S2, Pd4	

CLIL: pasaules un Latvijas pieredze un labās prakses piemēri. Vienotas skolas pieejas ieviešana Latvijā. L2, S2, Pd6 Mācību procesa didaktiskie aspekti dažādu jomu mācību stundās CLIL kontekstā. P4, Pd6 Valodas prasmju attīstība mācību stundā ar integrētu mācību saturu un valodas apguvi. P4, Pd8 Mācīšanās aspekts CLIL mācību procesā. L2, P2, Pd6 Kultūras un sociālais aspekts CLIL mācību procesā. L2, S2, Pd6 Skolotāju sadarbība CLIL kontekstā. S2, P2, Pd4 CLIL mācību stundas plānošana. P4, Pd8
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: Izprot CLIL teorētiskos aspektus un iespējas dažādu jomu mācību priekšmetu stundās atšķirīgos vecumposmos. Izprot mācību stundas integrētai valodas un mācību satura apguvei atšķirības no mācību stundas mācību satura apguvei, kā arī CLIL mācību stundas saikni ar latviešu valodas vai svešvalodas mācību stundu. Zina atbalsta veidus izglītojamajiem un pedagogiskās stratēģijas starpkultūru kompetences attīstībai mācību stundā ar integrētu valodas un mācību satura apguvi. Izprot valodas un mācību priekšmeta skolotāja sadarbības lomu CLIL kontekstā. PRASMES: Prot atlasīt, analizēt un kritiski izvērtēt zinātnisko literatūru par aktualitātēm CLIL jomā, izmantot iegūto informāciju pētījuma plānošanai un veikšanai. Prot izvirzīt sasniedzamos rezultātus integrētai valodas un mācību satura apguves stundai, atlasīt vecumposmam atbilstošas mācību metodes, metodiskos paņēmienus, resursus un līdzekļus, organizēt uz izglītojamo valodas prasmju attīstību orientētu vērtēšanu un atgriezenisko saiti. Prot plānot valodas apguvi, izmantojot daudzveidīgus uzdevumus un vingrinājumus valodas prasmju attīstībai integrētā valodas un mācību satura apguves procesā, adaptēt un patstāvīgi izstrādāt mācību materiālus izglītojamo ar atšķirīgām valodas prasmēm atbalstam. KOMPETENCE: Plāno integrētu valodas un mācību satura apguves procesu, sekmējot izglītojamo valodas prasmju attīstību un pozitīvas attieksmes pret valodu veidošanos. Spēj sadarboties ar dažādu jomu mācību priekšmeta skolotājiem, plānojot mācību stundu integrētai valodas un mācību satura apguvei un nodrošinot uz savstarpēju cieņu un toleranci balstītu mācību vidi.
Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums
Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: Zinātniskās literatūras analīze un izvērtēšana par aktualitātēm CLIL jomā, kolāžas veidošana par CLIL teorētiskajiem aspektiem. Pētījuma veikšana par integrētu valodas un mācību satura apguvi Latvijā: stipro un vājo pušu apzināšana. Mācību līdzekļu atlasīšana izmantošanai integrētai valodas un mācību satura apguvei dažādu mācību jomu priekšmetu mācību stundās (darbs ar Latviešu valodas aģentūras izstrādātajiem mācību līdzekļiem). Uz valodas prasmju apguvi attiecināmu sasniedzamo rezultātu izvirzīšana viena mācību priekšmeta brīvi izvēlētam tematam noteiktā vecumposmā, mācību uzdevumu izstrāde valodas prasmju attīstībai apgūstamā temata ietvaros. Atgādņu, grafisko organizatoru komplekta izveide mācību satura apguvei vienam brīvi izvēlēta mācību priekšmeta tematam noteiktā klasē. Mācību materiālu adaptēšana, izmantojot vieglās valodas pamatprincipus. Dažādu jomu mācību priekšmetu grāmatu izvērtēšana starpkultūru izglītības kontekstā. Skolotāju sadarbības labās prakses piemēru izpēte: darbs ar izglītības iestāžu metodiskā darba plāniem.

8. Vienas mācību priekšmeta stundas sagatavošana integrētai valodas un mācību satura apguvei izvēlētajam vecumposmam.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, seminārnodarbībās un starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu.

Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Studējošo darbs seminārnodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Mācību uzdevumu izstrāde valodas prasmju attīstībai viena mācību priekšmeta brīvi izvēlētam tematam noteiktā vecumposmā (4.temats) – 15%.
Atgādņu, grafisko organizatoru komplekta izstrāde mācību satura apguvei vienam brīvi izvēlēta mācību priekšmeta tematam noteiktā klasē; mācību materiālu adaptēšana, izmantojot vieglās valodas pamatprincipus (5.temats) – 15%.
Vienas mācību priekšmeta stundas sagatavošana un demonstrēšana integrētai valodas un mācību satura apguvei izvēlētajam vecumposmam (8.temats) – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (piedalīšanās diskusijā par iepriekš izstrādātajiem ar CLIL saistītajiem jautājumiem: teorētiski pamatota un argumentēta viedokļa izteikšana par vienu no jautājumiem, citu izteikto viedokli papildināšana un komentēšana) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Integrēta valodas un mācību satura apguve (CLIL): lingvistiskie, sociāli psiholoģiskie un pedagoģiskie aspekti. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: CLIL jēdzieni, raksturojums, vēsturiskie aspekti un perspektīvas iezīmes izglītības paradigmas maiņas un glokalizācijas kontekstā.

SEMINĀRS: Bilingvisms un intelekts. Bilingvisms un domāšana. Bilingvisms un kognitīvās teorijas. CLIL kā didaktiskā pieeja, kurā valoda tiek izmantota kā instruments citu mācību priekšmetu apguvē, pieejas pamatojums, mērķi, uzdevumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze un izvērtēšana par aktualitātēm CLIL jomā, kolāžas veidošana par CLIL teorētiskajiem aspektiem.

2. CLIL: pasaules un Latvijas pieredze un labās prakses piemēri. Vienotas skolas pieejas ieviešana Latvijā.
L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Bilingvālā izglītība kā priekšnosacījums vienotas skolas pieejas ieviešanai. CLIL pirmsākumi 20.gs. 90. gadu beigās: mācību satura un latviešu valodas integrēta apguve. Vienotas skolas pieejas raksturojums.

SEMINĀRS: Integrēta valodas un mācību satura apguve: aktuālās situācijas raksturojums Latvijā un citu valstu labās prakses piemēri.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pētījuma veikšana par integrētu valodas un mācību satura apguvi Latvijā: stipro un vājo pušu apzināšana.

3. Mācību procesa didaktiskie aspekti dažādu jomu mācību priekšmetu stundās CLIL kontekstā. P4, Pd6

PRAKTISKAIS DARBS: Dažādu mācību priekšmetu stundas integrētai valodas un mācību satura apguvei: mācību stundas sasniedzamie rezultāti, mācību metodes un metodiskie paņēmieni, vērtēšana, atgriezeniskā saite, stundas plānošana, izmantojamie resursi un mācību līdzekļi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību līdzekļu atlasīšana izmantošanai integrētai valodas un mācību satura apguvei dažādu mācību jomu priekšmetu mācību stundās (darbs ar Latviešu valodas aģentūras izstrādātajiem mācību līdzekļiem).

4. Valodas prasmju attīstība mācību stundā ar integrētu mācību satura un valodas apguvi. P4, Pd8

PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu valodas mācību satura integrēšanas iespējas dažādu jomu mācību priekšmetu stundās atšķirīgos vecumposmos. Valodas plānošana. Valoddarbības veidu – klausīšanas, runāšanas, lasīšanas, rakstīšanas – attīstība dažādu mācību priekšmetu stundās. Tekstpratības attīstība CLIL kontekstā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums): Uz valodas prasmju apguvi attiecināmu sasniedzamo rezultātu izvirzīšana viena mācību priekšmeta brīvi izvēlētam tematam noteiktā vecumposmā. Mācību uzdevumu izstrāde valodas prasmju attīstībai apgūstamā temata ietvaros.

5. Mācīšanās aspekts CLIL mācību procesā. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Individualizācija un diferenciācija, atbalsts izglītojamajiem integrētai valodas un mācību satura apguvei dažādu jomu mācību priekšmetu stundās. Daudzveidīgas mācīšanās stratēģijas CLIL kontekstā.

PRAKTISKAIS DARBS: Vieglā valoda, atgādnēs, grafiskie organizatori, to izmantošanas praktiskās iespējas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums): Atgādņu, grafisko organizatoru komplekta izveide mācību satura apguvei vienam brīvi izvēlēta mācību priekšmeta tematam noteiktā klasē. Mācību materiālu adaptēšana, izmantojot vieglās valodas pamatprincipus.

6. Kultūras un sociālais aspekts CLIL mācību procesā. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Starpkultūru izglītība CLIL kontekstā: dažādības iepazīšana un tolerantas attieksmes veidošanās, starpkultūrs dialogs un integrācija.

SEMINĀRS: Pedagoģiskās stratēģijas starpkultūru kompetences attīstībai integrētā valodas un mācību satura apguves procesā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Dažādu jomu mācību priekšmetu grāmatu izvērtēšana starpkultūru izglītības kontekstā.

7. Skolotāju sadarbība CLIL kontekstā. S2, P2, Pd4

LEKCIJA: Skolotāju sadarbība valodas un mācību satura integrētai apguvei: kas sadarbojas, kāpēc sadarbojas, kā sadarbojas.

PRAKTISKAIS DARBS: Valodas un mācību priekšmeta skolotāju sadarbības labās prakses piemēru izvērtēšana, sadarbības plānošana noteiktu mērķu sasniegšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Skolotāju sadarbības labās prakses piemēru izpēte – darbs ar izglītības iestāžu metodiskā darba plāniem.

8. CLIL mācību stundas plānošana. P4, Pd8

PRAKTISKAIS DARBS: Kritēriju izvirzīšana mācību stundai ar integrētu valodas un mācību satura apguvi. Mācību stundas demonstrēšana un izvērtēšana (pašrefleksija un savstarpējā vērtēšana).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums): Vienas mācību priekšmeta stundas sagatavošana integrētai valodas un mācību satura apguvei izvēlētajam vecumposmam.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij: valoda sabiedrībā. Zin. red. L. Lauze. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
2. Latviešu valodas aģentūra. (2021). Portfolio mācību jomu satura un latviešu valodas integrētai apguvei. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/02/LVA_A4_rokasgraamata_PORTFOLIO_2202.pdf
3. Lazdiņa, S. (red.) (2015). CLIL jeb mācību satura un valodas un integrēta apguve: izglītības paradigmas maiņa. Rīga: LVA.
4. Zariņa, S. (red.). (2021). Mācības bilingvāli un latviešu valodā: rokasgrāmata sākumskolas pedagogiem. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/01/LVA_A4_rokasgraamata_WEB.pdf

Papildus informācijas avoti

1. Aičisone, Dž. (2015). Runātspējīgais zīdītājdzīvnieks. Rīga: LVA.

2. Burima, M. (red.). (2019). CLIL jeb mācību satura un valodas integrēta apguve: ietvari, pieredze, izaicinājumi. Rīga: LVA.
3. CLIL Glossary (2015). Pieejams: <https://www.cambridgeenglish.org/Images/22194-tkt-clil-glossary-document.pdf>
4. Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, novērtēšana (2006). Rīga: LVA. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/Projekti/LV_mat_evp_valodu_pase.pdf
5. IAC (2011). Starpkultūru saskarsme. Pieejams: <http://www.integration.lv/uploads/files/informativie-materiali/iacgramatal.pdf>
6. Martena, S., Laiveniece, D., & Šalme, A. (2021). Lingvodidaktika: latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/02/LVA_lingvodidaktika_web.pdf
7. Lazdiņa, S. (2017). Vai tikai mūzikā ir polifonija: valodu izglītības plānošana globalizācijas procesu kontekstā. V. Ļubkina, S. Ušča (red.). Izglītības reforma vispārizglītojošajā skolā: izglītības satura pētījumi un ieviešanas problēmas. Rēzekne: Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, 40.-53.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Cenoz, J. (2015). Content-based instruction, content, and language integrated learning: the same or different? Language, Culture and Curriculum, 28(1), 8-24. <https://doi.org/10.1080/07908318.2014.1000922>
2. Gierlinger, E. (2013). The languages for CLIL Model. Pieejams: <http://clilingmesoftly.wordpress.com/clil-teachers-tl-competence>
3. Marsh, D. (2012). Content and Language Integrated Learning (CLIL). A Development Trajectory. University of Cordoba. Pieejams: <https://core.ac.uk/download/pdf/60884824.pdf>
4. Marsh, D., Mehisto, P., Wolff, D., & Martin, M. J. F. (2010). European Framework for CLIL Teacher Education. Pieejams: <https://www.english-efl.com/wp-content/uploads/pdf/CLIL-EN.pdf>

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Kontrastīvā valodas psiholoģija
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo4075
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	4
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	24
<i>Semināru stundu skaits</i>	8
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova (<i>Dugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Anna Vulāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova	
<i>Priekšzināšanas</i>	
Nav nepieciešamas	
<i>Studiju kursa anotācija</i>	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot izpratni par kontrastīvās valodas psiholoģijas jēdzienu un valodas psiholoģisko būtību, pilnveidot prasmi iesaistīties starpkultūru dialogā.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Iepazīt kontrastīvās valodas psiholoģijas jēdzienu un valodas psiholoģiju. 2. Veidot izpratni par reālās, kultūras un valodas pasaulainu jēdzienu. 3. Veidot izpratni par latviešu un vācu vai citas tautas pasaulainu, tās atspoguļojumu latviešu un vācu vai citā valodā. 4. Pilnveidot prasmi analizēt un sistematizēt valodas materiālu, lai rekonstruētu latviešu un citu tautu priekšstatus par kultūras vērtībām.	
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 24 st., semināri (S) – 8 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Kontrastīvās valodas psiholoģijas jēdziens. Valodas psiholoģiskā būtība. L4, Pd6 2. Latviešu un vācu vai citas tautas cilvēka etnopsiholoģiskais portrets, tā atspoguļojums latviešu un vācu vai citā valodā. L4, Pd6 3. Latviešu un vācu vai citas valodas jēdzieniskais universs. L4, Pd8 4. Emocionalitātes izteikšanas veids latviešu un vācu vai citā valodā un runas uzvedībā. L2, S2, Pd8 5. Pasaules prognozējamības / neprognozējamības atspoguļojums latviešu un vācu vai citas tautas raksturā un valodā. L4, S4, Pd6 6. Iracionalitātes atspoguļojums latviešu un vācu vai citas tautas raksturā un valodā. L2, S2, Pd8 7. Lingvokulturoloģijas potenciāls izglītojamo sociokultūras kompetences pilnveidošanā. L4, Pd6	
<i>Studiju rezultāti</i>	
ZINĀŠANAS:	

1. Izprot kontrastīvās valodas psiholoģijas jēdzienu, latviešu un vācu vai citas tautas pasaulainu, tās atspoguļojumu latviešu un vācu vai citā valodā, ir izveidojies priekšstats par valodas koncepta un konceptsfēras jēdzienu.
2. Zina valodas materiāla lingvokulturoloģiskās analīzes principus un veidus.

PRASMES:

3. Prot analizēt latviešu un vācu vai citas valodas materiālu lingvokulturoloģiskā aspektā, salīdzināt dažādu tautu runas kultūras tradīcijas, lai varētu atrast tajās kopīgo un atšķirīgo un iesaistīties starpkultūru dialogā; prot analizēt kultūru konflikta situācijas.
4. Prot reaģēt uz izglītojamo vajadzībām, atbilstoši tām plānot savu darbību, veidot mācību uzdevumus starpkultūru dialoga aspektā, studiju kursā gūtās zināšanas saistīt ar konkrētu pedagoģisku uzdevumu risinājumu un mācību uzdevumu un materiālu izstrādi.
5. Prot patstāvīgi pilnveidot zināšanas par kultūru dialogu un kultūru konfliktu, patstāvīgi izpētīt citu tautu valodas pasaulainu, prezentēt savu pētījumu rezultātus.

KOMPETENCE:

6. Pilnveidota lingvistiskā, pragmatiskā un profesionālā kompetence – studējošie argumentēti spriež par kontrastīvās psiholoģijas teorētiskajām problēmām un aktuāliem valodas apguves jautājumiem, prot piemērot teorētiku atziņas skolas mācību vajadzībām un izstrādāt atbilstošus mācību uzdevumus.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu. Studējošie patstāvīgā darba ietvaros

1. studē un analizē teorētisko literatūru;
2. iegūst empīrisku lingvokulturoloģisko materiālu par pētāmajām valodas vienībām;
3. pēta, analizē semināros apspriežamos konceptus un gatavojas seminārnodarbībām;
4. izstrādā divus referātus par patstāvīgi izvēlētu tematu.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Lekciju regulārs apmeklējums un aktīvs darbs seminārnodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 40%:
Referāts par patstāvīgi izvēlētu tematu – 20%.
Referāts par patstāvīgi izvēlētu tematu – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 40%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Kontrastīvās valodas psiholoģijas jēdziens. Valodas psiholoģiskā būtība. L4, Pd6

LEKCIJA: Kontrastīvās valodas psiholoģijas jēdziens. Valodas psiholoģiskā būtība. Valoda kā tautas kultūras sastāvdaļa. Reālās, kultūras un valodas pasaulainas jēdziens mūsdienu zinātnē. Latviešu un

vācu vai citas tautas domāšana, psiholoģija, apkārtējas pasaules uztvere un latviešu un vācu vai cita valoda. Latviešu un vācu vai cita valoda kā latviešu un vācu vai citas tautas psiholoģiska stāvokļa un darbības fenomēns. R. Redfilda, F. Kainco, E. Rihtera u. c. viedoklis.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras par pētāmajiem konceptiem izpēte un analīze.

2. Latviešu un vācu vai citas tautas cilvēka etnopsiholoģiskais portrets, tas atspoguļojums latviešu un vācu vai citā valodā. L4, Pd6

LEKCIJA: Tautas etnopsiholoģiskais portrets un tautas valoda. Latviešu un vācu vai citas tautas etnopsiholoģiskais portrets: konceptuālais raksturojums, pamatojoties uz valodas analīzi (etnolingvistikas un lingvokulturoloģijas pieredzes apkopojums).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvokulturoloģisko materiālu par pētāmajām problēmām izpēte un analīze.

3. Latviešu un vācu vai citas valodas jēdzieniskais universs. L4, Pd8

LEKCIJA: Valodas konceptsfēras jēdziens. Koncepta jēdziens, koncepts kā mentāla vienība. Latviešu un vācu vai citas valodas jēdzieniskais universs un tā semantiskais raksturojums. Vārda un teksta lingvokulturoloģiskās analīzes principi un veidi.

SEMINĀRS: Latviešu un vācu vai citas valodas konceptu "māja", "ēdiens", "laiks" u.c. analīze. Koncepta "laiks" salīdzināmā analīze no etnolingvistikas un lingvokulturoloģijas viedokļa.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvokulturoloģisko materiālu par pētāmajiem konceptiem izpēte un analīze.

4. Emocionalitātes izteikšanas veids latviešu un vācu vai citā valodā un runas uzvedībā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Emocionalitāte kā latviešu un vācu vai citas tautas rakstura īpašības. Latviešu un vācu vai citas tautas rakstura emocionalitātes izpausme valodā ("emocionālie" vārdi – lietvārdi, darbības vārdi utt.; emocijas neverbālajā uzvedībā). Koncepti "dvēsele", "sirds", "mīlestība", "draudzība" u.c. latviešu un vācu vai citā kultūrā un latviešu un vācu vai citā valodā, to analīze.

SEMINĀRS: Kultūru dialogs un kultūru konflikts (diskusija). Latviešu un vācu vai citas valodas konceptu "dvēsele", "sirds" salīdzināmā analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvokulturoloģisko materiālu par pētāmajiem konceptiem izpēte un analīze.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMS: Referāts par patstāvīgi izvēlētu tematu.

5. Pasaules neprognozējamības atspoguļojums latviešu un vācu vai citas tautas raksturā un valodā. L4, S4, Pd6

LEKCIJA: Pasaules prognozējamība / neprognozējamība (pasivitāte un fatālisms) kā latviešu un vācu vai citas tautas rakstura īpašības. Koncepti "liktenis", "laime", "lēmprātība", "slinkums" u.c. latviešu un vācu vai citas tautas kultūrā un latviešu un vācu vai citā valodā, to analīze.

SEMINĀRS: Latviešu un vācu vai citas valodas koncepta "liktenis" salīdzināmā analīze. Starpkultūru uzdevumu veidošana un prezentēšana latviešu un vācu vai citas valodas konceptu "liktenis un laime" analīzes pamatā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvokulturoloģisko materiālu par pētāmajiem konceptiem izpēte un analīze. Starpkultūru uzdevumu veidošana un prezentēšana.

6. Iracionalitātes atspoguļojums latviešu un vācu vai citas tautas raksturā un valodā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Iracionalitāte kā latviešu un vācu vai citas tautas rakstura īpašības. Koncepti "dzīve", "nāve", "grēks", "Dievs" u.c. latviešu un vācu vai citas tautas kultūrā un latviešu un vācu vai citā valodā, to analīze. Latviešu un vācu vai citas valodas runas uzvedību modeļu analīze (bezpersonas konstrukcijas, gribas trūkums, vajadzība, neiespējamība, pienākums, bezspēcība utt.).

SEMINĀRS: Latviešu un vācu vai citas valodas konceptu "dzīve", "nāve", "grēks" u.c. salīdzināmā analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvokulturoloģisko materiālu par pētāmajiem konceptiem izpēte un analīze.

2. STARPPĀRBAUDĪJUMS: Referāts par patstāvīgi izvēlētu tematu.

7. Lingvokulturoloģijas potenciāls izglītojamo sociokultūras kompetences pilnveidošanā. L4, Pd6

LEKCIJA: Lingvokulturoloģijas materiāls valodu stundās. Lingvokulturoloģiskā esēja: runas žanra īpatnības, veidošanas principi. Lingvokulturoloģiskās esejas izmantošanas iespējas izglītojamo sociokultūras kompetences pilnveidošanā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvokulturoloģisko materiālu par pētāmajiem konceptiem izpēte un analīze.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Everts, D. (2022). Valoda – kultūras instruments. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.

2. Gavriļina, M., & Vulāne, A. (2008). Valodā veldzējas tautas dvēsele... Rīga: Mācību grāmata.

3. Gavriļina, M., & Vulāne, A. (2008). Valodas un kultūras mijiedarbība dzimtās valodas stundas. Tagad, № 2, 32.–37. lpp.
4. Martena, S., Laiveniece, D., & Šalme, A. (2021). Lingvodidaktika: latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem. Rokasgrāmata pamatskolas un vidusskolas pedagogiem. Rīga: VISC. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/02/LVA_lingvodidaktika_web.pdf
5. Šuplinska, I. (galv. red.). (2012). Latgales lingvoteritoriāla vārdnīca. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola.

Papildus informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
2. Džozets, Dž. (2008). Valoda un politika. Rīga: Zinātne.
3. Skujiņa, V., Anspoka, Z., Kalnbērziņa, V., & Šalme, A. (2011). Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca. Pieejams: <https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/08-Vardnica.pdf>
4. Spolskis, B. (2011). Valodas pārvaldība. Rīga: Zinātne.
5. Strelēviča-Ošiņa, D. (2011). Kāpēc mēs gribam, lai valoda būtu pareiza? Rīga: LU Latviešu valodas institūts.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Linguistica Lettica (Kopš 1997). Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
2. Valoda dažādu kultūru kontekstā (Kopš 1997). Rakstu krājums. Daugavpils: Saule.
3. Vārds un tā pētīšanas aspekti (Kopš 1997). Rakstu krājums. Liepāja: LiePA.

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

STUDIJU KURSA APRAKSTS

Studiju kursa nosaukums	Latviešu literatūras didaktika
Studiju kursa kods (DUIS)	Izgl2013
Zinātnes nozare	Izglītības zinātnes
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	4
ECTS kredītpunkti	6
Kopējais kontaktstundu skaits	64 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	32
Semināru stundu skaits	-
Praktisko darbu stundu skaits	32
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	96
Kursa autors(-i)	
Dr.paed. docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
Priekšzināšanas	
Ievads literatūrzinātnē Latviešu folklorā Latviešu literatūras vēsture I, II Pasaules literatūras vēsture Bērnu un jauniešu literatūra skolā I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: nodrošināt topošo literatūras skolotāju teorētisku un praktisku sagatavošanu, apgūstot mūsdienīgus literatūras mācību metodikas pamatprincipus, folkloras un literārā teksta analīzes un interpretācijas iespējas skolā.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Pilnveidot izpratni par mācību metodēm un paņēmieniem, par izglītojamo komunikatīvās kompetences, kritiskās domāšanas attīstīšanu un radošo spēju rosināšanu literatūras stundās.	
2. Apgūt zināšanu un prasmju vērtēšanas nosacījumus.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., praktiskie darbi (P) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st.	
1. Literatūra – mācībspriekšmets un mākslas veids, tā sekmīgas apguves nosacījumi. Literatūras stundas mācību saturs. Normatīvie dokumenti, Pamatizglītības standarts un Vispārējās vidējās izglītības standarts. Literatūras stundas struktūra. L4, P2, Pd6	
2. Daiļdarba uztveršanas īpatnības dažādos vecumposmos. Literārās lasīšanas būtība. L4, P2, Pd8	
3. Vispārdidaktiskās mācību metodes literatūras stundās. Interaktīvās mācību metodes literatūras stundās. Izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšana. Zināšanu pārbaudes paņēmieni literatūrā. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās. L4, P4, Pd10	
4. Temata atseguma veidošana. Mācību aktivitātes un mācīšanās stratēģijas literatūras stundā. Noteikta temata izstrāde caurviju prasmju ietvaros. Taksonomijas (B. Blūma, SOLO) izmantošana mācību uzdevumu izstrādē. Atgātnes veidošanas metodiskie nosacījumi. L2, P4, Pd12	
5. Literatūras apguve satura un formas vienībā. Literatūras apguve veidu, žanru un virzienu kontekstā. L2, P4, Pd12	
6. Folkloras aktualizācija un apguves vadīšana literatūras stundās. Literārās pasakas/autorpasakas apguves vadīšanas metodiskie nosacījumi. Prozas (novele, stāsts, eseja, miniatūra, romāns)	

apguves vadīšana literatūra stundās. Tēls, personāžs literārā tekstā, tā analīzes nosacījumi. L4, P2, Pd8   7. Dzejas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās. Dramaturģijas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās. Mācību uzdevumu izstrāde tēla analīzei dažādu žanru tekstos. L4, P2, Pd8   8. Izglītojamo radošās darbības raksturojums un rosināšana darbā ar tekstu literatūras stundā. Pārspriedums, eseja u.c. radošie rakstu darbi literatūras stundās. Izglītojamo zinātniski pētniecisko darbu strukturēšanas un vadīšanas metodiskie nosacījumi. L4, P2, Pd6   9. Kultūras konteksta (mūzika, vizuālā māksla, teātra māksla) raksturojums literārā teksta analīzes gaitā. L2, P2, Pd6   10. Vizualizācijas jēdziens un pielietojums teksta apgūvē. Mācību un uzskates līdzekļu, IT pielietojums literatūras stundās. L2, P4, Pd8   11. Mākslas darba radīšanas, interpretēšanas un prezentēšanas iespējas ar dažādiem materiāliem, tehnikām un tehnoloģijām. P2, Pd6   12. Starppriekšmetu saiknes realizēšanas iespējas literatūras stundās. P2, Pd6
<i>Studiju rezultāti</i>   ZINĀŠANAS: 1. Izprot literatūras mācību būtību, mērķus un uzdevumus, formulē un pamato pamatnostādnes mūsdienīgas literatūras stundas vadīšanā. 2. Zina literatūras mācību plānošanas organizācijas un vērtēšanas pieejas un principus, izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšanas kritērijus. 3. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālās tendences literatūras mācību metodikā. PRASMES: 4. Prot organizēt literatūras mācību procesu, mērķtiecīgi izmantojot atbilstošas mācību metodes, metodiskos paņēmienus, darba formas, digitālās tehnoloģijas un rīkus, spēj izstrādāt jēgpilnus uzdevumus darbam ar folkloras/ literāro tekstu. 5. Īsteno starppriekšmetu saikni literatūras stundas ietvaros, integrējot dažādu mācību priekšmetu saturu. 6. Izprot un pielieto daudzveidīgus mācīšanās pieejas aspektus izglītojamo radošās darbības un kritiskās domāšanas rosināšanai, kultūras konteksta apgūvei. KOMPETENCE: 7. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu atbildīgai, patstāvīgai un mērķtiecīgai literatūras mācību procesa plānošanai un organizācijai, izglītojamo sasniegumu vērtēšanai un sava darba pašvērtējumam. 8. Spēj jēgpilni lietot digitālās mācību tehnoloģijas un rīkus. 9. Prot izmantot atbilstošas literatūras mācību procesa un mācību rezultātu vērtēšanas pieejas, summatīvās un formatīvās vērtēšanas paņēmienus.
<i>Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums</i>   Studējošo patstāvīgais darbs ir saistīts ar lekcijā analizēto tematu un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Darbs ar pamatzglītības standartu, literatūras mācību programmu, Skola 2030 izstrādātajiem materiāliem. Stundas plānošana. 2. Zinātniskās literatūras analīze, sagatavošanās diskusijai. 3. Snieguma līmeņa aprakstu veidošana. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās. 4. Mācību līdzekļu izstrāde literatūrā – komplekso mācību uzdevumu, mācīšanās stratēģiju un atgādņu veidošana. Mācību grāmatu satura analīze un izvērtēšana izmantoto mācīšanās stratēģiju, caurviju prasmju un skolēna kognitīvās darbības kontekstā. 5. Literārā teksta analīze literatūras tipu un virzienu kontekstā. 6. Literatūras stundas fragmentu sagatavošana folkloras, literārās pasakas/autorpasakas, prozas (novele, stāsts, eseja, miniatūra, romāns apgūvei). 7. Mācību uzdevumu izstrāde tēla analīzei dažādu žanru tekstos.

8. Mācību līdzekļu izstrāde izglītojamo radošās darbības rosināšanai literatūras stundās.
9. Projekta izstrāde īstenošanai literatūras mācību priekšmeta saturā.
10. IT pielietojums literatūras stundās.
11. Mākslas darba radīšana un interpretēšana, izmantojot dažādus materiālus, tehnikas un tehnoloģijas.
12. Starpdisciplināru mācību uzdevumu izstrāde.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa gala vērtējumu summātīvi veido starppārbaudījumu un eksāmena vērtējums. Eksāmenu studējošie kārtot tikai tad, ja ir nokārtoti starppārbaudījumi.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 70%:
Sasniedzamā mācību rezultāta formulēšana literatūras stundai, formulētajam rezultātam atbilstošas produktīvo mācību metožu un metodisko paņēmieni kopas izveide – 15%.
Literatūras stundās izmantojamo formatīvās vērtēšanas metožu un paņēmieni kopas izveide, summatīvās vērtēšanas darba (pārbaudes darba) izstrāde – 20%.
Literatūras stundas koncepcijas, plānojuma un struktūras prezentācija – 20%.
Radošu, starppriekšmetu saikni demonstrējošu, uz kritisko domāšanu vērstu uzdevumu kopas izveide – 15%.
2. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (atbilstoši studiju kursa ietvaros apgūtajam saturam) – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4.starppārbaudījuma	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. **Literatūra – mācībspriekšmets un mākslas veids, tā sekmīgas apguves nosacījumi. Literatūras stundas mācību saturs. Normatīvie dokumenti, Pamatizglītības standarts un Vispārējās vidējās izglītības standarts. Literatūras stundas struktūra.** L4, P2, Pd6

LEKCIJA: Literatūra – mācībspriekšmets un mākslas veids, tā sekmīgas apguves nosacījumi. Literatūras stundas būtība un mērķis, tās apguve literatūras mācību metodikas vēstures kontekstā. Veiksmīgas literatūras stundas norises kritēriji. Literatūras stundas mācību saturs. Normatīvie dokumenti, Pamatizglītības standarts un Vispārējās vidējās izglītības standarts. Mācību satura regulējums valsts pamatzglītības un vidējās izglītības standartā. Projektā Skola 2030 izglītības vadlīnijas.

PRAKTISKAIS DARBS: Literatūras stundas konteksts. Literatūras stundas struktūra. Tematu izklāsts programmā. Stundas plānošana un struktūra: temats, temata atsegums, lielās idejas, sasniedzamie rezultāti.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Darbs ar pamatzglītības standartu, literatūras mācību programmu, Skola 2030 izstrādātajiem materiāliem. Stundas plānošana.

- 1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Sasniedzamā mācību rezultāta formulēšana literatūras stundai, formulētajam rezultātam atbilstošas produktīvo mācību metožu un metodisko paņēmieni kopas izveide.

2. **Daiļdarba uztveršanas īpatnības dažādos vecumposmos. Literārās lasīšanas būtība.** L4, P2, Pd8

LEKCIJA: Daiļdarba uztveršanas īpatnības dažādos vecumos. Attīstības psiholoģijas pētījumi un atzinumi par mākslas darbu, jo īpaši literatūras uztveri. Daiļdarba uztvere digitālā laikmeta kontekstā: iespējas un izaicinājumi. Lasīšanas stratēģijas tekstu izpratnes veicināšanai. Aktivā lasīšana, teksta atkārtotas lasīšanas stratēģija, kritiskās lasīšanas stratēģijas. Lasīšanas stratēģijām atbilstošu uzdevumu analīze un izstrāde. Lasīšanas stratēģijas un pašvadīta mācīšanās.

PRAKTISKAIS DARBS: Pašvadītas mācīšanās stratēģijas un lasīšanas stratēģijas: kopsakarības un krustpunkti. Pašvadītas mācīšanās komponenti (plānošana, uzraudzīšana novērtēšana), aktivā lasīšana, teksta atkārtotas lasīšanas stratēģija, kritiskās lasīšanas stratēģija.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze, sagatavošanās diskusijai.

3. Vispārdidaktiskās mācību metodes literatūras stundās. Interaktīvās mācību metodes literatūras stundās. Izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšana. Zināšanu pārbaudes paņēmieni literatūrā. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās. L4, P4, Pd10

LEKCIJA: Vispārdidaktiskās mācību metodes literatūras stundās. Interaktīvās mācību metodes literatūras stundās. Produktīvās mācību metodes un metodiskie paņēmieni – pamats konstruktīvās pieejas īstenošanai literatūras stundās. Mācību metožu un metodisko paņēmienu izvēles priekšnosacījumi (mācību stundas sasniegtais rezultāts, apgūstamais mācību saturs, skolēnu vecumposma īpatnības, zināšanas, prasmes, attieksmes, pieejamie resursi u.tml.) un jēgpilna izmantošana literatūras stundās.

PRAKTISKAIS DARBS: Izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšana: formatīvās un summatīvās vērtēšana un jēgpilnas atgriezeniskās saites sniegšana izglītojamajiem literatūras mācību stundās. Zināšanu, prasmju un attieksmju pārbaudes paņēmieni literatūrā. Snieguma līmeņa aprakstu veidošana. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Snieguma līmeņa aprakstu veidošana. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Literatūras stundās izmantojamo formatīvās vērtēšanas metožu un paņēmienu kopas izveide, summatīvās vērtēšanas darba (pārbaudes darba) izstrāde.

4. Temata atseguma veidošana. Mācību aktivitātes un mācīšanās stratēģijas literatūras stundā. Noteikta temata izstrāde caurviju prasmju ietvaros. Taksonomijas (B. Blūma, SOLO) izmantošana mācību uzdevumu izstrādē. Atgādnis veidošanas metodiskie nosacījumi. L2, P4, Pd12

LEKCIJA: Temata atseguma veidošana. Mācību satura individualizācijas un diferenciacijas praktiskās iespējas literatūras stundās. Mācību uzdevumi un mācīšanās stratēģijas literatūras stundā. Caurviju prasmju integrēšana noteikta temata satura ietvaros.

PRAKTISKAIS DARBS: Taksonomijas (Blūma, SOLO) izmantošana mācību uzdevumu izstrādē. Mācību grāmatu satura analīze un izvērtēšana izmantoto mācīšanās stratēģiju, caurviju prasmju un skolēna kognitīvās darbības kontekstā. Atgādnis veidošanas metodiskie nosacījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību līdzekļu izstrāde literatūrā – komplekso mācību uzdevumu, mācīšanās stratēģiju un atgādņu veidošana. Mācību grāmatu satura analīze un izvērtēšana izmantoto mācīšanās stratēģiju, caurviju prasmju un skolēna kognitīvās darbības kontekstā.

5. Literatūras apguve satura un formas vienībā. Literatūras apguve veidu, žanru un virzienu kontekstā. L2, P4, Pd12

LEKCIJA: Literatūras apguve satura un formas vienībā. Literatūras apguve veidu, žanru un virzienu kontekstā. Vispārīgs priekšstats par teksta interpretācijas iespējām, kvalitāti, robežām un kritērijiem literatūras apgūvē. Jēdzieni: interpretācija, invariants, autors, autora nodoms, lasītāja viedoklis, analīze Biogrāfiskā pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Biogrāfiskās metodes rašanās (Šarls Ogistēns Sent-Bēvs), vēsturiskais konteksts un instrumentārijs. Biogrāfiskie motīvi latviešu rakstnieku daiļradē. Bērības atmiņu stāstu tradīcija latviešu literatūrā.

PRAKTISKAIS DARBS: Kultūrvēsturiskā pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Kultūrvēsturiskais fons, kultūrvēsturiskā vide, kultūrvēsturiskā determinante daiļliteratūrā. Kultūrvēsturiskais romāns kā īpašs epikas žanrs. Žanra ģenēze, specifika, analīzes iespējas un vērtēšanas parametri. Strukturālā (formālā) pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Formālā un strukturālā skola literatūrzinātnē, pētnieciskās prioritātes. Galvenie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi daiļliteratūrā; stila figūras un tropi. Lingvistiska pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Valodas filozofija mūsdienās, tās ietekme uz tekstu analīzi. Martina Heidegera teorijas par pasauli kā valodu. Lingvokulturoloģija, psiholingvistika. Teksta lingvistiskās analīzes pamati.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literārā teksta analīze literatūras tipu un virzienu kontekstā.

6. Folkloras aktualizācija un apguves vadīšana literatūras stundās. Literārās pasakas/autorpasakas apguves vadīšanas metodiskie nosacījumi. Prozas (novele, stāsts, esēja, miniatūra, romāns) apguves vadīšana literatūra stundās. Tēls, personāžs literārā tekstā, tā analīzes nosacījumi. L4, P2, Pd8

LEKCIJA: Folkloras aktualizācija un apguves vadīšana literatūras stundās. Literārās pasakas/autorpasakas apguves vadīšanas metodiskie nosacījumi. Prozas (novele, stāsts, esēja, miniatūra, romāns) apguves vadīšana literatūra stundās.

PRAKTISKAIS DARBS: Tēls, personāžs literārā tekstā, tā analīzes nosacījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras stundas fragmentu sagatavošana folkloras, literārās pasakas/autorpasakas, prozas (novele, stāsts, esēja, miniatūra, romāns) apguvei.

7. Dzejas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās. Dramaturģijas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās. Mācību uzdevumu izstrāde tēla analīzei dažādu žanru tekstos. L4, P2, Pd8

LEKCIJA: Dzejas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās. Dramaturģijas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās.

PRAKTISKAIS DARBS: Mācību uzdevumu izstrāde tēla analīzei dažādu žanru tekstos.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību uzdevumu izstrāde tēla analīzei dažādu žanru tekstos.

8. Izglītojamo radošās darbības raksturojums un rosināšana darbā ar tekstu literatūras stundā. Pārspriedums, esēja u.c. radošie rakstu darbi literatūras stundās. Izglītojamo zinātniski pētniecisko darbu strukturēšanas un vadīšanas metodiskie nosacījumi. L4, P2, Pd6

LEKCIJA: Izglītojamo radošās darbības raksturojums un rosināšana darbā ar tekstu literatūras stundā. Pārspriedums, esēja u.c. radošie rakstu darbi literatūras stundās. Domāšanas procesu struktūra. Domāšanas veidi: loģiskā (konverģentā), kritiskā un radošā (diverģentā) domāšana. Radošā darbība un intrapersonālās un interpersonālās prasmes. Izziņas funkcija un intelekta attīstība. Radošuma modeļi. Radošās partnerības projekts. Radošo domāšanu veicinošie faktori. Radošā darbība un intrapersonālās un interpersonālās prasmes.

PRAKTISKAIS DARBS: Izglītojamo zinātniski pētniecisko darbu strukturēšanas un vadīšanas metodiskie nosacījumi. Pētnieciskā metode (pētījums), tās būtība. Izglītojamo pētnieciskā darba specifika. Problēmas formulēšana. Informācijas vākšana, zināšanu, viedokļu apkopošana. Izglītojamo pētnieciskā darba izstrādes gaita. Iegūto datu apstrāde. Pētījuma procesa posmi. Tēmas izvēle un formulējums. Pētījuma struktūras veidošana. Avotu un izmantojamās literatūras atlases principi. Pētnieciskā darba pieteikuma parauga izstrāde. Projektu metode. Zinātniski pētnieciskā darba rezultātu noformēšana un prezentācija. Ieteikumu veidošanas metodoloģija ZPD noformēšanai un prezentēšanai. Valodas funkcionāli stilistiskais raksturojums. Diferenciācija un integrācija. Zinātniskā stila vispārīgās problēmas. Zinātniskā teksta uzbūves īpatnības. Zinātniskā terminoloģija, atslēgas vārdi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību līdzekļu izstrāde izglītojamo radošās darbības rosināšanai literatūras stundās.

9. Kultūras konteksta (mūzika, vizuālā māksla, teātra māksla) raksturojums literārā teksta analīzes gaitā. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Kultūras konteksta (mūzika, vizuālā māksla, teātra māksla) raksturojums literārā teksta analīzes gaitā.

PRAKTISKAIS DARBS: Projekta darba izaicinājumi literatūras mācību priekšmeta saturā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Projekta izstrāde īstenošanai literatūras mācību priekšmeta saturā.

10. Vizualizācijas jēdziens un pielietojums teksta apgūvē. Mācību un uzskates līdzekļu, IT pielietojums literatūras stundās. L2, P4, Pd8

LEKCIJA: Vizualizācijas jēdziens un pielietojums teksta apgūvē.

PRAKTISKAIS DARBS: Mācību un uzskates līdzekļu, IT pielietojums literatūras stundās.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: IT pielietojums literatūras stundās.

11. Mākslas darba radīšanas, interpretēšanas un prezentēšanas iespējas ar dažādiem materiāliem, tehnikām un tehnoloģijām. P2, Pd6

PRAKTISKAIS DARBS: Mākslas darba radīšanas, interpretēšanas un prezentēšanas iespējas ar dažādiem materiāliem, tehnikām un tehnoloģijām. Jaunrades darbi literatūrā. Iztēli veicinoši vingrinājumi. Iztēle un tēlainā domāšana. Mācību metožu un paņēmieni atlase. Tekstveides tehnikas radošā teksta tapšanā. Radošo industriju pieredze. Dažādu žanru literārie vingrinājumi. Radošā rakstīšana. Radošā sadarbībā veidots projekts. Individuāls jaunrades darbs. Radošās rakstīšanas veidi, radošās darbnīcas,

eseja, vizualizēšana u.c. Kultūras konteksta (mūzika, vizuālā māksla, teātra māksla) raksturojums literārā teksta analīzes gaitā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mākslas darba radīšana un interpretēšana, izmantojot dažādus materiālus, tehnikas un tehnoloģijas.

12. Starppriekšmetu saiknes realizēšanas iespējas literatūras stundās. P2, Pd6

PRAKTISKAIS DARBS: Starppriekšmetu saiknes nozīme literatūras mācību satura apguvē. Starpdisciplināritātes izpratne, iespējas un nepieciešamība literatūras izziņā skolā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Starpdisciplināru mācību uzdevumu izstrāde.

4.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Radošu, starppriekšmetu saikni demonstrējošu, uz kritisko domāšanu vērstu uzdevumu kopas izveide.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Kragis, I. (2019). Radošums un kritiskā domāšana. Rīga: Mansards.
2. Mācīšanās lietpratībai (2018). Kolektīvā monogrāfija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. <https://doi.org/10.22364/ml.2018>
3. Rune, M. (2003). Stratēģijas literatūras stundā pamatskolā. Rīga: RaKa.

Papildus informācijas avoti

1. Ausekle, D. (2003). Daiļdarba interpretācija skolā. Rīga: Garā Pupa.
2. Auziņa, I. (2004). Teksta interpretācijas pieejas literatūras stundā. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Berger, R. (Ed.) (2014). Leaders of Their Own Learning: Transforming Schools Through Student-Engaged Assessment. 1st Edition. Jossey – Bass.
4. Showalter, E. (2003). Teaching Literature. Malden [etc.]: Blackwell Publishing.
5. Skalberga, A., Dalbiņa, I., Kacare, I., Neimane, A., Sprinģe, A., Stikute, E., & Vilkaplatere, I. (2011). Rokasgrāmata latviešu valodas un literatūras skolotājam par formatīvo un summatīvo vērtēšanu. Jelgava. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/11-Met_ROKASGR.pdf
6. Stikute, E. (2010). Latviešu literatūras didaktika: vēsturiskā pieredze. Promocijas darbs. Rīga: LU.
7. Tauriņa, Ž. (2013). Skolēna kompetenču pašvērtējums. Rīga: RaKa.
8. Veihmanis, U. (2015). Daiļliteratūra kā līdzeklis jauniešu emociju attīstīšanā. X Starptautiskās Jauno zinātnieku konferences rakstu krājums. Rīga: RPIVA.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Macaluso, K. (2015). Literary Interpretation as Poetic Translation: Envisioning a Rancièrian Emancipatory Framework for Literature Instruction. Reading Research Quarterly, 50, 205-218.
2. Sakss, O. (2015). Lasošais cilvēks. Rakstītā vārda uztveres evolūcija un trauslums. Rīgas Laiks, 25.-32. lpp.
3. Schwabe, F., McElvany, N., & Trendtel, M. T. (2015). The School Age Gender Gap in Reading Achievement: Examining the Influences of the Item Format and Intrinsic Reading Motivation. Reading Research Quarterly, 50(2), 219-232

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu literatūras didaktika I
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Izgl2014
<i>Zinātnes nozare</i>	Izglītības zinātnes
<i>Kursa līmenis</i>	2
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	-
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	16
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.paed. docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
<i>Priekšzināšanas</i>	
Ievads literatūrzinātnē Latviešu folklorā Latviešu literatūras vēsture I, II Pasaules literatūras vēsture Bērnu un jauniešu literatūra skolā I	
<i>Studiju kursa anotācija</i>	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: nodrošināt topošo literatūras skolotāju teorētisku un praktisku sagatavošanu, apgūstot mūsdienīgus literatūras mācību metodikas pamatprincipus, folkloras un literārā teksta analīzes un interpretācijas iespējas skolā.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Pilnveidot izpratni par mācību metodēm un paņēmieniem, par izglītojamo komunikatīvās kompetences, kritiskās domāšanas attīstīšanu un radošo spēju rosināšanu literatūras stundās. 2. Apgūt zināšanu un prasmju vērtēšanas nosacījumus.	
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Literatūra – mācībspriekšmets un mākslas veids, tā sekmīgas apguves nosacījumi. Literatūras stundas mācību saturs. Normatīvie dokumenti, Pamatizglītības standarts un Vispārējās vidējās izglītības standarts. Literatūras stundas struktūra. L4, P2, Pd6 2. Daiļdarba uztveršanas īpatnības dažādos vecumposmos. Literārās lasīšanas būtība. L4, P2, Pd8 3. Vispārdidaktiskās mācību metodes literatūras stundās. Interaktīvās mācību metodes literatūras stundās. Izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšana. Zināšanu pārbaudes paņēmieni literatūrā. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās. L4, P4, Pd10 4. Temata atseguma veidošana. Mācību aktivitātes un mācīšanās stratēģijas literatūras stundā. Noteikta temata izstrāde caurviju prasmju ietvaros. Taksonomijas (B. Blūma, SOLO) izmantošana mācību uzdevumu izstrādē. Atgādnēs veidošanas metodiskie nosacījumi. L2, P4, Pd12 5. Literatūras apguve satura un formas vienībā. Literatūras apguve veidu, žanru un virzienu kontekstā. L2, P4, Pd12	
<i>Studiju rezultāti</i>	
ZINĀŠANAS:	
1. Izprot literatūras mācību būtību, mērķus un uzdevumus, formulē un pamato pamatnostādnes mūsdienīgas literatūras stundas vadīšanā.	

2. Zina literatūras mācību plānošanas organizācijas un vērtēšanas pieejas un principus, izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšanas kritērijus.
3. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālās tendences literatūras mācību metodikā.

PRASMES:

4. Prot organizēt literatūras mācību procesu, mērķtiecīgi izmantojot atbilstošas mācību metodes, metodiskos paņēmienus, darba formas, digitālās tehnoloģijas un rīkus, spēj izstrādāt jēgpilnus uzdevumus darbam ar folkloras/ literāro tekstu.
5. Īsteno starppriekšmetu saikni literatūras stundas ietvaros, integrējot dažādu mācību priekšmetu saturu.
6. Izprot un pielieto daudzveidīgus mācīšanās pieejas aspektus izglītojamo radošās darbības un kritiskās domāšanas rosināšanai, kultūras konteksta apguvei.

KOMPETENCE:

7. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu atbildīgai, patstāvīgai un mērķtiecīgai literatūras mācību procesa plānošanai un organizācijai, izglītojamo sasniegumu vērtēšanai un sava darba pašizvērtējumam.
8. Spēj jēgpilni lietot digitālās mācību tehnoloģijas un rīkus.
9. Prot izmantot atbilstošas literatūras mācību procesa un mācību rezultātu vērtēšanas pieejas, summātīvās un formatīvās vērtēšanas paņēmienus.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs ir saistīts ar lekcijā analizēto tematu un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Darbs ar pamatzglītības standartu, Literatūras mācību programmu, Skola 2030 izstrādātajiem materiāliem. Stundas plānošana.
2. Zinātniskās literatūras analīze, sagatavošanās diskusijai.
3. Snieguma līmeņa aprakstu veidošana. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās.
4. Mācību līdzekļu izstrāde literatūrā – komplekso mācību uzdevumu, mācīšanās stratēģiju un atgādņu veidošana. Mācību grāmatu satura analīze un izvērtēšana izmantoto mācīšanās stratēģiju, caurviju prasmju un skolēna kognitīvās darbības kontekstā.
5. Literārā teksta analīze literatūras tipu un virzienu kontekstā.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa gala vērtējumu summātīvi veido starppārbaudījumu un eksāmena vērtējums. Eksāmenu studējošie kārtot tikai tad, ja ir nokārtoti starppārbaudījumi.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 70%:
Sasniedzamā mācību rezultāta formulēšana literatūras stundai, formulētajam rezultātam atbilstošas produktīvo mācību metožu un metodisko paņēmienu kopas izveide – 35%.
Literatūras stundās izmantojamo formatīvās vērtēšanas metožu un paņēmienu kopas izveide, summātīvās vērtēšanas darba (pārbaudes darba) izstrāde – 35%.
2. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (atbilstoši studiju kursa ietvaros apgūtajam saturam sagatavotā Portfolio aizstāvēšana) – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.

1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Literatūra – mācībspriekšmets un mākslas veids, tā sekmīgas apguves nosacījumi. Literatūras stundas mācību saturs. Normatīvie dokumenti, Pamatizglītības standarts un Vispārējās vidējās izglītības standarts. Literatūras stundas struktūra. L4, P2, Pd6

LEKCIJA: Literatūra – mācībspriekšmets un mākslas veids, tā sekmīgas apguves nosacījumi. Literatūras stundas būtība un mērķis, tās apguve literatūras mācību metodikas vēstures kontekstā. Veiksmīgas literatūras stundas norises kritēriji. Literatūras stundas mācību saturs. Normatīvie dokumenti, Pamatizglītības standarts un Vispārējās vidējās izglītības standarts. Mācību satura regulējums valsts pamatzglītības un vidējās izglītības standartā. Projektā Skola 2030 izglītības vadlīnijas.

PRAKTISKAIS DARBS: Literatūras stundas konteksts. Literatūras stundas struktūra. Tematu izklāsts programmā. Stundas plānošana un struktūra: temats, temata atsegums, lielās idejas, sasniedzamie rezultāti.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Darbs ar pamatzglītības standartu, literatūras mācību programmu, Skola 2030 izstrādātajiem materiāliem. Stundas plānošana.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Sasniedzamā mācību rezultāta formulēšana literatūras stundai, formulētajam rezultātam atbilstošas produktīvo mācību metožu un metodisko paņēmienu kopas izveide.

2. Daiļdarba uztveršanas īpatnības dažādos vecumposmos. Literārās lasīšanas būtība. L4, P2, Pd8

LEKCIJA: Daiļdarba uztveršanas īpatnības dažādos vecumposmos. Attīstības psiholoģijas pētījumi un atzinumi par mākslas darbu, jo īpaši literatūras uztveri. Daiļdarba uztvere digitālā laikmeta kontekstā: iespējas un izaicinājumi. Lasīšanas stratēģijas tekstu izpratnes veicināšanai. Aktīvā lasīšana, teksta atkārtotas lasīšanas stratēģija, kritiskās lasīšanas stratēģijas. Lasīšanas stratēģijām atbilstošu uzdevumu analīze un izstrāde. Lasīšanas stratēģijas un pašvadīta mācīšanās.

PRAKTISKAIS DARBS: Pašvadītas mācīšanās stratēģijas un lasīšanas stratēģijas: kopsakarības un krustpunkti. Pašvadītas mācīšanās komponenti (plānošana, uzraudzīšana novērtēšana), aktīvā lasīšana, teksta atkārtotas lasīšanas stratēģija, kritiskās lasīšanas stratēģija.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze, sagatavošanās diskusijai.

3. Vispārdidaktiskās mācību metodes literatūras stundās. Interaktīvās mācību metodes literatūras stundās. Izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšana. Zināšanu pārbaudes paņēmieni literatūrā. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās. L4, P4, Pd10

LEKCIJA: Vispārdidaktiskās mācību metodes literatūras stundās. Interaktīvās mācību metodes literatūras stundās. Produktīvās mācību metodes un metodiskie paņēmieni – pamats konstruktīvās pieejas īstenošanai literatūras stundās. Mācību metožu un metodisko paņēmienu izvēles priekšnosacījumi (mācību stundas sasniedzamais rezultāts, apgūstamais mācību saturs, skolēnu vecumposma īpatnības, zināšanas, prasmes, attieksmes, pieejamie resursi u.tml.) un jēgpilna izmantošana literatūras stundās.

PRAKTISKAIS DARBS: Izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšana: formatīvās un summatīvās vērtēšana un jēgpilnas atgriezeniskās saites sniegšana izglītojamajiem literatūras mācību stundās. Zināšanu, prasmju un attieksmju pārbaudes paņēmieni literatūrā. Snieguma līmeņa aprakstu veidošana. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Snieguma līmeņa aprakstu veidošana. Pārbaudes darbu plānošana un izstrādāšana literatūras stundās.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Literatūras stundās izmantojamo formatīvās vērtēšanas metožu un paņēmienu kopas izveide, summatīvās vērtēšanas darba (pārbaudes darba) izstrāde.

4. Temata atseguma veidošana. Mācību aktivitātes un mācīšanās stratēģijas literatūras stundā. Noteikta temata izstrāde caurviju prasmju ietvaros. Taksonomijas (B. Blūma, SOLO) izmantošana mācību uzdevumu izstrādē. Atgādnēs veidošanas metodiskie nosacījumi. L2, P4, Pd12

LEKCIJA: Temata atseguma veidošana. Mācību satura individualizācijas un diferenciacijas praktiskās iespējas literatūras stundās. Mācību uzdevumi un mācīšanās stratēģijas literatūras stundā. Caurviju prasmju integrēšana noteikta temata satura ietvaros.

PRAKTISKAIS DARBS: Taksonomijas (Blūma, SOLO) izmantošana mācību uzdevumu izstrādē. Mācību grāmatu satura analīze un izvērtēšana izmantoto mācīšanās stratēģiju, caurviju prasmju un skolēna kognitīvās darbības kontekstā. Atgādnēs veidošanas metodiskie nosacījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību līdzekļu izstrāde literatūrā – komplekso mācību uzdevumu, mācīšanās stratēģiju un atgādņu veidošana. Mācību grāmatu satura analīze un izvērtēšana izmantoto mācīšanās stratēģiju, caurviju prasmju un skolēna kognitīvās darbības kontekstā.

5. Literatūras apguve satura un formas vienībā. Literatūras apguve veidu, žanru un virzienu kontekstā.
L2, P4, Pd12

LEKCIJA: Literatūras apguve satura un formas vienībā. Literatūras apguve veidu, žanru un virzienu kontekstā. Vispārīgs priekšstats par teksta interpretācijas iespējām, kvalitāti, robežām un kritērijiem literatūras apgūvē. Jēdzieni: interpretācija, invarianti, autors, autora nodoms, lasītāja viedoklis, analīze Biogrāfiskā pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Biogrāfiskās metodes rašanās (Šarls Ogistēns Sent-Bēvs), vēsturiskais konteksts un instrumentārijs. Biogrāfiskie motīvi latviešu rakstnieku daiļradē. Bērības atmiņu stāstu tradīcija latviešu literatūrā.

PRAKTISKAIS DARBS: Kultūrvēsturiskā pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Kultūrvēsturiskais fons, kultūrvēsturiskā vide, kultūrvēsturiskā determinante daiļliteratūrā. Kultūrvēsturiskais romāns kā īpašs epikas žanrs. Žanra ģenēze, specifika, analīzes iespējas un vērtēšanas parametri. Strukturālā (formālā) pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Formālā un strukturālā skola literatūrzinātnē, pētnieciskās prioritātes. Galvenie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi daiļliteratūrā; stila figūras un tropi. Lingvistiska pieeja daiļliteratūras tekstu analīzē. Valodas filozofija mūsdienās, tās ietekme uz tekstu analīzi. Martina Heidegera teorijas par pasauli kā valodu. Lingvokulturoloģija, psiholingvistika. Teksta lingvistiskās analīzes pamati.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literārā teksta analīze literatūras tipu un virzienu kontekstā.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Kragis, I. (2019). Radošums un kritiskā domāšana. Rīga: Mansards.
2. Mācīšanās lietpratībai (2018). Kolektīvā monogrāfija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
<https://doi.org/10.22364/ml.2018>
3. Rune, M. (2003). Stratēģijas literatūras stundā pamatskolā. Rīga: RaKa.

Papildus informācijas avoti

1. Ausekle, D. (2003). Daiļdarba interpretācija skolā. Rīga: Garā Pupa.
2. Auziņa, I. (2004). Teksta interpretācijas pieejas literatūras stundā. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Berger, R. (Ed.) (2014). Leaders of Their Own Learning: Transforming Schools Through Student-Engaged Assessment. 1st Edition. Jossey – Bass.
4. Showalter, E. (2003). Teaching Literature. Malden [etc.]: Blackwell Publishing.
5. Skalberga, A., Dalbiņa, I., Kacare, I., Neimane, A., Sprinģe, A., Stikute, E., & Vilkaplatere, I. (2011). Rokasgrāmata latviešu valodas un literatūras skolotājam par formatīvo un summatīvo vērtēšanu. Jelgava. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/11-Met_ROKASGR.pdf
6. Stikute, E. (2010). Latviešu literatūras didaktika: vēsturiskā pieredze. Promocijas darbs. Rīga: LU.
7. Tauriņa, Ž. (2013). Skolēna kompetenču pašvērtējums. Rīga: RaKa.
8. Veihmanis, U. (2015). Daiļliteratūra kā līdzeklis jauniešu emociju attīstīšanā. X Starptautiskās Jauno zinātnieku konferences rakstu krājums. Rīga: RPIVA.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Macaluso, K. (2015). Literary Interpretation as Poetic Translation: Envisioning a Rancièrian Emancipatory Framework for Literature Instruction. Reading Research Quarterly, 50(2), 205-218.
2. Sakss, O. (2015). Lasošais cilvēks. Rakstītā vārda uztveres evolūcija un trauslums. Rīgas Laiks, 25.-32. lpp.
3. Schwabe, F., McElvany, N., & Trendtel, M. T. (2015). The School Age Gender Gap in Reading Achievement: Examining the Influences of the Item Format and Intrinsic Reading Motivation. Reading Research Quarterly, 50(2), 219-232

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

STUDIJU KURSA APRAKSTS

Studiju kursa nosaukums	Latviešu literatūras didaktika II
Studiju kursa kods (DUIS)	Izgl2015
Zinātnes nozare	Pedagoģija
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	-
Praktisko darbu stundu skaits	16
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
Priekšzināšanas	
Latviešu literatūras didaktika I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: nodrošināt topošo literatūras skolotāju teorētisku un praktisku sagatavošanu, apgūstot mūsdienīgus literatūras mācību metodikas pamatprincipus, folkloras un literārā teksta analīzes un interpretācijas iespējas skolā. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Pilnveidot izpratni par mācību metodēm un paņēmieniem, par izglītojamo komunikatīvās kompetences, kritiskās domāšanas attīstīšanu un radošo spēju rosināšanu literatūras stundās. 2. Apgūt zināšanu un prasmju vērtēšanas nosacījumus.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Folkloras aktualizācija un apguves vadīšana literatūras stundās. Literārās pasakas/autorpasakas apguves vadīšanas metodiskie nosacījumi. Prozas (novele, stāsts, eseja, miniatūra, romāns) apguves vadīšana literatūra stundās. Tēls, personāžs literārā tekstā, tā analīzes nosacījumi. L4, P2, Pd8 2. Dzejas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās. Dramaturģijas apguves vadīšanas specifika literatūras stundās. Mācību uzdevumu izstrāde tēla analīzei dažādu žanru tekstos. L4, P2, Pd8 3. Izglītojamo radošās darbības raksturojums un rosināšana darbā ar tekstu literatūras stundā. Pārspriedums, eseja u.c. radošie rakstu darbi literatūras stundās. Izglītojamo zinātniski pētniecisko darbu strukturēšanas un vadīšanas metodiskie nosacījumi. L4, P2, Pd6 4. Kultūras konteksta (mūzika, vizuālā māksla, teātra māksla) raksturojums literārā teksta analīzes gaitā. L2, P2, Pd6 5. Vizualizācijas jēdziens un pielietojums teksta apgūvē. Mācību un uzskates līdzekļu, IT pielietojums literatūras stundās. L2, P4, Pd8 6. Mākslas darba radīšanas, interpretēšanas un prezentēšanas iespējas ar dažādiem materiāliem, tehnikām un tehnoloģijām. P2, Pd6 7. Starppriekšmetu saiknes realizēšanas iespējas literatūras stundās. P2, Pd6	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	

1. Izprot literatūras mācību būtību, mērķus un uzdevumus, formulē un pamato pamatnostādnes mūsdienīgas literatūras stundas vadīšanā.
2. Zina literatūras mācību plānošanas organizācijas un vērtēšanas pieejas un principus, izglītojamo zināšanu un prasmju vērtēšanas kritērijus.
3. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālās tendences literatūras mācību metodikā.

PRASMES:

4. Prot organizēt literatūras mācību procesu, mērķtiecīgi izmantojot atbilstošas mācību metodes, metodiskos paņēmienus, darba formas, digitālās tehnoloģijas un rīkus, spēj izstrādāt jēgpilnus uzdevumus darbam ar folkloras/ literāro tekstu.
5. Īsteno starppriekšmetu saikni literatūras stundas ietvaros, integrējot dažādu mācību priekšmetu saturu.
6. Izprot un pielieto daudzveidīgus mācīšanās pieejas aspektus izglītojamo radošās darbības un kritiskās domāšanas rosināšanai, kultūras konteksta apguvei.

KOMPETENCE:

7. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu atbildīgai, patstāvīgai un mērķtiecīgai literatūras mācību procesa plānošanai un organizācijai, izglītojamo sasniegumu vērtēšanai un sava darba pašvērtējumam.
8. Spēj jēgpilni lietot digitālās mācību tehnoloģijas un rīkus.
9. Prot izmantot atbilstošas literatūras mācību procesa un mācību rezultātu vērtēšanas pieejas, summatīvās un formatīvās vērtēšanas paņēmienus.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs ir saistīts ar lekcijā analizēto tematu un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Literatūras stundas fragmentu sagatavošana folkloras, literārās pasakas/autorpasakas, prozas (novele, stāsts, eseja, miniatūra, romāns apguvei.
2. Mācību uzdevumu izstrāde tēla analīzei dažādu žanru tekstos.
3. Mācību līdzekļu izstrāde izglītojamo radošās darbības rosināšanai literatūras stundās.
4. Projekta izstrāde īstenošanai literatūras mācību priekšmeta saturā.
5. IT pielietojums literatūras stundās.
6. Mākslas darba radīšana un interpretēšana, izmantojot dažādus materiālus, tehnikas un tehnoloģijas.
7. Starpdisciplināru mācību uzdevumu izstrāde.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa gala vērtējumu summatīvi veido starppārbaudījumu un eksāmena vērtējums. Eksāmenu studējošie kārtot tikai tad, ja ir nokārtoti starppārbaudījumi.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 70%:
Literatūras stundas koncepcijas, plānojuma un struktūras prezentācija – 35%.
Radošu, starppriekšmetu saikni demonstrējošu, uz kritisko domāšanu vērstu uzdevumu kopas izveide darbam ar izglītojamajiem literatūras stundās – 35%.
2. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (atbilstoši studiju kursa ietvaros apgūtajam saturam) – 30%

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti

6. Mākslas darba radīšanas, interpretēšanas un prezentēšanas iespējas ar dažādiem materiāliem, tehnikām un tehnoloģijām. P2, Pd6   PRAKTISKAIS DARBS: Mākslas darba radīšanas, interpretēšanas un prezentēšanas iespējas ar dažādiem materiāliem, tehnikām un tehnoloģijām. Jaunrades darbi literatūrā. Iztēli veicinoši vingrinājumi. Iztēle un tēlainā domāšana. Mācību metožu un paņēmieni atlase. Tekstveides tehnikas radošā teksta tapšanā. Radošo industriju pieredze. Dažādu žanru literārie vingrinājumi. Radošā rakstīšana. Radošā sadarbībā veidots projekts. Individuāls jaunrades darbs. Radošās rakstīšanas veidi, radošās darbnīcas, eseja, vizualizēšana u.c. Kultūras konteksta (mūzika, vizuālā māksla, teātra māksla) raksturojums literārā teksta analīzes gaitā.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mākslas darba radīšana un interpretēšana, izmantojot dažādus materiālus, tehnikas un tehnoloģijas.   7. Starppriekšmetu saiknes realizēšanas iespējas literatūras stundās. P2, Pd6   PRAKTISKAIS DARBS: Starppriekšmetu saiknes nozīme literatūras mācību satura apguvē. Starpdisciplināritātes izpratne, iespējas un nepieciešamība literatūras izziņā skolā.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Starpdisciplināru mācību uzdevumu izstrāde.   2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Radošu, starppriekšmetu saikni demonstrējošu, uz kritisko domāšanu vērstu uzdevumu kopas izveide.
<i>Obligāti izmantojamie informācijas avoti</i>   1. Kragis, I. (2019). Radošums un kritiskā domāšana. Rīga: Mansards. 2. Mācīšanās lietpratībai (2018). Kolektīvā monogrāfija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. Pieejams: https://doi.org/10.22364/ml.2018 3. Rune, M. (2003). Stratēģijas literatūras stundā pamatskolā. Rīga: RaKa.
<i>Papildus informācijas avoti</i>   1. Ausekle, D. (2003). Daiļdarba interpretācija skolā. Rīga: Garā Pupa. 2. Auziņa, I. (2004). Teksta interpretācijas pieejas literatūras stundā. Rīga: Zvaigzne ABC. 3. Berger, R. (Ed.) (2014). Leaders of Their Own Learning: Transforming Schools Through Student-Engaged Assessment. 1st Edition. Jossey – Bass. 4. Showalter, E. (2003). Teaching Literature. Malden [etc.]: Blackwell Publishing. 5. Skalberga, A., Dalbiņa, I., Kacare, I., Neimane, A., Sprinģe, A., Stikute, E., & Vilkaplatere, I. (2011). Rokasgrāmata latviešu valodas un literatūras skolotājam par formatīvo un summatīvo vērtēšanu. Jelgava. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/11-Met_ROKASGR.pdf 6. Stikute, E. (2010). Latviešu literatūras didaktika: vēsturiskā pieredze. Promocijas darbs. Rīga: LU. 7. Tauriņa, Ž. (2013). Skolēna kompetenču pašvērtējums. Rīga: RaKa. 8. Veihmanis, U. (2015). Daiļliteratūra kā līdzeklis jauniešu emociju attīstīšanā. X Starptautiskās Jauno zinātnieku konferences rakstu krājums. Rīga: RPIVA.
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>   1. Macaluso, K. (2015). Literary Interpretation as Poetic Translation: Envisioning a Rancièrian Emancipatory Framework for Literature Instruction. Reading Research Quarterly, 50, 205-218. 2. Sakss, O. (2015). Lasošais cilvēks. Rakstītā vārda uztveres evolūcija un trauslums. Rīgas Laiks, 25.-32. lpp. 3. Schwabe, F., McElvany, N., & Trendtel, M. T. (2015). The School Age Gender Gap in Reading Achievement: Examining the Influences of the Item Format and Intrinsic Reading Motivation. Reading Research Quarterly, 50(2), 219-232.
<i>Piezīmes</i>   Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.   Kurss tiek docēts latviešu valodā.

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu valodas didaktika
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	
<i>Zinātnes nozare</i>	Izglītības zinātnes
<i>Kursa līmenis</i>	2
<i>Kredītpunkti</i>	4
<i>ECTS kredītpunkti</i>	6
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	64 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	16
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	32
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	96
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Dr.paed., profesore Diāna Laiveniece (<i>Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas akadēmija</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa	
<i>Priekšzināšanas</i>	
Mūsdienu literārā latviešu valoda: propedeutika, fonētika I, II	
Mūsdienu literārā latviešu valoda: leksikoloģija un frazeoloģija	
<i>Studiju kursa anotācija</i>	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo izpratni par lingvistikas un lingvodidaktikas teorijām un to izmantojumu izglītības praksē – latviešu valodas mācību procesa organizēšanā un mācību satura interpretēšanā mācību stundā un iestrādē mācību līdzekļos; izprast pedagoģiskās, didaktiskās un lingvodidaktiskās pašizglītības nozīmi skolotāja darba praksē un karjerā. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Veidot studējošo izpratni par tradicionālo un novatorisko valodu mācību saturā, procesā un didaktikā. 2. Nodrošināt zināšanas praktisku iemaņu veidošanai valodu mācību sistēmas organizācijā. 3. Nodrošināt teorijas sasaisti ar praksi – attīstīt studējošo iemaņas, kā teorijas izmantot praksē un iestrādāt reāli lietojamus mācību materiālos.	
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 32 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Lingvodidaktikas jēdziens. L2, S2, Pd6 2. Mācību satura plānošana. L2, S2, Pd6 3. Darbības pieeja valodniecībā. L4, Pd10 4. Kompetences teorijas. P4 5. Kompetences jēdziens. S4, Pd10 6. Rakstpratība, tekstpratība un tekstveide. P4, Pd10 7. Komunikatīvo funkciju klasifikācija. S4 8. Lingvodidaktiskās pieejas valodas mācībām. S4, Pd6 9. Latviešu valodas mācību mērķi. L2, P2, Pd8 10. Mācību metodes latviešu valodas mācībām. L2, S2 11. Valoddarbības veidu attīstība. L2, S2, Pd6 12. Latviešu valodas mācību saturs pamatzglītībā. S2, P2, Pd8 13. Latviešu valodas mācību saturs vidējā izglītībā. S4, Pd8 14. Rakstu darbu sistēma dzimtās valodas mācībā. S2, P2, Pd6 15. Mutvārdu runas attīstīšana. L2, S2, Pd6	

16. Dzimtās valodas mācībām izmantojamie mācību līdzekļi. S2, P2, Pd6
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Izprot un spēj definēt kursa pamatjēdzienus: lingvodidaktika, mācību saturs, tekstpratība, kompetence u. c., lingvodidaktikas teoriju būtību un to pārneši uz valodas mācību praksi, lingvodidaktiskās pieejas, mācību mērķu sistēmas un mācību metožu savstarpējo saistību. 2. Pārzina pamatizglītības un vidējās izglītības mācību saturu, galvenos akadēmiskos avotus un resursus, valoddarbību veidu būtību un attīstības iespējas. 3. Pārzina sistēmiskas mutvārdu runas un rakstu prasmes attīstības un pilnveides virzienus un iespējas. PRASMES: 4. Prot analizēt mācību saturu reglamentējošos dokumentus, saistīt lingvodidaktikas teorijas ar izglītības praksi, valodniecības saturu ar mācību saturu. 5. Prot veidot uzdevumu kopas atbilstoši paredzētajam mērķim noteikta satura apguvei. 6. Prot izveidot mācību stundu, prognozējot skolotāja un izglītojamo darbību, izvēloties mācību metodes, līdzekļus, resursus un materiālus atbilstoši sasniedzamajam rezultātam. KOMPETENCE: 7. Orientējas mācību saturu reglamentējošos dokumentos, sasaistot to saturu ar darbību mācību procesā. 8. Iesaistās profesionālās diskusijās par mācāmā priekšmeta aspektiem, seko līdzi aktualitātēm valodniecībā saistībā ar mācāmo priekšmetu.
Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums
Studējošo patstāvīgais darbs ir saistīts ar lekcijā analizēto tematu un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Regulāras lingvodidaktiskās literatūras studijas. 2. Ziņojumu sagatavošana seminārnodarbībām. 3. Praktisko darbu izstrāde: • Iepazīšanās ar Valsts pamatizglītības standartu latviešu valodā uzbūvi, standarta prasībām, jautājumu par prasību pēctecīgumu sagatavošana seminārnodarbībai. • Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatizglītības klasē (1.starppārbaudījums). • Pamatizglītības latviešu valodas mācību līdzekļu satura izpēte, eksemplārpiemēru visu kompetenču attīstībai atlase. • Uzdevumu kopas kādas klases tekstpratības un tekstveides attīstībai izstrāde (2.starppārbaudījums). • Mācību mērķu sistēmas izveide brīvi izraudzītam pamatizglītības posmam. • Viena valoddarbības veida attīstības tekstpratības aspektā vidējā izglītībā prezentēšana. • Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā (3.starppārbaudījums). • Metodiskas izstrādes viena mācību teksta (pēc izvēles) apguvei izveide. • Mācību līdzekļa komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana (4.starppārbaudījums).
Prasības kredītpunktu iegūšanai
Studiju kursa gala vērtējumu summatīvi veido starppārbaudījumu un eksāmena vērtējums. Eksāmenu studējošie kārtot tikai tad, ja ir nokārtoti starppārbaudījumi.   1. Regulārs seminārnodarbību un praktisko nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs tajās – 20%. 2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 50%: Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatizglītības klasē – 10%. Uzdevumu kopas kādas klases tekstpratības un tekstveides attīstībai izstrāde – 10%.

Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā – 15%.

Mācību līdzekļu komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana – 15%.

3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši “Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē” (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
4.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Lingvodidaktikas jēdziens. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Lingvodidaktikas jēdziens. Dzimtās valodas mācību saturs pamatizglītībā un vidējā izglītībā, tā saturu reglamentējošie dokumenti (standarti, programmas).

SEMINĀRS: Mācību satura izveides problēmas, mācību vielas izvēles principi, mācību vielas sakārtojuma principi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar pamatizglītības latviešu valodas standarta uzbūvi, standarta prasībām, diskusijas jautājumu par prasību pēctecīgumu sagatavošana semināram.

2. Mācību satura plānošana. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Mācību satura tematiskais plāns. Stundas konspekts. Stundas plāns.

SEMINĀRS: Skolotāja profesionālās kompetences jēdziens.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar latviešu valodas stundu konspektu un plānu paraugiem.

3. Darbības pieeja valodniecībā. L4, Pd10

LEKCIJA: Darbības pieeja valodniecībā (Džons Ostins un Džons Serls). Džona Serla ilokutīvo aktu grupas un Klausa Brinkera tekstu pamatfunkcijas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatizglītības klasē.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatizglītības klasē.

4. Kompetences teorijas. P4

PRAKTISKAIS DARBS: Kompetences teorijas (Naums Čomskis, Dels Haimzs). Komunikatīvā kompetence un lingvistiskā kompetence kā valodu mācības pamats.

5. Kompetences jēdziens. S4, Pd10

SEMINĀRS: Kompetences jēdziens. Komunikatīvās, valodas, sociokultūras un mācīšanās kompetences attīstība dzimtās valodas mācību procesā pamatizglītībā. Lingvāli kompetentas personības veidošanās.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pamatizglītības latviešu valodas mācību līdzekļu satura izpēte, eksemplārpiemēru visu kompetenču attīstībai atlase.

6. Rakstpratība, tekstpratība un tekstveide. P4, Pd10

PRAKTISKAIS DARBS: Rakstpratība un tekstpratība. Tekstpratības attīstības process. Tekstpratības līmeņi. Uzdevumi tekstpratības attīstībai. Tekstpratība un tekstveide.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Uzdevumu kopas kādas klases tekstpratības un tekstveides attīstībai izstrāde.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Uzdevumu kopas kādas klases tekstpratības un tekstveides attīstībai izstrāde.

7. Komunikatīvo funkciju klasifikācija. S4

SEMINĀRS: Komunikatīvo funkciju klasifikācijas (Romāns Jākobsons, Maikls Halidejs) un to ietekme uz valodas apguvi un valodas mācīšanos. Valodas komunikatīvās funkcijas un to izmantojums valodas mācību procesā.

8. Lingvodidaktiskās pieejas valodas mācībām. S4, Pd6

SEMINĀRS: Lingvodidaktiskās pieejas valodas mācībām. Strukturālā pieeja. Lingvokomunikatīvā pieeja. Informatīvi komunikatīvā pieeja (funkcionālā pieeja). Sociāli komunikatīvā pieeja (interaktīvā pieeja). Lingvokulturoloģiskā pieeja.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvodidaktisko pieeju analīze un salīdzinājums valodas mācību procesā.

9. Latviešu valodas mācību mērķi. L2, P2, Pd8

Latviešu valodas mācību mērķi, to būtība un klasifikācijas iespējas (Bendžamina Blūma mērķu taksonomija; SOLO taksonomija).

PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu valodas mācību mērķu sistēma pamatizglītības un vidējās izglītības posmā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību mērķu sistēmas izveide brīvi izraudzītam pamatizglītības posmam.

10. Mācību metodes latviešu valodas mācībām. L2, S2

LEKCIJA: Mācību metodes latviešu valodas mācībām, to jēdziens, klasifikācija, struktūra, izvēle, izmantojuma spektrs.

SEMINĀRS: Klasiskās mācību metodes. Mijdarbības jeb interaktīvās mācību metodes. Kooperatīvo mācību metodes.

11. Valoddarbības veidu attīstība. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Valoddarbības veidu – klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas – attīstība, pilnveide un vērtēšana dzimtās valodas mācību procesā pamatizglītībā.

SEMINĀRS: Valoddarbības veidu kā informācijas ieguves līdzekļa pilnveide vidējā izglītībā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Viena valoddarbības veida attīstības tekstpratības aspektā vidējā izglītībā prezentēšana.

12. Latviešu valodas mācību saturs pamatizglītībā. S2, P2, Pd8

SEMINĀRS: Latviešu valodas mācības saturs pamatizglītībā, tā izvēles un sakārtojuma nosacījumi. Mācību saturs un mācību viela: kopīgais un atšķirīgais.

PRAKTISKAIS DARBS: Mācību vielas sakārtojuma veidi: lineārais un koncentriskais.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā.

3.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā.

13. Latviešu valodas mācību saturs vidējā izglītībā. S4, Pd8

SEMINĀRS: Latviešu valodas mācības saturs vidējā izglītībā, tā atspoguļojums standartā un reālā organizācija izglītības praksē.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar vidējās izglītības latviešu valodas standarta prasībām.

14. Rakstu darbu sistēma dzimtās valodas mācībā. S2, P2, Pd6

SEMINĀRS: Rakstu darbu sistēma dzimtās valodas mācībā pamatskolā un vidusskolā. Diktāti, atstāstījumi, domraksti, radošie darbi, lietīšķie raksti. Zinātniskā rakstīšana.

PRAKTISKAIS DARBS: Mājas darbi dzimtās valodas mācībā. Rakstveida darbu labošanas metodika, korektūras zīmju sistēma.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Metodiskas izstrādnes viena mācību teksta (pēc izvēles) apguvei izveide.

15. Mutvārdu runas attīstīšana. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Mutvārdu runas attīstīšana. Runas jēdziens. Iekšējā runa un ārējā runa. Komunikācijas prasmju attīstība. Atbildes uz jautājumiem. Jautājumu formulēšana.

SEMINĀRS: Runas korekcija: pārjautāšana, lūgums runāt lēnāk/skaļāk, atkārtot. Stāstīšana un atstāstīšana. Stāstījums mutvārdos. Izteiksmīgā runa. Publiskā runa. Prezentācija.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Publiskās runas mutvārdu runas pilnveidei prezentēšana.

16. Dzimtās valodas mācībām izmantojamie mācību līdzekļi. S2, P2, Pd4

SEMINĀRS: Dzimtās valodas mācībām izmantojamie mācību līdzekļi.

PRAKTISKAIS DARBS: Izpratne par mācību komplektu. Prasības mācību līdzekļu izstrādei un izvēlei.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību līdzekļa komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana.

4. STARPPĀRBAUDĪJUMS: Mācību līdzekļa komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Auziņa, I., Priedīte, A., & Šalme, A. (2019). Latviešu valodas prasmes pamatlīmenis: A0 (pirmslīmenis), A1, A2. 7-10 un 11-15 gadus veciem skolēniem. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 88 lpp. Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/LatviesuValodasPrasmesPamatlimes.pdf>
2. VISC (2020). Latviešu valoda 1.-9.klasei. Mācību priekšmeta programmas paraugs. Pieejams: <https://mape.gov.lv/catalog/materials/6456AA95-2104-497F-8679-198AE7A135C4/>
3. Martena, S., Laiveniece, D., & Šalme, A. (2021). Lingvodidaktika: Latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem. Rokasgrāmata pamatskolas un vidusskolas pedagogiem. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/02/LVA_lingvodidaktika_web.pdf

Papildus informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij: Valoda sabiedrībā. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
2. Gavriļina, M., & Vulāne, A. (2008). Valodā veldzējas tautas dvēsele. Rīga: Mācību grāmata.
3. Kalnberzina, V. (2012). Language Acquisition Models. Rīga: University of Latvia Press.
4. Laiveniece, D. (2000). Valodas metodikas didaktiskie jautājumi. Rīga: RaKa.
5. Laiveniece, D. (2003). Valodas mācības pusaudzīm. Rīga: RaKa.
6. Rancāne, A. (2008). Dzimtās valodas skolotāja profesionālās identitātes meklējumi izglītības sistēmas pārmaiņu laikā. Tagad: zinātniski metodisks izdevums, Nr. 1, 19.-25. lpp., Nr. 2, 38.-44. lpp. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Tagad_1_08.pdf; https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Tagad_2_08.pdf
7. Skujiņa, V., Anspoka, Z., Kalnbērziņa, V., & Šalme, A. (2011). Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LVA. Pieejams: <https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/08-Vardnica.pdf>

Periodika un citi informācijas avoti

1. Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca (2000). Sast. autoru kolektīvs V. Skujiņas vad. Rīga: Zvaigzne ABC.
2. Skola 2030. <https://www.skola2030.lv/>

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

Studiju kursa nosaukums	
Studiju kursa kods (DUIS)	Izgl2012
Zinātnes nozare	Izglītības zinātnes
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	8
Semināru stundu skaits	8
Praktisko darbu stundu skaits	16
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Dr.paed., profesore Diāna Laiveniece (<i>Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas akadēmija</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu literārā latviešu valoda: propedeutika, fonētika I, II	
Mūsdienu literārā latviešu valoda: leksikoloģija un frazeoloģija	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo izpratni par lingvistikas un lingvodidaktikas teorijām un to izmantojumu izglītības praksē – latviešu valodas mācību procesa organizēšanā un mācību satura interpretēšanā mācību stundā un iestrādē mācību līdzekļos; izprast pedagogiskās, didaktiskās un lingvodidaktiskās pašizglītības nozīmi skolotāja darba praksē un karjerā. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Veidot studējošo izpratni par tradicionālo un novatorisko valodu mācību saturā, procesā un didaktikā. 2. Nodrošināt zināšanas praktisku iemaņu veidošanai valodu mācību sistēmas organizācijā. 3. Nodrošināt teorijas sasaisti ar praksi – attīstīt studējošo iemaņas, kā teorijas izmantot praksē un iestrādāt reāli lietojamās mācību materiālos.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 8 st., semināri (S) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 8 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Lingvodidaktikas jēdziens. L2, S2, Pd6 2. Mācību satura plānošana. L2, S2, Pd6 3. Darbības pieeja valodniecībā. L4, Pd10 4. Kompetences teorijas. P4 5. Kompetences jēdziens. S4, Pd10 6. Rakstpratība, tekstpratība un tekstveide. P4, Pd10 7. Komunikatīvo funkciju klasifikācija. S4 8. Lingvodidaktiskās pieejas valodas mācībām. S4, Pd6	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Izprot un spēj definēt kursa pamatjēdzienus: lingvodidaktika, mācību saturs, tekstpratība, kompetence u. c., lingvodidaktikas teoriju būtību un to pārnese uz valodas mācību praksi, lingvodidaktiskās pieejas, mācību mērķu sistēmas un mācību metožu savstarpējo saistību. 2. Pārzina pamatzinātnes un vidējās izglītības mācību saturu, galvenos akadēmiskos avotus un resursus, valoddarbību veidu būtību un attīstības iespējas.	

3. Pārzina sistēmiskas mutvārdu runas un rakstu prasmes attīstības un pilnveides virzienus un iespējas.

PRASMES:

4. Prot analizēt mācību saturu reglamentējošos dokumentus, saistīt lingvodidaktikas teorijas ar izglītības praksi, valodniecības saturu ar mācību saturu.
5. Prot veidot uzdevumu kopas atbilstoši paredzētajam mērķim noteikta satura apguvei.
6. Prot izveidot mācību stundu, prognozējot skolotāja un izglītojamo darbību, izvēloties mācību metodes, līdzekļus, resursus un materiālus atbilstoši sasniedzamajam rezultātam.

KOMPETENCE:

7. Orientējas mācību saturu reglamentējošos dokumentos un to saistībā ar darbību mācību procesā.
8. Iesaistās profesionālās diskusijās par mācāmā priekšmeta aspektiem, seko līdzi aktualitātēm valodniecībā saistībā ar mācāmo priekšmetu.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs ir saistīts ar lekcijā analizēto tematu un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Regulāras lingvodidaktiskās literatūras studijas.
2. Ziņojumu sagatavošana seminārnodarbībām.
3. Praktisko darbu izstrāde:
 - Iepazīšanās ar Valsts pamatzglītības standartu latviešu valodā uzbūvi, standarta prasībām, jautājumu par prasību pēctecīgumu sagatavošana seminārnodarbībai.
 - Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatzglītības klasē.
 - Pamatizglītības latviešu valodas mācību līdzekļu satura izpēte, eksemplārpiemēru visu kompetenču attīstībai atlase.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa gala vērtējumu summatīvi veido starppārbaudījumu un eksāmena vērtējums. Eksāmenu studējošie kārtot tikai tad, ja ir nokārtoti starppārbaudījumi.

1. Regulārs seminārnodarbību un praktisko nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs tajās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 50%:
Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatizglītības klasē – 25%.
Uzdevumu kopas kādas klases tekstpratības un tekstveides attīstībai izstrāde – 25%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturdays

1. Lingvodidaktikas jēdziens. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Lingvodidaktikas jēdziens. Dzimtās valodas mācību saturs pamatzglītībā un vidējā izglītībā, tā saturu reglamentējošie dokumenti (standarti, programmas).

SEMINĀRS: Mācību satura izveides problēmas, mācību vielas izvēles principi, mācību vielas sakārtojuma principi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar pamatizglītības latviešu valodas standarta uzbūvi, standarta prasībām, diskusijas jautājumu par prasību pēctecīgumu sagatavošana semināram.

2. Mācību satura plānošana. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Mācību satura tematiskais plāns. Stundas konspekts. Stundas plāns.

SEMINĀRS: Skolotāja profesionālās kompetences jēdziens.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar stundu konspektu un plānu paraugiem.

3. Darbības pieeja valodniecībā. L4, Pd10

LEKCIJA: Darbības pieeja valodniecībā (Džons Ostins un Džons Serls). Džona Serla ilokutīvo aktu grupas un Klausa Brinkera tekstu pamatfunkcijas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatizglītības klasē.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Uzdevumu kopas saziņas kategoriju (adresants, adresāts, mērķis, temats, saziņas situācija) apguvei izveide brīvi izvēlētā pamatizglītības klasē.

4. Kompetences teorijas. P4

PRAKTISKAIS DARBS: Kompetences teorijas (Naums Čomskis, Dels Haimzs). Komunikatīvā kompetence un lingvistiskā kompetence kā valodu mācības pamats.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Izglītojamo komunikatīvā un lingvistiskā kompetence valodu mācībā.

5. Kompetences jēdziens. S4, Pd10

SEMINĀRS: Kompetences jēdziens. Komunikatīvās, valodas, sociokultūras un mācīšanās kompetences attīstība dzimtās valodas mācību procesā pamatizglītībā. Lingvāli kompetentas personības veidošanās. S4, P2

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pamatizglītības latviešu valodas mācību līdzekļu satura izpēte, eksemplārpiemēru visu kompetenču attīstībai atlase.

6. Rakstpratība, tekstpratība un tekstveide. P4, Pd10

PRAKTISKAIS DARBS: Rakstpratība un tekstpratība. Tekstpratības attīstības process. Tekstpratības līmeņi. Uzdevumi tekstpratības attīstībai. Tekstpratība un tekstveide.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Uzdevumu kopas kādas klases tekstpratības un tekstveides attīstībai izstrāde.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Uzdevumu kopas kādas klases tekstpratības un tekstveides attīstībai izstrāde.

7. Komunikatīvo funkciju klasifikācija. S4

SEMINĀRS: Komunikatīvo funkciju klasifikācijas (Romāns Jākobsons, Maikls Halidejs) un to ietekme uz valodas apguvi un valodas mācīšanos. Valodas komunikatīvās funkcijas un to izmantojums valodas mācību procesā.

8. Lingvodidaktiskās pieejas valodas mācībām. S4, Pd6

SEMINĀRS: Lingvodidaktiskās pieejas valodas mācībām. Strukturālā pieeja. Lingvokomunikatīvā pieeja. Informatīvi komunikatīvā pieeja (funkcionālā pieeja). Sociāli komunikatīvā pieeja (interaktīvā pieeja). Lingvokulturoloģiskā pieeja.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Lingvodidaktisko pieeju analīze un salīdzinājums valodas mācību procesā.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Auziņa, I., Priedīte, A., & Šalme, A. (2019). Latviešu valodas prasmes pamatlīmenis: A0 (pirmslīmenis), A1, A2. 7-10 un 11-15 gadus veciem skolēniem. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 88 lpp.
Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/LatviesuValodasPrasmesPamatlimenis.pdf>
2. VISC (2020). Latviešu valoda 1.-9.klasei. Mācību priekšmeta programmas paraugs. Pieejams: <https://mape.gov.lv/catalog/materials/6456AA95-2104-497F-8679-198AE7A135C4/>
3. Martena, S., Laiveniece, D., & Šalme, A. (2021). Lingvodidaktika: Latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem. Rokasgrāmata pamatskolas un vidusskolas pedagogiem. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/02/LVA_lingvodidaktika_web.pdf

Papildus informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij: Valoda sabiedrībā. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
2. Gavriļina, M., & Vulāne, A. (2008). Valodā veldzējas tautas dvēsele. Rīga: Mācību grāmata.
3. Kalnberzina, V. (2012). Language Acquisition Models. Riga: University of Latvia Press.

4. Laiveniece, D. (2000). Valodas metodikas didaktiskie jautājumi. Rīga: RaKa. 5. Laiveniece, D. (2003). Valodas mācības pusaudzim. Rīga: RaKa. 6. Rancāne, A. (2008). Dzimtās valodas skolotāja profesionālās identitātes meklējumi izglītības sistēmas pārmaiņu laikā. Tagad: zinātniski metodisks izdevums, Nr. 1, 19.-25. lpp., Nr. 2, 38.-44. lpp. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Tagad_1_08.pdf ; https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Tagad_2_08.pdf 7. Skujiņa, V., Anspoka, Z., Kalnbērziņa, V., & Šalme, A. (2011). Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LVA. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/08-Vardnica.pdf
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>
1. Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca (2000). Sast. autoru kolektīvs V. Skujiņas vad. Rīga: Zvaigzne ABC. 2. Skola 2030. https://www.skola2030.lv/
<i>Piezīmes</i>
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām. Kurss tiek docēts latviešu valodā.

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu valodas didaktika II
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	
<i>Zinātnes nozare</i>	Izglītības zinātnes
<i>Kursa līmenis</i>	3
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	8
<i>Semināru stundu skaits</i>	16
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	8
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.paed., profesore Diāna Laiveniece (<i>Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas akadēmija</i>) Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne Dr.paed., docente Sandra Zariņa	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu literārā latviešu valoda: propedeitika, fonētika I, II Mūsdienu literārā latviešu valoda: morfoloģija I, II Mūsdienu literārā latviešu valoda: sintakse I Mūsdienu literārā latviešu valoda: leksikoloģija un frazeoloģija Latviešu valodas didaktika I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo izpratni par lingvistikas un lingvodidaktikas teorijām un to izmantojumu izglītības praksē – latviešu valodas mācību procesa organizēšanā un mācību satura interpretēšanā mācību stundā un iestrādē mācību līdzekļos; izprast pedagoģiskās, didaktiskās un lingvodidaktiskās pašizglītības nozīmi skolotāja darba praksē un karjerā. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Veidot studējošo izpratni par tradicionālo un novatorisko valodu mācību saturā, procesā un didaktikā. 2. Nodrošināt zināšanas praktisku iemaņu veidošanai valodu mācību sistēmas organizācijā. 3. Nodrošināt teorijas sasaisti ar praksi – attīstīt studējošo iemaņas, kā teorijas izmantot praksē un iestrādāt reāli lietojamus mācību materiālos.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 8 st., semināri (S) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 8 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Latviešu valodas mācību mērķi. L2, P2, Pd8 2. Mācību metodes latviešu valodas mācībām. L2, S2 3. Valoddarbības veidu attīstība. L2, S2, Pd6 4. Latviešu valodas mācību saturs pamatzglītībā. S2, P2, Pd8 5. Latviešu valodas mācību saturs videjā izglītībā. S4, Pd8 6. Rakstu darbu sistēma dzimtās valodas mācībā. S2, P2, Pd6 7. Mutvārdu runas attīstīšana. L2, S2, Pd6 8. Dzimtās valodas mācībām izmantojamie mācību līdzekļi. S2, P2, Pd6	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	

1. Izprot un spēj definēt kursa pamatjēdzienus: lingvodidaktika, mācību saturs, tekstpratība, kompetence u. c., lingvodidaktikas teoriju būtību un to pārneši uz valodas mācību praksi, lingvodidaktiskās pieejas, mācību mērķu sistēmas un mācību metožu savstarpējo saistību.
2. Pārzina pamatizglītības un vidējās izglītības mācību saturu, galvenos akadēmiskos avotus un resursus, valodnodarbību veidu būtību un attīstības iespējas.
3. Pārzina sistēmiskas mutvārdu runas un rakstu prasmes attīstības un pilnveides virzienus un iespējas.

PRASMES:

4. Prot analizēt mācību saturu reglamentējošos dokumentus, saistīt lingvodidaktikas teorijas ar izglītības praksi, valodniecības saturu ar mācību saturu.
5. Prot veidot uzdevumu kopas atbilstoši paredzētajam mērķim noteikta satura apguvei.
6. Prot izveidot mācību stundu, prognozējot skolotāja un izglītojamo darbību, izvēloties mācību metodes, līdzekļus, resursus un materiālus atbilstoši sasniedzamajam rezultātam.

KOMPETENCE:

7. Orientējas mācību saturu reglamentējošos dokumentos, sasaistot to saturu ar darbību mācību procesā.
8. Iesaistās profesionālās diskusijās par mācāmā priekšmeta aspektiem, seko līdzi aktualitātēm valodniecībā saistībā ar mācāmo priekšmetu.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs ir saistīts ar lekcijā analizēto tematu un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Regulāras lingvodidaktiskās literatūras studijas.
2. Ziņojumu sagatavošana seminārnodarbībām.
3. Praktisko darbu izstrāde:
 - Mācību mērķu sistēmas izveide brīvi izraudzītam pamatizglītības posmam.
 - Viena valodnodarbības veida attīstības tekstpratības aspektā vidējā izglītībā prezentēšana.
 - Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā (3.starppārbaudījums).
 - Metodiskas izstrādnes viena mācību teksta (pēc izvēles) apguvei izveide.
 - Mācību līdzekļa komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa gala vērtējumu summatīvi veido starppārbaudījumu un eksāmena vērtējums. Eksāmenu studējošie kārtoti tikai tad, ja ir nokārtoti starppārbaudījumi.

1. Regulārs seminārnodarbību un praktisko nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs tajās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 50%:
Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā – 25%.
Mācību līdzekļu komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana – 25%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Latviešu valodas mācību mērķi. L2, P2, Pd8

LEKCIJA: Latviešu valodas mācību mērķi, to būtība un klasifikācijas iespējas (Bendžamina Blūma mērķu taksonomija; SOLO taksonomija).

PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu valodas mācību mērķu sistēma pamatizglītības un vidējās izglītības posmā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību mērķu sistēmas izveide brīvi izraudzītam pamatizglītības posmam.

2. Mācību metodes latviešu valodas mācībām. L2, S2

LEKCIJA: Mācību metodes latviešu valodas mācībām, to jēdziens, klasifikācija, struktūra, izvēle, izmantojuma spektrs.

SEMINĀRS: Klasiskās mācību metodes. Mijdarbības jeb interaktīvās mācību metodes. Kooperatīvo mācību metodes.

3. Valoddarbības veidu attīstība. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Valoddarbības veidu – klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas – attīstība, pilnveide un vērtēšana dzimtās valodas mācību procesā pamatizglītībā.

SEMINĀRS: Valoddarbības veidu kā informācijas ieguves līdzekļa pilnveide vidējā izglītībā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Viena valoddarbības veida attīstības tekstpratības aspektā vidējā izglītībā prezentēšana.

4. Latviešu valodas mācību saturs pamatizglītībā. S2, P2, Pd8

SEMINĀRS: Latviešu valodas mācības saturs pamatizglītībā, tā izvēles un sakārtojuma nosacījumi. Mācību saturs un mācību viela: kopīgais un atšķirīgais.

PRAKTISKAIS DARBS: Mācību vielas sakārtojuma veidi: lineārais un koncentriskais.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Tematiskā plāna izstrāde atbilstoši iepriekš izveidotajai mācību mērķu sistēmai; pēc izvēles stundas konspekta izveide vienai mācību stundai pamatizglītībā.

5. Latviešu valodas mācību saturs vidējā izglītībā. S4, Pd8

SEMINĀRS: Latviešu valodas mācības saturs vidējā izglītībā, tā atspoguļojums standartā un reālā organizācija izglītības praksē.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar vidējās izglītības latviešu valodas standarta prasībām.

6. Rakstu darbu sistēma dzimtās valodas mācībā. S2, P2, Pd6

SEMINĀRS: Rakstu darbu sistēma dzimtās valodas mācībā pamatskolā un vidusskolā. Diktāti, atstāstījumi, domraksti, radošie darbi, lietišķie raksti. Zinātniskā rakstīšana.

PRAKTISKAIS DARBS: Mājas darbi dzimtās valodas mācībā. Rakstveida darbu labošanas metodika, korektūras zīmju sistēma.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Metodiskas izstrādes viena mācību teksta (pēc izvēles) apguvei izveide.

7. Mutvārdu runas attīstīšana. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Mutvārdu runas attīstīšana. Runas jēdziens. Iekšējā runa un ārējā runa. Komunikācijas prasmju attīstība. Atbildes uz jautājumiem. Jautājumu formulēšana.

SEMINĀRS: Runas korekcija: pārjautāšana, lūgums runāt lēnāk/skaļāk, atkārtot. Stāstīšana un atstāstīšana. Stāstījums mutvārdos. Izteismīgā runa. Publiskā runa. Prezentācija.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Publiskās runas mutvārdu runas pilnveidei prezentēšana.

8. Dzimtās valodas mācībām izmantojamie mācību līdzekļi. S2, P2, Pd4

SEMINĀRS: Dzimtās valodas mācībām izmantojamie mācību līdzekļi.

PRAKTISKAIS DARBS: Izpratne par mācību komplektu. Prasības mācību līdzekļu izstrādei un izvēlei.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību līdzekļa komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Mācību līdzekļa komplekta rakstu prasmes un mutvārdu runas pilnveidei vidējā izglītībā izveide un prezentēšana.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Auziņa, I., Priedīte, A., & Šalme, A. (2019). Latviešu valodas prasmes pamatlīmenis: A0 (pirmslīmenis), A1, A2. 7-10 un 11-15 gadus veciem skolēniem. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 88 lpp. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/LatviesuValodasPrasmesPamatlimesis.pdf 2. VISC (2020). Latviešu valoda 1.-9.klasei. Mācību priekšmeta programmas paraugs. Pieejams: https://mape.gov.lv/catalog/materials/6456AA95-2104-497F-8679-198AE7A135C4/ 3. Martena, S., Laiveniece, D., & Šalme, A. (2021). Lingvodidaktika: Latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem. Rokasgrāmata pamatskolas un vidusskolas pedagogiem. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/02/LVA_lingvodidaktika_web.pdf
Papildus informācijas avoti
1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij: Valoda sabiedrībā. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. 2. Gavriļina, M., & Vulāne, A. (2008). Valodā veldzējas tautas dvēsele. Rīga: Mācību grāmata. 3. Kalnberzina, V. (2012). Language Acquisition Models. Rīga: University of Latvia Press. 4. Laiveniece, D. (2000). Valodas metodikas didaktiskie jautājumi. Rīga: RaKa. 5. Laiveniece, D. (2003). Valodas mācības pusaudzim. Rīga: RaKa. 6. Rancāne, A. (2008). Dzimtās valodas skolotāja profesionālās identitātes meklējumi izglītības sistēmas pārmaiņu laikā. Tagad: zinātniski metodisks izdevums, Nr. 1, 19.-25. lpp., Nr. 2, 38.-44. lpp. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Tagad_1_08.pdf; https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Tagad_2_08.pdf 7. Skujiņa, V., Anspoka, Z., Kalnbērziņa, V., & Šalme, A. (2011). Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LVA. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/08-Vardnica.pdf
Periodika un citi informācijas avoti
1. Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca (2000). Sast. autoru kolektīvs V. Skujiņas vad. Rīga: Zvaigzne ABC. 2. Skola 2030. https://www.skola2030.lv/
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.   Kurss tiek docēts latviešu valodā.

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu valodas kā svešvalodas didaktika
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	
<i>Zinātnes nozare</i>	Izglītības zinātnes
<i>Kursa līmenis</i>	3
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	8
<i>Semināru stundu skaits</i>	24
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova	
<i>Priekšzināšanas</i>	
Apgūti latviešu valodas teorētiskie kursi	
<i>Studiju kursa anotācija</i>	
Studiju kursā tiek integrētas lingvodidaktiskās, sociolingvistiskās, sociopsiholoģiskās un psiholingvistiskās atziņas, kas nepieciešamas latviešu valodas kā svešvalodas skolotājam, lai plānotu un vadītu latviešu valodas apguves procesu multilingvālā vidē, balstoties uz komunikatīvās pieejas un iekļaujošās izglītības pamatprincipiem un ņemot vērā vecumposma un individuālās mācīšanās īpatnības. STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot izpratni par valodas apguves procesiem, latviešu valodas kā svešvalodas mācību saturu, pieejām un metodēm. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Attīstīt studējošo prasmi īstenot komunikatīvajā pieejā balstītu un ar iekļaujošās izglītības pamatprincipiem saskaņotu latviešu valodas kā svešvalodas mācību procesu. 2. Pilnveidot kompetenci skolēncentrētas mācību vides nodrošināšanai, kurā izglītojamie iesaistās savu valodas prasmju izvērtēšanā. 3. Motivēt pilnveidot un plānot savu darbību turpmākajai valodas prasmju attīstībai.	
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 8 st., semināri (S) – 24 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Valoda un tās apguves aktuālie jautājumi. L2, S2, Pd6 2. Latviešu valodas situācijas raksturojums Latvijā. Latviešu valodas apguves attīstības raksturīgākās tendences: latviešu valoda kā dzimtā un kā svešvaloda. L2, S2, Pd6 3. Valodas prasmes, to attīstības iespējas. S4, Pd6 4. Valodas apguves pieejas un metodes skolēncentrētā mācību procesā. S4, Pd6 5. Latviešu valodas kā svešvalodas apguve: esošās pieredzes izvērtējums, pieejas, metodes. S6, Pd12 6. Latviešu valodas kā svešvalodas saturs un mācību process komunikatīvās pieejas un iekļaujošās izglītības kontekstā. L4, S6, Pd12	
<i>Studiju rezultāti</i>	
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina valodas apguves procesus, spēj raksturot valodas apguves modeļus. 2. Izprot jēdzienus “pirmā valoda”, “svešvaloda” un didaktikas attīstības tendences multilingvālā sabiedrībā. 3. Zina valodas prasmju attīstībai izmantojamās metodes un paņēmienus, prot atrast izglītojamo individuālajām mācīšanās vajadzībām nepieciešamos mācību līdzekļus un resursus. 4. Pārzina latviešu valodas kā svešvalodas saturu, metodiku un iekļaujošās izglītības pamatprincipus.	

5. Reflektē par savu valodu mācīšanās pieredzi, secina par valodas apguvi ietekmējošiem faktoriem.
6. Prot kritiski izvērtēt un lietot daudzveidīgus mācību līdzekļus un digitālos resursus izglītojamo valodas prasmju attīstībai.
7. Prot plānot un īstenot latviešu valodas kā svešvalodas apguvi atbilstoši izglītojamo kultūras, valodas, mācīšanās pieredzei un vajadzībām, iesaista izglītojamos valodas prasmju novērtēšanā un turpmākās attīstības plānošanā.

8. Veido skolēncentrētu mācību vidi latviešu valodas kā svešvalodas apguvei, ņemot vērā izglītojamo iepriekšējo pieredzi un individuālās mācīšanās vajadzības un iesaistīti viņus savu valodas prasmju izvērtēšanā un turpmākās attīstības plānošanā.
9. Novērtē izglītojamo valodas apguves prasmes un izstrādā tām atbilstošus metodiskos līdzekļus.

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu – analizēt un izvērtēt ar kursa saturu saistīto zinātnisko un metodisko literatūru, izstrādāt patstāvīgos darbus (metodiskās izstrādnes):

- ### *Prasības kredītpunktu iegūšanai*

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Studējošo darbs seminārnodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 50%:
Metodisko izstrādņu sagatavošana valodas prasmju attīstībai komunikatīvās pieejas kontekstā – 15%.
Metodisko izstrādņu sagatavošana valodas prasmju attīstībai latviešu valodas kā svešvalodas satura apguvei – 15%.
Metodisko izstrādņu sagatavošana latviešu valodas kā svešvalodas satura apguvei komunikatīvās pieejas un iekļaujošās izglītības kontekstā – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pētījuma sagatavošana un veikšana par latviešu valodas kā svešvalodas apguvi ietekmējošiem faktoriem, iegūto datu apkopošana, secinājumu un ieteikumu izstrāde veiksmīgai valodas mācīšanās procesa īstenošanai) – 30%.

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

[illegible]

2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Valoda un tās apguves aktuālie jautājumi. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Valodas apguves teorijas. Čomska valodas apguves mehānisms. Jēdzieni “pirmā valoda”, “svešvaloda”, “bilingvisms”.

SEMINĀRS: Valodas apguves modeļi. Valodu apguve un valodas mācīšanās. Globalizācijas procesu ietekme uz valodas apguvi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Personiskās valodu apguves pieredzes izvērtēšana, zinātniskās literatūras analīze par aktualitātēm valodas apguves jomā, prezentācijas sagatavošana.

2. Latviešu valodas situācijas raksturojums Latvijā. Latviešu valodas apguves attīstības raksturīgākās tendences: latviešu valoda kā dzimtā un kā svešvaloda. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Valsts valodas politika. Latviešu valoda izglītības likumā.

SEMINĀRS: Latviešu valodas kā dzimtās, kā otrās valodas un kā svešvalodas didaktikas iezīmes.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pārskata veidošana par latviešu valodas kā dzimtās un kā svešvalodas didaktikas attīstību.

3. Valodas prasmes, to attīstības iespējas. S4, Pd6

SEMINĀRS: Valodas prasmju attīstības praktiskās iespējas. Darbs ar Eiropas valodu apguves portfeli.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Latviešu valodas kā svešvalodas apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un resursu analīze un izvērtēšana valodas prasmju attīstības kontekstā.

4. Valodas apguves pieejas un metodes skolēncentrētā mācību procesā. S4, Pd8

SEMINĀRS: Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pieredze Latvijā. Valoda kā mērķis un valoda kā līdzeklis mācību procesā. Skolēncentrēta mācību vide valodas apguvei. Valodas apguves pieejas: strukturālā pieeja, funkcionālā pieeja, komunikatīvā pieeja, integrētā pieeja, veseluma pieeja. Valodas apguves metodes: gramatiskā tulkošanas metode, naturālā un tiešā metode, audiolingvistiskā metode u.c. Digitālie mācību līdzekļi un resursi valodas prasmju attīstībai.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījuma 1.daļa): Metodisko izstrādņu sagatavošana valodas prasmju attīstībai komunikatīvās pieejas kontekstā.

5. Latviešu valodas kā svešvalodas apguve: esošās pieredzes izvērtējums, pieejas, metodes. S4, Pd8

SEMINĀRS: Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pieredze Latvijā: latviešu valodas mācīšana bēgļiem, patvēruma meklētājiem, trešo valstu valstspiederīgajiem un citu Eiropas valstu piederīgajiem. Valodas apguve diasporai. Atbalsts valodas apguvē reemigrantiem.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījuma 2.daļa): Metodisko izstrādņu sagatavošana valodas prasmju attīstībai latviešu valodas kā svešvalodas satura apguvei.

6. Latviešu valodas kā svešvalodas saturs un mācību process komunikatīvās pieejas un iekļaujošās izglītības kontekstā. L4, S4, Pd8

LEKCIJA: Latviešu valodas kā svešvalodas saturs iekļaujošās izglītības kontekstā. Individuālo programmu izstrāde latviešu valodas atbalstam.

SEMINĀRS: Iekļaujošas vides nodrošināšana latviešu valodas kā svešvalodas apguvei. Mācību stratēģijas, metodes un paņēmieni latviešu valodas kā svešvalodas apguves atbalstam. Motivējošas atgriezeniskās saites sniegšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums): Metodisko izstrādņu sagatavošana latviešu valodas kā svešvalodas satura apguvei komunikatīvās pieejas un iekļaujošās izglītības kontekstā.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Auziņa, I., Priedīte, A., & Šalme, A. (2019). Latviešu valodas prasmes pamatlīmenis: A0 (pirmslīmenis), A1, A2. 7-10 un 11-15 gadus veciem skolēniem. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 88 lpp. Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/LatviesuValodasPrasmesPamatlimenis.pdf>
2. Baltiņš, M., & Druvieta, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA.
3. Latviešu valodas aģentūra (2016). Integrācija sākas ar mācīšanos: Latvijas pieredze 21. gadsimtā. Rīga: LVA.
4. Šalme, A. (2011). Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi. Rīga: LVA. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/10-Met_LAT_3.pdf

Papildus informācijas avoti	
1. Kolčanovs, B., Tūna, A., & Zankovska-Odiņa, S. (2014). Ikviens ir gaidīts skolā. Metodiskais materiāls pedagogiem jauniebraukušo skolēnu un viņu ģimeņu iekļaušanās sekmēšanai. Rīga: Latvijas cilvēktiesību centrs.	Pieejams: https://www.integration.lv/uploads/files/informativie-materiali/2012/metodiskais_materials_ikviens_ir_gaidits_skola.pdf
2. Latviešu valodas aģentūra (2012). Latviešu valodas mācības pirmsskolā un sākumskolā. Rīga: LVA.	
3. Mieriņa, I., Koroļeva, I., Grosa, D., & Jansone, R. (2021). Latviešu valoda diasporā: situācijas analīze. Rīga: LVA.	Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/2022/06/LatviesuValodaDiaspora_Petijums_145x210_WEB.pdf
4. Pičukāne, Ē., & Mihailovs, J. I. (2017). Izglītojamo ar ārvalstu izglītības pieredzi integrācija Latvijas izglītības sistēmā: tiesiskais regulējums, problēmas, risinājumi. Rīga: LVA.	Pieejams: http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/Diaspora_MacibuMateriali/Raksts_Mihailovs_Picukane.pdf
Periodika un citi informācijas avoti	
1. Grigule, L. (2008). Plurilingvisma koncepcijas attīstība un tās realizācijas pieredze valodu didaktikā Latvijā.	Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/GRIGULE_Plurilingvisma_koncepcija.pdf
2. Eiropas Padome (2007). Mans valodu portfelis. Eiropas valodu portfelis skolēniem.	Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/Projekti/LV_mat_valodu_portf_LV.pdf
3. Latviešu valodas aģentūra (2018). e-Laipa. Mācies latviešu valodu internetā.	Pieejams: https://elaipa.lv/Home/A1
4. Latviešu valodas aģentūra (2010). Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide. Pētījuma rezultātu ziņojums. Rīga.	
5. Latviešu valodas aģentūra (2013). Latviešu valodas un literatūras stundas internacionālā klasē.	Pieejams: http://maciunmacies.valoda.lv/video-maci/2017-01-02-12-57-60
6. Skujiņa, V., Anspoka, Z., Kalnbērziņa, V., & Šalme, A. (2011). Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca.	Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/08-Vardnica.pdf
Piezīmes	
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.	
Kurss tiek docēts latviešu valodā.	

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Studiju darbs III
Studiju kursa kods (DUIS)	
Zinātnes nozare	Pedagoģija

Kursa līmenis	3
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	(pilna un nepilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	-
<i>Semināru stundu skaits</i>	-
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	80
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrida Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Ingrida Kupšāne Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova Dr.paed., docente Sandra Zariņa Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Apgūti valodas/literatūras teorētiskie kursi	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo patstāvīga zinātniski pētnieciskā darba iemaņas.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Nostiprināt lingvistiskās/literatūrzinātniskās teksta analīzes prasmes. 2. Sekmēt izpratni par tradicionālo un novatorisko priekšmetu didaktikā. 3. Veicināt radošu pieeju pētāmās problēmas risināšanā.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 80 st.	
1. Zinātniskās literatūras apkopošana par pētāmo tēmu. Pd10 2. Studiju darba plānošana. Studiju darba zinātniskās koncepcijas izveide. Pd20 3. Studiju darba izstrāde. Pd40 4. Studiju darba noformēšana un aizstāvēšana. Pd10	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Demonstrē zināšanas par pētāmo tēmu, veidojot teorētiski argumentētu un priekšmeta metodikā bāzētu pētījuma tekstu. 2. Izprot un korekti lieto zinātnisko terminoloģiju.	
PRASMES:	
3. Demonstrē prasmi analizēt tekstus lingvistiskajā vai literatūrzinātniskajā aspektā. 4. Demonstrē digitālo pratību, izmantojot digitālos informācijas resursus, strukturējot metodisko daļu, veidojot tās struktūru un zinātniski korekti noformējot rezultātus. 5. Prezentē patstāvīgi izstrādātā studiju darba rezultātus, izmantojot digitālās tehnoloģijas.	
KOMPETENCE:	
6. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālās tendences valodniecībā, literatūrzinātnē un priekšmeta metodikā.	
Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums	
Patstāvīgo darbu ietvaros studējošais veic praktiskos darbus:	
1. meklē un apkopo zinātnisko literatūru, kas nepieciešama studiju darbam; 2. izstrādā studiju darba teorētisko un metodisko daļu; 3. noformē studiju darbu atbilstoši prasībām.	

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Patstāvīgi izstrādāts zinātnisks pētījums ar metodisku ievirzi par konkrētu tēmu latviešu valodā vai literatūrā (pēc izvēles) atbilstoši augstskolas izvirzītajām prasībām.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMI (studiju darba izstrāde) – 60%:
Studiju darba teorētiskās un metodiskās daļas izstrāde – 50%.
Studiju darba noformēšana atbilstoši prasībām – 10%.
2. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (studiju darba iesniegšana un aizstāvēšana) – 40%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Zinātniskās literatūras apkopošana par pētāmo tēmu. Pd10

INDIVIDUĀLĀ KONSULTĀCIJA: Studiju darba tēmas formulēšana, struktūras izstrādāšana. Zinātniskās un metodiskās literatūras apkopošana un nepieciešamās informācijas atlase.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras, kas nepieciešama studiju darbam, meklēšana un apkopošana.

2. Studiju darba plānošana. Studiju darba zinātniskās koncepcijas izveide. Pd20

INDIVIDUĀLĀ KONSULTĀCIJA: Studiju darba metodoloģijas izstrāde un apraksts. Studiju darba satura plānošana. Studiju darba teorētiskās un metodiskās daļas struktūras izveide.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras saraksta izveide, bibliogrāfisko avotu atlases kritēriju pamatošana. Teorētiskās un metodiskās daļas struktūras izveide.

3. Studiju darba izstrāde. Pd40

INDIVIDUĀLĀ KONSULTĀCIJA: Teorētiskās daļas izveide. Metodiskās daļas izstrāde definētajā pētījumu jomā. Studiju darba teksta satura pilnveide un noformēšana. Studiju darba prezentēšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Studiju darba teorētiskās un metodiskās daļas izstrāde. Studiju darba noformēšana atbilstoši prasībām.

4. Studiju darba noformēšana un pētījuma rezultātu prezentēšana. Pd10

INDIVIDUĀLĀ KONSULTĀCIJA: Studiju darba noformēšana. Izstrādāta studiju darba iesniegšana zinātniskā darba vadītājam un tā aizstāvēšana (atbildes uz jautājumiem par diskutablajiem pētāmās tēmas aspektiem).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Studiju darba prezentācijas sagatavošana un studiju darba aizstāvēšana.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Kristapsone, S. (2014). Zinātniskā pētniecība studiju procesā. Otrais, aktualizētais izdevums. Rīga: Biznesa augstskola Turība. Pieejams (saturs): <https://m.turiba.lv/storage/files/zpsp-saturs-ievads-internetam.pdf>
2. Mārtinsone, K., & Pipere, A. (2011). Ievads pētniecībā: stratēģijas, dizaini, metodes. Rīga: RaKa.
3. Mārtinsone, K., Pipere, A., & Kamerāde, D. (red.) (2016). Pētniecība: teorija un prakse. Rīga: RaKa.
4. Mārtinsone, K., Pipere, A., & Kamerāde, D. (red.) (2011). Pētniecības terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: RaKa.

Papildus informācijas avoti

1. Geske, A., & Grīnfelds, A. (2001). Izglītības pētījumu metodoloģija un metodes. Rīga: RaKa.
2. Mārtinsone, K., & Pipere, A. (red.) (2019). Zinātniskā rakstīšana un pētījumu rezultātu izplatīšana. Rīga: Rīgas Stradiņa universitāte.

3. Ministru kabinets (2018). Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/303768
4. Ministru kabinets (2019). Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem. https://likumi.lv/ta/id/309597
5. Pētniecības terminu skaidrojošā vārdnīca (2011). Sast. Ilva Eņģele. Rīga: RaKa.
6. Rubanovskis, A. (2011). Metodiskie ieteikumi studentu darbu izstrādāšanai un aizstāvēšanai. Rīga: RaKa.
7. Skalberga, A., Dalbiņa, I., Kacare, I., Neimane, A., Sprinģe, A., Stikute, E., & Vilkaplatere, I. (2011). Rokasgrāmata latviešu valodas un literatūras skolotājam par formatīvo un summatīvo vērtēšanu. Jelgava. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/11-Met_ROKASGR.pdf
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>
https://du.lv/zinatne-un-petnieciba/biblioteka/datubazes/
<i>Piezīmes</i>
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna un nepilna laika studijām.
Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Bērnu un jauniešu literatūra skolā
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	LitZ2068

Zinātnes nozare	Literatūrzinātne
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	4
ECTS kredītpunkti	6
Kopējais kontaktstundu skaits	64 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	32
Semināru stundu skaits	32
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	96
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: dot iespēju studējošajiem attīstīt izpratni par bērnu un jauniešu literatūras būtību, specifiku, vēstures un teorijas pamatjautājumiem, lomu un nozīmi personības veidošanās procesā. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Pilnveidot izpratni par latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu literatūras klasikas un spilgtāko mūsdienu rakstnieku darbu vērtību sistēmu, problemātiku, veidiem, žanriem (literāra pasaka, fantāzijas, fantastikas žanrs, dzeja, bērniības atmiņas tēlojumi, reālo dzīvi tēlojošie stāsti, romāni), māksliniecisko sistēmu, tendencēm. 2. Attīstīt prasmes analizēt un vērtēt literāro darbu saturu, formu, atbilstmi lasītāju vecumam, ilustrācijas un dizainu. 3. Saskatīt un mācīties izvērtēt iespējas, problēmas un to risinājumus, kas saistīti ar bērnu literatūras iepazīšanu izglītības iestādē.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., semināri (S) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Bērnu un jauniešu literatūras būtība un specifika. L2 2. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes pasaulē. L2 3. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes Latvijā. L2, S2, Pd8 4. Latviešu bērnu un jauniešu literatūras sākotne (XVIII, XIX gs.). L2 5. Fantāzija, iztēle bērnu un jauniešu literatūrā un lasīšanas procesā. L2, S2, Pd8 6. Literārās pasakas un fantāzijas žanri. L2, S2, Pd6 7. Literārā pasaka ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S4, Pd6 8. Fantāzijas žanrs ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S2, Pd6 9. Izziņas literatūra bērniem un jauniešiem. L2, S2, Pd8 10. Vizuālizrāpne bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd6 11. Spēle, rotaļa bērna ikdienas darbībā un bērnu un jauniešu literatūrā. Valodas rotaļa literatūrā. L2 12. Dzeja bērniem un jauniešiem latviešu bērnu un jauniešu literatūrā. L4, S4, Pd10 13. Reālo dzīvi tēlojošā proza bērnu un jauniešu literatūrā. L2 14. Bērniības atmiņu grāmatas latviešu literatūrā. L2, S2, Pd8 15. Reālo dzīvi tēlojošā proza ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūrā. L2, S4, Pd8 16. Latviešu literatūra bērniem un jauniešiem trimdā. L2, S2, Pd8 17. Bērnu folklorā. S2, Pd6	

18. Lasīšanas veicināšanas programmas, pieejas, metodiskie paņēmieni. Medijpratība bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd8
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Izprot bērnu un jauniešu literatūras teorijas un vēstures pamatjautājumiem (bērnu literatūras būtība, specifika, vērtēšanas kritēriji, veidi, žanri, mākslinieciskie meklējumi, vērtību sistēma, ievērojamāko rakstnieku devums bērniem u.c.). 2. Zina dažādus literatūrzinātnieku un rakstnieku viedokļus par bērnu un jauniešu literatūru, formulē un pamato savu viedokli, vērtējumu par grāmatām. 3. Izprot bērnu un jauniešu literatūras lomu un nozīmi personības attīstībā un vērtību sistēmas izveidē. PRASMES: 4. Prot vērtēt, analizēt un interpretēt daiļdarbus, mērķtiecīgi izmantojot literatūras analīzes un interpretācijas pieejas un principus, kas noderīgi arī mūsdienīgās literatūras mācībās. 5. Prot mērķtiecīgi iesaistīties dialogā, diskusijās par literāru darbu problēmām un vērtībām, prezentēt savus atzinumus, pētījumu rezultātus, izmantojot IKT iespējas. 6. Prot studiju kursā gūtās zināšanas saistīt ar konkrētu literatūras skolotāja uzdevumu risinājumu, mācību uzdevumu un materiālu izstrādi. KOMPETENCE: 7. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu atbildīgai, patstāvīgai un mērķtiecīgai bērnu jauniešu literatūras procesa vēstures un aktuālo tendenču izziņošanai, izvērtēšanai, kā arī daiļdarbu izvēlei, analīzei un interpretācijai mūsdienīgās literatūras mācībās.
Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums
Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Daiļdarbu analīze. Pd52 2. Zinātniskās literatūras studēšana. Pd20 3. Prezentācijas sagatavošana. Pd12 4. Referāta vai patstāvīgā darba izstrāde. Pd12
Prasības kredītpunktu iegūšanai
Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.   1. Obligāta dalība seminārnodarbībās – 20%. 2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%: Lieratūras studijas: jāizlasa un jāuzraksta piezīmes vai anotācijas par vismaz 25 bērnu un jauniešu grāmatām pēc izvēles (latviešu un ārzemju), t. sk. izvēloties R. Blaumaņa, A. Brigaderes, K. Skalbes, Raiņa, M. Stārestes, A. Kronenberga, J. Širmaņa, I. Ziedoņa, J. Baltvilka, M. Cielēnas, M. Zālītes, J. Zvirgzdiņa, L. Pastores darbus – 20%. Referāts ar prezentāciju par izvēlētu semināra tematu (apjoms 1200 vārdu) – 10%. Lieratūras studijas: jāizlasa un jāuzraksta piezīmes vai anotācijas par vismaz 25 bērnu un jauniešu grāmatām pēc izvēles (latviešu un ārzemju), t. sk. J. Poruka, F. Bārdas, V. Plūdoņa, Raiņa, Aspazijas, A. Brigaderes, J. Jaunsudrabiņa, E. Birznieka-Upīša, O. Vācieša, V. Belševicas, J. Klīdzēja, J. Baltvilka, M. Cielēnas, M. Runguļa, I. Zanderes, M. Zālītes, N. Ikstenas, K. Vērduņa darbiem – 20%. Referāts ar prezentāciju par izvēlētu semināra tematu (apjoms 1200 vārdu) – 10%. 3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par 2 jautājumiem) – 20%. STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI   Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts

DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+		+	
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+		+	
4.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Bērnu un jauniešu literatūras būtība un specifika. L2

LEKCIJA: Bērnu un jauniešu literatūras būtība un specifika. Literatūras loma un nozīme bērnu un pusaudžu personības attīstības procesā. Vērtību aspekts bērnu un jauniešu literatūras interpretācijā.

2. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes pasaulē. L2

LEKCIJA: Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes pasaulē. Starptautiskās Bērnu un jaunatnes literatūras padomes (International Board on Books for Young People - IBBY) darbība, H. K. Andersena balvas laureāti, IBBY Goda saraksts, Starptautiskā Bērnu grāmatu diena, citas programmas. Starptautiskās Jaunatnes bibliotēkas darbība, "Balto kraukļu kolekcija". Astridas Lindgrēnes Piemiņas balva.

3. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes Latvijā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes Latvijā. Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomes darbība, Jāņa Baltvilka balva, Baltā Vilka lasījumi. Pastariņa prēmija, citas balvas bērnu un jauniešu literatūrā un grāmatniecībā (Latvijas Literatūras gada balva, Zelta Ābele u.c.). Lasīšanas veicināšanas programmas un projekti Latvijā – Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija, Skaļas lasīšanas sacensība u.c.

SEMINĀRS: LNB Bērnu literatūras centra darbības aktualitātes.

4. Latviešu bērnu un jauniešu literatūras sākotne (XVIII, XIX gs.). L2

LEKCIJA: Latviešu bērnu un jauniešu literatūras sākotne (XVIII, XIX gs.). (L2) Tulkotā bērnu un jaunatnes literatūra XVIII un XIX gs. (G. F. Stenders, K. R. Ģirģensons, A. Leitāns, J. Zvaigznīte, E. Dinsbergs, Apsīšu J. u.c.). Latviešu oriģinālliteratūras bērniem sākotne XIX gs. (A. Līventāls, J. Zvaigznīte, J. Neikens, E. Dinsbergs, A. Lerhis-Puškaitis, Doku A., R. Blaumanis, Valdis u.c.)

5. Fantāzija, iztēle bērnu un jauniešu literatūrā un lasīšanas procesā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Fantāzija, iztēle bērnu un jauniešu literatūrā un lasīšanas procesā.

SEMINĀRS: Fantāzijas rosināšana bērnu grāmatu tēlu un notikumu ierosmē.

6. Literārās pasakas un fantāzijas žanri. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Literārās pasakas, fantāzijas un zinātniskās fantastikas žanri. Žanru būtība, specifika.

SEMINĀRS: Vērtības latviešu un ārzemju literārajās pasakās.

7. Literārā pasaka ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S4, Pd6

LEKCIJA: Literārā pasaka ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās.

SEMINĀRS: Latviešu literāro pasaku analīze un interpretācija (R. Blaumanis, K. Skalbe, A. Brigadere, I. Ziedonis, M. Cielēna, J. Zvirgzdiņš u.c.); Literārās pasakas kultūras (mūzika, kino, vizuālā māksla, teātra māksla) kontekstā.

8. Fantāzijas žanrs ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S2, Pd6

SEMINĀRS: Fantāzijas un zinātniskās fantastikas žanri ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. Fantāzijas un fantastikas žanri kultūras (mūzika, kino, vizuālā māksla, teātra māksla) kontekstā.

9. Izziņas literatūra bērniem un jauniešiem. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Izziņas literatūra bērniem un jauniešiem. Izziņas literatūras žanriskā, saturiskā un vizuālā daudzveidība, loma bērnu un pusaudžu pasaules apguvē. Izziņas literatūra Latvijā (E. Birznieks-Upītis, K. Grigulis, Dz. Rinkule-Zemzare, I. Ziedonis, J. Baltvilks u.c.).

SEMINĀRS: Pasaules apguve latviešu un ārzemju izziņas grāmatās.

10. Vizuālizpratne bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Vizuālizpratne bērnu un jauniešu literatūras kontekstā.

SEMINĀRS: Bilžu grāmata, grāmata ar karikatūrām, komikss, grafisks romāns. Vizuālais un tekstuālais vēstījums latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu grāmatās.

11. Spēle, rotaļa bērna ikdienas darbībā un bērnu un jauniešu literatūrā. Valodas rotaļa literatūrā. L2

LEKCIJA: Spēles un rotaļas būtība, spēļu un rotaļu daudzveidība. Valodas rotaļa prozā (I. Ziedonis, Viks) un dzejā (J. Baltvilks, M. Rungulis, I. Zandere, U. Auseklis, K. Vērdiņš, I. Samauska, J. Kronbergs, G. Godiņš, I. Sproģe u. c.).

12. Dzeja bērniem un jauniešiem latviešu bērnu un jauniešu literatūrā. L4, S4, Pd10

LEKCIJA: J. Poruka, F. Bārdas, V. Plūdoņa, Raiņa, Aspazijas, O. Vācieša, V. Ļūdēna, J. Baltvilka, M. Cielēnas, M. Rungļa, I. Zanderes, I. Samauskas, K. Vērdiņa, I. Gailes u.c. dzeja bērniem un jauniešiem. SEMINĀRS: Vērtības latviešu dzejas klasiķu darbos bērniem un pusaudžiem; Iztēles un fantāzijas rosinājums mūsdienu dzejā bērniem un jauniešiem.

13. Reālo dzīvi tēlojošā proza bērnu un jauniešu literatūrā. L2

LEKCIJA: Prozas žanru un tematikas daudzveidība (bērnības atmiņu tēlojumi, stāsti un romāni par vēsturi, ģimenes, skolas dzīvi, detektīvliteratūra, piedzīvojumu literatūra u. c.).

14. Bērnības atmiņu grāmatas latviešu literatūrā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Ieskats žanra teorijā un vēsturē (V. Plūdons, Aspazija, A. Brigadere, J. Jaunsudrabiņš, E. Birznieks-Upītis, V. Belševica, M. Zālīte, N. Ikstena).

SEMINĀRS: Bērna tēls laikā un telpā bērnības atmiņu grāmatās.

15. Reālo dzīvi tēlojošie stāsti un romāni latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu literatūras vēsturē un mūsdienās. L2, S4, Pd8

LEKCIJA: J. Poruka, E. Sudrabu, Z. Ērgles, M. Rungļa, P. Bankovska, S. Vensko, K. Ulbergas-Rubīnes, L. Gundara u. c. stāsti un romāni. Tabu tematika, cenzūras problēma bērnu un pusaudžu literatūrā.

SEMINĀRS: Bērnu un pusaudžu problēmu risinājums stāstos un romānos; Vērtību aktualizācija piedzīvojumu grāmatās bērniem un pusaudžiem.

16. Latviešu literatūra bērniem un jauniešiem trimdā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Ieskats latviešu trimdas vēsturē un trimdas literatūras būtībā un problemātikā. Literārā pasaka un fantāzijas žanrs, reālo dzīvi tēlojošā proza (J. Širmanis, J. Klīdzējs, N. Kalniņš, K. Ķezbers u. c.).

SEMINĀRS: Vērtības latviešu trimdas rakstnieku darbos bērniem un jauniešiem.

17. Bērnu folklorā. S2, Pd6

SEMINĀRS: Žanri (pasakas, šausmu stāsti, anekdotes, skaitāmpanti, mēles mežģi, mīklas u.c.), valoda, komiskums, izpildījums, konteksts. Bērnu folkloras satura un vērtību aktualitāte mūsdienās.

18. Lasīšanas veicināšanas programmas, pieejas, metodiskie paņēmieni. Medijpratība bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Lasīšanas veicināšanas programmas, pieejas, metodiskie paņēmieni. Medijpratība bērnu un jauniešu literatūras kontekstā.

SEMINĀRS: Starppriekšmetu saiknes aktualizācija bērnu un jauniešu literatūras kontekstā.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Ewans, J. (red.) (2015). Challenging and Controversial Picturebooks. Creative and critical responses. Routledge Taylor & Francis Group.
2. International Companion Encyclopedia of Children's Literature (2004). P. Hunt (Ed.). London, New York: Routledge. Pieejams: <https://staffnew.uny.ac.id/upload/132299491/pendidikan/encyclopedia-childrens-literature.pdf>
3. Rinkeviča, R. (2011). Bērnības semiotika 20. gs. 20.-30. gadu latviešu prozā Eiropas literatūras kontekstā. Daugavpils: Saule.
4. Rinkeviča, R. (2017). Rīga – Latvija – Eiropa mūsdienu latviešu bērnu prozā. Daugavpils: Saule.
5. Stikāne, I. (2005). Vērtību pasaule latviešu bērnu literatūrā. Rīga: Raka.
6. Zipes, J. (2012). The Irresistible Fairy Tale: the Cultural and Social History of a Genre. Princeton, N.J.: Princeton University Press. Pieejams: <https://archive.org/details/irresistiblefair0000zipe>

Papildus informācijas avoti

1. Bērnu literatūra: vērtējumi, pārdomas, atzinības, lasīšanas veicināšana (2005). Rakstu krājums. Rīga: Garā Pupa.

2. Brīdaka, L. (2004). Mūžs kā pasaka. Margarita Stāraste. Rīga: Annele.
3. From Comic Strips to Graphic Novels: contributions to the theory and history of graphic narrative (2013). D. Stein, J.-N. Thon (Ed.). Berlin, Boston: De Gruyter.
4. Lepman, J. (2002). A Bridge of Children's Books. Dublin: O'Brien Press Ltd.
5. Penaks, D. (1999). Kā romāns. Rīga: Omnia mea.
6. Rodari, D. (2009). Fantāzijas gramatika. Rīga: Zvaigzne ABC.
7. Simsons, B. (2010). Iztēles ģeogrāfija. Mītiskā paradigma 20. gadsimta fantāzijas prozā. Rīga: LU.
8. Simsons, B. (2015). Monstri un metaforas. Ieskats šausmu literatūras pasaulē. Rīga: Zvaigzne ABC.
9. Stikāne, A. (1977). Latviešu bērnu literatūra. Rīga: Zvaigzne.
10. Stikāne, I., Tretjakova, S., & Zandere, I. (2006). Zirgs, kas naktī dzied. Rīga: LBILP.
11. Treimane, M. (2007). Astridas Lindgrēnes darbi un nedarbi. Rīga: Zvaigzne ABC.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Aktuālas problēmas literatūras zinātnē (1996-2015). Rakstu krājums. 1.-20. Liepāja: LiePA.
2. Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā (2016-2019). Rakstu krājums. 21.-24. Liepāja: LiePA.
3. Ar bērniem. www.satori.lv/list/ar-berniem
4. International Board on Books for Young People. www.ibby.org
5. International Youth Library. www.ijb.de
6. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Lasāmkoks. <http://www.lasamkoks.lv/>
7. Konteksts (žurnāls)
8. Bookbird (žurnāls)

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

Studiju kursa nosaukums	Bērnu un jauniešu literatūra skolā I
Studiju kursa kods (DUIS)	LitZ2069
Zinātnes nozare	Literatūrzinātne
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	16
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: dot iespēju studējošajiem attīstīt izpratni par bērnu un jauniešu literatūras būtību, specifiku, vēstures un teorijas pamatjautājumiem, lomu un nozīmi personības veidošanās procesā. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Pilnveidot izpratni par latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu literatūras klasikas un spilgtāko mūsdienu rakstnieku darbu vērtību sistēmu, problemātiku, veidiem, žanriem (literāro pasaku, fantāzijas, fantastikas žanru), māksliniecisko sistēmu, tendencēm. 2. Attīstīt prasmes analizēt un vērtēt literāro darbu saturu, formu, atbilstmi lasītāju vecumam, ilustrācijas un dizainu. 3. Saskatīt un mācīties izvērtēt iespējas, problēmas un to risinājumus, kas saistīti ar bērnu literatūras iepazīšanu izglītības iestādē.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Bērnu un jauniešu literatūras būtība un specifika. L2 2. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes pasaulē. L2 3. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes Latvijā. L2, S2, Pd8 4. Latviešu bērnu un jauniešu literatūras sākotne (XVIII, XIX gs.). L2 5. Fantāzija, iztēle bērnu un jauniešu literatūrā un lasīšanas procesā. L2, S2, Pd8 6. Literārās pasakas un fantāzijas žanri. L2, S2, Pd6 7. Literārā pasaka ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S4, Pd6 8. Fantāzijas žanrs ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S2, Pd6 9. Izziņas literatūra bērniem un jauniešiem. L2, S2, Pd8 10. Vizuālizpratne bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd6	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	

1. Izprot bērnu un jauniešu literatūras teorijas un vēstures pamatjautājumiem (bērnu literatūras būtība, specifika, vērtēšanas kritēriji, veidi, žanri, mākslinieciskie meklējumi, vērtību sistēma, ievērojamāko rakstnieku devums bērniem u.c.).
2. Zina dažādus literatūrzinātnieku un rakstnieku viedokļus par bērnu un jauniešu literatūru, formulē un pamato savu viedokli, vērtējumu par grāmatām.
3. Izprot bērnu un jauniešu literatūras lomu un nozīmi personības attīstībā un vērtību sistēmas izveidē.

PRASMES:

4. Prot vērtēt, analizēt un interpretēt daiļdarbus, mērķtiecīgi izmantojot literatūras analīzes un interpretācijas pieejas un principus, kas noderīgi arī mūsdienīgās literatūras mācībās.
5. Prot mērķtiecīgi iesaistīties dialogā, diskusijās par literāru darbu problēmām un vērtībām, prezentēt savus atzinumus, pētījumu rezultātus, izmantojot IKT iespējas.
6. Prot studiju kursā gūtās zināšanas saistīt ar konkrētu literatūras skolotāja uzdevumu risinājumu, mācību uzdevumu un materiālu izstrādi.

KOMPETENCE:

7. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu atbildīgai, patstāvīgai un mērķtiecīgai bērnu jauniešu literatūras procesa vēstures un aktuālo tendenču izziņošanai, izvērtēšanai, kā arī daiļdarbu izvēlei, analīzei un interpretācijai mūsdienīgās literatūras mācībās.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Daiļdarbu analīze. Pd26
2. Zinātniskās literatūras studēšana. Pd10
3. Prezentācijas sagatavošana. Pd6
4. Referāta vai patstāvīgā darba izstrāde. Pd6

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Obligāta daļība seminārnodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 50%:
Literatūras studijas: jāizlasa un jāuzraksta piezīmes vai anotācijas par vismaz 25 bērnu un jauniešu grāmatām pēc izvēles (latviešu un ārzemju), t. sk. izvēloties R. Blaumaņa, A. Brigaderes, K. Skalbes, Raiņa, M. Stārstes, A. Kronenberga, J. Širmaņa, I. Ziedoņa, J. Baltvilka, M. Cielēnas, M. Zālītes, J. Zvirgzdiņa, L. Pastores darbus – 30%.
Referāts ar prezentāciju par izvēlētu semināra tematu (apjoms 1200 vārdu) – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par 2 jautājumiem) – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+			
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+		+
Eksāmens	+	+	+	+		+	+

Kursa saturs

1. Bērnu un jauniešu literatūras būtība un specifika. L2 LEKCIJA: Bērnu un jauniešu literatūras būtība un specifika. Literatūras loma un nozīme bērnu un pusaudžu personības attīstības procesā. Vērtību aspekts bērnu un jauniešu literatūras interpretācijā. 2. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes pasaulē. L2 LEKCIJA: Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes pasaulē. Starptautiskās Bērnu un jaunatnes literatūras padomes (International Board on Books for Young People – IBBY) darbība, H. K. Andersena balvas laureāti, IBBY Goda saraksts, Starptautiskā Bērnu grāmatu diena, citas programmas. Starptautiskās Jaunatnes bibliotēkas darbība, “Balto kraukļu kolekcija”. Astridas Lindgrēnes Piemiņas balva. 3. Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes Latvijā. L2, S2, Pd8 LEKCIJA: Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes Latvijā. Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomes darbība, Jāņa Baltvilka balva, Baltā Vilka lasījumi. Pastariņa prēmija, citas balvas bērnu un jauniešu literatūrā un grāmatniecībā (Latvijas Literatūras gada balva, Zelta Ābele u.c.). Lasīšanas veicināšanas programmas un projekti Latvijā – Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija, Skajas lasīšanas sacensība u. c. SEMINĀRS: LNB Bērnu literatūras centra darbības aktualitātes. 4. Latviešu bērnu un jauniešu literatūras sākotne (XVIII, XIX gs.). L2 LEKCIJA: Latviešu bērnu un jauniešu literatūras sākotne (XVIII, XIX gs.). Tulkotā bērnu un jaunatnes literatūra XVIII un XIX gs. (G. F. Stenders, K. R. Girgensons, A. Leitāns, J. Zvaigznīte, E. Dinsbergs, J. Apsīšu u. c.). Latviešu oriģinālliteratūras bērniem sākotne XIX gs. (A. Līventāls, J. Zvaigznīte, J. Neikens, E. Dinsbergs, A. Lerhis-Puškaitis, A. Doku, R. Blaumanis, Valdis u. c.). 5. Fantāzija, iztēle bērnu un jauniešu literatūrā un lasīšanas procesā. L2, S2, Pd8 LEKCIJA: Fantāzija, iztēle bērnu un jauniešu literatūrā un lasīšanas procesā. SEMINĀRS: Fantāzijas rosināšana bērnu grāmatu tēlu un notikumu ierosmē. 6. Literārās pasakas un fantāzijas žanri. L2, S2, Pd6 LEKCIJA: Literārās pasakas, fantāzijas un zinātniskās fantastikas žanri. Žanru būtība, specifika. SEMINĀRS: Vērtības latviešu un ārzemju literārajās pasakās. 7. Literārā pasaka ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S4, Pd6 LEKCIJA: Literārā pasaka ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. SEMINĀRS: Latviešu literāro pasaku analīze un interpretācija (R. Blaumanis, K. Skalbe, A. Brigadere, I. Ziedonis, M. Cielēna, J. Zvirgzdiņš u. c.). Literārās pasakas kultūras (mūzika, kino, vizuālā māksla, teātra māksla) kontekstā. 8. Fantāzijas žanrs ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. S2, Pd6 SEMINĀRS: Fantāzijas un zinātniskās fantastikas žanri ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūras klasikā un mūsdienās. Fantāzijas un fantastikas žanri kultūras (mūzika, kino, vizuālā māksla, teātra māksla) kontekstā. 9. Izziņas literatūra bērniem un jauniešiem. L2, S2, Pd8 LEKCIJA: Izziņas literatūra bērniem un jauniešiem. Izziņas literatūras žanriskā, saturiskā un vizuālā daudzveidība, loma bērnu un pusaudžu pasaules apguvē. Izziņas literatūra Latvijā (E. Birznieks-Upītis, K. Grigulis, Dz. Rinkule-Zemzare, I. Ziedonis, J. Baltvilks u. c.). SEMINĀRS: Pasaules apguve latviešu un ārzemju izziņas grāmatās. 10. Vizuālizpratne bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd6 LEKCIJA: Vizuālizpratne bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. SEMINĀRS: Bilžu grāmata, grāmata ar karikatūrām, komikss, grafisks romāns. Vizuālais un tekstuālais vēstījums latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu grāmatās.	
Obligāti izmantojamie informācijas avoti	
1. Ewans, J. (red.) (2015). Challenging and Controversial Picturebooks. Creative and critical responses. Routledge Taylor & Francis Group. 2. International Companion Encyclopedia of Children's Literature (2004). P. Hunt (Ed.). London, New York: Routledge. 3. Rinkeviča, R. (2017). Rīga – Latvija – Eiropa mūsdienu latviešu bērnu prozā. Daugavpils: Saule. 4. Simsone, B. (2010). Iztēles ģeogrāfija. Mītiskā paradigma 20. gadsimta fantāzijas prozā. Rīga: LU. 5. Stikāne, I. (2005). Vērtību pasaule latviešu bērnu literatūrā. Rīga: Raka.	

6. Zipes, J. (2012). The Irresistible Fairy Tale: the Cultural and Social History of a Genre. Princeton, N.J.: Princeton University Press. Pieejams: <https://archive.org/details/irresistiblefair0000zipe>

Papildus informācijas avoti

1. Bērnu literatūra: vērtējumi, pārdomas, atzinības, lasīšanas veicināšana (2005). Rakstu krājums. Rīga: Garā Pupa.
2. Brīdaka, L. (2004). Mūžs kā pasaka. Margarita Stārase. Rīga: Annele.
3. From Comic Strips to Graphic Novels: contributions to the theory and history of graphic narrative (2013). D. Stein, J.-N. Thon (Ed.). Berlin, Boston: De Gruyter.
4. Lepman, J. (2002). A Bridge of Children's Books. Dublin: O'Brien Press Ltd.
5. Penaks, D. (1999). Kā romāns. Rīga: Omnia mea.
6. Rodari, D. (2009). Fantāzijas gramatika. Rīga: Zvaigzne ABC.
7. Simsone, B. (2010). Iztēles ģeogrāfija. Mītiskā paradigma 20. gadsimta fantāzijas prozā. Rīga: LU.
8. Simsone, B. (2015). Monstri un metaforas. Ieskats šausmu literatūras pasaulē. Rīga: Zvaigzne ABC.
9. Stikāne, A. (1977). Latviešu bērnu literatūra. Rīga: Zvaigzne.
10. Stikāne, I., Tretjakova, S., & Zandere, I. (2006). Zirgs, kas naktī dzied. Rīga: LBJLP.
11. Treimane, M. (2007). Astridas Lindgrēnes darbi un nedarbi. Rīga: Zvaigzne ABC.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Aktuālas problēmas literatūras zinātnē (1996-2015). Rakstu krājums. 1.-20. Liepāja: LiePA.
2. Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā (2016-2019). Rakstu krājums. 21.-24. Liepāja: LiePA.
3. Ar bērniem. www.satori.lv/list/ar-berniem
4. International Board on Books for Young People. www.ibby.org
5. International Youth Library. www.ijb.de
6. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Lasāmkoks. <http://www.lasamkoks.lv/>
7. Žurnāls "Konteksts".
8. Žurnāls "Bookbird".

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Bērnun jauniešu literatūra skolā II
Studiju kursa kods (DUIS)	LitZ2070
Zinātnes nozare	Valodniecība un literatūrzinātne
Kursa līmenis	2
Kreditpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	16
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
Priekšzināšanas	
Bērnun jauniešu literatūra skolā I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: dot iespēju studējošajiem attīstīt izpratni par bērnu un jauniešu literatūras vēstures un teorijas jautājumiem (veidiem, žanriem, vērtību sistēmu, atbilstību bērnu un jauniešu interesēm un vajadzībām). STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Pilnveidot izpratni par bērnu folkloras sacerējumiem un latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu literatūras klasikas un spilgtāko mūsdienu rakstnieku darbu vērtību sistēmu, problemātiku, veidiem, žanriem (dzeja, bērniības atmiņu tēlojumi, reālo dzīvi tēlojošie stāsti, romāni), māksliniecisko sistēmu, tendencēm. 2. Attīstīt prasmes analizēt un vērtēt bērnu folkloras sacerējumu un literāro darbu saturu, formu, atbilstību lasītāju vecumam, ilustrācijas un dizainu. 3. Saskatīt un mācīties izvērtēt iespējas, problēmas un to risinājumus, kas saistīti ar bērnu un jauniešu literatūras iepazīšanu skolā.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Spēle, rotaļa bērna ikdienas darbībā un bērnu un jauniešu literatūrā. Valodas rotaļa literatūrā. L2 2. Dzeja bērniem un jauniešiem latviešu bērnu un jauniešu literatūrā. L4, S4, Pd10 3. Reālo dzīvi tēlojošā proza bērnu un jauniešu literatūrā. L2 4. Bērniības atmiņu grāmatas latviešu literatūrā. L2, S2, Pd8 5. Reālo dzīvi tēlojošā proza ārzemju un latviešu bērnu un jauniešu literatūrā. L2, S4, Pd8 6. Latviešu literatūra bērniem un jauniešiem trimdā. L2, S2, Pd8 7. Bērnu folklorā. S2, Pd6 8. Lasīšanas veicināšanas programmas, pieejas, metodiskie paņēmieni. Medijpratība bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd8	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	

1. Izprot bērnu un jauniešu literatūras teorijas un vēstures pamatjautājumiem (bērnu un jauniešu literatūras specifika, vērtēšanas kritēriji, veidi, žanri, mākslinieciskie meklējumi, vērtību sistēma, ievērojamāko rakstnieku devums bērniem u. c.).
2. Zina dažādu literatūrzinātnieku un rakstnieku viedokļus par bērnu un jauniešu literatūru, formulē un pamato savu viedokli, vērtējumu par grāmatām.
3. Izprot bērnu un jauniešu literatūras lomu un nozīmi personības attīstībā un vērtību sistēmas izveidē.

PRASMES:

4. Prot vērtēt, analizēt un interpretēt daiļdarbus, mērķtiecīgi izmantojot literatūras analīzes un interpretācijas pieejas un principus, kas noderīgi arī mūsdienīgās literatūras mācībās.
5. Prot mērķtiecīgi iesaistīties dialogā, diskutējās par literāru darbu problēmām un vērtībām, prezentēt savus atzinumus, pētījumu rezultātus, izmantojot IKT iespējas.
6. Prot studiju kursā gūtās zināšanas saistīt ar konkrētu literatūras skolotāja uzdevumu risinājumu, mācību uzdevumu un materiālu izstrādi.

KOMPETENCE:

7. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu atbildīgai, patstāvīgai un mērķtiecīgai bērnu un jauniešu literatūras procesa vēstures un aktuālo tendenču izzināšanai, izvērtēšanai, kā arī daiļdarbu izvēlei, analīzei un interpretācijai mūsdienīgās literatūras mācībās.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Daiļdarbu analīze. Pd26
2. Zinātniskās literatūras studēšana. Pd10
3. Prezentācijas sagatavošana. Pd6
4. Referāta vai patstāvīgā darba izstrāde. Pd6

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Obligāta dalība seminārnodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 50%:
Literatūras studijas: jāizlasa un jāuzraksta piezīmes vai anotācijas par vismaz 25 bērnu un jauniešu grāmatām pēc izvēles (latviešu un ārzemju), t. sk. J. Poruka, F. Bārdas, V. Plūdoņa, Raiņa, Aspazijas, A. Brigaderes, J. Jaunsudrabiņa, E. Birznieka-Upīša, O. Vācieša, V. Belševicas, J. Klīdzēja, J. Baltvilka, M. Cielēnas, M. Runguļa, I. Zanderes, M. Zālītes, N. Ikstenas, K. Vērdiņa darbiem – 30%.
Referāts ar prezentāciju par izvēlētu semināra tematu (apjoms 1200 vārdu) – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par 2 jautājumiem) – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+			
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+		+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Spēle, rotaļa bērnu ikdienas darbībā un bērnu un jauniešu literatūrā. Valodas rotaļa literatūrā. L2
LEKCIJA: Spēles un rotaļas būtība, spēļu un rotaļu daudzveidība. Valodas rotaļa prozā (I. Ziedonis, Viks) un dzejā (J. Baltvilks, M. Rungulis, I. Zandere, U. Auseklis, K. Vērdušs, I. Samauska, J. Kronbergs, G. Godiņš, I. Sproģe u. c.).

2. Dzeja bērniem un jauniešiem latviešu bērnu un jauniešu literatūrā. L4, S4, Pd10

LEKCIJA: J. Poruka, F. Bārdas, V. Plūdoņa, Raiņa, Aspazijas, O. Vācieša, V. Ļūdēna, J. Baltvilka, M. Cielēnas, M. Runguļa, I. Zanderes, I. Samauskas, K. Vērduša, I. Gailes u. c. dzeja bērniem un jauniešiem. SEMINĀRS: Vērtības latviešu dzejas klasiķu darbos bērniem un pusaudžiem; Iztēles un fantāzijas rosinājums mūsdienu dzejā bērniem un jauniešiem.

3. Reālo dzīvi tēlojošā proza bērnu un jauniešu literatūrā. L2

LEKCIJA: Prozas žanru un tematikas daudzveidība (bērnības atmiņu tēlojumi, stāsti un romāni par vēsturi, ģimenes, skolas dzīvi, detektīvliteratūra, piedzīvojumu literatūra u. c.).

4. Bērnības atmiņu grāmatas latviešu literatūrā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Ieskats žanra teorijā un vēsturē (V. Plūdons, Aspazija, A. Brigadere, J. Jaunsudrabiņš, E. Birznieks-Upītis, V. Belševica, M. Zālīte, N. Ikstena).

SEMINĀRS: Bērna tēls laikā un telpā bērnības atmiņu grāmatās.

5. Reālo dzīvi tēlojošie stāsti un romāni latviešu un ārzemju bērnu un jauniešu literatūras vēsturē un mūsdienās. L2, S4, Pd8

LEKCIJA: J. Poruka, E. Sudrabu, Z. Ērgles, M. Runguļa, P. Bankovska, S. Vensko, K. Ulbergas-Rubīnes, L. Gundara u. c. stāsti un romāni. Tabu tematika, cenzūras problēma bērnu un pusaudžu literatūrā.

SEMINĀRS: Bērnu un pusaudžu problēmu risinājums stāstos un romānos; Vērtību aktualizācija piedzīvojumu grāmatās bērniem un pusaudžiem.

6. Latviešu literatūra bērniem un jauniešiem trimdā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Ieskats latviešu trimdas vēsturē un trimdas literatūras būtībā un problemātikā. Literārā pasaka un fantāzijas žanrs, reālo dzīvi tēlojošā proza (J. Širmanis, J. Klīdzējs, N. Kalniņš, K. Ķezbers u. c.).

SEMINĀRS: Vērtības latviešu trimdas rakstnieku darbos bērniem un jauniešiem.

7. Bērnu folklorā. S2, Pd6

SEMINĀRS: Žanri (pasakas, šausmu stāsti, anekdotes, skaitāmpanti, mēles mežģi, mīklas u.c.), valoda, komiskums, izpildījums, konteksts. Bērnu folkloras satura un vērtību aktualitāte mūsdienās.

8. Lasīšanas veicināšanas programmas, pieejas, metodiskie paņēmieni. Medijpratība bērnu un jauniešu literatūras kontekstā. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Lasīšanas veicināšanas programmas, pieejas, metodiskie paņēmieni. Medijpratība bērnu un jauniešu literatūras kontekstā.

SEMINĀRS: Starppriekšmetu saiknes aktualizācija bērnu un jauniešu literatūras kontekstā.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Bērnu literatūra: vērtējumi, pārdomas, atzinības, lasīšanas veicināšana (2005). Rakstu krājums. Rīga: Garā Pupa.
2. International Companion Encyclopedia of Children's Literature (2004). P. Hunt (Ed.). London, New York: Routledge. Pieejams: <https://staffnew.uny.ac.id/upload/132299491/pendidikan/encyclopedia-childrens-literature.pdf>
3. Okuņeva, S. (2016). Aiz astes notvertais laiks. Māra Runguļa daiļrades vērojumi. Kurzemes rakstnieku silueti, 4. Liepāja: LiePA.
4. Rinkeviča, R. (2011). Bērnības semiotika 20. gs. 20.-30. gadu latviešu prozā Eiropas literatūras kontekstā. Daugavpils: Saule.
5. Stikāne, I. (2005). Vērtību pasaule latviešu bērnu literatūrā. Rīga: Raka.

Papildus informācijas avoti

1. Avotiņa, A. (2012). Latvijas bērnu grāmatu māksla gadsimtu mijā. Rīga: Latvijas Bibliotēkāju biedrība. Pieejams: https://lasamkoks.lv/pieaugusie/lat/digitala_biblioteka/164-latvijas-bernu-gramatu-maksla-gadsimtu-mija
2. Bērnu rakstnieki stāsta par sevi: Mazā biogrāfiju bibliotēka (1998, 2000). 1., 2. Rīga: Garā Pupa.

3. Cielēna, M. (sast.) (2015). Lasi un vērtē! Lasīšanas veicināšanas programmas "Bērnu un jauniešu žūrija" 15 gadu pieredze. Rīga: Latvijas Nacionālā bibliotēka. Pieejams: https://lasamkoks.lv/pieaugusie/lat/digitala_biblioteka/182-lasi-un-verte
4. Gadamers, H. G. (1994). Spēle kā ontoloģiskās eksplikācijas vadmotīvs. *Kentaurs XXI*, 7, 36.-54. lpp.
5. Greble V. (sast.) (1973, 1993, 2012). Latviešu bērnu folklorā. Rīga.
6. Grēniņa, A. (2017). Ceļojums medijpratībā. Idejas nodarbībām ar bērniem bibliotēkās. Rīga: LBJLP. Pieejams: https://lasamkoks.lv/pieaugusie/lat/digitala_biblioteka/183-celojums-medijpratiba-idejas-nodarbibam-ar-berniem-biblioteka
7. Mācīšanās lietpratībai (2018). Kolektīvā monogrāfija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. Pieejams: <https://doi.org/10.22364/ml.2018>
8. Rungulis, M. (2010). Turēt aiz astes laiku. Bērniības atmiņas, esejas, uzrunas, intervijas un portretējumi. Rīga: Zvaigzne ABC.
9. Stikāne, A. (1977). Latviešu bērnu literatūra. Rīga: Zvaigzne.
10. Stikāne, I., Tretjakova, S., & Zandere, I. (2006). Zirgs, kas naktī dzied. Rīga: LBJLP.
11. Vecgrāve, A. (2005). Ceļvedis pieaugušajiem pa bērniības zemi. Rīga: Zvaigzne ABC.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Aktuālas problēmas literatūras zinātnē. Rakstu krājums. 1.-20. Liepāja: LiePA, 1996.-2015.
2. Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā. Rakstu krājums. 21.-24. Liepāja: LiePA, 2016.-2019.
3. Ar bērniem. www.satori.lv/list/ar-berniem
4. International Board on Books for Young People. www.ibby.org.
5. International Youth Library. www.ijb.de.
6. Latvijas Nacionālā bibliotēka. Lasāmkoks. <http://www.lasamkoks.lv/>.
7. Žurnāls "Konteksts".
8. Žurnāls "Bookbird".

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" Bdaļas kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

Studiju kursa nosaukums	Etnolingvistika: teorija un skolas prakse
Studiju kursa kods (DUIS)	Valo4076
Zinātnes nozare	Valodniecība
Kursa līmenis	4
Kreditpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	8
Praktisko darbu stundu skaits	8
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Anna Vulāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa	
Priekšzināšanas	
Ievads baltu valodu vēsturē Mūsdienu latviešu literārā valoda: leksikoloģija un frazeoloģija Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfēmika un vārddarināšana Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I, II	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: nodrošināt iespēju studējošajiem attīstīt izpratni par etnolingvistikas būtību, to, kā valoda dažādās tās eksistences formās iespaido tautas vēsturi, etnosa tipu, sociālas grupas stāvokli sabiedrībā, kāda ir valodas nozīme tautas pasaules uztveres izzināšanā. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Apgūt etnolingvistikas teorētiskos pamatus. 2. Saprast, kā mijiedarbojas valodas dažādās eksistences formas un tautas vēsture, kā valoda ietekmē etnosa tipu, indivīda un sociālās grupas stāvokli sabiedrībā. 3. Apzināt etnolingvistiskās informācijas avotus un saprast to izmantošanas iespējas latviešu valodas apgūvē. 4. Apgūt etnolingvistiskās analīzes metodes un paņēmienus. 5. Prast analizēt valodā atspoguļoto tautas pasaules uztveri un priekšstatus, salīdzināt dažādu tautu etnolingvistiskos faktus. 6. Apgūt etnosa valodas pasaulainas rekonstrukcijas paņēmienus un prast izmantot tos valodas mācībā. 7. Prast strādāt ar izlokšņu vārdnīcām, aprakstiem, lingvistiskajiem atlantiem un iegūt no tiem etnolingvistisko un kulturoloģisko informāciju.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 8 st., praktiskie darbi (P) – 8 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Etnolingvistikas būtība, avoti un pētniecības metodes. L4, P4, Pd6 2. Tautas materiālajā kultūrā pastāvošo zināšanu un priekšstatu rekonstrukcija. L2, P2, S2, Pd12 3. Tautas garīgajā kultūrā pastāvošo zināšanu un priekšstatu rekonstrukcija. L2, P2, S2, Pd10 4. Cilvēks tautas priekšstatos. L4, S4, Pd12 5. Mītiskais latviešu pasaules uztverē. L4, Pd8	
ZINĀŠANAS:	
1. Pārzina etnolingvistikas nozīmīgākos pētījumus, teorētiskās informācijas ieguves resursus un etnolingvistikas avotus, zina, kādas pētīšanas metodes tiek izmantotas etnolingvistikā.	

2. Izprot, kā mijiedarbojas valodas dažādas eksistences formas un tautas vēsture, kā valoda ietekmē etnosa tipu, indivīda un sociālās grupas stāvokli sabiedrībā.
3. Izprot etnolingvistiska rakstura jautājumu apguves nozīmi izglītojamo nacionālās un kultūras identitātes veidošanā, tautas kultūras vērtību apjēgsmē un latviešu valodas pasaulinās veidošanā un izzināšanā.

PRASMES:

4. Prot iegūt studijām un profesionālajai darbībai nepieciešamo informāciju no dažādiem teorētiskajiem avotiem, analītiski izvērtēt to un izmantot studiju un profesionālajām vajadzībām.
5. Izvērtē savas zināšanas etnolingvistikā un papildina tās, lai pilnveidotu latviešu valodas skolotāja profesionālo kompetenci; izmanto iegūtās zināšanas skolas mācību satura analīzē un izstrādē.
6. Analīzē valodā atspoguļoto tautas pasaules uztveri un priekšstatus, izmantojot etnolingvistiskās analīzes metodes un valodas pasaulinās rekonstrukcijas paņēmienus.
7. Prot strādāt ar izlokšņu vārdnīcām, aprakstiem, lingvistiskajiem atlantiem un iegūt no tiem etnolingvistisko un kulturoloģisko informāciju.
8. Izmanto elektroniskos resursus teorētiskās informācijas ieguvei, patstāvīgo darbu un mācību materiālu izstrādei.

KOMPETENCE:

9. Pilnveido savu lingvokulturoloģisko un lingvodidaktisko kompetenci, spēj patstāvīgi izmantot iegūtās zināšanas praksē, izstrādājot latviešu valodas mācību saturu, argumentēti spriest par etnolingvistikas jautājumiem, piemērot teorētiku atziņas skolas mācību vajadzībām, izstrādāt izglītojamo zināšanu un prasmju attīstīšanai piemērotus diferencētus uzdevumus un vingrinājumus, izmantot etnolingvistiska rakstura problēmjautājumu risināšanai zinātniskos avotus.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Teorētiskās literatūras studijas, izlokšņu aprakstu, vārdnīcu, dialektu atlantu, etnogrāfijas materiālu iepazīšana, gatavošanās semināram.
2. Teorētiskās literatūras studijas, semināra ziņojumu sagatavošana, pētījuma izstrāde.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu semināros un praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Nodarbību regulārs apmeklējums un aktīvs darbs semināros un praktiskajos darbos – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (praktisko uzdevumu izpilde) – 60%:
Izlokšņu aprakstu, vārdnīcu, dialektu atlantu, etnogrāfijas materiālu iepazīšana un prezentēšana – 30%.
Latviešu mītiskās pasaules uztveres skatījums latviešu valodas un literatūras stundās – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par studiju kursā apgūto saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.

1.starppārbaudījums	+		+		+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+		+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Etnolingvistikas būtība, avoti un pētniecības metodes. L4, P4, Pd6

LEKCIJA: Etnolingvistika – valodniecības, etnogrāfijas un socioloģijas robežzinātne. Etnolingvistikas saikne ar citām zinātnes nozarēm. Sinhroniskā un diahroniskā etnolingvistika. Galvenie pētniecības virzieni. Etnoss, etnosa un valodas attieksmes, valodas loma sabiedrībā un kultūrā. Valoda, kultūra un identitāte.

LEKCIJA: Etnolingvistiskās analīzes metodes. Etnosa valodas pasaulainas rekonstrukcijas paņēmieni. Etnolingvistikas pētījumu avoti: izlokšņu materiāli, dialektu, etnogrāfijas atlanti, vārdnīcas, folklorā, dažādu laikmetu teksti u. tml. Etnolingvistiskajai analīzei nozīmīgi latviešu materiālās kultūras dotumi – arheoloģijas, etnogrāfijas u. c. materiāli.

PRAKTISKAIS DARBS: Etnolingvistiskās informācijas ieguve no dažādiem avotiem, tās analīze latviešu valodas mācību satura kontekstā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, izlokšņu aprakstu, vārdnīcu, dialektu atlantu, etnogrāfijas materiālu iepazīšana, gatavošanās semināram.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Izlokšņu aprakstu, vārdnīcu, dialektu atlantu, etnogrāfijas materiālu iepazīšana un prezentēšana.

2. Tautas materiālajā kultūrā pastāvošo zināšanu un priekšstatu rekonstrukcija. L2, P2, S2, Pd12

LEKCIJA: Tautas priekšstati par laiku un telpu. Dzīvais un nedzīvais. Dabas parādību, ģeogrāfiskās, floras un faunas taksonomijas. Spektogrāfiskā un skaitīšanas sistēma.

PRAKTISKAIS DARBS: Sēta dažādos Latvijas kultūrvēsturiskajos novados, tās veidojums, priekšmetu semantiskā slodze. Tautas tērps, paražas, ticējumi, rituāli kā būtisks etnosa kultūras komponents. Etniskās savdabības materiālās un valodiskās iezīmes. Tautas taksonomiju iepazīšana latviešu valodas stundās.

SEMINĀRS: Latvijas materiālās kultūras fakti, to valodiskais raksturojums un analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, semināra ziņojumu sagatavošana, pētījuma izstrāde.

3. Tautas garīgajā kultūrā pastāvošo zināšanu un priekšstatu rekonstrukcija. L2, P2, S2, Pd10

LEKCIJA: Dzimta, cilvēka mūžs, valodā atspoguļotie tautas priekšstati par dzimšanu, dzīvi, nāvi, likteni.

PRAKTISKAIS DARBS: Nozīmīgākie dzīves rīti, svētki, reliģisko un pirmskristietības elementu mijiedarbība. Vārda spēks. Tautas garīgās kultūras fakti rekonstrukcija latviešu valodas mācību stundās.

SEMINĀRS: Latvijas garīgās kultūras fakti, to valodiskais raksturojums un analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, semināra ziņojumu sagatavošana, pētījuma izstrāde.

4. Cilvēks tautas priekšstats. L4, S4, Pd12

LEKCIJA: Cilvēka verbālais portrets. Latvieša etnopsiholoģiskais portrets, runas uzvedība. Emociju verbālās un neverbālās izpausmes. Stereotipi, etalonī. Savējais un svešais. Citu etnosu uztvere.

LEKCIJA: Vērtību sistēma un konceptosfēra. Racionālais un iracionālais tautas priekšstatu sistēmā un valodā. Cilvēka etnopsiholoģiskā portreta un tautas vērtību sistēmas analīze latviešu valodas stundās.

SEMINĀRS: Latvieša etnopsiholoģiskā portreta analīze.

SEMINĀRS: Latviešu valodas konceptu analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, semināra ziņojumu sagatavošana, pētījuma izstrāde.

5. Mītiskais pasaules skatījums. L4, Pd8

LEKCIJA: Mītiskie tēli. Mitologēmas. Pasakās un teikās atainotais priekšstats par pasauli.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, pētījuma izstrāde.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Latviešu mītiskās pasaules uztveres skatījums latviešu valodas un literatūras stundās.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Boldāne, I. (2011). Etnisko stereotipu veidošanās apstākļi Latvijā: 1850.–2004. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte. Pieejams: <https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F383328809/Ilze%20Boldane%202011.pdf>
2. Gavriļina, M., & Vulāne, A. (2008). Valodā veldzējas tautas dvēsele... Rīga: Mācību grāmata.
3. Kursīte, J. (2016). Zīmju valoda: latviešu žesti. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
4. Laumane, B. (2013). Jūra latviešu valodā un folklorā: etnolingvistisks aspekts. Liepāja: LiePA.
5. Laumane, B. (2015). Vēju un vētru grāmata. Liepāja: LiePA.

Papildus informācijas avoti

1. Apine, I. (2001). Politoloģija: Ievads etnopsiholoģijā. Rīga: Zvaigzne ABC.
2. Balode, L. (2008). Varas atspulgs Latvijas vietvārdos. Valodniecība. Latvistika. LU Raksti. 728. sējums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 7.–16. lpp. Pieejams: <http://www.lu.lv/materiali/apgads/raksti/728.pdf>
3. Balodis, P. (2008). Latviešu personvārdu etimoloģiskās semantikas teorētiskais modelis un tā realizācija. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte. Pieejams: <https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F588920258/Pauls%20Balodis%202008.pdf>
4. Blumberga, R., Mekeleins, T., & Pajusalu, K. (red.) (2013). Lībieši. Vēsture, valoda un kultūra. Rīga: Līvõ Kultūr sidām.
5. Bušmane, B. (2007). Piena vārdi. Piena produktu nosaukumi latviešu valodā. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
6. Bušs, O. (2003). Personvārdi, vietvārdi un citi vārdi: izpētes pakāpieni. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
7. Bušs, O. (2016). Ar gaismu saistīto jēdzienu atspulgs Latvijas vietvārdos. Pieejams: http://www.su.se/polopoly_fs/1.65554.1323952728!/BussAbstract.pdf
8. Bušs, O., & Hirša, Dz. (2006). Etnonīmi un toponīmi kā ideoloģiskās cīņas ierocis. Letonikas pirmais kongress. Valodniecības raksti. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 130.–136. lpp.
9. Eckert, P., & McConnell-Ginet, S. (2007). Language and Gender. Cambridge University Press.
10. Foley, W. A. (2001). Anthropological Linguistics. Blackwell Publishers.
11. Garokalna, D. (2014) Latviešu tautastērpi. Rīga: Pūce.
12. Grasmāne, M. (2013). Latviešu tautas tērpi. Raksti. Izšūšana. Rīga: Senā klēts.
13. Iltner, A. (atb. red.). (1994). Mitoloģijas enciklopēdija, II. Rīga: Latvijas enciklopēdija.
14. Karlson, A. (2015). Rakstainās jostas: Kopīgais kultūrslānis. Rīga: Latvijas Nacionālais kultūras centrs.
15. Kļavinska, A. (2015). Etnonīmi latgaliešu folklorā: lingvistiskais aspekts. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte. Pieejams: https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F-1992993728/Klavinska_Antra_ak05177.pdf
16. Kovaļevska, O. (2012). Latgales mazo sādžu nosaukumi kā kultūrvēsturiska vērtība un to saglabāšanas iespējas mājvārdu masveida piešķiršanas apstākļos. Via Latgalica, IV. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 58.–74. lpp. Pieejams: http://www.lu.lv/filol/latgalistica/doc/LKM_4.pdf
17. Kursīte, J. (1999). Mītiskais folklorā, literatūrā, mākslā. Rīga: Zinātne.
18. Kurzemniece, I. (2008). Žogu nosaukumi latviešu valodas izloksnēs. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. Pieejams: http://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31380/Kurzemniece_I_Zogu_nosaukumi_Latviešu_valodas_2002.pdf?sequence=1
19. Laumane, B. (2011). Kāja un mārķāja: vārda lietojuma lauks. Liepāja: Liepājas Universitāte.
20. Markus, D., & Raipulis, J. (2010). Radošie malēnieši un viņu valoda. Rīga: Apgāds "Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis".
21. Roze, A. (2015). Caur krāsu logu. Par krāsu nosaukumiem latviešu valodā. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
22. Rozenbergs, J. (2005). Tautas un zemes latviešu tautasdziesmās. Rīga: Zinātne.
23. Stafecka, A. (2004). Ar dzīvnieku pasauli saistītā leksika Nautrānu vietvārdos. Vārds un tā pētīšanas aspekti, 8. Liepāja: LiePU, 211.–216. lpp.

24. Šulmane, I., & Kruks, S. (2001). Stereotipi Latvijas presē. Latvijas mediju analīze (Daudzveidība III). Rīga: Latvijas Universitātes Komunikācijas studiju nodaļa, 11.–50. lpp. Pieejams: http://providus.lv/article_files/12/original/Stereotipi.pdf?1320223632
25. Vanaga, E. (red.) (2010). Zīmes un simboli : no senajiem hieroglifiem līdz mūsdienu logotipiem. Rīga: Zvaigzne ABC.
26. Vingre, I. (2009). Dusmu emociju metaforikas kontrastīvais aspekts latviešu un vācu valodā. Promocijas darbs filoloģijas doktora grāda iegūšanai. Daugavpils: Daugavpils Universitāte.
27. Zemītis, G. (2011). Nacionālā identitāte un valstiskums Latvijas vēsturē (sakarā ar Latvijas vēstures institūta 75. gadadienu). Zinātnes Vēstnesis. Pieejams: http://www.lza.lv/index.php?option=com_content&task=view&id=1215&Itemid=47
28. Zīmes un simboli (2010). No senajiem hieroglifiem līdz mūsdienu logotipiem. Rīga: Zvaigzne ABC.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Etnolingvistika. <http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/D1598C7A-6B38-6A1B-9D22-A21601A56C87>
2. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. (Kopš 2009). Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga.
3. Latviešu valodas aģentūra. Raksti par morfoloģijas jautājumiem.
4. Vārds un tā pētīšanas aspekti (Kopš 1997). Rakstu krājums. Liepāja: LiePA. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem.)
5. Latviešu valodas izlokšņu apraksti, izlokšņu vārdnīcas, dialektu leksikas atlanti.

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Ievads baltu valodu vēsturē
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo1394
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	1
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	8
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	8
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
<i>Priekšzināšanas</i>	
Nav nepieciešamas	
<i>Studiju kursa anotācija</i>	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot izpratni par baltu etnisko vēsturi, par baltu cilšu valodām, to cilmi, latviešu un lietuviešu valodas izveidošanos, baltu valodu izpēti.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Apgūt zināšanas par baltu valodu evolūciju. 2. Gūt priekšstatu par baltu valodu pētniecību. 3. Prast salīdzināt un atšķirt prūšu, latviešu, lietuviešu valodas īpatnības. 4. Izprast rakstu valodu izveidošanās ekstralingvistiskos faktoros un apgūt seno tekstu lasīšanas tehniku un tekstu izpratni.	
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 8 st., praktiskie darbi (P) – 8 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Baltu filoloģijas ievada saturs un uzdevumi. Baltu vārds, tā cilme un nozīme. Pirmvalodu evolūcija. L4, Pd6 2. Vēstures avotu ziņas par iespējamām baltu tautām. Baltu hidronīmu un toponīmu areāls. Baltu kultūra un mitoloģija. L2 3. Baltu senākās dzīvesvietas problēma. S2, Pd6 4. Rietumbaltu ciltis. Prūši. S2, Pd6 5. Rietumbaltu ciltis. Kurši. Jātvingi. L2 6. Austrumbaltu ciltis. Zemgaļi. Latgaļi. Sēļi. L2 7. Austrumbaltu ciltis. Lietuvieši, žemaiši, augštaiši. Pirmie raksti lietuviešu valodā. L2 8. Baltu valodniecības pamatjautājumi. Rietumbalti. Austrumbalti. P4, Pd4 9. Latviešu valodas izveidošanās. Kopīgās baltu, slāvu, ģermāņu valodu īpatnības. Sakari ar somugru valodām. L2, Pd4 10. Pirmie raksti latviešu valodā, vārdnīcas, gramatikas. L2, S2, Pd6 11. Latgaliešu rakstu tradīcijas sākotne. P2, Pd6 12. Baltu valodu izpēte. Ievērojamākie baltu valodu pētnieki. S2, Pd6 13. Latviešu un lietuviešu valodas veidošanās un rakstu sākotne. P2, Pd4	
<i>Studiju rezultāti</i>	
ZINĀŠANAS:	
1. Demonstrē lingvistiskās terminoloģijas zināšanas.	

2. Izprot baltu etnoģenēzi, baltu cilšu valodu attīstību.
3. Demonstrē zināšanas par pirmajiem rakstiem baltu valodās, to īpatnībām; raksturo ar baltu valodu izveidošanos un izpēti saistīto problēmu kopumu.

PRASMES

4. Analizē latviešu un lietuviešu valodas izveidošanos ietekmējošos faktorus.
5. Prot salīdzināt baltu valodas un noteikt kopīgās un atšķirīgās īpatnības.
6. Prot lasīt un izprot tekstus vecajā drukā (gotiskajā rakstā) un antīkvā; reflektē par savām prasmēm un plāno to uzlabošanu.
7. Spēj argumentēti izskaidrot divu rakstu valodu tradīciju izveidošanos Latvijā.

KOMPETENCE

8. Prot kritiski vērtēt, atlasīt un analizēt informāciju, kas nepieciešama pētniecisko darbu izstrādē universitātē un profesionālajā darbībā.
9. Pastāvīgi pilnveido savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālas tendences mūsdienu baltu valodniecībā.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Ar baltu valodniecību saistītu jautājumu izpēti un analīzi izglītības saturā (standartā, programmās, mācību līdzekļos).
2. Gatavošanās semināram (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).
3. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas).
4. Pietro Umberto Dini grāmatas "Baltu valodas" nodaļas "Baltu lingvistiskais konteksts: slāvu un ģermāņu valodas" konspekts (Dini, P.U. (2000). Baltu valodas. Rīga, 145.–170.lpp.).
5. Gatavošanās semināram (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).
6. Gatavošanās semināram (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).
7. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, tekstu analīze).

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās un praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs apmeklējums un aktīvs darbs semināros un praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Rakstisks pārbaudes darbs (teorētiskās literatūras studijas) – 30%.
Rakstisks pārbaudes darbs (teorētiskās literatūras studijas, tekstu analīze) – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks pārbaudes darbs) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+						+	+
2.starppārbaudījums			+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Baltu filoloģijas ievada saturs un uzdevumi. Baltu vārds, tā cilme un nozīme. Pirmvalodu evolūcija. L4, Pd6

LEKCIJA: Baltu filoloģijas ievada saturs un uzdevumi. Baltu vārds, tā cilme un nozīme. Citi nosaukumi baltu un baltu valodu apzīmēšanai. Baltijas jūras vārds – lietošanas vēsture un etimoloģijas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Ar baltu valodniecību saistītu jautājumu izpēte un analīze izglītības saturā (standartā, programmās, mācību līdzekļos).

LEKCIJA: Indoeiropiešu sākotnējā dzīves vieta, migrācija un pirmvalodas sašķelšanās. Pirmvalodu evolūcija: nostratiskā pirmvaloda, indoeiropiešu pirmvaloda, baltu pirmvaloda.

2. Vēstures avotu ziņas par iespējamām baltu tautām. Baltu hidronīmu un toponīmu areāls. Baltu kultūra un mitoloģija. L2

LEKCIJA: Vēstures avotu ziņas par iespējamām baltu tautām. Hērodota minēto neuru problēma. Aistiešu (Aestorum gentes) etniskā piederība. Ptolemaja ziņas par galindiem. Baltu hidronīmu un toponīmu areāls.

3. Baltu senākās dzīves vietas problēma. S2, Pd6

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).

SEMINĀRS: Baltu senākās dzīves vietas problēma. Arheologu, antropologu, etnogrāfu un valodnieku atzinumi par baltu dzīves vietu aizvēsturē.

4. Rietumbaltu ciltis. Prūši. S2, Pd6

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).

SEMINĀRS: Prūšu vārds vēstures avotos un rakstu pieminējumos. Prūšu dzīves vieta un liktenis. Sakari ar citām baltu valodām. Senprūšu un jaunprūšu jautājums. Prūšu valodas rakstu pieminējumi. Prūšu valodas īpatnības.

5. Rietumbaltu ciltis. Kurši. Jātvingi. L2

LEKCIJA: Vēstures ziņas par kuršiem. Etnonīma varianti un etimoloģijas. Kuršu dzīves vieta un etniskās piederības skaidrojums. Kuršu valodas īpatnības un saistība ar prūšu, lietuviešu un latviešu valodu. Jātvingu dzīves vieta un valodas īpatnības. Etnonīms jātvingi, tā etimoloģijas. Poļu-jātvingu vārdnīcas lingvistiskais raksturojums.

6. Austrumbaltu ciltis. Zemgaļi. Latgaļi. Sēļi. L2

LEKCIJA: Zemgaļi, ziņas vēstures avotos. Etnonīms zemgaļi, tā etimoloģijas. Zemgaļu dzīves vieta. Zemgaļu valodas īpatnības. Sēļi, vēstures liecības par tiem. Etnonīms sēļi, tā etimoloģija. Sēļu dzīves vieta. Sēļu valodas iezīmes un ietekme izloksnēs. Latgaļi, vēstures ziņas. Vārda etimoloģija. Etnonīms latgaļi, tā varianti vēstures avotos, etnonīma etimoloģija.

7. Austrumbaltu ciltis. Lietuvieši, žemaiši, augštaiši. Pirmie raksti lietuviešu valodā. L2

LEKCIJA: Lietuvieši, vēstures ziņas par lietuviešiem, vārda etimoloģija. Žemaišu un augštaišu novadu nosaukumi, to etimoloģija. Lietuviešu valodas īpatnības un sakari ar citām baltu valodām; citu valodu ietekme. Pirmie raksti lietuviešu valodā, vārdnīcas, gramatikas.

8. Baltu valodniecības pamatjautājumi. Rietumbalti. Austrumbalti. P4, Pd4

PRAKTISKAIS DARBS: Baltu valodniecības pamatjautājumi. Rietumbalti. Austrumbalti.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas).

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Baltu valodniecības pamatjautājumi. Rietumbalti. Austrumbalti.

9. Latviešu valodas izveidošanās. Kopīgās baltu, slāvu, ģermāņu valodu īpatnības. Sakari ar somugru valodām. L2, Pd4

LEKCIJA: Etnonīms latvis, latvietis, tā etimoloģija. Latviešu dzīves vieta 13. gs. Latviešu valodas izveidošanās, galvenās īpatnības. Baltu valodu attieksme ar citām indoeiropiešu valodu grupām – slāvu, ģermāņu u. c. Slāvismi baltu valodās un baltismi slāvu valodās. Baltu valodu sakari ar somugru valodām.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pietro Umberto Dini grāmatas "Baltu valodas" nodaļas "Baltu lingvistiskais konteksts: slāvu un ģermāņu valodas" konspekts (Dini, P.U. (2000). Baltu valodas. Rīga, 145.–170.lpp.).

10. Pirmie raksti latviešu valodā, vārdnīcas, gramatikas. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Pirmie latviešu valodā iespiestie teksti un grāmatas, to ortogrāfija (16. gs. – 17. gs. vidus).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).

SEMINĀRS: Latviešu literārās valodas izveide un attīstība 17. – 18. gs. Gramatiku aizsākumi. Pirmās vārdnīcas, Bībeles tulkojums.   11. Latgaliešu rakstu tradīcijas sākotne. P2, Pd6   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).   PRAKTISKAIS DARBS: Pirmie latgaliešu valodā iespiestie teksti un grāmatas, to ortogrāfija (18. gs. – 19. gs.).   12. Baltu valodu izpēte. Ievērojamākie baltu valodu pētnieki. S2, Pd6   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).   SEMINĀRS: Svarīgākie pētījumi par lietuviešu valodu. Svarīgākie pētījumi par latviešu valodu.   13. Latviešu un lietuviešu valodas veidošanās un rakstu sākotne. P2, Pd4   PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu un lietuviešu valodas veidošanās un rakstu sākotne.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, tekstu analīze).   2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Latviešu un lietuviešu valodas veidošanās un rakstu sākotne.
<i>Obligāti izmantojamie informācijas avoti</i>   1. Breidaks, A. (1999). Ievads baltu valodniecībā. Daugavpils: Saule, 1.– 2. d. 2. Dini, P. U. (2000). Baltu valodas. Rīga. 3. Sedovs, V. (2004). Balti senatnē: Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Latvijas Vēstures institūta apgāds. 4. Veisbergs, A. (red.) (2013). Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
<i>Papildus informācijas avoti</i>   1. Breidaks, A. (2007). Latgaļu, sēļu un žemaišu cilšu valodu senie sakari. Darbu izlase 2.d., Rīga: LU LVI, DU, 323.–329. lpp. 2. Bušs, O. (1990). Par etnonīmu kurši un zemgaļi cilmi. Onomastica Lettica. Rīga: Zinātne, 86.–91. lpp. 3. Čaterdži, S. K. (1990). Balti un ārieši. Rīga: Zinātne. 4. Denisova, R. (2002). Senbaltu teritorija Eiropā. Vārds un tā pētīšanas aspekti, 6. Liepāja: LiePu, 8.–17. lpp. 5. Dini, P. U. (2014). Foundations of Baltic Languages. Vilnius. 6. Gimbutiene, M. (1994). Balti aizvēsturiskajos laikos: Etnogēze, materiālā kultūra un mitoloģija. Rīga. 7. Endzelīns, J. (1974). Par seno kursu (jeb kuršu) tautību un valodu. Darbu izlase: 2.sēj. Rīga: Zinātne, 454.–465. lpp. 8. Kursīte, J., & Stafecka, A. (2003). Latgale: valoda, literatūra, folklorā. Rēzekne: LKC izdevniecība, 380 lpp. 9. Nītiņa, D. (2016). Jāņa Endzelīna lingvistiskie uzskati. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 10. Sabaliauskas, A. (2014). Mēs – balti. Rīga: LVA. 11. Radiņš, A. (1996). Ceļvedis Latvijas senvēsturē. Rīga. 12. Vanags, P. (2009). Prūši, to vēsture un rakstu pieminējumi. Pieejams: http://home.lu.lv/~pva/Prusu_valoda/levads/Vanags_prusu%20valoda_2009_1_2_tema.pdf 13. Zemzare, D. (2011). Darbu izlase. Zin. red. Ilga Jansone. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 560 lpp. 14. Zinkevičs, Z. (1996). Par latviešu valodas cilmi. LZA Vēstis, A daļa, 50.sēj. 29.–32. lpp.
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>   1. Baltistica 2. Baltu filoloģija 3. Lingvistica Lettica 4. www.letonika.lv 5. https://www.britannica.com/topic/Baltic-languages 6. https://jaunagaita.net/jg43/JG43_Blese.htmhttp://baltutautas.lv/raksti/1/kada-mele-mes-runajam

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	levads literatūrzinātnē
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	LitZ1073
<i>Zinātnes nozare</i>	Literatūrzinātne
<i>Kursa līmenis</i>	1
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	16
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne	
<i>Priekšzināšanas</i>	
Nav nepieciešamas	
<i>Studiju kursa anotācija</i>	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot uz zināšanām bāzētu izpratni par literatūras kā mākslas veida specifiku un daiļdarba mākslinieciskajām īpatnībām.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par svarīgākajiem literatūrzinātnes jēdzieniem un kategorijām; literārā darba saturu un formu, kontekstiem un nozīmes veidošanos; 2. Nostiprināt prasmi analizēt un vērtēt literāro darbu struktūru un kontekstus, intertekstualitāti un izmantot to nozīmes interpretācijā; 3. Pilnveidot studējošo instrumentālās, interpersonālās un sistēmiskās kompetences, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, veicot pētniecisku darbību.	
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Literatūrzinātne un tās apakšnozares. L2, Pd4 2. Literārā virziena jēdziens. Baroks, klasicisms, sentimentālisms, romantisms. L2, S2, Pd4 3. Bīdermeijers. Reālisms, naturālisms. L2, S2, Pd6 4. Modernisms. Postmodernisms. L2, S2, Pd6 5. Prozas kā literatūras veida specifika. L2, S2, Pd6 6. Drāmas kā literatūras veida specifika. L2, S2, Pd6 7. Dzejas kā literatūras veida specifika. L2, S2, Pd6 8. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Tropi. S2, Pd6 9. Literatūrpētnieciskās pieejas daiļdarba analizē. L2, S2, Pd4	
<i>Studiju rezultāti</i>	
ZINĀŠANAS:	
1. Pārzina literatūrzinātnes terminoloģiju. 2. Demonstrē izpratni par literatūru kā mākslas veidu; orientējas daiļliteratūras valodu, konvenciju, stilu un žanru daudzveidībā. 3. Raksturo konkrēta literārā darba iezīmes literatūras veida, žanra, virziena u. c. aspektos.	
PRASMES:	

4. Analizē literāros tekstus satura un formas vienībā, izmantojot dažādas literatūrpētnieciskās pieejas.
5. Prot izmantot teorētisko literatūru, atlasot, sistematizējot un izvērtējot svarīgāko informāciju.
6. Prezentē patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas.

LEKCIJA: Bīdemeijers un tā subkultūras (sociālētiskais bīdermeijers, estētisms, neoromantisms). Telpas un laika modelējums, cilvēka koncepcija.

SEMINĀRS: Reālisma kā kultūras tipa un literatūras virziena iezīmes (objektivitāte, historisms, determinisms u. c.). Naturālisms kā reālisma tendence. Telpas un laika modelējums, cilvēka koncepcija.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par virzieniem.

4. Modernisms. Postmodernisms. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Modernisma kā neomitoloģiska kultūras tipa iezīmes. Modernisma periodizācija. Modernisma strāvojumu vispārīgs raksturojums (simbolisms, ekspresionisms, sirreālisms, futūrisms u. c.).

SEMINĀRS: Postmodernisma teorētiskā bāze, raksturojums.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums): Literatūras studijas par virzieniem. Testa veikšana.

5. Literatūras veidi. Prozas kā literatūras veida specifika. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Literatūras veidi: proza jeb epika. Sižets un kompozīcija, tēlu sistēma, vēstītājs, autora pozīcija. Vēstījuma formas un elementi, vēstījuma organizācijas principi.

SEMINĀRS: Žanru sistēma (romāns, garais stāsts, īsais stāsts, novele, eseja, tēlojums u. c.).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par prozu.

6. Drāmas kā literatūras veida specifika. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Dramaturģijas īpatnības.

SEMINĀRS: Dramaturģijas žanri (komēdija, tragēdija, traģikomēdija, drāma u. c.).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par drāmu.

7. Dzejas kā literatūras veida specifika. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Dzeja jeb lirika. Latviešu valodas prosodija, dzejas valodas metriskās īpatnības. Dzejas metriskā organizācija, versifikācijas modeļi.

SEMINĀRS: Dzejas formas un žanri. Dzejprozas jēdziens.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums): Nodarbībās apgūtā satura nostiprināšana, analizējot prozas, dramatiskos un liriskas tekstus, nosakot un argumentēti raksturojot žanra pazīmes.

8. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Tropi. S2, Pd6

SEMINĀRS: Daiļdarba valoda. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Fonētiskie līdzekļi. Stila figūras (retoriskās figūras, atkārtojuma figūras, inversija). Tropi literārā tekstā. Reminiscence. Alūzija. Zemteksts.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par izteiksmes līdzekļiem.

9. Literatūrpētnieciskās pieejas daiļdarba analīzē. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: Literatūrpētnieciskās pieejas daiļdarba analīzē (kultūrvēsturiskā pieeja; formālisms; psihoanalītiskā pieeja).

SEMINĀRS: Strukturālisms; semiotika; poststrukturālisms; postkoloniālisms; ekokritika u. c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums): Daiļdarba analīze, izmantojot kādu no apgūtajām literatūrpētnieciskajām pieejām.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Burima, M. (2011). Modernisma koncepti 20. gadsimta sākuma latviešu literatūrā. Rīga: LU LFMI.
2. Latviešu un cittautu literatūra no romantisma līdz modernismam (2010). Aktuālas problēmas romantisma un neoromantisma pētniecībā. Rīga: LU.
3. Latviešu un cittautu literatūra: no romantisma līdz modernismam (2012). Romantiskā pasaules izjūta 20. gadsimta sākuma latviešu un cittautu literatūrā. Rīga: LU.
4. Latviešu un cittautu literatūra: no romantisma līdz modernismam (2013). Zinātnisko rakstu krājums. 4. Reālisma un naturālisma poētikas vektori latviešu un cittautu literatūrā. Rīga: LU.
5. Mūsdienu literatūras teorijas (2013). Monogrāfija. Rīga: LU LFMI.
6. Valeinis, V. (2007). Ievads literatūrzinātnē. Rīga: Zvaigzne ABC.

Papildus informācijas avoti

1. Cimdīņa, A. (2006). Dzīve tekstā: raksti par literatūru. Rīga: Atēna.
2. Culler, J. (2007). (Jonathan D.) Literatūras teorija: ļoti saistošs ievads. Rīga: ¼ Satori.
3. Eagleton, T. (2013). How to Read Literature. Yale University Press.
4. Gundars, L. (2015). Dramatika jeb Racionālā poētika: dramaturģijas likumsakarības un amata rīki. Rīga: Biedrība Darbnīcas.

5. Ivbulis, V. (1998). Ceļā uz literatūras teoriju. No Platona līdz Diltejam. Rīga: Zinātne, 1998.
6. Kalnačs, B. (2011). Baltijas postkoloniālā drāma: modernitāte, koloniālisms un postkoloniālisms latviešu, igauņu un lietuviešu dramaturģijā. Rīga: LU LFMI.
7. Kalnačs, B. (2008). Latviešu drāmas vēstures etīdes. Liepāja.
8. Kursīte, J. (2002). Dzejas vārdnīca. Rīga: Zinātne.
9. Kursīte, J. (1996). Raiņa dzejas poētika. Rīga: Zinātne.
10. Ķikāns, V. (2005). Eiropas literārie virzieni Latvijā. Rīga: RaKa.
11. Poētika tuvplānā: viena dzejoļa analīzes antoloģija (2017). Rīga: LU LFMI.
12. Smilkīņa, B. (1999). Novele. Rīga: Zinātne.
13. Tabūns, P. (2003). Modernisma virzieni latviešu literatūrā. Rīga: Zinātne.
14. Vecgrāvis, V. (2018). Mani sveicina zvaigznes... Romantiskā pasaules izjūta latviešu dzejā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
15. Vērdiņš, K. (2011). Bastarda forma: latviešu dzejprozas vēsture, latviešu dzejprozas antoloģija. Rīga.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Biedrības "Ascendum" izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. www.satori.lv
2. Informatīva un analītisku domu telpa. www.kroders.lv
3. Nacionālā enciklopēdija. www.enciklopedija.lv
4. Karogs (latviešu literatūras žurnāls, iznācis līdz 2010. gadam).
5. KonTEKSTS (Latvijas Rakstnieku savienības laikraksts, iznāk kopš 2015. gada).
6. Augstskolas abonētās datubāzes.

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

levads valodniecībā

Studiju kursa nosaukums	
Studiju kursa kods (DUIS)	Valo1390
Zinātnes nozare	Valodniecība
Kursa līmenis	1
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	16
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot izpratni par valodniecības zinātne, tās attīstības vēsturi, valodas teoriju, valodas analīzes metodēm, galvenajām izpētes problēmām. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Pilnveidot studējošo zināšanas par valodas cilmi, par valodas pamatīpašībām, valodniecības attīstību. 2. Iepazīties ar galvenajām valodniecības skolām un virzieniem. 3. Orientēties ievērojamāko valodnieku devumā. 4. Pilnveidot prasmi vērtēt teorētisko literatūru un veikt nepieciešamās literatūras atlasī referāta izstrādei, kā arī materiālu atlasī par valodniecības jautājumiem izglītības iestādē..	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Valodniecība – zinātne par valodu. L2, Pd2 2. Valodniecības attīstība līdz 19.gs. L2, Pd2 3. Salīdzināmi vēsturiskās valodniecības izveidošanās 19.gs. L2, Pd2 4. Valodas filozofija. S2, Pd2 5. Naturālisma virziens valodniecībā. L2, Pd4 6. Psiholoģisma virziens valodniecībā. L2, Pd4 7. F. de Sosīra lingvistiskā koncepcija. S2, Pd2 8. Strukturālisms valodniecībā. L2, S2, Pd4 9. Valodas būtība. Valodas funkcijas. S2, Pd4 10. Valoda un sabiedrība. L2, Pd4 11. Valoda un domāšana. Valoda kā sistēma. L2, Pd4 12. Valodu klasifikācija. S2, Pd4 13. Rakstības izveidošanās. Galvenie rakstības veidi. S2, Pd4 14. Valodas analīzes metodes. S2, Pd4 15. Valodniecība 20. -21. gs. mijā. S2, Pd2	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Izskaidro kursā lietojamo zinātnisko terminoloģiju un valodniecības vēsturisko attīstību. 2. Demonstrē zināšanas un izpratni par galvenajām valodniecības skolām/ virzieniem, valodas pamatīpašībām un valodas analīzes metodēm.	

3. Raksturo valodas attīstības likumsakarības, to ietekmējošos faktorus un procesus, nacionālās valodas stratifikāciju, balstoties uz dažādu faktoloģisko materiālu.

PRASMES:

4. Spēj analizēt un salīdzināt valodnieku lingvistiskās koncepcijas, diskutēt par lingvistiskām problēmām.
5. Spēj izskaidrot valodu izveidošanās teorijas, valodu klasificēšanas principus, rakstības galvenos veidus.
6. Spēj novērtēt ar dažādām valodas analīzes metodēm iegūtos izpētes rezultātus.

KOMPETENCE:

7. Izmantojot apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes, prot kritiski vērtēt un interpretēt dažādas teorētiskās nostādnēs, izmantot tās pētniecisko darbu izstrādes gaitā.
8. Spēj vispārīgo valodniecības atziņu ilustrēšanai izmantot piemērus no dzimtās un citām apgūtajām valodām.
9. Pastāvīgi pilnveido savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālas tendences mūsdienu valodniecībā, attīstot caurviju prasmes, kā arī atbilstošos tikumus.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Ar vispārīgo valodniecību saistītu jautājumu izpēte un analīze izglītības saturā (standartā, programmās, mācību līdzekļos).
2. Atbalsta materiāla – atgādnēs – izveide par apgūto informāciju.
3. Teorētiskās literatūras studijas: V. Humbolta idejas par valodas loma pasaules izzināšanas procesā, V. Humbolta valodas kā darbības izpratnes koncepcija. Ergon – enerģija antinomija. Kļaviņa, S. Plašs un dziļš skats uz valodu. <http://www.vvk.lv/print.php?id=369> Humbolts, V. (1985). Izlase. Fragmenti no valodnieciskiem darbiem. Rīga: Zvaigzne.
4. Teorētiskās literatūras studijas: 1) Ferdināna de Sosīra valodas un runas šķirums; 2) valodas zīme, valodas zīmes vērtība; 3) valoda kā sistēma; 4) sinhronijas un diahronijas pretstats; 5) ārējā un iekšējā lingvistika.
5. Teorētiskās literatūras studijas: 1) svarīgākās atziņas par valodas būtību strukturālistu darbos; 2) strukturālisma virziena pārstāvju piensums valodniecībā.
6. Populārāko valodas izcelsmes teoriju, to rašanās cēloņu apskats un analīze. Zinātniskie uzskati par pirmatnējās valodas uzbūvi un attīstību. Atbalsta materiāla – atgādnēs izveide.
7. Gatavošanās semināram – teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu.
8. Metodes raksturojums un izmantojums konkrēta materiāla analīzē.
9. Referāta izstrāde par kādas lingvistiskas problēmas izpēti, par valodnieka ieguldījumu lingvistikas attīstībā vai valodniecības virziena padziļināta izpēte, referāta prezentācijas sagatavošana.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs apmeklējums un aktīvs darbs seminārnodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI: (patstāvīgo darbu izpildi) – 40%.
Rakstisks pārbaudes darbs par valodu klasifikācijām – 20%.
Referāts par patstāvīgi izvēlētu tematu – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 40%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

1. Valodniecība – zinātne par valodu. L2, Pd2
LEKCIJA: Valodniecība – zinātne par valodu. Konkrētā un vispārīgā valodniecība, tās priekšmets, uzdevumi. Valodniecības saistība ar citām zinātņu nozarēm (etnogrāfiju, socioloģiju, komunikācijas teoriju, vēsturi, psiholoģiju, semiotiku, fizioloģiju, matemātiku u. c.). Starpdisciplinārās zinātnes nozares (psiholingvistika, sociolingvistika u.c). Sinhroniskā un diahroniskā valodniecība.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Ar vispārīgo valodniecību saistītu jautājumu izpēte un analīze izglītības saturā (standartā, programmās, mācību līdzekļos).

2. Valodniecības attīstība līdz 19.gs. L2, Pd2
LEKCIJA: Valodniecības vēstures periodizācija. Valodniecības attīstība līdz 19.gs. Senindiešu valodnieciskā tradīcija. Sengrieķu valodnieciskā tradīcija. Valodnieciskā tradīcija viduslaikos, renesansē un apgaismības periodā.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Atbalsta materiāla – atgādnēs – izveide par apgūto informāciju.

3. Salīdzināmi vēsturiskās valodniecības izveidošanās 19.gs. L2, Pd2
LEKCIJA: Salīdzināmi vēsturiskās valodniecības izveidošanās. Fr.Bopa, R.Raska, J.Grimma, A.Vostokova lingvistiskie uzskati.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Atbalsta materiāla – atgādnēs – izveide par apgūto informāciju.

4. Valodas filozofija. S2, Pd2
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas: 1) V. Humbolta idejas par valodas loma pasaules izzināšanas procesā; 2) V. Humbolta valodas kā darbības izpratnes koncepcija. Ergon – enerģeja antinomija.
Kļaviņa, S. Plašs un dziļš skats uz valodu. <http://www.vvk.lv/print.php?id=369>
Humbolts, V. Izlase. Fragmenti no valodnieciskiem darbiem. Rīga: Zvaigzne, 1985. u.c.
SEMINĀRS: Valodas filozofijas un tipoloģiskās valodniecības izveidošanās. V. Humbolta valodas teorija un sekotāji.

5. Naturālisma virziens valodniecībā. L2, Pd4
LEKCIJA: Naturālisma virziens valodniecībā. A. Šleihera valodas kā dabas organisma jēdziens 19. gs. 1. pusē. Indoeiropiešu valodu ciltskoka teorija. M. Millera lingvistiskie uzskati.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Atbalsta materiāla – atgādnēs – izveide par apgūto informāciju.

6. Psiholoģisma virziens valodniecībā. L2, Pd4
LEKCIJA: Loģiski gramatiskais virziens valodniecībā. K. Bekera, F. Buslajeva lingvistiskie uzskati. Psiholoģisma virziens valodniecībā. H. Šteintāla lingvistiskie uzskati. Jaungramatiķu skola.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Atbalsta materiāla – atgādnēs – izveide par apgūto informāciju.

7. F. de Sosīra lingvistiskā koncepcija. S2, Pd2
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas: 1) Ferdināna de Sosīra valodas un runas šķirums; 2) valodas zīme, valodas zīmes vērtība; 3) valoda kā sistēma; 4) sinhronijas un diahronijas pretstats; 5) ārējā un iekšējā lingvistika.
SEMINĀRS: F. de Sosīra lingvistiskā koncepcija.

8. Strukturālisms valodniecībā. L2, S2, Pd4
LEKCIJA: Strukturālisma izveidošanās. Funkcionālā lingvistika jeb Prāgas skola. Glosemātika jeb Kopenhāģenas skola. Deskriptīvā lingvistika jeb amerikāņu strukturālisms.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas: 1) svarīgākās atziņas par valodas būtību strukturālistu darbos; 2) strukturālisma virziena pārstāvju pienesums valodniecībā.
SEMINĀRS: Nozīmīgākie strukturālisma pārstāvju uzskati par valodu un ieguldījums valodniecības attīstībā.

9. Valodas būtība. Valodas funkcijas. S2, Pd4

LEKCIJA: Valodas būtība. Galvenās valodas funkcijas: saziņas jeb komunikatīvā funkcija un domāšanas un domu izteikšanas funkcija, objektīvās īstenības atspoguļošanas un izziņas jeb kognitīvā funkcija. Emociju izteikšanas jeb ekspresīvā funkcija, ietekmēšanas jeb voluntatīvā funkcija, kontaktu veidošanas un uzturēšanas jeb fatiskā funkcija, estētiskā funkcija, kultūras veidošanas un uzkrāšanas līdzekļa funkcija. Valodas izcelšanās.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Populārāko valodas izcelsmes teoriju, to rašanās cēloņu apskats un analīze. Zinātniskie uzskati par pirmatnējās valodas uzbūvi un attīstību. Atbalsta materiāla – atgādnis izveide.

10. Valoda un sabiedrība. L2, Pd4

LEKCIJA: Valoda un sabiedrība. Valodas attīstība: iekšējie likumi un ārējie faktori. Valodas attīstības pamatprocesi – diferenciācija un integrācija. Valodu kontakti. Nacionālā valoda. Literārā valoda. Valodas teritoriālā un sociālā diferenciācija.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Atbalsta materiāla – atgādnis – izveide par apgūto informāciju.

11. Valoda un domāšana. Valoda kā sistēma. L2, Pd4

LEKCIJA: Valoda un domāšana: vārds un jēdziens, teikums un spriedums. Valoda kā sistēma: valodas sistēmas elementi; sistēma un struktūra. Valodas sistēmas līmeņi: fonētika, leksikoloģija, gramatika: morfoloģija un sintakse. Valodas starplīmeņi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Atbalsta materiāla – atgādnis – izveide par apgūto informāciju.

12. Valodu klasifikācija. S2, Pd4

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram – teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu.

SEMINĀRS: Pasaules valodu klasifikācija. Ģenealoģiskā klasifikācija. Tipoloģiskā klasifikācija.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par valodu klasifikācijām.

13. Rakstības izveidošanās. Galvenie rakstības veidi. S2, Pd4

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram – teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu.

SEMINĀRS: Rakstības izveidošanās. Galvenie rakstības veidi: piktogrāfiskā rakstība, ideogrāfiskais raksts, fonogrāfiskā rakstība. Alfabēta tipi.

14. Valodas analīzes metodes. S2, Pd4

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Metodes raksturojums un izmantojums konkrēta materiāla analīzē (4 stundas).

SEMINĀRS: Valodas analīzes metodes: salīdzināmi vēsturiskā metode; aprakstošā metode; sastatāmā metode; strukturālā metode; matemātiskā metode; lingvistiskās ģeogrāfijas metode; instrumentālā metode.

15. Valodniecība 20. – 21.gs. mijā. S2, Pd2

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Referāta izstrāde par kādas lingvistiskas problēmas izpēti, par valodnieka ieguldījumu lingvistikas attīstībā vai valodniecības virziena padziļināta izpēte, referāta prezentācijas sagatavošana.

SEMINĀRS: Mūsdienu valodniecības aktualitātes.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Referāts par patstāvīgi izvēlētu tematu

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA.
2. Fāters, H. (2010). Ievads valodniecībā. Rīga: Zinātne.
3. Nītiņa, D. (2007). Valodniecības jautājumi. Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte.
4. Valdmanis, J. (1997). Valodniecības vēstures materiāli. Rīga.

Papildus informācijas avoti

1. Aičisone, Dž. (2015). Runātspējīgais zīdītājdzīvnieks. Ievads psiholingvistikā. Tulk. I. Druviete. Rīga: Zinātne.
2. Ivbulis, V. (2013). Indoeiropiešu pirmdzimtenes meklējumi. Rīga: Zinātne.
3. Kļaviņa, S. (1997). Valodas daba: ievads vispārīgajā valodniecībā. Lielvārde: Lielvārds.
4. Kļaviņa, S. (b.g.). Valoda kā šahs F. de Sosīra redzējumā. Pieejams: <http://www.vvk.lv/index.php?sadala=157&id=370>
5. Koduhovs, V. (1987). Vispārīgā valodniecība. Rīga: Zvaigzne.
6. Matthews, P. H. (2007). Concise Dictionary of Linguistics. Oxford UP.
7. O'Grady, W., Dobrovolsky, M., & Katamba, F. (1998). Contemporary Linguistics. Longman.

8. Rolf, E. (2008). Sprachtheorien. Von Saussure bis Millikan. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
<https://doi.org/10.1524/stuf.2009.0017>
9. Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca (2007). Rīga: LU Latviešu valodas institūts.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Interneta resursu meklētājs valodniecībā. <http://bubl.ac.uk/link/linkbrowse.cfm?menuid=5885>
<http://www.intute.ac.uk/artsandhumanities/linguistics>
www.linguist.emich.edu/pubs/index.html
www.europeana.eu/portal/lv/explore/people/201-ferdinand-de-saussure.html
<http://www.nlp.stanford.edu/links/linguistics.html>
<http://www.linguistlist.org>
<http://yazykoznanie.ru/>
<http://www.ruslang.ru/agens.php?id=vopjaz>
<http://www.linguistik-online.com>
2. Ferdinand de Saussure and Structural Linguistics. A Short Introduction to the key concepts of Ferdinand de Saussure and Structural Linguistics.
<https://www.youtube.com/watch?v=B5vhq3aRNjE>
3. Ferdinand de Saussure.
<http://oxfordre.com/linguistics/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-385>
4. General Linguistics: Internet Resources.
http://liceu.uab.es/~joaquim/general_linguistics/internet_ling/rec_ling_internet.html
5. Letonika.lv. <http://termini.letonika.lv/>
6. Linguistica Lettica. Rīga: LU LVI. <http://www.lulavi.lv/zurnals-linguistica-lettica>
7. Valodniecība. LU Raksti. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Kontrastīvā gramatika skolotājiem
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo4077

Zinātnes nozare	Valodniecība
Kursa līmenis	4
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	8
Praktisko darbu stundu skaits	8
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Anna Vulāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot studējošajiem izpratni par kopīgo, līdzīgo un atšķirīgo latviešu un angļu vai citā valodā, abu valodu kontaktiem, to vēsturi un izpausmēm mūsdienu valodā.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Iepazīstināt studējošos ar kontrastīvās gramatikas principiem un metodēm. 2. Sniegt zināšanas par valodas universālījām un latviešu un angļu vai citas valodas kopīgajām un atšķirīgajām iezīmēm. 3. Pilnveidot analītiskas prasmes, veicot valodu faktu kontrastīvo analīzi. 4. Attīstīt prasmi izvērtēt problēmas, kas saistītas ar latviešu valodas un citu valodu apguvi. 5. Attīstīt prasmi izmantot valodu kontrastīvās analīzes rezultātus, lai pilnveidotu izglītojamo latviešu valodas zināšanas un prasmi.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 8 st., praktiskie darbi (P) – 8 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) –48 st.	
1. Kontrastīvās lingvistikas jēdziens un mērķi. L4, Pd4 2. Kontrastīvās analīzes būtība. L2, S4, Pd4 3. Latviešu un angļu vai citas valodas fonētiskās, grafēmiskās sistēmas un ortogrāfijas normu kontrastīvā analīze. L2, P2, Pd6 4. Latviešu un angļu vai citas valodas leksiskās un frazeoloģijas sistēmas kontrastīvā analīze. L2, P2, Pd10 5. Latviešu un angļu vai citas valodas morfēmiskās, vārddarināšanas un morfoloģijas sistēmas kontrastīvā analīze. L2, P2, S2, Pd10 6. Latviešu un angļu vai citas valodas sintakses sistēmas un interpunkcijas normu kontrastīvā analīze. L2, P2, Pd6 7. Latviešu un angļu vai citas valodas komunikatīvo normu kontrastīvā analīze. L2, Pd4 8. Valodu kontrastīvā analīze lingvodidaktiskā aspektā. S2, Pd4	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Ir zināšanas par kontrastīvās lingvistikas būtību, pētījumu metodēm, teorētiskajiem resursiem un izpratne par kontrastīvās analīzes vietu un lomu valodniecībā un lingvodidaktikā. 2. Pārzina raksturīgākās interferences zonas visos valodas līmeņos, zina, kā veicama valodu kontrastīvā analīze, kā izmantot starpvalodu salīdzināmās analīzes rezultātus savā profesionālajā darbībā.	

PRASMES:

- Analizē un izvērtē savu zināšanu un prasmju kvalitāti, mērķtiecīgi pilnveido tās, iegūstot studijām un profesionālajai darbībai nepieciešamo informāciju no dažādiem lingvistiskajiem avotiem, analītiski izvērtēt to un izmanto studiju un profesionālajām vajadzībām, veido balstkonseptus.
- Analizē, salīdzina un interpretē latviešu un angļu vai citas valodas materiālu dažādos valodas līmeņos, raksturo interferences zonas.
- Prot izmantot starpvalodu salīdzināmās analīzes rezultātus, studiju kursā gūtās zināšanas skolas mācību satura analīzē, risinot konkrētus pedagogiskus uzdevumus latviešu valodas mācībā, veidot un modelēt starpvalodu uzdevumus.
- Izmanto elektroniskos resursus teorētiskās informācijas ieguvei, prezentāciju, patstāvīgo darbu un mācību materiālu izstrādei.

KOMPETENCE:

- Demonstrē lingvistisko, pragmatisko un profesionālo kompetenci, argumentēti spriež par kontrastīvās lingvistikas teorētiskajām problēmām un aktuāliem valodas apguves jautājumiem, prot piemērot teorētiku atziņas skolas mācību vajadzībām.
- Saskata izglītojamo runā interferences pazīmes dažādos valodas līmeņos, izvērtē tās iemeslus un izstrādā izglītojamā valodas prasmju attīstīšanai piemērotus diferencētus uzdevumus un vingrinājumus.
- Pastāvīgi seko jaunākajiem pētījumiem nozarē, izmanto lingvistiska un lingvodidaktiska rakstura problēmjautājumu risināšanā zinātniskos avotus, kritiski izvērtējot pieejamos drukātos un elektroniskos resursus.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

- Teorētiskās literatūras studēšana un analīze.
- Gatavošanās semināriem.
- Praktisko uzdevumu izpilde.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu semināros un praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslīguma pārbaudījumu. Noslīguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

- Nodarbību regulārs apmeklējums un aktīvs darbs semināros un praktiskajās nodarbībās – 20%.
- STARPPĀRBAUDĪJUMI (praktisko uzdevumu izpilde) – 60%:
Runas kļūdu analīze izglītojamo latviešu valodā fonētikas un ortogrāfijas līmenī – 30%.
Runas kļūdu analīze izglītojamo latviešu valodā dažādās komunikatīvās situācijās. Starpvalodu uzdevumu modelēšana – 30%.
- NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par studiju kursā apgūto saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslīgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Kontrastīvās lingvistikas jēdziens un mērķi. L4, Pd4

LEKCIJA: Kontrastīvā lingvistika kā valodniecības zinātne. Kontrastīvā lingvistika un psiholoģija, etnopsiholoģija, kulturoloģija.

LEKCIJA: Kontrastīvās lingvistikas pētījuma objekti, mērķi, metodes. Kontrastīvā pētījuma analīzes līmeņi. Kontrastīvā lingvistika valodu apguves kontekstā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Gatavošanās semināram.

2. Kontrastīvās analīzes būtība. L2, S4, Pd4

LEKCIJA: Kontrastīvās analīzes vieta valodniecībā. Kontrastīvā analīze kā starpvalodu pētījums. Valodas formu kongruence un valodas vienību nozīmju ekvivalence. Kontrastīvā analīze psiholoģiskā aspektā.

SEMINĀRS: Valodu kontrastīvā analīze un bilingvisms.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Gatavošanās semināram.

3. Latviešu un angļu vai citas valodas fonētiskās, grafēmiskās sistēmas un ortogrāfijas normu kontrastīvā analīze. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Skaņu sistēma un ortoepijas normas latviešu un angļu valodā. Alfabēti. Ortogrāfijas normas latviešu un angļu (vai citā) valodā. Interferences zonas.

PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu un angļu (vai citas) valodas ortogrāfijas normu kontrastīvā analīze, interferences zonas raksturojums.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Praktisko uzdevumu izpilde.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Runas kļūdu analīze izglītojamo latviešu valodā fonētikas un ortogrāfijas līmenī.

4. Latviešu un angļu vai citas valodas leksiskās un frazeoloģijas sistēmas kontrastīvā analīze. L2, P2, Pd10

LEKCIJA: Vārda semantika kā kontrastīvās analīzes objekts.

PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu un angļu (vai citas) valodas frazeoloģijas materiāla kontrastīvā analīze (lingvistiskais un lingvodidaktiskais aspekts).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Praktisko uzdevumu izpilde.

5. Latviešu un angļu vai citas valodas morfēmikas, vārddarināšanas un morfoloģijas sistēmas kontrastīvā analīze. L2, P2, S2, Pd10

LEKCIJA: Latviešu un angļu (vai citas) valodas gramatisko (morfoloģijas) kategoriju un vārdu šķiru sistēmu salīdzinājums.

SEMINĀRS: Latviešu un angļu (vai citas) valodas morfēmu un vārddarināšanas paņēmieni kontrastīvā analīze, interferences zonas raksturojums.

PRAKTISKAIS DARBS: Starpvalodu uzdevumu risināšana (morfēmikas un morfoloģijas līmenī).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Gatavošanās semināram. Praktisko uzdevumu izpilde.

6. Latviešu un angļu (vai citas) valodas sintakses sistēmas un interpunkcijas normu kontrastīvā analīze. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Latviešu un angļu (vai citas) valodas sintakses sistēmas un interpunkcijas normu kontrastīvā analīze (vārdformu sintaktiskie sakāri, vārdkopas, teikumi).

PRAKTISKAIS DARBS: Starpvalodu uzdevumu risināšana (latviešu un angļu (vai citas) valodas interpunkcijas normu salīdzinājums); interpunkcijas kļūdu analīze izglītojamo latviešu valodā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Praktisko uzdevumu izpilde.

7. Latviešu un angļu (vai citas) valodas komunikatīvo normu kontrastīvā analīze. L2, Pd4

LEKCIJA: Latviešu un krievu (citu etnosu) runas uzvedības modeļu salīdzinājums dažādās saziņas situācijās.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Praktisko uzdevumu izpilde.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Runas kļūdu analīze izglītojamo latviešu valodā dažādās komunikatīvās situācijās. Starpvalodu uzdevumu modelēšana.

8. Valodu kontrastīvā analīze lingvodidaktiskajā aspektā. S2, Pd4

SEMINĀRS: Valodu kontrastīvās analīzes vieta skolotāja pedagoģiskajā darbībā un izglītojamo komunikatīvās un valodas kompetences attīstīšanā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un analīze. Gatavošanās semināram.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Druviete, I., & Gavriļina, M. (2003). Minoritātes bērni latviešu mācībvalodas skolās. Rīga: Puse Plus. 2. Gavriļina, M., & Vulāne, A. (2008). Valodā veldzējas tautas dvēsele... Rīga: Mācību grāmata. 3. Hickey, R. (2017). Contrastive linguistics. Pieejams: https://www.uni-due.de/ELE/Contrastive_Linguistics_(Introduction).pdf 4. Ping Ke. (2019). Contrastive Linguistics. Beijing: Peking University Press, Springer. 5. Šalme, A. (2011). Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
Papildus informācijas avoti
1. Beikers, K. (2002). Bilingvālās izglītības un bilingvisma pamati. Rīga: Nordik. 2. Campbell, L. G., & Moseley, C. (2012). The Routledge Handbook of Scripts and Alphabets. 2nd ed. London, New York: Routledge. 3. Fisiak, J. (ed.) (kopš 1973). Papers and Studies in Contrastive Linguistics. Vol. 1. Pieejams: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED115079.pdf 4. Gast, V. (2012). Contrastive Linguistics: Theories and Methods. Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/265070904_Contrastive_Linguistics_Theories_and_Methods 5. Golubeva, M. (sast.) (2011). Jaunais un aktuālais bilingvālajā izglītībā Latvijā un pasaulē. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/27-Met_BIL_2.pdf 6. Lazdiņa, S. (red.) (2015). CLIL jeb mācību satura un valodas integrēta apguve: izglītības paradigmas maiņa. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. 7. Mackeviča, S., & Visocka, A. (sast.) (2008). Bilingvālā izglītība: pasaules un Latvijas pieredze: bilingvālo mācību skolotājam. Labas prakses piemēri. Rīga: LVAVA.
Periodika un citi informācijas avoti
1. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism. Pieejams: https://www.tandfonline.com/toc/rbeb20/1/1?nav=tocList 2. Linguistica Lettica (kopš 1997). Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 3. Valoda dažādu kultūru kontekstā (kopš 1997). Zinātnisko rakstu krājums Daugavpils: Saule. 4. Valodu apguve: problēmas un perspektīva (kopš 2001). Zinātnisko rakstu krājums. Liepāja: LiePA.
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.   Kurss tiek docēts latviešu valodā.

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Latviešu folklorā
Studiju kursa kods (DUIS)	Folk1007

Zinātnes nozare	Folkloristika
Kursa līmenis	1
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	16
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: dot iespēju studējošajiem attīstīt izpratni par folkloristikas teorijas pamatjautājumiem, par folkloras lomu un nozīmi latviešu kultūras procesā un saistību ar mūsdienu kultūras parādībām, kā arī aktualizēt folkloras ētiski estētiskās vērtības. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Pilnveidot izpratni par latviešu folkloras veidiem, žanriem, specifiku, klasifikāciju, pētniecības pieejām, vērtību sistēmu. 2. Veidot analītiskas prasmes poētiskās folkloras sacerējumu iepazīšanas un analīzes procesā. 3. Saistīt teorētiskās zināšanas ar praksi. 4. Iepazīt un mācīties izvērtēt problēmas un to risinājumus, kas saistīti ar folkloras iepazīšanu skolā.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Folkloras un folkloristikas jēdzieni. Folkloras klasifikācija (veidi un žanri), specifika. L2, Pd4 2. Ieskats XIX, XX gs. un mūsdienu folkloristikas teorijās. L2, Pd4 3. Folkloras un vēsture. Ieskats latviešu folkloristikas vēsturē. L4, Pd4 4. Ētiski estētiskās vērtības folklorā. Folkloras un literatūra. L2, Pd4 5. Dziesmu folkloras. Tautasdziesmu saturs, forma. L2, S4, Pd4 6. Gadskārtu ieražu folkloras. S2, Pd4 7. Ģimenes ieražu folkloras. S2, Pd4 8. Latviešu vēstītāja folkloras. S2, Pd4 9. Brahilōģismi. S2, Pd4 10. Mitoloģija un folkloras. L2, S2, Pd4 11. Folkloras un maģija. Buramvārdi, ticējumi. L2, Pd4 12. Bērnu folkloras. S2, Pd4	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Izprot folkloristikas teorijas pamatjautājumus (folkloras būtība, specifika, klasifikācija, vēsturiskums, saistība ar mitoloģiju un maģiju, ētiski estētiskās vērtības u.c.) un nozīmīgākos darbus folkloristikas vēsturē. 2. Izprot folkloras lomu un nozīmi latviešu kultūras attīstības procesā un saistību ar mūsdienu kultūras parādībām, spēj formulēt un pamatot savu viedokli par folkloras sacerējumu aktualitāti mūsdienās.	

PRASMES:

3. Prot analizēt poētiskās folkloras dažādu žanru sacerējumu ētiski estētiskās vērtības, t. sk. detalizēti analizēt tautasdziesmu saturu un formu.
4. Prot diskutēt, kā arī prezentēt savus atzinumus par folkloras sacerējumu saturu, formu, vērtībām, folkloras tēlu un motīvu izmantojumu literatūrā un citos mākslas veidos.
5. Apliecina prasmi studiju kursā gūtās zināšanas saistīt ar skolotāja uzdevumu risinājumu, mācību uzdevumu un materiālu izstrādi, kā arī prasmi analizēt un izvērtēt mācību līdzekļus un materiālus.

KOMPETENCE:

6. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu patstāvīgai un mērķtiecīgai latviešu folkloras sacerējumu satura un formas analīzei, vērtību un aktualitātes izzināšanai un izvērtēšanai kultūras procesu kontekstā, kā arī folkloras sacerējumu atlasei, interpretācijai un izmantošanai mūsdienīgās literatūras mācībās.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Folkloras sacerējumu analīze. Pd24
2. Zinātniskās literatūras studēšana. Pd12
3. Prezentācijas sagatavošana. Pd6
4. Referāta vai patstāvīgā darba izstrāde. Pd6

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Obligāts semināru apmeklējums – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 50%:
Referāts par tematu “Ētiski estētiskās vērtības” (vienā tautasdziesmu, pasaku, teiku, anekdošu, sakāmvārdu un parunu, mīklu grupā pēc izvēles) (apjoms 1500 vārdu) – 15%.
Folkloras vākums (minimums 10 vienības) – 15%.
Kontroldarbs “Tautasdziesmas formas analīze” – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks darbs par studiju kursa saturu) – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši “Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē” (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.starppārbaudījums	+			+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+			
3.starppārbaudījums	+		+			+
Eksāmens	+	+	+		+	+

Kursa saturs

1. Folkloras un folkloristikas jēdzieni. Folkloras klasifikācija (veidi un žanri), specifika. L2, P4
LEKCIJA: Folkloras un folkloristikas jēdzieni, būtība. Folkloras klasifikācija. Latviešu folkloras veidi un žanri, to īpatnības, mijiedarbība. Folkloras specifika.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par folkloru.
2. Ieskats XIX, XX gs. un mūsdienu folkloristikas teorijās. L2, Pd4

LEKCIJA: Ieskats nozīmīgākajās teorijās un pieejās folkloristikā XIX, XX un XXI gadsimtā: mitoloģiskā, migrācijas, vēsturiski ģeogrāfiskā, antropoloģiskā teorija, strukturālisms, psihoanalītiskā pieeja, semiotika, kontekstuālā pieeja, mutvārdu formulu teorija u.c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par folkloristikas teorijām.

3. Folklorā un vēsture. Ieskats latviešu folkloristikas vēsturē. L4, Pd4

LEKCIJA: Vēsturisko notikumu atspoguļojums folklorā. Folkloras izcelsmes un vēsturiskās attīstības izpētes problēma. Folkloras polihronisms. Ziņas par folkloru feodālisma laikmetā (līdz XIX gs. vidum): pirmie folkloras publicējumi, krājumi, J. G. Herdera un G. Merķeļa nozīme latviešu folkloristikā; latviešu folkloristika XIX gs. otrajā pusē: K. Valdemāra, J. Sproģa, J. Zvaigznītes, Āronu Matīsa, F. Brīvzemnieka darbība un nozīme folkloristikā; K. Barona darbs folkloristikā, A. Lerha-Pušķaiša darbība folkloristikā; latviešu folkloristika 1900.-1945. gadā: galvenie virzieni, Latviešu folkloras krātuves izveidošana, tās darbība, izdevumi; P. Šmita, A. Bērzkāles, L. Bērziņa, K. Strauberga, P. Birkerta, L. Adamoviča u. c. darbs folkloristikā; folkloristika Latvijā 1946.-1990. gadā: galvenie folkloristu darbības virzieni, nozīmīgākie pētījumi un folkloras materiālu publicējumi, ievērojamākie zinātnieki (A. Ancelāne, K. Arājs, V. Bendorfs, D. Bula, J. Darbiniece, R. Drīzule, V. Greble, E. Kokare, G. Pakalns, B. Reidzāne, J. Rozenbergs, H. Sūna, M. Vīksna, J. Vītolinš u.c.); latviešu folkloristika trimdā: nozīmīgākie pētījumi, publicējumi, informācijas tehnoloģiju izmantošana folkloristikā, H. Biezā, A. Švābes, V. Vīķes-Freibergas u.c. darbs folkloristikā. Latviešu folkloras krātuves darbs mūsdienās (kopš 1990. gada).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par folkloristikas vēsturi.

4. Ētiski estētiskās vērtības folklorā. Folklorā un literatūrā. L2, Pd4

LEKCIJA: Svarīgākās ētiski estētiskās vērtības folklorā. Folkloras elementu izmantojums literatūrā u. c. mākslas veidos.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Referāts par tematu “Ētiski estētiskās vērtības” (vienā tautasdziesmu, pasaku, teiku, anekdošu, sakāmvārdu un parunu, mīklu grupā pēc izvēles).

5. Dziesmu folklorā. Tautasdziesmu saturs, forma. L2, S4, Pd4

LEKCIJA: Dziesmu folklorā, tās veidi, žanri, formas savdabība. K. Barona darbs folkloristikā.

SEMINĀRS: Latviešu klasisko tautasdziesmu tematiskās grupas: dziesmas par dziedāšanu, cilvēku sadzīves, ģimenes dzīves tēlojums tautasdziesmās: bērna dzimšana, bērnu dienu tēlojums - bērnu audzināšana, rotaļas, spēles, darbi, nedarbi, māte, tēvs, brāļi un māsas, bāreņi; jauniešu sadzīve - jauniešu izskats, apģērbs, raksturs, puīšu un meitu vērtējums, attiecības; vīra un sievas attiecības, kaimiņu sadzīve; sociālo attieksmju tēlojums tautasdziesmās; kara dziesmas; darba dziesmas.

SEMINĀRS: Latviešu tautasdziesmu formas savdabība: metrika, kompozīcija, stilistika, tēlainība, valoda.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Kontroldarbs “Tautasdziesmas formas analīze.”.

6. Gadskārtu ieražu folklorā. S2, Pd4

SEMINĀRS: Latviešu gadskārtu ieražu folklorā. Pavasara, vasaras, rudens, ziemas ieražu cikli.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par gadskārtu ieražu folkloru.

7. Ģimenes ieražu folklorā. S2, Pd4

SEMINĀRS: Latviešu ģimenes godu ieražu folklorā – krustības, precības un kāzas, bēres.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par ģimenes ieražu folkloru.

8. Latviešu vēstītāja folklorā. S2, Pd4

SEMINĀRS: Latviešu tautas pasakas, teikas, anekdotes, nostāsti, žanru specifika, iedalījums, saturs un mākslinieciskās iezīmes.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par vēstītāja folkloru.

9. Brahilōģismi. S2, Pd4

SEMINĀRS: Asprātība un tēlainība latviešu sakāmvārdos un parunās. Iztēle un tēlainība mīklās.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par brahilōģismiem.

10. Mitolōģija un folklorā. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: Mitolōģijas jēdziens, būtība. Mitolōģijas un folkloras saikne. Vissenāko priekšstatu elementi latviešu folklorā. Latviešu mitolōģisko tēlu sistēma.

SEMINĀRS: Mitolōģiskie tēli latviešu folklorā – Dievs, Velns, debesu dievības, liktens lēmējas dievības, mātes, mājas gari un “saimniecības” dievības, Jumis, ļaunie gari.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par mitolōģiskiem tēliem folklorā.

11. Maģija un folklorā. Buramvārdi. Ticējumi. L2, Pd4

LEKCIJA: Maģijas jēdziens, būtība, veidi. Buramvārdi, ticējumi. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par maģiskajiem tēliem folklorā. 12. Bērnu un pusaudžu folklorā. S2, Pd4 SEMINĀRS: Bērnu un pusaudžu folkloras žanri (skaitāmpanti, mēles mežģi, spoku stāsti, mīklas, dziesmas u.c.). PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas par bērnu folkloru.	
Obligāti izmantojamie informācijas avoti	
1. Ar smaīdu cauri gadsimtiem: Anekdotēs (2001). Sakārt. E. Kokare. Rīga: Zinātne. 2. Bula, D. (2011). Mūsdienu folkloristika. Paradīgas maiņa. Rīga: Zinātne. 3. Grīns, M., & Grīna, M. (1992). Latviešu gads, gadskārtā un godi. Rīga: Everest. 4. Kokare, E. (1999). Latviešu galvenie mitoloģiskie tēli folkloras atveidē. Rīga: Mācību apgāds NT. 5. Kursīte, J. (2018). Dainu kodekss. Rīga: Rundas. 6. Latvju Dainas (1894.-1915.). K. Barona un H. Visendorfa izd. Jelgava, Pēterburga. 7. Latviešu pasakas un teikas (1925.-1937.). Sakārt. P. Šmits. I-XV sēj. Rīga. Pieejams: http://valoda.ailab.lv/folkloras/pasakas/ 8. Latviešu sakāmvārdu datorfonds. Pieejams: http://valoda.ailab.lv/folkloras/sakamvardi/ 9. Latviešu tautas ticējumi. Pieejams: http://valoda.ailab.lv/folkloras/ticejumi/ 10. Latviešu tautasdziesmas (1979.-2018.). I-XI sēj. Rīga: Zinātne.	
Papildus informācijas avoti	
1. Anss Lerhis-Puškaitis atmiņās un stāstos (2000). Rīga: Madris. 2. Arājs, K. (1985). Krišjānis Barons un "Latvju Dainas". Rīga: Zinātne. 3. Bērziņš, L. (2007). Greznas dziesmas. Rīga: Zinātne. 4. Greble, V. (sast.) (1973, 1993, 2012). Latviešu bērnu folklorā. Rīga. 5. Ķencis, T. (2019). Vācot padomju folkloru. Rīga: LU LFMI. 6. Latviešu folkloristika starpkaru periodā (2014). Sast. un red. D. Bula. Rīga: Zinātne. 7. Reizniece, I. (2006). Rokasgrāmata folkloras mācīšanā. Rīga: Zvaigzne ABC. 8. Treija, R. (2018). Anna Bērzkalne. Rīga: Zinātne. 9. Vīķe-Freiberga, V. (1997, 1999, 2002, 2011, 2016). Trejādas saules. Kosmoloģiskā saule. Hronoloģiskā saule. Meteoroloģiskā saule: Siltā saule. Meteoroloģiskā saule: Gaišā saule. Mitoloģiskā saule. Rīga.	
Periodika un citi informācijas avoti	
1. Krišjāņa Barona Dainu skapis. www.dainuskapis.lv. 2. Latviešu folkloras krātuve. www.lfk.lv 3. Latviešu folkloras krātuves digitālais arhīvs. www.garamantas.lv 4. Krišjāņa Barona muzejs. www.baronamuzejs.lv 5. Letonica. Humanitāro zinātņu žurnāls.	
Piezīmes	
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām. Kurss tiek docēts latviešu valodā.	

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Latviešu literatūras vēsture
Studiju kursa kods (DUIS)	Valo1392

Zinātnes nozare	Valodniecība un literatūrzinātne
Kursa līmenis	1
Kredītpunkti	10
ECTS kredītpunkti	15
Kopējais kontaktstundu skaits	160 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	80
Semināru stundu skaits	80
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	240
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrida Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., profesore Maija Burima	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot uz zināšanām bāzētu izpratni un literatūrzinātnisko kompetenci saistībā ar latviešu literatūru un tās attīstības svarīgākajām tendencēm no 16. gs. līdz 21. gs. 20. gadiem. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par latviešu literatūru laika posmā no 16. gs. līdz 21. gs. 20. gadiem situācijas un kultūras norišu kontekstā. 2. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par nozīmīgākajiem rakstniekiem un literārajiem darbiem. 3. Pilnveidot literāra teksta analīzes prasmi, skatot daiļdarbus rakstnieku jaunrades un laikmeta īpatnību kontekstā. 4. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par literatūru kā kultūras sastāvdaļu, tās saikni ar citiem mākslas veidiem un dažādiem kultūrkontekstiem. 5. Veidot priekšstatu par literāriem darbiem un to aktualizāciju citos mākslas veidos (teātrī, kino, mūzikā, glezniecībā) kā vērtību sistēmu reprezentējošiem tekstiem, kas motivē formēt savus vērtību kritērijus. 6. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par Latvijas kultūras mantojumu, apgūstot Latvijas kultūras kanonā iekļautās vērtības. 7. Sekmēt lietpratīgam, radošam mākslas tekstu recipientam nepieciešamo prasmju izkopšanu, apmeklējot dažādus pasākumus (tikšanās ar rakstniekiem, teātra izrādes, kinofilmas u.c.). 8. Veidot studējošo instrumentālo, interpersonālo un sistēmisko kompetenci, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, kā arī veicot patstāvīgu pētniecisku darbību.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 80 st., semināri (S) – 80 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 240 st. 1. Latviešu rakstu attīstības sākotne un literatūras izveide 16. un 17. gs. L2 2. Apgaismība un latviešu literatūra (18. gs.). L2 3. Latviešu literatūra 18. un 19. gs. mijā un 19. gs. 1. pusē. L2, S2 4. Latviešu literatūra 19. gs. vidū un otrajā pusē. L2, S2, Pd18 5. Latviešu proza 19. gs. L2, S2, Pd18 6. Latviešu dzeja 19. gs. izskaņā. S2 7. Latviešu dramaturģija 19. gadsimtā. L2 8. R. Blaumaņa daiļrade. S4, Pd24 9. J. Poruka radošā darbība. L4	

10. Aspazijas radošā darbība. L2, S2
11. Dzejas reformētājs V. Plūdonis. L2, S2
12. Raiņa daiļrade. L2, S2, Pd18
13. Jaunromantisma izpausmes latviešu literatūrā. L2, S2
14. Agrīnais modernisms latviešu kultūrā un literatūrā. L2, S2
15. Romāna žanra attīstība 20. gs. pirmajās desmitgadēs. L2, S2, Pd18
16. Īsproza. J. Ezeriņš, E. Ādamsons, M. Bendrupe. L2, S2
17. Ekspresionisma izpausmes latviešu literatūrā. S2
18. A. Čaka urbānā lirika. 'Varoņeps' „Mūžības skartie”. S2
19. Mītradītāji. Pozitīvisms latviešu literatūrā. L2
20. Dramaturģijas dominantes 20. gs. 20–30. gados. M. Zīverta novatorisms. S2
21. Laikmeta politiskais fons: Otrā pasaules kara norises, latvieši bēgļu gaitās, trimdā, pēckara situācija. L2
22. Jaunās paaudzes ienākšana literatūrā Latvijā 60. gados. S2
23. I. Ziedoņa daiļrade. L2, S2
24. Pretošanās estētika. S2
25. Liriskā “es” refleksijas par esamību un laiku M. Čaklā dzejā. S2
26. Latviešu dramaturģija 20. gs. 60.–80. gados. L2, S4, Pd20
27. Modernisma izpausmes latviešu prozā. L2, S4, Pd20
28. Intelektuālās prozas pārstāvis M. Zariņš. L4
29. Novatorisms 80. gadu literatūrā. L2, S2
30. Latviešu trimdas literatūras procesa vispārīgs pārskats. L4, S2
31. Latviešu trimdas literatūras sākotne Eiropā 1945-1955 (Vācijā un Zviedrijā). L2, S2
32. Latviešu modernās dzejas sākums Zviedrijā un citur. L2, S2
33. “Elles ķēķis” – jaunu dzejas meklējumu centrs. Latviešu dzeja trimdā 70.-80. gados. L4, S2, Pd36
34. Latviešu trimdas tradicionālā reālpsiholoģiskā proza. L2, S2
35. 60. gadu “jaunā proza”. L2, S2, Pd20
36. Latviešu trimdas drāma. L2, S2
37. Laikmeta politiskais fons. L2
38. Latviešu proza ceļā uz postmodernismu (20. gadsimta 90. gadi). L2, S2
39. Latviešu dzeja 20. un 21. gs. mijā: modernisms un postmodernisms. L2, S2
40. Mūsdienu latgaliešu literatūra. Lībiešu literatūra. L2
41. Latviešu jaunākais romāns. L2, S4
42. Latviešu jaunākā īsproza. L2, S2, Pd20
43. Latviešu jaunākā dzeja. L2, S4
44. Latviešu jaunākā drāma. L2, S2, Pd28

Studiju rezultāti

ZINĀŠANAS:

1. Pārzina un izskaidro 16. gs. – 20. gs. 30. gadu, 20. gs. 40.–80. gadu, 20. gs. 90. gadu un 21. gs. 20. gadu latviešu literatūrā procesa likumsakarības un specifiku.
2. Raksturo konkrēta literatūrā darba iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos, korekti izmantojot literatūrteorētisko terminoloģiju.
3. Raksturo literatūrā mantojuma aktualizāciju mūsdienu kultūrtelpā (analizējot iestudējumus un spēlfilmas, kas veidotas pēc literāro darbu motīviem).

PRASMES:

4. Analītiski izvērtē literāros tekstus, balstot to izpratni konkrēta laika perioda politiskās situācijas un kultūras mijiedarbībā.
5. Demonstrē prasmi strādāt ar teorētisko literatūru, literatūrvēsturiskiem pētījumiem un literatūrkritiskiem tekstiem, atlasot, sistematizējot un komentējot svarīgākās atziņas.
6. Prezentē patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas.

KOMPETENCE

7. Sekmīgi iekļaujas diskusijās un grupu darbā, analizējot piedāvātos tekstus un zinātnisko literatūru.

4.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5.starppārbaudījums			+	+	+	+		+	+
6.starppārbaudījums			+	+		+	+	+	+
7.starppārbaudījums	+	+		+		+	+	+	
8.starppārbaudījums	+	+	+	+		+	+	+	
9.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
10.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Latviešu rakstu attīstības sākotne un literatūras izveide 16. un 17. gs. L2

LEKCIJA: Latviešu rakstu attīstības sākotne un literatūras izveide 16. un 17. gs.: petroglifi, zīmes uz akmeņiem, ornamenti, literatūras latviešu valodā sākotne 16. gadsimtā – fragmentārie raksti un meklējamās grāmatas, pirmās grāmatas latviešu valodā. Dzeja latviešu valodā 17. gs.: protestantu un katoļu garīgās dziesmas (N. Ramms, G. Mancelis u. c.), veltījuma dzeja kā laicīgās dzejas sākums. G. Mancelis latviešu kultūras vēsturē: sprediķi un vārdnīca. Bībeles tulkojuma vēsture: J. Reiters un E. Gliks. J. Višmaņa “Nevācu Opics”. Latviešu leksikas vākums kā latviešu dzejas uzplaukuma bāze: K. Fīrekera vārdnīca un gramatika, L. Depkina vārdnīca.

2. Apgaismība un latviešu literatūra (18. gs.). L2

LEKCIJA: Apgaismība un latviešu literatūra (18. gs.). J. G. Herdera latviešu tautasdziesmu vākums kā latviešu folkloristikas avots. G. Merķelis. G. F. Stenders – latviešu populārzinātniskās prozas, laicīgās dzejas un prozas pamatlicējs. Stendera valodniecisko darbu un mācību grāmatu raksturojums. Latviešu periodikas un kalendārniecības sākumi, padomu grāmatas u. c.

3. Latviešu literatūra 18. un 19. gs. mijā un 19. gs. 1. pusē. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu literatūra 18. un 19. gs. mijā un 19. gs. 1. pusē. K. G. Elferfelds, A. J. Stenders. Ieskats hērnhūtiešu literatūrā: žanri, tematika un stilistiskās īpatnības. Brāļu draudzes atskaņas latviešu literatūrā: sirdsšķīstais cilvēks.

SEMINĀRS: Latviešu literatūrā procesa raksturojums 19. gs. pirmajā pusē. Latviešu (literatūrā) draugu biedrība un literatūra, folkloristika un valodniecība. A. Bīlenšteins. Neredzīgais Indriķis, A. Līventāls u. c.

4. Latviešu literatūra 19. gs. vidū un otrajā pusē. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Latviešu literatūra 19. gs. vidū un otrajā pusē. Jaunlatvieši un nacionālās kultūras uzplaukums. Ausekļa dzeja. Latviešu eposa problēma 19. gs. otrajā pusē.

SEMINĀRS: A. Pumpura eposs “Lāčplēsis” Pirmās nacionālās atmodas ideju kontekstā. Latvijas kultūras kanonā iekļautie mākslas teksti. Eposa “Lāčplēsis” tēlu un motīvu izvērsums valstiskuma tapšanas stāstā spēlfilmā “Lāčplēsis” (A. Rusteiķis, 1930). Trešās nacionālās atmodas zīme – rokopera “Lāčplēsis” (1988).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums): Rokoperas “Lāčplēsis” noskatīšanās, iepazīšanās ar recenzijām un atsauksmēm par tās rezonansi sabiedrībā, miniaptauņas veikšana savu tuvinieku vidū par iestudējuma nozīmi nacionālās atmodas kontekstā.

5. Latviešu proza 19. gs. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Latviešu proza 19. gs. A. Leitāns. K. Barons. J. Neikens. Apsīšu Jēkabs, Brāļi Kaudzītes, Māteru Juris, Zeiboltu Jēkabs, J. Purapuķe.

SEMINĀRS: Latvijas kultūras kanonā iekļautā brāļu Kaudzīšu romāna “Mērnieku laiku” mākslinieciskā un kultūrvēsturiskā vērtība. Romāns kā etnogrāfiska liecība. Cilvēks pārejas laikmetā, ētiskās kategorijas aktualizācija. “Mērnieku laiku” recepcija glezniecībā, kino un teātrī. Eduarda Brencēna radītās tēlu vizuālās interpretācijas. Voldemāra Pūces un Vara Braslas kinoversijas. “Mērnieku laiku” iestudējumi profesionālajos teātros.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums): V. Kairiša režisētās izrādes “Mērnieku laiki” (2007) noskatīšanās, recenzijas par iestudējumu rakstīšana.

6. Latviešu dzeja 19. gs. izskaņā. S2

SEMINĀRS: Latviešu dzeja 19. gs. izskaņā. J. Esenbergu, E. Veidenbaums.

7. Latviešu dramaturģija 19. gadsimtā. L2

LEKCIJA: Latviešu dramaturģija 19. gadsimtā. K. Puriņu, K. Stepermaņu, M. Pēkšēna. Ā. Alunāns – rakstnieks, aktieris un režisors.

8. R. Blaumaņa daiļrade. S4, Pd24

SEMINĀRS: 19.-20. gs. mijas sabiedrības sociālais un psiholoģiskais portrets R. Blaumaņa daiļradē. R. Blaumaņa proza un dramaturģija nācijas pašapziņas nostiprināšanās kontekstā, tās saikne ar Eiropas kultūrprocesiem. Cilvēka vērtību sistēmas un veiktās izvēles seku tēma. R. Blaumaņa daiļrades recepcija kinomākslā. Noveļu motīvi spēlfilmā “Salna pavasarī” (1955). Mīlestība kā vērtība kultūras kanonā iekļautajā spēlfilmā “Purva bridējs” (1966). J. Rozentāla gleznu aktualizācija filmu vizuālajā veidojumā. Dzīvības vērtība noveles “Nāves ēnā” ekranizējumā (1971). J. Ivanova un M. Zariņa komponētās mūzikas loma un funkcijas kinovēstījumā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Spēlfilmu “Salna pavasarī”, “Purva bridējs”, “Nāves ēnā” noskatīšanās, papildliteratūras studijas, lai iesaistītos filmu apspriešanā un paust argumentētu skatījumu seminārnodarbības laikā.

SEMINĀRS: R. Blaumaņa drāmas kā Latvijas profesionālo teātru repertuāra pamatlīnija no 19. gs. nogales līdz mūsdienām. Latvijas kanonā iekļautā Alfreda Jaunušana vadītā Drāmas teātra (tagad – Nacionālā teātra) 20. gs. 80. gados iestudētās brīvdabas izrādes “Skroderdienas Silmačos” nozīme un rezonanse sabiedrībā. Mūsdienīga skroderdienu versija Latvijas Leļļu teātrī. “Indrānu” iestudēšanas galvenās tendences cauri laikam. Elmāra Seņkova “Raudupiete” Valmieras Drāmas teātrī: starp antīko traģēdiju un mūsdienu jaunieša skatījumu. Laikmetīga Kristīne un Edgara attiecību interpretācija Daugavpils teātra iestudējumā “Purva bridējs (-i)”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums): Izrāžu “Raudupiete” un “Purva bridējs (-i)” noskatīšanās, iepazīšanās ar recenzijām. Seminārnodarbībā kopā ar docētāju apspriež izrādes un piedalās Raudupietes un Edgara tēlu izvērtēšanā improvizēta tiesas procesa formā.

9. J. Poruka radošā darbība. L4

LEKCIJA: J. Poruka radošā darbība. Individuālā pārdzīvojuma aktualizācija lirikā. Sociālētiskā bīdermeijera iezīmes īpsrozā (“Sirdsšķīsti ļaudis”, “Kukažiņa”, “Baltās drānas” u. c.). Vēlā romantisma manifesti “Pērļu zvejnieks”.

10. Aspazijas radošā darbība. L2, S2

LEKCIJA: Aspazijas radošā darbība. Dumpis pret patriarhālo pasaules kārtību, polemika par emancipāciju un sieviešu tiesībām Aspazijas dramaturģijā (“Atriebēja”, “Vaidelote”, “Zaudētās tiesības”).

SEMINĀRS: Agrā romantisma paradigmas reprezentācija dzejoļu krājumā “Sarkanās puķes”. Vēlā romantisma gara katastrofas izpausmes “Dvēseles krēslā”. Liriskā autobiogrāfija “Saulainais stūrītis”.

11. Dzejas reformētājs V. Plūdonis. L2

LEKCIJA: Dzejas reformētājs V. Plūdonis. Alegoriskās poēmas “Divi pasaules”, “Atraitnes dēls”, “Uz saulaino tāli”. E. A. Po inspirētās “psihodrāmas” “Baigi” un “Rēgi”.

SEMINĀRS: Vēstures reminiscences balādēs. F. Nīčes “Tā runāja Zaratustra” tulkojums un tā nozīme latviešu kultūrtelpā.

12. Raiņa daiļrade. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Raiņa politiskie, filozofiskie un estētiskie uzskati. Jaunās strāvas periods. Gētes “Fausta” atdzejojums. Dzejoļu krājuma “Tālas noskaņas zilā vakarā” novatorisms. Saules koncepts poēmā “Ave sol”. Esības jēgas meklējumi “Galā un sākumā”. Romāns dzejā “Dagdas piecas skiču burtnīcas”.

SEMINĀRS: Indivīda, tautas un cilvēces garīgās pilnveides aktualizācija programmatiskajā simbolismu pārstāvošajā drāmā “Uguns un nakts”. Nīčēniskās personības un sociuma konfrontācija traģēdijā “Jāzeps un viņa brāļi”. Simbolisma poētika lugā “Spēlēju, dancoju”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (4.starppārbaudījums): Izrādes “Uguns un nakts” (V. Kairiša režisētā izrāde Nacionālajā teātrī, 2015) noskatīšanās, prezentācijas par zīmēm un to nozīmēm V. Kairiša veidotajā izrādē izveide (kostīms kā nozīmes nesējs, lietu pasaule un scenogrāfijas elementi: spogulis, gulta, daudzdzīvokļu nams ar logiem, Laimdota ledusskapī u.c.).

13. Jaunromantisma izpausmes latviešu literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Jaunromantisma definēšanas problēma (V. Ķikāns, V. Vecgrāvis, M. Burima).

SEMINĀRS: Jaunromantisma izpausmes latviešu literatūrā: F. Bārdas, K. Skalbes, J. Akuratera dzejas poētika.

14. Agrīnais modernisms latviešu kultūrā un literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Dekadences specifika latviešu kultūrā un literatūrā. Modernisma manifesti "Mūsu mākslas motīvi". "Dzelmes" grupa. E. A. Po, Š. Bodlēra, P. Verlēna un krievu simbolistu ietekme uz V. Eglīša liriku.

SEMINĀRS: E. Virzas dzejas novatorisms ("Bīkeris"). S. Pšibiševska prozas reminiscences latviešu pirmajā modernistiskajā romānā H. Eldgasta "Zvaigžņotajās naktīs".

15. Romāna žanra attīstība 20. gs. pirmajās desmitgadēs. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Romāna žanra attīstība 20. gs. pirmajās desmitgadēs. A. Upīša reālistiski (t.s. "Robežnieku cikls") un naturālistiski ievirzītie ("Sieviete", "Zelts") prozas teksti. J. Jaunsudrabiņa psiholoģiskā proza (trilōģija "Aija"). J. Jaunsudrabiņa trilōģijas "Aija" recepcija kino un teātrī. Aijas tēla romantizācija V. Krūmiņa spēlfilmā "Atbalss" (1959), Jāņa dzīvesstāsts detektīvintrigas rāmī V. Braslas spēlfilmā "Aija" (1987). Laikmetīgā interpretācija R. Vaivara režisētajā izrādē "Aija pēc Jaunsudrabiņa" (Dailes teātris, 2010).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Viena romāna analīze saistībā ar tā recepciju teātrī vai kino, piemēram, skatās Latvijas kultūras kanonā iekļauto spēlfilmu "Ceplis" (rež. R. Kalniņš, 1972).

SEMINĀRS: Modernistiskie meklējumi K. Zariņa romānos. Sabiedrības kritika P. Roziša "Ceplī". V. Lāča beletristika. Feminisma izpausmes I. Kaijas romānos.

16. Īsproza. J. Ezeriņš, E. Ādamsons, M. Bendrupe. L2, S2

LEKCIJA: Īsproza. J. Ezeriņa novelistika: literāro ierosmju avoti, sentenciozais stils, karnevāliskums.

SEMINĀRS: E. Ādamsona ironiskais kods. M. Bendrupes psiholoģiskās impresijas.

17. Ekspresionisma izpausmes latviešu literatūrā. S2

SEMINĀRS: Ekspresionisma izpausmes. t.s. mērenie ekspresionisti: P. Ērmaņa ekspresionisma "katehisms" "Es sludinu", J. Sudrabkalna lirika, luga "Invalīds un Ralla". Radikālais ekspresionisms: kreisi noskaņoto dzejnieku L. Laicena un A. Kurcija lirika.

18. A. Čaka urbānā lirika. "Varoņeps", "Mūžības skartie". S2

SEMINĀRS: A. Čaka urbānā lirika. "Varoņeps", "Mūžības skartie". A. Čaka daiļrades aktualizācija teātrī. P. Pētersona dzejas teātris kā kultūras vērtība. Jaunatnes teātrī iestudētā izrāde "Spēlē, spēlmani" (1972). Scenogrāfijas (I. Blumbergs) un mūzikas (I. Kalniņš) funkcijas izrādē.

19. Mītradītāji. Pozitīvisms latviešu literatūrā. L2

LEKCIJA: Mītradītāji. Pozitīvisms latviešu literatūrā (politiskais un ideoloģiskais konteksts, pozitīvisma reprezentācija E. Virzas, A. Grīna, J. Veseļa prozā). Spēlfilma "Dvēseļu putenis".

20. Dramaturģijas dominantes 20. gs. 20-30. gados. M. Zīverta novatorisms. S2

SEMINĀRS: Dramaturģijas dominantes 20-30. gados. M. Zīverta novatorisms.

21. Laikmeta politiskais fons: Otrā pasaules kara norises, latvieši bēgļu gaitās, trimdā, pēckara situācija. L2

LEKCIJA: Laikmeta politiskais fons: Otrā pasaules kara norises, padomju un vācu okupācija, tās sekas. Latvieši bēgļu gaitās, trimdā. Latviešu tautas, kultūras un literatūras sašķeltība. Padomju ideoloģija un latviešu literatūra 20. gs. 40.-50. gados. Sociālistiskā reālisma pamatpostulāti. Epopeju laiks (A. Upīts, V. Lācis, A. Sakse).

22. Jaunās paaudzes ienākšana literatūrā Latvijā 60. gados. S2

SEMINĀRS: Jaunās paaudzes ienākšana literatūrā. Varas un kultūras konfrontācija, personības rehabilitēšana. Dzejnieka loma un funkcijas. Pārbīdes dzejas poētikā. Dzejas renesanses izpausmes O. Vācieša un V. Belševicas lirikā.

23. I. Ziedoņa daiļrade. L2, S2

LEKCIJA: O. Vācieša poēmu "Einšteiniāna", "Partijas piederība", "Potjomkina sādža", "Klavierkoncerts" un V. Belševicas poēmas "Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām" analīze. I. Ziedoņa dzejas tematika un poētika.

SEMINĀRS: Krājuma "Motocikls" aktualizācija skatuves mākslā (P. Pētersona dzejas teātris). Latviskās mitoloģijas radīšanas mēģinājumi "Poēmā par pienu" un "Viddivārpā". I. Ziedoņa dzejproza – "eksaktās", ētiskās, ironiskās un valodas epifānijas.

24. Pretošanās estētika. S2

SEMINĀRS: Pretošanās estētika. Knuta Skujenieka dzīves un daiļrades dominantes.

25. Liriskā "es" refleksijas par esamību un laiku M. Čaklā dzejā. S2

SEMINĀRS: Liriskā "es" refleksijas par esamību un laiku Māra Čaklā dzejā.

26. Latviešu dramaturģija 20. gs. 60.–80. gados. L2, S4, Pd20

LEKCIJA: Latviešu dramaturģija 20. gs. 60.–80. gados. Mākslinieka (radošas personības) un varas attiecības Gunāra Priedes lugā “Trīspadsmītā” un Latvijas kultūras kanonā iekļautajā spēlfilmā “Četri balti krekli” (rež. R. Kalniņš, 1966). Spēlfilmas aizliegšanas iemesli un laikmeta konteksts. Imanta Kalniņa komponēto dziesmu (Māra Čaklā dzeja) rezonanse sabiedrībā.

SEMINĀRS: Atbildības trūkuma problemātika Harija Gulbja lugā “Aijā žūžū, bērns kā lācis” un tās skatuviskajā interpretācijā Alfreda Jaunušana režijā Drāmas teātrī (1968). Mājas un ģimenes kā vērtības pozicionējums Harija Gulbja lugā “Cīrulīši”, tās kinoversijā (rež. O. Dunkers, 1980) un iestudējumā Nacionālajā teātrī (rež. E. Freibergs, 2018).

SEMINĀRS: Garīgo vērtību izvērsums Paula Putniņa lugās un tautas garīgā pacēluma manifestējums lugu “Ar būdu uz baznīcu” un “Ar dievu pie zemes” iestudējumos (rež. E. Freibergs, 1987, 1991). Antras Liedskalniņas aktierdarbi – kanonizētā kultūras vērtība (Mariannas Okolokolakas tēls).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (5. starppārbaudījums): Recenzija par vienu G. Priedes, H. Gulbja, P. Putniņa lugas iestudējumu vai spēlfilmu, kas veidota pēc lugu motīviem (piemēram, “Četri balti krekli” vai “Cīrulīši”) (prezentē seminārnodarbībās).

27. Modernisma izpausmes latviešu prozā. L2, S4, Pd20

LEKCIJA: Modernisma izpausmes latviešu prozā. Pašrefleksija un pašanalīze, manipulācija ar laiku un telpu, autora tēls. R. Ezeras “zooloģiskās” noveles. Sirreālais naratīvs romānā “Zemdegas”.

SEMINĀRS: A. Bela sociālkritiskie un filozofiskie romāni-koncepcijas. Attiecību “cilvēks – sociums” risinājums Aleksandra Bela romānā “Būris” un spēlfilmā “Būris” (rež. A. Epners, 1972). Būribas koncepts. Skujiņa proza, psiholoģiskās spēles romānā “Kailums”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (6. starppārbaudījums): Prezentācijas par A. Bela, R. Ezeras, Z. Skujiņa prozas aktualizāciju kinomākslā (prezentē seminārnodarbībās).

28. Intelektuālās prozas pārstāvis M. Zariņš. L4

LEKCIJA: Intelektuālās prozas pārstāvis Mārgēris Zariņš. “Viltotais Fausts jeb pārlabota un papildināta pavārgrāmata” kā pirmais postmodernistiskais romāns latviešu literatūrā.

29. Novatorisms 80. gadu literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Novatorisms 80. gadu prozā: E. Rubene, R. Kalpiņa, A. Neiburga.

SEMINĀRS: Novatorisms 80. gadu dzejā: M. Melgalvs, K. Elsbergs, U. Bērziņš.

30. Latviešu trimdas literatūras procesa vispārīgs pārskats. L4, S2

LEKCIJA: Latviešu trimdas literatūras procesa vispārīgs pārskats. Trimdas un trimdas literatūras būtība, ieskats latviešu trimdas vēsturē, tās atspoguļojums memuārliteratūrā. Trimdas literatūras vispārīgs raksturojums. Trimdas fenomens literatūrā.

SEMINĀRS: Bēgļu gaitu un trimdas dzīves atspoguļojums memuārliteratūrā.

31. Latviešu trimdas literatūras sākotne Eiropā 1945–1955 (Vācijā un Zviedrijā). L2, S2

LEKCIJA: Latviešu trimdas literatūra Eiropā (1945–1960). Vispārīgas iezīmes pirmās piecpadsmītgades latviešu trimdas literatūrā.

SEMINĀRS: Latviešu dzeja Vācijā (1945–1950) un Zviedrijā (1945–1960).

32. Latviešu modernās dzejas sākums Zviedrijā un citur. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu modernās trimdas dzejas sākums Zviedrijā un citur: Dz. Sodums, V. Sniķere. Jaunu ceļu meklētāji, avangardisti latviešu trimdas dzejā: A. P. Mierkalns, O. Stumbrs u. c.

SEMINĀRS: Jaunu ceļu meklētāji, avangardisti latviešu trimdas dzejā.

33. “Elles ķēķis” – jaunu dzejas meklējumu centrs. Latviešu dzeja trimdā 70.–80. gados. L4, S2, Pd36

LEKCIJA: “Elles ķēķis” – jaunu dzejas estētisko meklējumu centrs. Ieskats „Elles ķēķa” vēsturē, rakstnieku un mākslinieku pasaules izjūta, vērtības, jauni estētiskie meklējumi. L. Tauns, G. Salīņš, J. Krēsliņš, B. Bičole, R. Gāle, A. Zemdega, A. Kraujiete u. c. Jauni estētiskie meklējumi latviešu trimdas dzejā 70.–80. gados. A. Ivaska, J. Kronbergs, R. Mūks, B. Bičole, M. Gūtmane u. c.

SEMINĀRS: Dzīves jēgas meklējumi un atskārsmes “Elles ķēķa” dzejā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (7. starppārbaudījums): Prezentācijas par vienu no tematiem: 1) “Trimdas fenomena raksturīgas izpausmes .. (rakstnieka darbā pēc izvēles) dzejā”, 2) “Latviešu trimdas dzeja (1945–1960) Vācijas bēgļu nometnēs un Zviedrijā ... (dzejnieks pēc izvēles) dzejā”, 3) “Elles ķēķa” rosināti jauni dzejas estētiskie atklājumi .. (dzejnieks pēc izvēles) dzejā”, 4) “Latviešu dzeja trimdā 70.–80. gados... (dzejnieks pēc izvēles) dzejā”.

34. Latviešu trimdas tradicionālā reālpsiholoģiskā proza. L2, S2

LEKCIJA: Tradicionālā reālpsiholoģiskā latviešu proza trimdā, tās tematiskā un mākslinieciskā daudzveidība: A. Eglītis, G. Janovskis, J. Klīdzējs, A. Dziļums, V. Kārklīšs, A. Zemdega, J. Sarma, I. Leimane, J. Veselis, T. Zeltiņš u. c.

SEMINĀRS: Gunara Janovska romānu dramatisējumi Latvijas teātrī (“Sōla”, “Izdedži”, “Uz neatgriešanos”, “Klaidoņa lūgšana”). Dzimtene un pagātne kā absolūta vērtība trimdinieka pasaules redzējumā.

35. 60. gadu “jaunā proza”. L2, S2, Pd20

LEKCIJA: Jauni estētiskie meklējumi latviešu prozā trimdā. 60. gadu “jaunā proza”: I. Šķipsna, G. Zariņš, A. Irbe, B. Veisberga, T. Ķīka, M. Kovaļevska u. c. Jaunu ceļu meklējumi prozā: J. Turbads, Dz. Sodums, J. Rozītis u. c.

SEMINĀRS: Dzīves jēgas meklējumi 60. gadu “jaunajā prozā”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (8. starppārbaudījums): Prezentācijas par vienu no tematiem: 1) “Galvenās problēmas un tematiskie loki .. (rakstnieks un darbs pēc izvēles)”, 2) “Dzīves jēgas meklējumi 60. gadu “jaunajā prozā”... (rakstnieks un darbs pēc izvēles)”.

36. Latviešu trimdas drāma. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu trimdas drāma. Mārtiņa Zīverta Zīverta drāmu iestudēšanas dominantes trimdā un Latvijā.

SEMINĀRS: Anšlava Eglīša komēdijas trimdas un Latvijas teātrī. Latviešu trimdas sabiedrības portretējums un vērtību sistēmas dominantes lugā “Bezkaunīgie veči” un tās iestudējumos. R. Staprāna provokatīvā dramaturģija. Lugu iestudējumi Latvijā (“Četras dienas jūnijā”, “Gūsteknis pilī”.

37. Laikmeta politiskais fons. L2

LEKCIJA: Laikmeta politiskais fons: neatkarības atgūšana, Latvijas kā neatkarīgas valsts nostiprināšanās, politiskie, ekonomiskie un kultūras procesi.

38. Latviešu proza ceļā uz postmodernismu (20. gadsimta 90. gadi). L2, S2

LEKCIJA: Latviešu proza postmodernisma iespaidā 20. gadsimta 90. gados (A. Ozoliņš, A. Tarvids, M. Zelmenis).

SEMINĀRS: Vēstījuma veidi, laiktelpas daudzveidība, tēlu atveides principu mainība, eksperimenti ar valodu. Postmodernisma teorija un prakse 90. gadu prozā un literatūrzinātnē (A. Ozoliņš, G. Berelis).

39. Latviešu dzeja 20. un 21. gs. mijā: modernisms un postmodernisms. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu dzeja 20. un 21. gs. mijā: modernisms un postmodernisms. Jaunas poētiskās izteiksmes meklējumi. Atšķirības pasaules izjūtā.

SEMINĀRS: Eksperimenti ar valodu un poētisko laiktelpu. Postmodernisma diskurss dzejā: fragmentārisms, relatīvisms, intertekstualitāte.

40. Mūsdienu latgaliešu literatūra. Lībiešu literatūra. L2

LEKCIJA: Mūsdienu latgaliešu literatūra (A. Rancāne, V. Lukaševičs, O. Seiksts, O. Slišāns, L. Seiksta-Deksne, Raibis Suņs u. c.) Lībiešu literatūra (V. Ernštreits, U. Krasts, B. Damberga u. c.).

41. Latviešu jaunākais romāns. L2, S4

LEKCIJA: Latviešu jaunākais romāns Baltijas romānu kontekstā. Romānu sērija “Mēs. Latvija, XX gadsimts.”

SEMINĀRS: Mūsdienu romāna žanriskā daudzveidība – psiholoģiskais, vēsturiskais, biogrāfiskais, intelektuālais, sadzīves, fantāzijas, zinātniskās fantastikas u. c. romāni (I. Ābele, N. Ikstena, G. Repše, L. Kota (Muktupāvela), P. Bankovskis, J. Lejiņš, I. Žolude, M. Bērziņš, M. Zālīte, I. Gaile, I. Melgalve, L. Nemiera u. c.). Māra Bērziņa romāna „Svina garša” skatuves versija (rež. V. Sīlis, Nacionālais teātris, 2016). Jaunākās latviešu literatūras aktualizācija Latvijas teātrī: I. Ābeles “Klūgu mūks” (rež. I. Roga, Nacionālais teātris, 2017).

42. Latviešu jaunākā īsproza. L2, S2, Pd20

LEKCIJA: Latviešu jaunākā īsproza. Žanra jautājumi jaunākajā latviešu īsprozā. Stāsts un stāstījums mūsdienu latviešu kultūrā – teksts un konteksts. Noveles žanra atgriešanās jaunākajā latviešu literatūrā (N. Sakss, D. Rukšāne, I. Ābele u. c.).

SEMINĀRS: Sociālā realitāte jaunākajā latviešu īsprozā (I. Ābele, A. Neiburga, G. Ignats, S. Košeļeva, L. Tabūna u. c.). Vēsturiskums un autobiogrāfiskums jaunākajā latviešu īsprozā (A. Manfelde, M. Asare, L. Kota u. c.).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (9. starppārbaudījums): Prezentācija par jaunākās prozas vai dzejas darbu un tā autoru (pēc izvēles).

43. Latviešu jaunākā dzeja. L2, S4

LEKCIJA: Latviešu jaunākā dzeja. Raksturīgākās iezīmes, spilgtākie autori un darbi mūsdienu latviešu dzejā (E. Raups, K. Vērdušs, M. Salējs, I. Gaile, L. Langa, J. Kronbergs, I. Zandere u. c.).

SEMINĀRS: Jauni poētiskās valodas meklējumi (A. Viguls, A. Ostupa, K. Zelģis, A. Krivade, I. Ratinīka u. c.). Dzejproza. Dzejas slami un citas netradicionālas formas.

44. Latviešu jaunākā drāma. L2, S2, Pd28

LEKCIJA: Latviešu jaunākā drāma. Drāmas un lugas jēdziena interpretācija mūsdienu literatūrzinātnē un teātrī. Intertekstualitāte latviešu mūsdienu drāmā (I. Ābele, E. Sniedze, L. Stumbre, M. Zālīte, I. Gaile, J. Balodis, R. Bugavičute-Pēce u. c.).

SEMINĀRS: Latviešu identitātes meklējumi mūsdienu drāmā (M. Zālīte, I. Ābele u. c.). Cilvēkekoloģijas problemātika I. Ābeles lugas „Tumšie brieži” iestudējumā M. Ķimeles režijā (Valmieras Drāmas teātris, 2001). M. Ķimeles psihoanalītiskais teātris – kanonizēta kultūras vērtība.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (10. starppārbaudījums): Recenzija par vienu oriģināldramaturģijas izrādi vai spēlfilmu, kas veidota pēc kādas lugas motīviem.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Berelis, G. (1999). Latviešu literatūras vēsture. Rīga: Zvaigzne ABC.
2. Daukste-Silasproģe, I. (2002). Latviešu literārā dzīve un latviešu literatūra bēgļu gados Vācijā 1944–1950. Rīga: Zinātne.
3. Daukste-Silasproģe, I. (2007). Latviešu literārā dzīve un literatūra ASV un Kanādā 1950–1965. Rīga: Valters un Rapa.
4. Hausmanis, V., & Kalnačs, B. (2004). Latviešu drāma. 20. gadsimta pirmā puse. Rīga: Zinātne.
5. Hausmanis, V. (2006). Latviešu drāma: 20 gadsimta otrā puse. Rīga: Zinātne.
6. Latviešu literatūras vēsture (2001). 3. sējums. Rīga: Zvaigzne ABC.
7. Latviešu literatūra 2007-2015 (2018). Sast. Kārlis Vērdušs. Rīga: LU LFMI.

Papildus informācijas avoti

1. Andra Neiburga: valoda, dzimte, stāstījums, attēls: rakstu krājums (2018). Sast. J. Ozoliņš. Rīga: LU LFMI.
2. Aspazija un mūsdienu: dzimums, nācija, radošie izaicinājumi (2016). Kolektīvā monogrāfija (sast. un red. A. Cimdiņa). Rīga: Zinātne.
3. Berelis, G. (2012). Latviešu literatūras vēsture. No pirmsākumiem līdz 1999. gadam. Pieejams: https://issuu.com/publicetava/docs/guntis_berelis_-_latviesu_literaturas_vesture
4. Briedis, R. (2006). Latviešu literatūras hronika sastatījumā ar notikumiem pasaulē un Latvijā. 1. grāmata. 1888–1944. Rīga: Valters un Rapa.
5. Briedis, R. (2006). Latviešu literatūras hronika sastatījumā ar notikumiem pasaulē un Latvijā. 2. grāmata. 1945-2005. Rīga: Valters un Rapa.
6. Burima, M. (2011). Modernisma koncepti 20. gadsimta sākuma latviešu literatūrā. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts.
7. Čakars, O., Grigulis, A., & Losberga, M. (1987). Latviešu literatūras vēsture no pirmsākumiem līdz 19. gadsimtā 80. gadiem. Rīga.
8. Daija, P. (2013). Apgaismība un kultūrpārnesē. Latviešu laicīgās literatūras tapšana. Rīga: LU LFMI.
9. Daukste-Silasproģe, I. (2019). Gaidot laivu. Latviešu rakstnieki bēgļu ceļos Zviedrijā. Rīga: LVMI.
10. Daukste-Silasproģe, I. (2014). Tāla zeme, tuvi ļaudis. Latvieši Austrālijā, dzīve, literārais process, personības. Rīga: LU LFMI.
11. Dobrovenskis, R. (1999). Rainis un viņa brāļi. Viena dzejnieka septiņas dzīves. Rīga: Karogs.
12. Eglāja-Kristsone, E. (2013). Dzelzsgriežņi. Latvijas un Rietumu trimdas rakstnieku kontakti. Rīga: LU LFMI.
13. Fin de siècle literārā kultūra Latvijā: apceres par literatūras sociālo vēsturi (2017). Rīga: LU LFMI.
14. Frīde, Z. (2003). Latvis. Gothards Frīdrihs Stenders. Rīga: Zinātne.
15. Frīde, Z. (2011). Ienest sveči istabā: latviešu literatūras veidošanās aspekti 19. gadsimta pirmajā pusē. Rīga: LU LFMI.
16. Grudule, M. (2017). Latviešu dzejas sākotne 16. un 17. gadsimtā kultūrvēsturiskos kontekstos. Rīga: LU LFMI.
17. Hausmanis, V. (2009). Latviešu drāmas sākotne. Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts. Rīga: Zinātne.

18. Ikstena, N. (2007). *Esamība ar Reģīnu*. Rīga: Dienas Grāmata.
19. Ikstena, N. (2013). *Nenoteiktā bija / Imants Ziedonis*. Rīga: Dienas Grāmata.
20. Ikstena, N. (2011). *Vīrs zilajā lietusmētelītī*. Rīga: Dienas Grāmata.
21. Imants Ziedonis. *Piederības meklējumi, brīvības treniņš: zinātnisko rakstu krājums (2014)*. Sast. A. Cimdīņa. Rīga: Zinātne.
22. *Latviešu literatūras vēsture (1998, 1999)*. 1., 2. sējums. Rīga: Zvaigzne ABC.
23. Lāms, O. (2008). *Lāčplēša zvaigznājs: latviešu eposa ģenēze un funkcionalitāte Eiropas klasisko un jaunlaiku eposa tradīciju kontekstā*. Rīga: Zinātne.
24. Kārklīšs, V. (2003). *Mājupceļš. Sarunas ar rakstniekiem trimdā*. Rīga: Daugava.
25. Kuzina, A. (2013). *Blaumanis tuvplānā. Rakstnieka Rūdolfa Blaumaņa dzīves un daiļrades hronoloģija, 1863 – 1908*. Rīga: Madris.
26. Kuzina, A. (2013). *Blaumaņu pavārgrāmata*. Rīga: Madris.
27. Leitāns, A. (1980). *Autobiogrāfija. Grāfa lielmāte Genoveva*. Rīga: Liesma.
28. Lūse, D. (2000). *Latviešu trimdas proza*. Rīga: Jumava.
29. *Poētika tuvplānā: viena dzejoļa analīzes antoloģija (2017)*. Sast., zin. red. I. E. Kalniņa. Rīga: LU LFMI.
30. *Rūdolfs Blaumanis: teksts un konteksts (2013)*. Sast. un zin. redaktore I. Kalniņa. Rīga: Latvijas Universitāte.
31. Smilkīņa, B. (1999). *Novele*. Rīga: Zinātne.
32. Sproģe, L., & Vāvere, V. (2002). *Latviešu modernisma aizsākumi un krievu literatūras sudraba laikmets*. Rīga: Zinātne.
33. Tabūns, B. (2003). *Modernisma virzieni latviešu literatūrā*. Rīga: Zinātne.
34. *Un rīts būs jāpieņem, lai kāds tas nāks (2015)*. Rakstu krājums "Rainim 150". Rīga: LU LFMI.
35. Vāvere, V. (2012). *Viktors Eglītis*. Rīga: Zinātne.
36. Vecgrāvis, V. (2018). *Mani sveicina zvaigznes... Romantiskā pasaules izjūta latviešu dzejā*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
37. Viese, S. (2005). *Mūžīgie spārni. Stāstījums par Aspazijas dzīvi*. Rīga: Apgāds „Jaunā Daugava”.
38. Volfarte, K. (2009). *Rīgas Latviešu biedrība un latviešu nacionālā kustība no 1868. līdz 1905. gadam*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
39. Volkova, L. (2008). *Baumaņa zelts: rakstnieks savā laikā, darbos un cilvēkos*. Rīga: Karogs.
40. Volkova, L. (1979). *Eduards Veidenbaums*. Rīga: Liesma.
41. Zeiferts, T. (1993). *Latviešu rakstniecības vēsture (1927–1934)*. Rīga: Zvaigzne ABC.
42. Zelče, V. (2009). *Latviešu avīžniecība: Laikraksti savā laikmetā un sabiedrībā. 1822 – 1865*. Rīga: Zinātne.

Periodika un citi informācijas avoti

1. *Karogs* (latviešu literatūras žurnāls, iznācis līdz 2010. gadam).
2. *KonTEKSTS* (Latvijas Rakstnieku savienības laikraksts, iznāk kopš 2015. gada).
3. *Letonica* (starpdisciplinārs zinātnisks žurnāls, iznāk kopš 1998. gada).
4. *Nacionālā enciklopēdija*. www.enciklopedija.lv
5. *Informatīva un analītisku domu telpa*. www.kroders.lv
6. *Biedrības „Ascendum”* izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls.
7. www.satori.lv

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu literatūras vēsture I
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo1393

Zinātnes nozare	Valodniecība un literatūrzinātne
Kursa līmenis	1
Kredītpunkti	4
ECTS kredītpunkti	6
Kopējais kontaktstundu skaits	64 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	32
Semināru stundu skaits	32
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	96
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., profesore Maija Burima Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot uz zināšanām bāzētu izpratni un literatūrzinātnisko kompetenci saistībā ar latviešu literatūru un tās attīstības svarīgākajām tendencēm no 16. gs. līdz 20. gs. 30. gadiem. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par latviešu literatūru laika posmā no sākumiem 16. gs. līdz 20. gs. 30. gadiem politiskās situācijas un kultūras norišu kontekstā. 2. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par nozīmīgākajiem rakstniekiem un literārajiem darbiem. 3. Pilnveidot literāra teksta analīzes prasmi, skatot daiļdarbus rakstnieku jaunrades un laikmeta īpatnību kontekstā. 4. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par literatūru kā kultūras sastāvdaļu, tās saikni ar citiem mākslas veidiem un dažādiem kultūrkontekstiem. 5. Veidot priekšstatu par literāriem darbiem un to aktualizāciju citos mākslas veidos (teātrī, kino, mūzikā, glezniecībā) kā vērtību sistēmu reprezentējošiem tekstiem, kas motivē formēt savus vērtību kritērijus. 6. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par Latvijas kultūras mantojumu, apgūstot Latvijas kultūras kanonā iekļautās vērtības. 7. Sekmēt lietpratīgam, radošam mākslas tekstu recipientam nepieciešamo prasmju izkopšanu, apmeklējot dažādus pasākumus (tikšanās ar rakstniekiem, teātra izrādes, kinofilmas u.c.). 8. Veidot studējošo instrumentālo, interpersonālo un sistēmisko kompetenci, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, kā arī veicot patstāvīgu pētniecisku darbību.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., semināri (S) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Latviešu rakstu attīstības sākotne un literatūras izveide 16. un 17. gs. L2 2. Apgaismība un latviešu literatūra (18. gs.). L2 3. Latviešu literatūra 18. un 19. gs. mijā un 19. gs. 1. pusē. L2, S2 4. Latviešu literatūra 19. gs. vidū un otrajā pusē. L2, S2, Pd18 5. Latviešu proza 19. gs. L2, S2, Pd18 6. Latviešu dzeja 19. gs. izskaņā. S2 7. Latviešu dramaturģija 19. gadsimtā. L2 8. R. Blaumaņa daiļrade. S4, Pd24	

9. J. Poruka radošā darbība. L4
10. Aspazijas radošā darbība. L2, S2
11. Dzejas reformētājs V. Plūdons. L2, S2
12. Raiņa daiļrade. L2, S2, Pd18
13. Jaunromantisma izpausmes latviešu literatūrā. L2, S2
14. Agrīnais modernisms latviešu kultūrā un literatūrā. L2, S2
15. Romāna žanra attīstība 20. gs. pirmajās desmitgadēs. L2, S2, Pd18
16. Īsproza. J. Ezeriņš, E. Ādamsons, M. Bendrupe. L2, S2
17. Ekspresionisma izpausmes latviešu literatūrā. S2
18. A. Čaka urbānā lirika. 'Varoņeps' „Mūžības skartie”. S2
19. Mītradītāji. Pozitīvisms latviešu literatūrā. L2
20. Dramaturģijas dominantes 20. gs. 20–30. gados. M. Zīverta novatorisms. S2

Studiju rezultāti

ZINĀŠANAS:

1. Pārzina un izskaidro 16. gs. – 20. gs. 30. gadu latviešu literārā procesa likumsakarības un specifiku.
2. Raksturo konkrēta literārā darba iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos, korekti izmantojot literatūrteorētisko terminoloģiju.
3. Raksturo literārā mantojuma aktualizāciju mūsdienu kultūrtelpā (analizējot iestudējumus un spēlfilmās, kas veidotas pēc literāro darbu motīviem).

PRASMES:

4. Analītiski izvērtē literāros tekstus, balstot to izpratni konkrēta laika perioda politiskās situācijas un kultūras mijiedarbībā.
5. Demonstrē prasmi strādāt ar teorētisko literatūru, literatūrvēsturiskiem pētījumiem un literatūrkritiskiem tekstiem, atlasot, sistematizējot un komentējot svarīgākās atziņas.
6. Prezentē patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas.

KOMPETENCE

7. Sekmīgi iekļaujas diskusijās un grupu darbā, analizējot piedāvātos tekstus un zinātnisko literatūru.
8. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apgūstot aktuālās tendences literatūrzinātnē un kulturoloģijā (patstāvīgo darbu izpilde).
9. Kombinējot zināšanas un apgūtās teksta analīzes prasmes, kritiski izvērtē dažādos zinātniskajos avotos piedāvāto daiļdarbu interpretāciju.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Daiļdarbu lasīšana un analīze. Pd40
2. Zinātniskās literatūras studēšana. Pd20
3. Prezentāciju sagatavošana. Pd12
4. Referātu sagatavošana dažādas sarežģītības līmeņos. Pd24

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Obligāts seminārnodarbību apmeklējums – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Rokoperas “Lāčplēsis” noskatīšanās, iepazīšanās ar recenzijām un atsauksmēm par tās rezonansi sabiedrībā, miniptaujas veikšana savu tuvinieku vidū par iestudējuma nozīmi nacionālās atmodas kontekstā – 15%.
V. Kairiša režisētās izrādes “Mērnieku laiki” (2007) noskatīšanās, recenzijas par iestudējumu rakstīšana – 15%.
Izrāžu “Raudupiete” un “Purva bridējs (-i)” noskatīšanās, iepazīšanās ar recenzijām – 15%.

Izrādes "Uguns un nakts" (V. Kairiša režisētā izrāde Nacionālajā teātrī, 2015) noskatīšanās, prezentācijas par zīmēm un to nozīmēm V. Kairiša veidotajā izrādē izveide – 15%.

3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks darbs par 2 teorētiskajiem jautājumiem) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums		+		+	+	+		+	+
2.starppārbaudījums		+		+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+			+	+

Kursa saturs

1. Latviešu rakstu attīstības sākotne un literatūras izveide 16. un 17. gs. L2

LEKCIJA: Latviešu rakstu attīstības sākotne un literatūras izveide 16. un 17. gs.: petroglifi, zīmes uz akmeņiem, ornamenti, literatūras latviešu valodā sākotne 16. gadsimtā – fragmentārie raksti un meklējamās grāmatas, pirmās grāmatas latviešu valodā. Dzeja latviešu valodā 17. gs.: protestantu un katoļu garīgās dziesmas (N. Ramms, G. Mancelis u. c.), veltījuma dzeja kā laicīgās dzejas sākums. G. Mancelis latviešu kultūras vēsturē: sprediķi un vārdnīca. Bībeles tulkojuma vēsture: J. Reiters un E. Gliks. J. Višmaņa „Nevācu Opics”. Latviešu leksikas vākums kā latviešu dzejas uzplaukuma bāze: K. Fīrekera vārdnīca un gramatika, L. Depkina vārdnīca.

2. Apgaismība un latviešu literatūra (18. gs.). L2

LEKCIJA: Apgaismība un latviešu literatūra (18. gs.). J. G. Herdera latviešu tautasdziesmu vākums kā latviešu folkloristikas avots. G. Merķelis. G. F. Stenders – latviešu populārzinātniskās prozas, laicīgās dzejas un prozas pamatlicējs. Stendera valodniecisko darbu un mācību grāmatu raksturojums. Latviešu periodikas un kalendārniecības sākumi, padomu grāmatas u. c.

3. Latviešu literatūra 18. un 19. gs. mijā un 19. gs. 1. pusē. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu literatūra 18. un 19. gs. mijā un 19. gs. 1. pusē. K. G. Elferfelds, A. J. Stenders. Ieskats hērnhūtiešu literatūrā: žanri, tematika un stilistiskās īpatnības. Brāļu draudzes atskaņas latviešu literatūrā: sirdsšķīstais cilvēks.

SEMINĀRS: Latviešu literatūrā procesa raksturojums 19. gs. pirmajā pusē. Latviešu (literatūrā) draugu biedrība un literatūra, folkloristika un valodniecība. A. Bīlenšteins. Neredzīgais Indriķis, A. Līventāls u. c.

4. Latviešu literatūra 19. gs. vidū un otrajā pusē. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Latviešu literatūra 19. gs. vidū un otrajā pusē. Jaunlatvieši un nacionālās kultūras uzplaukums. Ausekļa dzeja. Latviešu eposa problēma 19. gs. otrajā pusē.

SEMINĀRS: A. Pumpura eposs "Lāčplēsis" Pirmās nacionālās atmodas ideju kontekstā. Latvijas kultūras kanonā iekļautie mākslas teksti. Eposa "Lāčplēsis" tēlu un motīvu izvērsums valstiskuma tapšanas stāstā spēlfilmā "Lāčplēsis" (A. Rusteiķis, 1930). Trešās nacionālās atmodas zīme – rokopera "Lāčplēsis" (1988).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums): Rokoperas "Lāčplēsis" noskatīšanās, iepazīšanās ar recenzijām un atsauksmēm par tās rezonansi sabiedrībā, miniaptaujas veikšana savu tuvinieku vidū par iestudējuma nozīmi nacionālās atmodas kontekstā.

5. Latviešu proza 19. gs. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Latviešu proza 19. gs. A. Leitāns. K. Barons. J. Neikens. Apsīšu Jēkabs, Brāļi Kaudzītes, Māteru Juris, Zeiboltu Jēkabs, J. Purapuķe.

SEMINĀRS: Latvijas kultūras kanonā iekļautā brāļu Kaudzīšu romāna „Mērnīku laiku” mākslinieciskā un kultūrvēsturiskā vērtība. Romāns kā etnogrāfiska liecība. Cilvēks pārejas laikmetā, ētiskās kategorijas aktualizācija. „Mērnīku laiku” recepcija glezniecībā, kino un teātrī. Eduarda Brencēna radītās tēlu vizuālās interpretācijas. Voldemāra Pūces un Vara Braslas kinoversijas. “Mērnīku laiku” iestudējumi profesionālajos teātros.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums): V. Kairiša režisētās izrādes “Mērnīku laiki” (2007) noskatīšanās, recenzijas par iestudējumu rakstīšana.

6. Latviešu dzeja 19. gs. izskaņā. S2

SEMINĀRS: Latviešu dzeja 19. gs. izskaņā. J. Esenbergu, E. Veidenbaums.

7. Latviešu dramaturģija 19. gadsimtā. L2

LEKCIJA: Latviešu dramaturģija 19. gadsimtā. K. Puriņu, K. Stepermaņu, M. Pēkšēna. Ā. Alunāns – rakstnieks, aktieris un režisors.

8. R. Blaumaņa daiļrade. S4, Pd24

SEMINĀRS: 19.-20. gs. mijas sabiedrības sociālais un psiholoģiskais portrets R. Blaumaņa daiļradē. R. Blaumaņa proza un dramaturģija nācīgas pašapziņas nostiprināšanās kontekstā, tās saikne ar Eiropas kultūrprocesiem. Cilvēka vērtību sistēmas un veiktās izvēles seku tēma. R. Blaumaņa daiļrades recepcija kinomākslā. Noveļu motīvi spēlfilmā “Salna pavasarī” (1955). Mīlestība kā vērtība kultūras kanonā iekļautajā spēlfilmā “Purva bridējs” (1966). J. Rozentāla gleznu aktualizācija filmu vizuālajā veidojumā. Dzīvības vērtība noveles “Nāves ēnā” ekranizējumā (1971). J. Ivanova un M. Zariņa komponētās mūzikas loma un funkcijas kinovēstījumā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Spēlfilmu “Salna pavasarī”, “Purva bridējs”, “Nāves ēnā” noskatīšanās, papildliteratūras studijas, lai iesaistītos filmu apspriešanā un paust argumentētu skatījumu seminārnodarbības laikā.

SEMINĀRS: R. Blaumaņa drāmas kā Latvijas profesionālo teātru repertuāra pamatlīnija no 19. gs. nogales līdz mūsdienām. Latvijas kanonā iekļautā Alfreda Jaunušana vadītā Drāmas teātra (tagad – Nacionālā teātra) 20. gs. 80. gados iestudētās brīvdabas izrādes “Skroderdienas Silmačos” nozīme un rezonanse sabiedrībā. Mūsdienīga skroderdienu versija Latvijas Leļļu teātrī. “Indrānu” iestudēšanas galvenās tendences cauri laikam. Elmāra Seņkova “Raudupiete” Valmieras Drāmas teātrī: starp antīko traģēdiju un mūsdienu jaunieša skatījumu. Laikmetīga Kristīne un Edgara attiecību interpretācija Daugavpils teātra iestudējumā “Purva bridējs (-i)”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums): Izrāžu “Raudupiete” un “Purva bridējs (-i)” noskatīšanās, iepazīšanās ar recenzijām. Seminārnodarbībā kopā ar docētāju apspriež izrādes un piedalās Raudupietes un Edgara tēlu izvērtēšanā improvizēta tiesas procesa formā.

9. J. Poruka radošā darbība. L4

LEKCIJA: J. Poruka radošā darbība. Individuālā pārdzīvojuma aktualizācija lirikā. Sociālētiskā bīdermeijera iezīmes īpsrozā (“Sirdsšķīsti ļaudis”, “Kukažiņa”, “Baltās drānas” u. c.). Vēlā romantisma manifesti “Pērļu zvejnieks”.

10. Aspazijas radošā darbība. L2, S2

LEKCIJA: Aspazijas radošā darbība. Dumpis pret patriarhālo pasaules kārtību, polemika par emancipāciju un sieviešu tiesībām Aspazijas dramaturģijā (“Atriebēja”, “Vaidelote”, “Zaudētās tiesības”).

SEMINĀRS: Agrā romantisma paradigmas reprezentācija dzejoļu krājumā “Sarkanās puķes”. Vēlā romantisma gara katastrofas izpausmes “Dvēseles krēslā”. Liriskā autobiogrāfija “Saulainais stūrītis”.

11. Dzejas reformētājs V. Plūdonis. L2

LEKCIJA: Dzejas reformētājs V. Plūdonis. Alegoriskās poēmas “Divi pasaules”, “Atraitnes dēls”, “Uz saulaino tāli”. E. A. Po inspirētās “psihodrāmas” “Baigi” un “Rēgi”.

SEMINĀRS: Vēstures reminiscences balādēs. F. Nīčšes “Tā runāja Zaratustra” tulkojums un tā nozīme latviešu kultūrtelpā.

12. Raiņa daiļrade. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Raiņa politiskie, filozofiskie un estētiskie uzskati. Jaunās strāvas periods. Gētes “Fausta” atdzejojums. Dzejoļu krājuma “Tālas noskaņas zilā vakarā” novatorisms. Saules koncepts poēmā “Ave sol”. Esības jēgas meklējumi “Galā un sākumā”. Romāns dzejā “Dagdas piecas skiču burtnīcas”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (4.starppārbaudījums): Izrādes “Uguns un nakts” (V. Kairiša režisētā izrāde Nacionālajā teātrī, 2015) noskatīšanās, prezentācijas par zīmēm un to nozīmēm V. Kairiša veidotajā

izrādē izveide (kostīms kā nozīmes nesējs, lietu pasaule un scenogrāfijas elementi: spogulis, gulta, daudzdzīvokļu nams ar logiem, Laimdota ledusskapī u.c.).

SEMINĀRS: Indivīda, tautas un cilvēces garīgās pilnveides aktualizācija programmatiskajā simbolismu pārstāvošajā drāmā “Uguns un nakts”. Nīčēaniskās personības un sociuma konfrontācija traģēdijā “Jāzeps un viņa brāļi”. Simbolisma poētika lugā “Spēlēju, dancoju”.

13. Jaunromantisma izpausmes latviešu literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Jaunromantisma definēšanas problēma (V. Ķikāns, V. Vecgrāvis, M. Burima).

SEMINĀRS: Jaunromantisma izpausmes latviešu literatūrā: F. Bārdas, K. Skalbes, J. Akuratera dzejas poētika.

14. Agrīnais modernisms latviešu kultūrā un literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Dekadences specifika latviešu kultūrā un literatūrā. Modernisma manifesti “Mūsu mākslas motīvi”. “Dzelmes” grupa. E. A. Po, Š. Bodlēra, P. Verlēna un krievu simbolistu ietekme uz V. Egliša liriku.

SEMINĀRS: E. Virzas dzejas novatorisms (“Bīķeris”). S. Pšibiševska prozas reminiscences latviešu pirmajā modernistiskajā romānā H. Eldgasta “Zvaigžņotajās naktīs”.

15. Romāna žanra attīstība 20. gs. pirmajās desmitgadēs. L2, S2, Pd18

LEKCIJA: Romāna žanra attīstība 20. gs. pirmajās desmitgadēs. A. Upīša reālistiski (t.s. “Robežnieku cikls”) un naturālistiski ievirzītie (“Sieviete”, “Zelts”) prozas teksti. J. Jaunsudrabiņa psiholoģiskā proza (triloģija “Aija”). J. Jaunsudrabiņa triloģijas “Aija” recepcija kino un teātrī. Aijas tēla romantizācija V. Krūmiņa spēlfilmā “Atbalss” (1959), Jāņa dzīvesstāsts detektīvintrigas rāmī V. Braslas spēlfilmā “Aija” (1987). Laikmetīgā interpretācija R. Vaivara režisētajā izrādē “Aija pēc Jaunsudrabiņa” (Dailes teātris, 2010).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Viena romāna analīze saistībā ar tā recepciju teātrī vai kino, piemēram, skatās Latvijas kultūras kanonā iekļauto spēlfilmu “Ceplis” (rež. R. Kalniņš, 1972).

SEMINĀRS: Modernistiskie meklējumi K. Zariņa romānos. Sabiedrības kritika P. Roziša “Ceplī”. V. Lāča beletristika. Feminisma izpausmes I. Kaijas romānos.

16. Īsproza. J. Ezeriņš, E. Ādamsons, M. Bendrupe. L2, S2

LEKCIJA: Īsproza. J. Ezeriņa novelistika: literāro ierosmju avoti, sentenciozais stils, karnevāliskums.

SEMINĀRS: E. Ādamsona ironiskais kods. M. Bendrupes psiholoģiskās impresijas.

17. Ekspresionisma izpausmes latviešu literatūrā. S2

SEMINĀRS: Ekspresionisma izpausmes. t.s. mērenie ekspresionisti: P. Ērmaņa ekspresionisma “katehisms” “Es sludinu”, J. Sudrabkalna lirika, luga “Invalīds un Ralla”. Radikālais ekspresionisms: kreisi noskaņoto dzejnieku L. Laicena un A. Kurcija lirika.

18. A. Čaka urbānā lirika. “Varoņeps”, “Mūžības skartie”. S2

SEMINĀRS: A. Čaka urbānā lirika. “Varoņeps”, “Mūžības skartie”. A. Čaka daiļrades aktualizācija teātrī. P. Pētersona dzejas teātris kā kultūras vērtība. Jaunatnes teātrī iestudētā izrāde “Spēlē, spēlmani” (1972). Scenogrāfijas (I. Blumbergs) un mūzikas (I. Kalniņš) funkcijas izrādē.

19. Mītradītāji. Pozitīvisms latviešu literatūrā. L2

LEKCIJA: Mītradītāji. Pozitīvisms latviešu literatūrā (politiskais un ideoloģiskais konteksts, pozitīvisma reprezentācija E. Virzas, A. Grīna, J. Veseļa prozā). Spēlfilmā “Dvēseļu putenis”.

20. Dramaturģijas dominantes 20. gs. 20-30. gados. M. Zīverta novatorisms. S2

SEMINĀRS: Dramaturģijas dominantes 20-30. gados. M. Zīverta novatorisms.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Berelis, G. (1999). Latviešu literatūras vēsture. Rīga: Zvaigzne ABC.
2. Berelis, G. (2012). Latviešu literatūras vēsture. No pirmsākumiem līdz 1999. gadam. Pieejams: https://issuu.com/publicetava/docs/guntis_berelis_-_latviesu_literaturas_vesture
3. Burima, M. (2011). Modernisma koncepti 20. gadsimta sākuma latviešu literatūrā. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts.
4. Hausmanis, V., & Kalnačs, B. (2004). Latviešu drāma. 20. gadsimta pirmā puse. Rīga: Zinātne.
5. Hausmanis, V. (2009). Latviešu drāmas sākotne. Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts. Rīga: Zinātne.

Papildus informācijas avoti

1. Aspazija un mūsdienas: dzimums, nācija, radošie izaicinājumi (2016). Kolektīvā monogrāfija (sast. un red. A. Cimdiņa). Rīga: Zinātne.

2. Briedis, R. (2006). Latviešu literatūras hronika sastatījumā ar notikumiem pasaulē un Latvijā. 1. grāmata. 1888–1944. Rīga: Valters un Rapa.
3. Čakars, O., Grigulis, A., & Losberga, M. (1987). Latviešu literatūras vēsture no pirmsākumiem līdz 19. gadsimtā 80. gadiem. Rīga.
4. Daija, P. (2013). Apgaismība un kultūrpārnese. Latviešu laicīgās literatūras tapšana. Rīga: LU LFMI.
5. Dobrovenskis, R. (1999). Rainis un viņa brāļi. Viena dzejnieka septiņas dzīves. Rīga: Karogs.
6. Fin de siècle literārā kultūra Latvijā: apceres par literatūras sociālo vēsturi (2017). Rīga: LU LFMI.
7. Frīde, Z. (2003). Latvis. Gothards Frīdrihs Stenders. Rīga: Zinātne.
8. Frīde, Z. (2011). Ienest sveči istabā: latviešu literatūras veidošanās aspekti 19. gadsimta pirmajā pusē. Rīga: LU LFMI.
9. Grudule, M. (2017). Latviešu dzejas sākotne 16. un 17. gadsimtā kultūrvēsturiskos kontekstos. Rīga: LU LFMI.
10. Latviešu literatūras vēsture (1998, 1999). 1., 2. sējums. Rīga: Zvaigzne ABC.
11. Lāms, O. (2008). Lāčplēša zvaigznājs: latviešu eposa ģenēze un funkcionalitāte Eiropas klasisko un jaunlaiku eposa tradīciju kontekstā. Rīga: Zinātne.
12. Kuzina, A. (2013). Blaumanis tuvplānā. Rakstnieka Rūdolfa Blaumaņa dzīves un daiļrades hronoloģija, 1863 – 1908. Rīga: Madris.
13. Kuzina, A. (2013). Blaumaņu pavārgrāmata. Rīga: Madris.
14. Leitāns, A. (1980). Autobiogrāfija. Grāfa lielmāte Genoveva. Rīga: Liesma.
15. Rūdolfs Blaumanis: teksts un konteksts (2013). Sast. un zin. redaktore I. Kalniņa. Rīga: Latvijas Universitāte.
16. Smilkīņa, B. (1999). Novele. Rīga: Zinātne.
17. Sproģe, L., & Vāvere, V. (2002). Latviešu modernisma aizsākumi un krievu literatūras sudraba laikmets. Rīga: Zinātne.
18. Tabūns, B. (2003). Modernisma virzieni latviešu literatūrā. Rīga: Zinātne.
19. Un rīts būs jāpieņem, lai kāds tas nāks (2015). Rakstu krājums Rainim 150. Rīga: LU LFMI.
20. Vāvere, V. (2012). Viktors Eglītis. Rīga: Zinātne.
21. Vecgrāvis, V. (2018). Mani sveicina zvaigznes... Romantiskā pasaules izjūta latviešu dzejā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
22. Viese, S. (2005). Mūžīgie spārni. Stāstījums par Aspazijas dzīvi. Rīga: Apgāds „Jaunā Daugava”.
23. Volfarte, K. (2009). Rīgas Latviešu biedrība un latviešu nacionālā kustība no 1868. līdz 1905. gadam. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
24. Volkova, L. (2008). Baumaņa zelts: rakstnieks savā laikā, darbos un cilvēkos. Rīga: Karogs.
25. Volkova, L. (1979). Eduards Veidenbaums. Rīga: Liesma.
26. Zeiferts, T. (1993). Latviešu rakstniecības vēsture (1927–1934). Rīga: Zvaigzne ABC.
27. Zelče, V. (2009). Latviešu avīžniecība: Laikraksti savā laikmetā un sabiedrībā. 1822 – 1865. Rīga: Zinātne.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Karogs (latviešu literatūras žurnāls, iznācis līdz 2010. gadam).
2. KonTEKSTS (Latvijas Rakstnieku savienības laikraksts, iznāk kopš 2015. gada).
3. Letonica (starpdisciplinārs zinātnisks žurnāls, iznāk kopš 1998. gada).
4. Nacionālā enciklopēdija. www.enciklopedija.lv
5. Informatīva un analītisku domu telpa. www.kroders.lv
6. Biedrības „Ascendum” izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls.
7. www.satori.lv

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu literatūras vēsture II
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo2271
<i>Zinātnes nozare</i>	Literatūrzinātne

Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	4
ECTS kredītpunkti	6
Kopējais kontaktstundu skaits	64 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	32
<i>Semināru stundu skaits</i>	32
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	96
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr. philol., docente Ingrīda Kupšāne	
Priekšzināšanas	
Latviešu literatūras vēsture I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot zināšanās balstītu izpratni par latviešu literatūru un tās attīstības svarīgākajām tendencēm 20. gs. 40.–80. gados.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par latviešu literatūru 20. gs. 40.–80. gados politiskās situācijas un kultūras norišu kontekstā. 2. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par nozīmīgākajiem rakstniekiem, literatūrzinātniekiem un daiļdarbiem. 3. Pilnveidot literāra teksta analīzes prasmi, skatot daiļdarbus rakstnieku jaunrades un laikmeta īpatnību kontekstā (aktualizējot rakstnieku atšķirīgās stratēģijas attiecībā ar varu). 4. Pilnveidot studējošo instrumentālo, interpersonālo un sistēmisko kompetenci, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, patstāvīgi veicot pētniecisku darbību.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., semināri (S) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st.	
1. Laikmeta politiskais fons: Otrā pasaules kara norises, latvieši bēgļu gaitās, trimdā, pēckara situācija. L2 2. Jaunās paaudzes ienākšana literatūrā Latvijā 60. gados. S2 3. I. Ziedoņa daiļrade. L2, S2 4. Pretošanās estētika. S2 5. Liriskā “es” refleksijas par esamību un laiku M. Čaklā dzejā. S2 6. Latviešu dramaturģija 20. gs. 60.–80. gados. L2, S4 7. Modernisma izpausmes latviešu prozā. L2, S4 8. Intelektuālās prozas pārstāvis M. Zariņš. L4 9. Novatorisms 80. gadu literatūrā. L2, S2 10. Latviešu trimdas literatūras procesa vispārīgs pārskats. L4, S2 11. Latviešu trimdas literatūras sākotne Eiropā 1945-1955 (Vācijā un Zviedrijā). L2, S2 12. Latviešu modernās dzejas sākums Zviedrijā un citur. L2, S2 13. “Elles ķēķis” – jaunu dzejas meklējumu centrs. Latviešu dzeja trimdā 70.-80. gados. L4, S2 14. Latviešu trimdas tradicionālā reālpsiholoģiskā proza. L2, S2 15. 60. gadu „jaunā proza”. L2, S2 16. Latviešu trimdas drāma. L2, S2	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	

1. Pārzina un izskaidro 20. gs. 40.–80. gadu literārā procesa likumsakarības un specifiku Latvijā un trimdā.
2. Raksturo konkrēta literārā darba iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos, korekti lietojot literatūrteorētisko terminoloģiju.
3. Raksturo literārā mantojuma aktualizāciju mūsdienu kultūrtelpā (analizējot iestudējumus un spēlfilmās, kas veidotas pēc literāro darbu motīviem).

PRASMES:

4. Analītiski izvērtē literāros tekstus, balstot to izpratni 20. gs. 40.–80. gadu politiskās situācijas un kultūras mijiedarbībā.
5. Demonstrē prasmi strādāt ar teorētisko literatūru, literatūrvēsturiskiem pētījumiem un literatūrkritiskiem tekstiem, atlasot, sistematizējot un komentējot svarīgākās atziņas.
6. Prezentē patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas.

KOMPETENCE:

7. Sekmīgi diskutē un strādā grupā, analizējot piedāvātos tekstus un zinātnisko literatūru laika un telpas kontekstā.
8. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, izzinot aktuālās tendences literatūrzinātnē un kulturoloģijā (patstāvīgo darbu izpilde).
9. Kombinējot zināšanas un apgūtās teksta analīzes prasmes, kritiski izvērtē dažādos zinātniskajos avotos rodamo daiļdarbu interpretāciju.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

Daiļdarbu lasīšana un analīze. Pd40

Zinātniskās literatūras studēšana. Pd20

Prezentāciju sagatavošana. Pd12

Referātu sagatavošana dažādas sarežģītības līmeņos. Pd24

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Obligāts seminārnodarbību apmeklējums – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 60%:
Recenzija par vienu G. Priedes, H. Gulbja, P. Putniņa lugas iestudējumu vai spēlfilmu, kas veidota pēc lugu motīviem (piemēram, “Četri balti krekli” vai “Cīrulīši” – 15%.
Prezentācijas par A. Bela, R. Ezeras, Z. Skujiņa prozas aktualizāciju kinomākslā – 15%.
Prezentācijas par vienu no tematiem: 1) “Trimdas fenomena raksturīgas izpausmes .. (rakstnieka darbā pēc izvēles)”, 2) “Latviešu trimdas dzeja (1945–1960) Vācijas bēgļu nometnēs un Zviedrijā. .. (dzejnieks pēc izvēles) dzeja”, 3) “Elles ķēķa” rosināti jauni dzejas estētiskie atklājumi .. (dzejnieks pēc izvēles) dzejā”, 4) “Latviešu dzeja trimdā 70.–80. gados. .. (dzejnieks pēc izvēles) dzeja” – 15%.
Prezentācijas par vienu no tematiem: 1) “Galvenās problēmas un tematiskie loki .. (rakstnieks un darbs pēc izvēles)”, 2) Dzīves jēgas meklējumi 60. gadu „jaunajā prozā”. .. [rakstnieks un darbs pēc izvēles]” – 15%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks darbs par 2 teorētiskajiem jautājumiem) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši “Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē” (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

LEKCIJA: Intelektuālās prozas pārstāvis Marģeris Zariņš. "Viltotais Fausts jeb pārlabota un papildināta pavāgrāmata" kā pirmais postmodernistiskais romāns latviešu literatūrā.

9. Novatorisms 80. gadu literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Novatorisms 80. gadu prozā: E. Rubene, R. Kalpiņa, A. Neiburga.

SEMINĀRS: Novatorisms 80. gadu dzejā: M. Melgalvs, K. Elsbergs, U. Bērziņš.

10. Latviešu trimdas literatūras procesa vispārīgs pārskats. L4, S2

LEKCIJA: Latviešu trimdas literatūras procesa vispārīgs pārskats. Trimdas un trimdas literatūras būtība, ieskats latviešu trimdas vēsturē, tās atspoguļojums memuārliteratūrā. Trimdas literatūras vispārīgs raksturojums. Trimdas fenomens literatūrā.

SEMINĀRS: Bēgļu gaitu un trimdas dzīves atspoguļojums memuārliteratūrā.

11. Latviešu trimdas literatūras sākotne Eiropā 1945-1955 (Vācijā un Zviedrijā). L2, S2

LEKCIJA: Latviešu trimdas literatūra Eiropā (1945–1960). Vispārīgas iezīmes pirmās piecpadsmitgades latviešu trimdas literatūrā.

SEMINĀRS: Latviešu dzeja Vācijā (1945–1950) un Zviedrijā (1945–1960).

12. Latviešu modernās dzejas sākums Zviedrijā un citur. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu modernās trimdas dzejas sākums Zviedrijā un citur: Dz. Sodums, V. Sniķere. Jaunu ceļu meklētāji, avangardisti latviešu trimdas dzejā: A. P. Mierkalns, O. Stumbrs u. c.

SEMINĀRS: Jaunu ceļu meklētāji, avangardisti latviešu trimdas dzejā.

13. "Elles ķēķis" – jaunu dzejas meklējumu centrs. Latviešu dzeja trimdā 70.-80. gados. L4, S2, Pd36

LEKCIJA: "Elles ķēķis" – jaunu dzejas estētisko meklējumu centrs. Ieskats "Elles ķēķa" vēsturē, rakstnieku un mākslinieku pasaules izjūta, vērtības, jauni estētiskie meklējumi. L. Tauns, G. Saliņš, J. Krēsliņš, B. Bičole, R. Gāle, A. Zemdega, A. Kraujiete u. c. Jauni estētiskie meklējumi latviešu trimdas dzejā 70.–80. gados. A. Ivaska, J. Kronbergs, R. Mūks, B. Bičole, M. Gūtmane u. c.

SEMINĀRS: Dzīves jēgas meklējumi un atskārsmes "Elles ķēķa" dzejā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3. starppārbaudījums): Prezentācijas par vienu no tematiem: 1) "Trimdas fenomena raksturīgas izpausmes .. (rakstnieka darbā pēc izvēles) dzejā", 2) "Latviešu trimdas dzeja (1945–1960) Vācijas bēgļu nometnēs un Zviedrijā ... (dzejnieks pēc izvēles) dzejā", 3) "Elles ķēķa" rosināti jauni dzejas estētiskie atklājumi .. (dzejnieks pēc izvēles) dzejā", 4) "Latviešu dzeja trimdā 70.–80. gados. ... (dzejnieks pēc izvēles) dzeja".

14. Latviešu trimdas tradicionālā reālpsiholoģiskā proza. L2, S2

LEKCIJA: Tradicionālā reālpsiholoģiskā latviešu proza trimdā, tās tematiskā un mākslinieciskā daudzveidība: A. Eglītis, G. Janovskis, J. Klīdzējs, A. Dziļums, V. Kārklīšs, A. Zemdega, J. Sarma, I. Leimane, J. Veselis, T. Zeltnis u. c.

SEMINĀRS: Gunara Janovska romānu dramatisējumi Latvijas teātrī ("Sōla", "Izdedži", "Uz neatgriešanos", "Klaidoņa lūgšana"). Dzimtene un pagātne kā absolūta vērtība trimdinieka pasaules redzējumā.

15. 60. gadu "jaunā proza". L2, S2, Pd20

LEKCIJA: Jauni estētiskie meklējumi latviešu prozā trimdā. 60. gadu "jaunā proza": I. Šķipsna, G. Zariņš, A. Irbe, B. Veisberga, T. Ķīka, M. Kovaļevska u. c. Jaunu ceļu meklējumi prozā: J. Turbads, Dz. Sodums, J. Rozītis u. c.

SEMINĀRS: Dzīves jēgas meklējumi 60. gadu "jaunajā prozā".

PATSTĀVĪGAIS DARBS (4. starppārbaudījums): Prezentācijas par vienu no tematiem: 1) "Galvenās problēmas un tematiskie loki .. (rakstnieks un darbs pēc izvēles)", 2) "Dzīves jēgas meklējumi 60. gadu "jaunajā prozā" ... (rakstnieks un darbs pēc izvēles)".

16. Latviešu trimdas drāma. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu trimdas drāma. Mārtiņa Zīverta Zīverta drāmu iestudēšanas dominantes trimdā un Latvijā.

SEMINĀRS: Anšlava Eglīša komēdijas trimdas un Latvijas teātrī. Latviešu trimdas sabiedrības portretējums un vērtību sistēmas dominantes lugā "Bezkaunīgie veči" un tās iestudējumos. R. Staprāna provokatīvā dramaturģija. Lugu iestudējumi Latvijā ("Četras dienas jūnijā", "Gūsteknis pilī").

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Daukste-Silasproģe, I. (2002). Latviešu literārā dzīve un latviešu literatūra bēgļu gados Vācijā 1944–1950. Rīga: Zinātne.

2. Daukste-Silasproģe, I. (2007). Latviešu literārā dzīve un literatūra ASV un Kanādā 1950–1965. Rīga: Valters un Rapa.
3. Hausmanis, V. (2006). Latviešu drāma: 20 gadsimta otrā puse. Rīga: Zinātne.
4. Latviešu literatūras vēsture (2001). 3. sējums. Rīga: Zvaigzne ABC.
5. Lūse, D. (2000). Latviešu trimdas proza. Rīga: Jumava.

Papildus informācijas avoti

1. Andra Neiburga: valoda, dzimte, stāstījums, attēls: rakstu krājums (2018). Sast. J. Ozoliņš. Rīga: LU LFMI.
2. Berelis, G. (1999). Latviešu literatūras vēsture. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Briedis, R. (2006). Latviešu literatūras hronika sastatījumā ar notikumiem pasaulē un Latvijā. 2. grāmata. 1945-2005. Rīga, Valters un Rapa.
4. Daukste-Silasproģe, I. (2019). Gaidot laivu. Latviešu rakstnieki bēgļu ceļos Zviedrijā. Rīga: LVMI.
5. Daukste-Silasproģe, I. (2014). Tāla zeme, tuvi ļaudis. Latvieši Austrālijā, dzīve, literārais process, personības. Rīga: LU LFMI.
6. Dvīņu zīmē: Vizmas Belševicas nozīme latviešu literatūrā un vēsturē (2007). Rīga: Karogs.
7. Dzīves dziesma sarkanā: Ojārs Vācietis un viņa laiks: zinātnisko rakstu krājums (2013). Sast. A. Cimdīņa. Rīga: Zinātne.
8. Eglāja-Kristsons, E. (2013). Dzelzsgriezēji. Latvijas un Rietumu trimdas rakstnieku kontakti. Rīga: LU LFMI.
9. Gudriķe, B. (2004). Starp divām rītausmām. Alfreda Dziļuma dzīve un literārā daiļrade. Rīga: Daugava.
10. Gūtmane, M. (2012). Dzīve ir viens vella izgudrojums. Veronika Strēlerte manās atmiņās. Rīga: Neputns.
11. Hausmanis, V. (2005). Anšlavs Eglītis. Rīga: Zinātne.
12. Hausmanis, V. (1999). Kas tie tādi ... trimdas lugu rakstītāji? Rīga: Zvaigzne ABC.
13. Hausmanis, V. (2005). Latviešu teātris trimdā. Rīga: Zinātne.
14. Hausmanis, V. (2003). Mārtiņš Zīverts. Rīga: Zinātne.
15. Hausmanis, V. (1980). Dramaturgs Harijs Gulbis. Rīga: Liesma.
16. Hausmanis, V. (2008). Latviešu teātris ASV un Kanādā. Rīga: Zinātne.
17. Hausmanis, V. (2010). Latviešu teātris Austrālijā. Rīga: Zinātne.
18. Ikstena, N. (2007). Esamība ar Regīnu. Rīga: Dienas Grāmata.
19. Ikstena, N. (2013). Nenoteiktā bija / Imants Ziedonis. Rīga: Dienas Grāmata.
20. Ikstena, N. (2011). Vīrs zilajā lietusmētelītī. Rīga: Dienas Grāmata.
21. Imants Ziedonis. Piederības meklējumi, brīvības treniņš: zinātnisko rakstu krājums (2014). Sast. A. Cimdīņa. Rīga: Zinātne.
22. Kalnačs, B. (1998). Tradīcijas un novatorisms Mārtiņa Zīverta drāmas struktūrā. Rīga: Zinātne.
23. Kārkliņš, V. (2003). Mājupceļš. Sarunas ar rakstniekiem trimdā. Rīga: Daugava.
24. Kupšāne, I. (2018). Ar savu suni vienmēr esmu runājis latviski. Gunara Janovska prozas cilvēks vēstures likteņgriežos. Daugavpils: Saule.
25. Ķikāns, V. (2007). Ojāra Vācieša liriskas poētika. Rīga: RaKa.
26. Ķuzāne, L. (2000). Saules koka meklētājs: Romāns par rakstnieka Jāņa Veseļa dzīvi. Rīga: Daugava.
27. Lūse, D. (2010). Alberts Bels. Rīga: Mansards.
28. Lūse, D. (2008). Latviešu literatūra un 20.gs. politiskās kolīzijas. Rīga: Valters un Rapa.
29. Poētika tuvplānā: viena dzejoļa analīzes antoloģija (2017). Sast., zin. red. I. E. Kalniņa. Rīga: LU LFMI.
30. Repše, G. (2005). Brālis Ojārs Vācietis. Rīga: Pētergailis.
31. Rožkalne, A. (2012). Lauva. Dzejniece Astrīde Ivaska. Rīga: LU LFMI.
32. Rudzītis, J. (1977). Raksti. Vesterosa: Ziemeļblāzma.
33. Ruņģe, V. (1996-2000). Uzticības rūgtā cena. I-III. Kalamazū: DEG.
34. Ruņģe, V., Zariņš, A., & Abula, B. (1991). Latviešu literatūras darbinieki Rietumu pasaulē. Jaunākais posms. Itaka: Mežābele.
35. Salceviča, I. (2012). Saucējs. Apcere par Jāni Klīdzēju. Rīga: Zinātne.
36. Silova, L. (2004). Rakstnieks Marģeris Zariņš. Rīga: Zinātne.
37. Skujiņš, Z. (2018). Aplikācija par rakstnieku un laikmetu. Ķekava.

38. Skurbe, A. (2006). Andris Kolbergs. Rīga: Zinātne. 39. Skurbe, A. (1981). Zigmunds Skujiņš. Rīga: Zinātne. 40. Sņikere, V. (2010). Gaisma un noslēpums. Rīga: Pētergailis. 41. Vērdiņš, K. (2011). Bastarda forma: latviešu dzejasprozas vēsture, latviešu dzejasprozas antoloģija. Rīga: LU LFMI. 42. Vīķe-Freiberga, V. (1995). Pret straumi: Runas un raksti par latvietības tēmām 1968-1991. Rīga: Karogs.
Periodika un citi informācijas avoti
1. Bēgļu nometņu materiāli. www.dpalbum.net 2. Elles ķēķis un tā literāti. www.liis.lv/latvliit/elles_kekis 3. Gunars Saliņš (1924-2010). Menhetenas trubadūrs no Naudītes. https://www.gunarssalins.com/portraits 4. Žurnāls "Jaunā Gaita". jaunagaita.net 5. Žurnāls "Karogs". 6. Laikraksts "Konteksts". 7. Žurnāls "Letonica". 8. Žurnāls "Treji Vārti". 9. Nacionālā enciklopēdija. www.enciklopedija.lv 10. Informatīva un analītisku domu telpa. www.kroders.lv 11. mariscaklais.lv 12. Biedrības „Ascendum” izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. www.satori.lv
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām. Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu literatūras vēsture III
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo2272
<i>Zinātnes nozare</i>	Literatūrzinātne
<i>Kursa līmenis</i>	2

Kreditpunkti	2
ECTS kreditpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	16
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrida Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Dr.philol., profesore Ilze Stikāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., profesore Maija Burima	
Priekšzināšanas	
Latviešu literatūras vēsture I, II	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot literatūrzinātnisko kompetenci sasaistē ar latviešu literatūru un tās attīstības svarīgākajām tendencēm no 20. gs. 90. gadiem līdz 21. gs. 20. gadiem.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Sniegt zināšanas un pilnveidot izpratni par latviešu literatūru 20. gs. 90. gados un 21. gs. pirmajās desmitgadēs politiskās situācijas un kultūras norišu kontekstā. 2. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par nozīmīgākajiem rakstniekiem un daiļdarbiem. 3. Pilnveidot literāra teksta analīzes prasmi, skatot daiļdarbus rakstnieku jaunrades un laikmeta specifikas kontekstā. 4. Pilnveidot studējošo instrumentālo, interpersonālo un sistēmisko kompetenci, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, patstāvīgi veicot pētniecisku darbu.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Laikmeta politiskais fons. L2 2. Latviešu proza ceļā uz postmodernismu (20. gadsimta 90. gadi). L2, S2 3. Latviešu dzeja 20. un 21. gs. mijā: modernisms un postmodernisms. L2, S2 4. Mūsdienu latgaliešu literatūra. Lībiešu literatūra. L2 5. Latviešu jaunākais romāns. L2, S4 6. Latviešu jaunākā īsproza. L2, S2, Pd20 7. Latviešu jaunākā dzeja. L2, S4 8. Latviešu jaunākā drāma. L2, S2, Pd28	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Pārzina un izskaidro 20. gs. 90. gadu un 21. gs. 20 gadu literārā procesa likumsakarības un specifiku Latvijā. 2. Raksturo konkrēta literārā darba iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos, korekti lietojot ar literatūrteorētisko terminoloģiju. 3. Raksturo literāro darbu aktualizāciju mūsdienu kultūrtelpā (analizējot iestudējumus un spēlfilmas, kas veidotas pēc literāro darbu motīviem).	
PRASMES:	
4. Ir pilnveidojis prasmi vērtēt, analizēt un interpretēt daiļdarbus, mērķtiecīgi izmantojot literatūras analīzes un interpretācijas pieejas un principus, kas noderīgi mūsdienīgās literatūras mācībās.	

5. Demonstrē prasmi strādāt ar teorētisko literatūru, literatūrvēsturiskiem pētījumiem un literatūrkritiskiem tekstiem, atlasot, sistematizējot un komentējot svarīgākās atziņas.
6. Pilnveidojis prasmi sekmīgi diskutēt un strādāt grupās, analizējot literāros darbus, to interpretāciju citos mākslas veidos (kino, teātrī, vizuālajā māksla u.c.) un zinātnisko literatūru, prezentēt patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas.

KOMPETENCE:

7. Izmanto studiju kursā iegūto zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu patstāvīgai un mērķtiecīgai mūsdienu literatūras procesa tendenču izziņai, izvērtēšanai, kā arī daiļdarbu izvēlei, analīzei un interpretācijai mūsdienīgās literatūras mācībās.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Daiļdarbu analīze. Pd26
2. Zinātniskās literatūras studēšana. Pd10
3. Prezentāciju sagatavošana. Pd6
4. Referātu sagatavošana dažādas sarežģītības līmeņos. Pd6

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Obligāts seminārnodarbību apmeklējums – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 50%:
Prezentācija par jaunākās prozas vai dzejas darbu un tā autoru (pēc izvēles) – 20%.
Recenzija par vienu oriģināldramaturģijas izrādi vai spēlfilmu, kas veidota pēc kādas lugas motīviem – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks darbs par 2 teorētiskajiem jautājumiem) – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.starppārbaudījums		+	+	+	+		+
2.starppārbaudījums		+	+	+		+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Laikmeta politiskais fons. L2

LEKCIJA: Laikmeta politiskais fons: neatkarības atgūšana, Latvijas kā neatkarīgas valsts nostiprināšanās, politiskie, ekonomiskie un kultūras procesi.

2. Latviešu proza ceļā uz postmodernismu (20. gadsimta 90. gadi). L2, S2

LEKCIJA: Latviešu proza postmodernisma iespaidā 20. gadsimta 90. gados (A. Ozoliņš, A. Tarvids, M. Zelmenis).

SEMINĀRS: Vēstījuma veidi, laiktelpas daudzveidība, tēlu atveides principu mainība, eksperimenti ar valodu. Postmodernisma teorija un prakse 90. gadu prozā un literatūrzinātnē (A. Ozoliņš, G. Berelis).

3. Latviešu dzeja 20. un 21. gs. mijā: modernisms un postmodernisms. L2, S2

LEKCIJA: Latviešu dzeja 20. un 21. gs. mijā: modernisms un postmodernisms. Jaunas poētiskās izteiksmes meklējumi. Atšķirības pasaules izjūtā.

SEMINĀRS: Eksperimenti ar valodu un poētisko laiktelpu. Postmodernisma diskurss dzejā: fragmentārisms, relatīvisms, intertekstualitāte.

4. Mūsdienu latgaliešu literatūra. Lībiešu literatūra. L2

LEKCIJA: Mūsdienu latgaliešu literatūra (A. Rancāne, V. Lukaševičs, O. Seiksts, O. Slišāns, L. Seiksta-Deksne, Raibīs Suņs u. c.) Lībiešu literatūra (V. Ernštreits, U. Krasts, B. Damberga u. c.).

5. Latviešu jaunākais romāns. L2, S4

LEKCIJA: Latviešu jaunākais romāns Baltijas romānu kontekstā. Romānu sērija "Mēs. Latvija, XX gadsimts."

SEMINĀRS: Mūsdienu romāna žanriskā daudzveidība – psiholoģiskais, vēsturiskais, biogrāfiskais, intelektuālais, sadzīves, fantāzijas, zinātniskās fantastikas u. c. romāni (I. Ābele, N. Ikstena, G. Repše, L. Kota (Muktupāvela), P. Bankovskis, J. Lejiņš, I. Žolude, M. Bērziņš, M. Zālīte, I. Gaile, I. Melgalve, L. Nemiera u. c.). Māra Bērziņa romāna „Svina garša” skatuves versija (rež. V. Silis, Nacionālais teātris, 2016). Jaunākās latviešu literatūras aktualizācija Latvijas teātrī: I. Ābeles „Klūgu mūks” (rež. I. Roga, Nacionālais teātris, 2017).

6. Latviešu jaunākā īsproza. L2, S2, Pd20

LEKCIJA: Latviešu jaunākā īsproza. Žanra jautājumi jaunākajā latviešu īsprozā. Stāsts un stāstījums mūsdienu latviešu kultūrā – teksts un konteksts. Noveles žanra atgriešanās jaunākajā latviešu literatūrā (N. Sakss, D. Rukšāne, I. Ābele u. c.).

SEMINĀRS: Sociālā realitāte jaunākajā latviešu īsprozā (I. Ābele, A. Neiburga, G. Ignats, S. Košeļeva, L. Tabūna u. c.). Vēsturiskums un autobiogrāfiskums jaunākajā latviešu īsprozā (A. Manfelde, M. Asare, L. Kota u. c.).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1. starppārbaudījums): Prezentācija par jaunākās prozas vai dzejas darbu un tā autoru (pēc izvēles).

7. Latviešu jaunākā dzeja. L2, S4

LEKCIJA: Latviešu jaunākā dzeja. Raksturīgākās iezīmes, spilgtākie autori un darbi mūsdienu latviešu dzejā (E. Raups, K. Vērdiņš, M. Salējs, I. Gaile, L. Langa, J. Kronbergs, I. Zandere u. c.).

SEMINĀRS: Jauni poētiskās valodas meklējumi (A. Viguls, A. Ostupa, K. Zeļģis, A. Krivade, I. Ratinika u. c.). Dzejproza. Dzejas slami un citas netradicionālas formas.

8. Latviešu jaunākā drāma. L2, S2, Pd28

LEKCIJA: Latviešu jaunākā drāma. Drāmas un lugas jēdziena interpretācija mūsdienu literatūrzinātnē un teātrī. Intertekstualitāte latviešu mūsdienu drāmā (I. Ābele, E. Sniedze, L. Stumbre, M. Zālīte, I. Gaile, J. Balodis, R. Bugavičute-Pēce u. c.).

SEMINĀRS: Latviešu identitātes meklējumi mūsdienu drāmā (M. Zālīte, I. Ābele u. c.). Cilvēkekoloģijas problemātika I. Ābeles lugas „Tumšie brieži” iestudējumā M. Ķimeles režijā (Valmieras Drāmas teātris, 2001). M. Ķimeles psihoanalītiskais teātris – kanonizēta kultūras vērtība.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2. starppārbaudījums): Recenzija par vienu oriģināldramaturģijas izrādi vai spēlfilmu, kas veidota pēc kādas lugas motīviem.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Andra Neiburga: valoda, dzimte, stāstījums, attēls: rakstu krājums (2018). Sastādītājs, zin. redaktors un priekšvārda autors Jānis Ozoliņš. Rīga: LU LFMI.
2. Berelis, G. (1999). Latviešu literatūras vēsture. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Latviešu literatūra 2007-2015 (2018). Sast. Kārlis Vērdiņš. Rīga: LU LFMI.
4. Latviešu literatūras vēsture (2001). 3. sējums. Rīga: Zvaigzne ABC.
5. Latviešu rakstnieku portreti (2001). Laikmeta krustpunktos. Rīga: Zinātne.
6. Versija par... latviešu literatūra 2000-2006 (2007). Rīga: Valters un Rapa.

Papildus informācijas avoti

1. Andra Neiburga: valoda, dzimte, stāstījums, attēls: rakstu krājums (2018). Sastādītājs, zin. redaktors un priekšvārda autors Jānis Ozoliņš. Rīga: LU LFMI.
2. Briedis, R. (2006). Latviešu literatūras hronika sastatījumā ar notikumiem pasaulē un Latvijā. 2. grāmata. 1945-2005. Rīga: Valters un Rapa.
3. Lūse, D. (2010). Alberts Bels. Rīga: Mansards.
4. Poētika tuvplānā: viena dzejoļa analīzes antoloģija (2017). Sast., zin. red. Ieva E. Kalniņa. Rīga: LU LFMI.

5. Vecgrāvis, V. (2018). Mani sveicina zvaigznes... Romantiskā pasaules izjūta latviešu dzejā. Impresijas un ieskatī. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.   6. Vērdiņš, K. (2011). Bastarda forma: latviešu dzejprozas vēsture, latviešu dzejprozas antoloģija. Rīga: LU LFMI.
Periodika un citi informācijas avoti
7. Aktuālas problēmas literatūras zinātnē. Rakstu krājums. 1.-20. Liepāja: LiePA, 1996.-2015.   8. Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā. Rakstu krājums. 21.-24. Liepāja: LiePA, 2016.-2019.   9. Domuzīme (žurnāls)   10. Feministica Lettica (žurnāls)   11. Jaunā Gaita (žurnāls). www.jaunagaita.net   12. Karogs (žurnāls)   13. Konteksts (laikraksts)   14. Kultūras Forums (laikraksts)   15. Latvju Teksti (žurnāls)   16. Letonica (žurnāls). http://lulfmi.lv/zurnals-letonica-numuri   17. Punctum. Literatūras un filozofijas žurnāls. www.punctummagazine.lv   18. Teātra Vēstnesis (žurnāls)   19. Nacionālā enciklopēdija. www.enciklopedija.lv   20. Informatīva un analītisku domu telpa. www.krodery.lv   21. Biedrības „Ascendum” izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. www.satori.lv
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.   Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Latviešu valodas un literatūras sociālie un reģionālie aspekti
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo3194

Zinātnes nozare	Valodniecība un literatūrzinātne
Kursa līmenis	3
Kredītpunkti	4
ECTS kredītpunkti	6
Kopējais kontaktstundu skaits	64 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	24
Semināru stundu skaits	40
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	96
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., asociētā profesore Sandra Meškova (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Sanita Lazdiņa (<i>Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija</i>) Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., asociētā profesore Sandra Meškova Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Ievads valodniecībā	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: padziļināt studējošo izpratni par literatūras kā sabiedrībā balstīta procesa likumsakarībām un saikni ar sociālo un kultūras jomu daudzveidību, par latviešu valodas mainību, par latviešu valodas sociālajiem un reģionālajiem paveidiem. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Nostiprināt izpratni par latviešu literatūru kā Eiropas un pasaules literatūras un kultūras daļu. 2. Padziļināt zināšanas par literatūras un mediju saikni ar attiecīgā laikmeta kultūrā atspoguļotajiem sabiedriskajiem procesiem un ideoloģiju. 3. Apgūt jaunākos zinātniskos atzinumus par literatūras saikni ar sociālo un kultūras norišu daudzveidību. 4. Attīstīt pētnieciskās iemaņas noteikta sociolekta vai reģiolekta izpētē, izzinot lokālās vides valodas kolektīvu piederību sociālajai vai teritoriālajai grupai un veidojot ieinteresētu attieksmi pret dažādiem valodas variantiem. 5. Pilnveidot analītiskas lasīšanas iemaņas. 6. Attīstīt prasmes sistematizēt apgūtās zināšanas un pieredzi to pielietojumā diahroni un sinhroni daudzveidīgu literatūras un mediju tendenču apkopojumā un analizē literatūrkritiskās domas un sociālo un kultūras norišu kontekstā. 7. Iepazīties ar izlokšņu pētījumiem, ar Latvijā veiktajiem pētījumiem par bērnu un jauniešu valodu, tai raksturīgajām pazīmēm, piedāvājot idejas iegūto zināšanu izmantošanai latviešu valodas satura plānošanā pamatskolas un vidusskolas posmā. 8. Pilnveidot prasmi izteikt savu pamatotu viedokli par noteiktām literatūras un kultūras parādībām un diskutēt par tām. 9. Attīstīt prasmes veikt tekstu korpusa un informācijas atlasī noteiktas tēmas prezentācijai un literatūras stundas konspekta izveidei.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 24 st., semināri (S) – 40 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Manuskripts, iespiestais teksts un grāmata, teksts digitālā formātā. Lasīšana un lasītāja loma digitālās rakstniecības kontekstā. L2, S2, Pd8 2. Literatūra un mitoloģiskā pasaules uztvere. S2, Pd8 3. Literatūra un reliģija. Izpratne par kanonu. L2. S2, Pd8 4. Literatūra un indivīda pašizpauze. S4, Pd8	

5. Literatūra un valstiskuma apziņa, patriotisms. S2, Pd8
6. Literatūras didaktiskums. S2, Pd8
7. Politisko strāvojumu ietekme literatūrā. S10, Pd8
8. Literatūra un identitātes problemātika. L2, S4, Pd8
9. Valodas paveidi. L6, S2, Pd8
10. Valodas sociālie varianti: bērna valoda. L4, S2, Pd8
11. Valodas sociālie varianti: jauniešu valoda. L2, S2, Pd8
12. Valodas reģionālie varianti. L6, S6, Pd8

Studiju rezultāti

ZINĀŠANAS:

1. Demonstrē izpratni par literatūras un mediju saikni ar attiecīgā laikmeta kultūrā atspoguļotajiem sabiedriskajiem procesiem un ideoloģiju un latviešu literatūru kā Eiropas un pasaules literatūras un kultūras daļu.
2. Zina jaunākos zinātniskos atzinumus par literatūras saikni ar sociālo un kultūras norišu daudzveidību, izprot jēdzienus "valodas paveids", "valodas sociālie un reģionālie varianti", "sociolekts", "reģiolekts", "bērna valoda", "jauniešu valoda" u.c., ilustrējot ar Latvijas situācijai raksturīgiem piemēriem.
3. Raksturo latviešu valodas sociālos un reģionālos variantus, izskaidro valodas pārmaiņu un modificēšanās cēloņus.

PRASMES:

4. Demonstrē prasmi diahroni un sinhroni daudzveidīgu literatūras un mediju tendenču apkopojumā un analizē sociālo un kultūras norišu kontekstā.
5. Analizē noteiktas sociālās vai vecuma grupas latviešu valodu, mijiedarbību ar citām valodām un valodas reģionālo variantu izmantojumu dažādos tekstos, izmantojot arī elektroniskos resursus informācijas ieguvei, patstāvīgo darbu un mācību materiālu izstrādei, kā arī prezentēšanai.
6. Izvērtē, sistematizē un izmantot profesionālajām vajadzībām no dažādiem avotiem iegūtu, ar latgaliešu rakstu valodu saistītu informāciju.

KOMPETENCE:

7. Iesaistās grupu darbā, grupu projektu veidošanā, veido un virza diskusiju par noteiktām literatūras parādībām; izstrādā dažādu līmeņu uzdevumus, aptauju un stundas konspektu par noteiktām literatūras parādībām sabiedrisko procesu kontekstā.
8. Novērtē latviešu valodas varietāti (sociālo vai reģionālo variantu iezīmes) atšķirīgu valodas lietotāju lingvistiskajā repertuārā, izturas ar cieņu pret runātājiem, kuru valodā jaušamas reģionālās vai sociālās grupas īpatnības, reflektē par sociālo vai reģionālo variantu nozīmi (vērtību) mūsdienu daudz kultūru sabiedrībā, izglītībā un nacionālās identitātes saglabāšanā.
9. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālās literatūras tendences sabiedrisko procesu kontekstā, izstrādā priekšlikumus šajā kursā apgūto valodniecības jautājumu iekļaušanai pamatizglītības un vidējās izglītības latviešu valodas saturā.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Aptaujas veikšana par dažādiem lasīšanas formātiem un paradumiem (jautājumu sagatavošana, respondentu atlase, intervijas, rezultātu apkopošana), prezentācijas sagatavošana.
2. Literatūras studijas un daļēji literatūras tekstu lasīšana atbilstoši tēmai, problēmas noteikšana, ilustratīvā materiāla atlase, analīze.
3. Grupu prezentāciju gatavošana atbilstoši tēmai (literatūras studijas, daļēji literatūras tekstu lasīšana, informatīvā un vizuālā materiāla atlase, prezentācijas vizuālā noformēšana).
4. Neliela pētījuma veikšana par latviešu valodas lietojumu savstarpējā sakarā ar dzimumu vienā no sociolingvistiskajām jomām (ģimenē; saziņā ar kaimiņiem; saziņā ar studentiem u.c.).
5. Videosīžetu un videolekciju par aukļu valodu noskatīšanās; lekciju laikā apgūto materiālu papildināšana ar citām aukļu valodu raksturojošām iezīmēm un piemēriem atšķirīgu valodu kontekstos.

6. Iepazīšanās ar B.Bernsteina teoriju par lingvistiskā deficīta hipotēzi, ar bērnu valodas pētījumiem Latvijā, atbilstu sagatavošana uz dotajiem jautājumiem un sagatavošanās seminārnodarbībai.
7. Jauniešu valodas izpēte vienā no sociālajiem medijiem, iegūto datu analīze, prezentācijas sagatavošana.
8. Prezentācijas izveide par latgaliešu rakstu valodas lietojumu plašsaziņas līdzekļos, zinātniskajos rakstos, literatūrā, kultūrā u.c.
9. Iepazīšanās ar latgaliešu rakstu valodas mācību līdzekļiem, to izvērtēšana.
10. Neliela pētījuma veikšana par reģionālajos variantos rakstītiem tekstiem. Prezentācijas sagatavošana.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs seminārnodarbību apmeklējums un aktīvs darbs tajās – 40%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 30%.
Rakstiska eseja par mitoloģisko elementu vai reliģiskās tematikas nozīmi 20.-21.gs literatūrā – 10%.
Lasīšanas uzdevumu izstrāde par apspriestajiem tekstiem – 10%.
Stundas konspekta sagatavošana par kādu no apspriestajām tēmām (5.-7.). Konspektu apspriešana grupās – 10%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (Analītiska eseja par izvēlēto tēmu) – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+		+		+			+	
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+			+	+		+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. **Manuskripts, iespējais teksts un grāmata, teksts digitālā formātā. Lasīšana un lasītāja loma digitālās rakstniecības kontekstā.** L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Pārskats par tekstu izplatīšanas un grāmatniecības vēsturi. Grāmatu iespiešanas kultūrvēsturiskā nozīme.

SEMINĀRS: Aptaujas par dažādiem lasīšanas formātiem un paradumiem prezentācija. Diskusija, salīdzinot iespējama teksta un teksta digitālā formātā lasīšanas un uztveres specifiku. Lasītāja loma digitālās rakstniecības kontekstā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Aptaujas veikšana par dažādiem lasīšanas formātiem un paradumiem (jautājumu sagatavošana, respondentu atlase, intervijas, rezultātu apkopošana), prezentācijas sagatavošana.

2. **Literatūra un mitoloģiskā pasaules uztvere.** S2, Pd8

SEMINĀRS: Mitoloģisko elementu (tēlu, motīvu, struktūru, u.tml.) analīze D.H. Lorensa stāstā "Saule". Diskusija: vai mēs joprojām domājam caur mītu?

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas, daļdarba lasīšana, mītisko elementu noteikšana, izmantojot uzziņu materiālus, un analīze.

3. **Literatūra un reliģija.** L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Vēsturisks pārskats par reliģisko tēmu nozīmi Eiropas un latviešu literatūrā.

SEMINĀRS: Darbs ar tekstu piemēriem par reliģisko tēmu nozīmi literatūrā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas, gatavošanās esejas uzrakstīšanai (tēmas izvēle, tekstu atlase, ilustratīvā materiāla izvēle, analīze).

4. Literatūra un indivīda pašizpaušme. S4, Pd8

SEMINĀRS: Jaunrades, filosofiskas refleksijas, jūtu pasaules, morāles dilemmu u.tml. tēlojums literatūrā: problēmas prezentācija un apspriešana grupās no izraudzīto literāro darbu saraksta.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas, daiļliteratūras tekstu lasīšana, problēmas noteikšana, ilustratīvā materiāla atlase, argumentu sagatavošana. Iepazīšanās ar metodisko literatūru lasīšanas uzdevumu izstrādei.

5. Literatūra un valstiskuma apziņa, patriotisms. S2, Pd8

SEMINĀRS: Valstiskuma apziņas un patriotisma motīvu dažādu tautu un vēsturisko periodu literārajos darbos analīze grupu projektu ietvaros.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Grupu projektu gatavošana (literatūras studijas, daiļliteratūras tekstu lasīšana, ilustratīvā materiāla atlase).

6. Literatūras didaktiskums. S2, Pd8

SEMINĀRS: Grupu prezentācijas par didaktiskuma specifiku dažādos literatūras žanros: antīkā didaktiskā poēma, Viduslaiku morāli didaktiskā literatūra (moralitē lugas), didaktiskā novele, didaktiskums bērnu literatūrā, didaktiskums dzejā u.c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Grupu prezentāciju par didaktiskuma specifiku dažādos literatūras žanros gatavošana (literatūras studijas, daiļliteratūras tekstu lasīšana, informatīvā un vizuālā materiāla atlase, prezentācijas vizuālā noformēšana).

7. Politisko strāvojumu ietekme literatūrā. S10, Pd8

SEMINĀRS: Literatūra un sociāldemokrātiskās kustības. Liberālismā balstīto ideoloģiju izplatība un ietekme Eiropas un amerikāņu kultūrā. Marksisma ideju ietekme literatūrā.

SEMINĀRS: Literatūra un mediji kā propagandas līdzeklis 20. gs pirmajā pusē dažādos Eiropas reģionos.

SEMINĀRS: Kara un pretkara propaganda, sociālisma un komunisma ideju propaganda, šķiru cīņas un revolūciju propaganda.

SEMINĀRS: Sociāldemokrātisko, marksisma, marksisma-ļeņinisma ideju izplatība un dinamika Latvijā.

SEMINĀRS: Nacistu ideoloģija un pretošanās kustības Eiropā un to ietekmes literatūrā un medijos. Antisemitisms un Holokausts.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas, daiļliteratūras tekstu lasīšana, problēmu pozicionēšana, ilustratīvā materiāla atlase un analīze.

8. Literatūra un identitātes problemātika. L2, S4, Pd8

LEKCIJA: Nacionālās, etniskās, reģionālās, kultūras identitātes jēdzieni un to aktualizācijas piemēri dažādu tautu un periodu literatūrā. Hibrīdidentitātes izpratne postmodernisma kontekstā jaunākajā literatūrā.

SEMINĀRS: Mutiskas prezentācijas par nacionālās, etniskās, reģionālās, kultūras identitātes (19.gs jaunlatviešu, baltvāciešu, latgaliešu, ASV dienvīdu, velsiešu, bavāriešu, Kanādas reģionu utt.) problemātiku un to aktualizāciju tekstos pēc studējošo izvēles.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literatūras studijas, daiļliteratūras tekstu lasīšana, problēmas pozicionēšana, ilustratīvā materiāla atlase un analīze.

9. Valodas paveidi. L6, S2, Pd8

LEKCIJA: Valodas nevienādīgums. Valodas paveidi un to atšķirības lingvistisko iezīmju, runātāju skaita, sociolingvistisko funkciju, standartizācijas pakāpes un prestiža ziņā. Ieskats Eiropas dažādu titulnācijas valodu un to paveidu piemēros. Valodas eksistences paveidu klasifikācija: literārā valoda jeb standartvaloda, sarunvaloda, reģionālie varianti (dialekti), sociālie varianti (sociolekti).

SEMINĀRS: Latviešu literārā valoda jeb standartvaloda. Sarunvaloda kā valodas paveids, tās lietojums neoficiālā mutvārdu un rakstveida saziņā. Sarunvalodas atdarinājums daiļliteratūrā.

LEKCIJA: Valodas sociālie varianti jeb sociolekti. Sociālās grupas raksturojums pēc tautības, nodarbošanās, vecuma, dzimuma, reliģiskās piederības u.c. ziņā. Sociālā grupa un tās lingvistiskā identitāte. Dzimums un sociolekts. Sociolingvistiskais dzimuma modelis. Diskursa stratēģija un tradicionālā kultūra. Neverbālā un verbālā uzvedība, gramatikas un leksikostilistikas atšķirības sieviešu un vīriešu runā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Neliela pētījuma veikšana par latviešu valodas lietojumu savstarpējā sakarā ar dzimumu vienā no sociolingvistiskajām jomām (ģimenē; saziņā ar kaimiņiem; saziņā ar studentiem u.c.).

10. Valodas sociālie varianti: bērna valoda. L4, S2, Pd8

LEKCIJA: Valodas apguves mehānisms. Bērna valodas attīstības fāzes. Aukļu valoda (motherese) kā specifisks valodas lietošanas veids pieaugušo saziņā ar zīdaiņiem un maziem bērniem.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Videosīketu un videolekciju par aukļu valodu noskatīšanās; lekciju laikā apgūto materiālu papildināšana ar citām aukļu valodu raksturojošām iezīmēm un piemēriem atšķirīgu valodu kontekstos.

LEKCIJA: Kritiskais periods valodas apgūvē. Valodas attīstības faktori: iedzimtais valodas apguves mehānisms un valodas iedevums. Lingvistiskā deficīta hipotēze (B. Bernsteina teorija). Ierobežotais un izvērsta valodas kods.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar B. Bernsteina teoriju par lingvistiskā deficīta hipotēzi, ar bērnu valodas pētījumiem Latvijā, atbilstu sagatavošana uz dotajiem jautājumiem un sagatavošanās seminārnodarbībai.

SEMINĀRS: Bērna valodas attīstība, to veicinošie un kavējošie faktori. Bērnu valodas pētījumi Latvijā.

11. Valodas sociālie varianti: jauniešu valoda. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Jauniešu valoda. Jauniešu slengs kā neformālās saziņas valodas paveids. Īpatnējās leksikas lietojums mutvārdu un rakstveida saziņā (piem., sociālajos medijos). Pusaudžu un jauniešu identitātes meklējumi. Valoda kā pašizteiksmes veids. Multimodalitāte pusaudžu un jauniešu tekstos, savstarpējā saziņā. Jauniešu valodas atainojums daiļliteratūrā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Jauniešu valodas izpēte vienā no sociālajiem medijiem, iegūto datu analīze, prezentācijas sagatavošana.

SEMINĀRS: Jauniešu valodas raksturojums: izpētes datu prezentācija un diskusija.

12. Valodas reģionālie varianti. L6, S6, Pd8

LEKCIJA: Ievads dialektoloģijā – dialektoloģijas priekšmets un uzdevumi, pamatjēdzieni. Literārā valoda un teritoriālais dialekts kā valodas paveidi, to funkcijas. Ieskats latviešu izlokšņu pētīšanas vēsturē.

LEKCIJA: Vidus dialekts. Izlokšņu grupas: Vidzemes vidus, zemgaliskās, kursiskās.

LEKCIJA: Lībiskā dialekta raksturīgākās īpatnības. Izlokšņu grupas: Vidzemes lībiskās un Kurzemes lībiskās.

SEMINĀRS: Augšzemnieku dialekta raksturīgākās īpatnības. Izlokšņu grupas: sēliskās un nesēliskās jeb latgaliskās. Augšzemnieku dialekta tekstu analīze: fonētiskās, morfoloģiskās, leksiskās īpatnības.

SEMINĀRS: Latgaliešu rakstu valoda kā vēsturisks latviešu valodas reģionālais paveids. Latgaliešu rakstu valodas lietojums plašsaziņas līdzekļos, zinātniskajos rakstos, literatūrā, kultūrā u.c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Prezentācijas izveide par latgaliešu rakstu valodas lietojumu plašsaziņas līdzekļos, zinātniskajos rakstos, literatūrā, kultūrā u.c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar latgaliešu rakstu valodas mācību līdzekļiem, to izvērtēšana.

SEMINĀRS: Latgaliešu rakstu valodas mācību līdzekļi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Neliela pētījuma veikšana par reģionālajos variantos rakstītiem tekstiem. Prezentācijas sagatavošana.

SEMINĀRS: Reģionālajos variantos rakstītie teksti. Pētījuma prezentēšana.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Gūtmane, Z. (2019). Totalitārisma traumu izpausmes Baltijas prozā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
2. Kalnačs, B. (2014). Nacionālā identitāte, mākslinieciskā novitāte un koloniālā diference 19. un 20. gadsimta mijas latviešu literatūrā. Letonika, 28.
3. Mintauris, M. (2015). Nacionālisms un etnopolitika Padomju Savienībā: kas bija "padomju tauta"? Letonika, 31.
4. Skulte, I. (2014). Jaunā rakstīšana: tekstveides prakses jauno mediju laikmetā. Letonika, 27.
5. Trumpa, E. (2012). Latviešu ģeolingvistikas etīdes. Rīga: Zinātne. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1325>
6. Veisbergs, A. (red.) (2013). Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.

Papildus informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA. 2. Baltu valodu atlants (2009). Prospekts. Baltu kalbu atlasas. Prospektas. Atlas of the Baltic Languages. Prospect. Rīga/Vilnius: Latvijas Universitāte, LU Latviešu valodas institūts; Lietuvių kalbos institutas. 3. Briedis R. (1996). 50.gadu vidus: izmaiņas prozas tekstos. 57.-74.lpp. Materiāli par radošajiem meklējumiem 20.gadsimta latviešu literatūrā. Rīga: Zinātne. 4. Briedis, R. (1998). 70.gadu sākums: cenzūra un teksts. 81.-88.lpp. Materiāli par pasaules strāvām latviešu literatūrā. Rīga: Zinātne. 5. Ernstsone, V. (2006). Jauniešu valoda. LU Akadēmiskais apgāds. 6. Ernstsone, V., & Bušs, O. (2009). Latviešu valodas slenga vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC. 7. Frīde, Z. (2018). 19.gadsimta stāstniecības žanra attīstība latviskās identitātes meklējumu ceļos. Letonika, 37. 8. Kaneti, E. (1991). Masa un vara. Fragmenti. Grāmata, 5. 9. Kuharenoka, T., Novikova, I., & Orehovs, I. (2015). Atmiņa. Identitāte. Kultūra. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 10. Latviešu valodas dialektu atlants. Fonētika (2013). Rīga. 11. Latviešu valodas dialektu atlants. Leksika (1999). Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 12. Markus, D. (2018). Prognozējamā neprognozējamība. Bērnu valoda Latvijā. Apgāds "Zinātne". 13. Meškova, S. (2018). Andras Neiburgas agrīnā proza vēlinā padomju perioda kontekstā. Ozoliņš J. red. Andra Neiburga: valoda, dzimte, stāstījums, attēls. Rīga: LU LFMI izdevums. 14.-30.lpp. 14. Pogodina, S. (2018). Sižets ATU 777: par ebreju stereotipu latviešu folklorā. Letonika, 38. 15. Priede, J. (2018). Mūžam reliģiskā dimensija: no tautasdziesmām līdz kristīgajam tekstam. Letonika, 38. 16. Rudzīte, M. (2005). Darbi latviešu dialektoloģijā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 17. Rūķe-Draviņa, V. (1992). No pieciem mēnešiem līdz pieciem gadiem. Rīga: Zvaigzne. 18. Rūķe-Draviņa, V. (1993). Latviešu meitene apgūst savu pirmo valodu. Rīga: Dio Nordik. 19. Stafecka, A. (red.) (2016). Avoti vēl neizsīkst. Latviešu valodas dialekti 21. gadsimtā. Rīga: LU. Latviešu valodas institūts. 20. Undusk, J. (2008). The Fading Reality of Socialist Realism: Aesthetics as a Means of Realpolitik. In: Back to Baltic Memory: Lost and Found in Literature 1940-1968. Rīga: LUFMI, 13-27. 21. Vasiļjeva, E. (2018). Ebreju teksts latviešu literatūrā. Daugavpils: Saule. 22. Vērduņš, K. (2013). Marksisms. Mūsdienu literatūras teorijas. Rīga: LU LFMI, 237-268.lpp. 23. Zemītis, G. (2019). Latviskās identitātes veidošanās kultūru migrācijas ietekmē un tās atspoguļojums Latvijas kultūrainavā. Latvija: kultūru migrācija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
Periodika un citi informācijas avoti
1. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018) Latviešu valodas rokasgrāmata. www.valodasrokasgramata.lv 2. Žurnāls "Avots". 3. Žurnāls "Karogs". 4. Žurnāls "Grāmata". 5. Žurnāls "Latvju teksti". 6. Žurnāls "Kentaurs XXI". 7. Zinātniskais žurnāls "Letonika". 8. www.satori.lv 9. Morfoloģiski marķēts longitudināls bērnu runas korpuss. http://www.korpuss.lv/id/LAMBA 10. Motherese. Child Development (2002). Encyclopedia.com https://www.encyclopedia.com/children/applied-and-social-sciences-magazines/motherese
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.
Kurss tiek docēts latviešu valodā.

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Multilingvāla sabiedrība un klase
Studiju kursa kods (DUIS)	Valo2280
Zinātnes nozare	Valodniecība
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	16
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Sanita Lazdiņa (<i>Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot izpratni par mijiedarbību starp sabiedrības daudzvalodību, lingvistiski heterogēnu izglītojamo klasi un plurilingvālu indivīdu globalizācijas un migrācijas jautājumu kontekstā un attīstīt idejas izglītojamo valodu biogrāfijas kā potenciāla izmantošanā latviešu valodas un kultūras jautājumu apgūvē. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Apgūt globalizācijas, migrācijas, monolingvisma, bilingvisma, multilingvisma, plurilingvisma, tekstpratības vairāk nekā vienā valodā vai zīmju sistēmā (pluriliteracy), ģimenes valodas politikas, valodas pārvaldības jēdzienus. 2. Veidot prasmi pētīt izglītojamo un viņu ģimeņu valodas biogrāfijas un izmantot iegūtās zināšanas mācību procesa plānošanā. 3. Apgūt teorētisko literatūru par valodas politiku ģimenēs un par valodas pārvaldību skolās. 4. Balstoties teorētiskajās atziņās, pilnveidot prasmi veikt nelielu sociolingvistisku pētījumu (par atsevišķu izglītojamo ģimeņu valodas politiku vai valodu lietojumu skolas publiskajā telpā).	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Globalizācija, migrācija un daudzvalodība 21.gs. L4, S6, Pd16 2. Valodas politika ģimenē un skolā. L8, S4, Pd16 3. Lingvistiski heterogēna klase. L4, S6, Pd16	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Demonstrē izpratni par kursa satura būtiskākajiem jēdzieniem (globalizācija, migrācija, titulnācijas valoda, mazākumtautību valoda, divvalodība, daudzvalodība, valodu diskurss, valodu biogrāfija, ģimenes valodas politika, valodas pārvaldība, lingvistiski heterogēna klase, tekstpratība u.c.). 2. Zina, kā veikt izglītojamo un viņu ģimeņu valodu biogrāfijas un ģimenes valodas politikas izpēti. 3. Zina, kuri tekstpratības jautājumi ir iekļauti jaunajos izglītības standartos.	

PRASMES:

4. Prot veikt nelielus pētījumus, lai labāk iepazītu izglītojamo un viņu ģimenes valodu vidi un izmantotu iegūtos datus sava mācību procesa plānošanā un diferencēšanā.
5. Diskusijās pauž savu izpratni par sociālo un individuālo daudzvalodību, to ietekmējošiem faktoriem, precīzi lietojot terminus un pamatojot ar zinātniskajā literatūrā gūtajām atziņām.
6. Formulē idejas izglītojamo lingvistiskā repertuāra kā vērtīga resursa izmantošanā latviešu valodas un literatūras stundās; piedāvā risinājumus izglītojamo individuālā latviešu valodas līmeņa pilnveidei.

KOMPETENCE:

7. Spēj analizēt un interpretēt mācību priekšmetu un caurviju prasmju standartos iekļautos jautājumus par tekstpratības attīstīšanu.
8. Spēj iepazīt izglītojamo lingvistisko repertuāru un ģimeņu valodas politiku, attīstot cieņpilnu attieksmi pret jebkuru bērnu klasē neatkarīgi no viņa dzimtās valodas un etniskās piederības.
9. Spēj pielietot iegūtās zināšanas par skolas un klases lingvistisko ainavu (ieskaitot digitālo formātu – skolas mājaslapu) praktiskajā darbībā, piedāvājot idejas mūsdienīgas, izglītojamo mācīšanos veicinošas mācību vides noformēšanai.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Jēdzienu: vienalodība, divvalodība un daudzvalodība (monolingvisms, bilingvisms, multilingvisms), individuālā un sociālā daudzvalodība, plurilingvāls indivīds noskaidrošana teorētiskajā literatūrā. Jēdzienu izpratnes ilustrēšana, minot piemērus gan no savas personīgās pieredzes, gan no Latvijas un citu valstu valodu situācijas.
2. Ar valodu un izglītību saistīto diskursu (rakstu, TV raidījumu, elektronisko ziņu portālu, interviju, diskusiju u.tml.) izpēti zinātniskajā literatūrā un Latvijas masu medijos, pievēršot uzmanību tādiem jautājumiem kā attieksmei pret daudzvalodību, bilingvismu, skolu un izglītības modeļiem vienā vai vairākās valodās u.tml.
3. Skolas un ģimenes valodas politikas, skolotāju, vecāku un izglītojamo mijiedarbības izpēti izglītības procesā un zinātniskajā literatūrā.
4. Teorētiskās literatūras un praktiskās pieredzes par mācību vidi (skolas, ārpuskolas un digitālo) un tās nozīmi mācīšanās procesā izpēti, pievēršot uzmanību jautājumam par dažādu valodu lietojumu satura noformēšanā.
5. Teorētiskās literatūras un citu valstu piemērus par tekstpratības attīstīšanu vairāk nekā vienā valodā vai zīmju sistēmā izpēti, definējot būtiskākās atziņas par šo tematu un ģenerējot idejas darbam Latvijas skolās.
6. Jauno izglītības standartu un tajos iekļautos jautājumus izglītojamo tekstpratības attīstīšanai, izpēti, piedāvājot idejas, kā šo tematu varētu iekļaut latviešu valodas un literatūras stundās.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 50%:

Aktīvs darbs semināros – 30%:

- Individuālais un sociālais bilingvisms. Daudzvalodīga sabiedrība un plurilingvāls indivīds: Latvijas situācijas raksturojums citu Eiropas valstu kontekstā – 5%.
- Zinātniskās literatūras atziņas un masu mediju diskursi par individuālo un sociālo bilingvismu – 5%.
- Skolas un ģimenes valodas politika – skolotāju, vecāku un izglītojamo mijiedarbība izglītības procesā – 5%.
- Mācību vide un tās nozīme mācīšanās procesā (skolas, klases, tuvākās apkārtnes un digitālā lingvistiskā ainava) – 5%.

- Tekstpratības attīstīšana vairāk nekā vienā valodā vai zīmju sistēmā – 5%.
 - Tekstpratība jaunajā mācību saturā un tās attīstīšanas iespējas latviešu valodas un literatūras stundās – 5%.
2. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (Individuālā pētījuma plāna izstrāde (pētījums par izglītojamo ģimeņu valodas politiku vai valodu lietojumu skolas publiskajā telpā), tā realizēšana un prezentēšana) – 50%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Globalizācija, migrācija un daudzvalodība 21.gs. L4, S6, Pd16

LEKCIJA: Globalizācija mūsdienu pasaulē. Globālais ciems. Migrācija (iekšējā un ārējā), tās cēloņi un sekas. Migrācija Latvijā 20. un 21.gs. Imigrācija un remigrācija, tās ietekme uz skolu lingvistisko vidi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Jēdzienu: vienalodība, divvalodība un daudzvalodība (monolingvisms, bilingvisms, multilingvisms), individuālā un sociālā daudzvalodība, plurilingvāls indivīds noskaidrošana teorētiskajā literatūrā. Jēdzienu izpratnes ilustrēšana, minot piemērus gan no savas personīgās pieredzes, gan no Latvijas un citu valstu valodu situācijas.

SEMINĀRS: Individuālais un sociālais bilingvisms. Daudzvalodīga sabiedrība un plurilingvāls indivīds: Latvijas situācijas raksturojums citu Eiropas valstu kontekstā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Ar valodu un izglītību saistīto diskursu (rakstu, TV raidījumu, elektronisko ziņu portālu, interviju, diskusiju u.tml.) izpēte zinātniskajā literatūrā un Latvijas masu medijos, pievēršot uzmanību tādiem jautājumiem kā attieksmei pret daudzvalodību, bilingvismu, skolu un izglītības modeļiem vienā vai vairākās valodās u.tml.

SEMINĀRS: Zinātniskās literatūras atziņas un masu mediju diskursi par individuālo un sociālo bilingvismu.

2. Valodas politika ģimenē un skolā. L8, S4, Pd16

LEKCIJA: Valodas politika. Ģimenes valodas politikas izpēte 21.gs. Ģimenes valodas politika kā avots izglītojamo lingvistiskās attieksmes un pārliecības izziņāšanai. Izglītojamo valodu biogrāfiju un ģimeņu valodas politikas izpēte. Digitālo formātu un rīku daudzveidība valodu biogrāfijas noformējumā. Valodas politika skolās; galvenās dalībnieku grupas (izglītojamie, skolotāji, skolas administrācija un skolas darbinieki), viņu lingvistiskās prakses un pārliecības ietekme uz skolas valodas politiku.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Skolas un ģimenes valodas politikas, skolotāju, vecāku un izglītojamo mijiedarbības izpēte izglītības procesā un zinātniskajā literatūrā.

SEMINĀRS: Skolas un ģimenes valodas politika – skolotāju, vecāku un bērnu mijiedarbība izglītības procesā.

LEKCIJA: Mācību valoda, izglītības modeļi un centralizētie eksāmeni kā faktors valodas politikā. Valodu lietojums un nozīme mācību vides veidošanā. Klases un skolas lingvistiskā ainava. Skolas tēls skolas mājaslapā, valodas un satura mijiedarbība.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras un praktiskās pieredzes par mācību vidi (skolas, ārpuskolas un digitālo) un tās nozīmi mācīšanās procesā izpēte, pievēršot uzmanību jautājumam par dažādu valodu lietojumu satura noformēšanā.

SEMINĀRS: Mācību vide un tās nozīme mācīšanās procesā (skolas, klases, tuvākās apkārtnes un digitālā lingvistiskā ainava).

3. Lingvistiski heterogēna klase. L4, S6, Pd16   LEKCIJA: Lingvistiski homogēna un heterogēna klase. Kā izmantot skolēnu lingvistisko repertuāru latviešu valodas un kultūras jautājumu plānošanā un apguvē? Tekstpratības jēdziens. Tekstpratība vairāk nekā vienā valodā vai zīmju sistēmā (pluriliteracy) kā resurss latviešu valodas apguvē.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras un citu valstu piemērus par tekstpratības attīstīšanu vairāk nekā vienā valodā vai zīmju sistēmā izpēte, definējot būtiskākās atziņas par šo tematu un ģenerējot idejas darbam Latvijas skolās.   SEMINĀRS: Tekstpratības attīstīšana vairāk nekā vienā valodā vai zīmju sistēmā. Tekstpratība jaunajā mācību saturā un tās attīstīšanas iespējas latviešu valodas un literatūras stundās.   LEKCIJA: Latviešu valodas skolotāja loma tekstpratības attīstīšanā. Tekstpratības kā caurviju prasme. Sadarbības iespējas ar citu mācību priekšmetu skolotājiem.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Jauno izglītības standartu un tajos iekļautos jautājumus izglītojamo tekstpratības attīstīšanai, izpēte, piedāvājot idejas, kā šo tematu varētu iekļaut latviešu valodas un literatūras stundās.
<i>Obligāti izmantojamie informācijas avoti</i>   1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA. 2. Lazdiņa, S. (red.). (2016). Integrācija sākas ar mācīšanos: Latvijas pieredze 21.gadsimtā. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. 3. Spolskis, B. (2009). Valodas pārvaldība (tulkojums latviešu valodā – 2011). Rīga: Zinātne. 4. Verschik, A., & Schwartz, M. (red.) (2013). Successful Family Language Policy: Parents, Children and Educators in Interaction. Springer.
<i>Papildus informācijas avoti</i>   1. BISS (2013). Etniski heterogēnas pirmsskolas izglītības iestādes: lingvistiskā situācija un sagatavotība bilingvālās izglītības īstenošanai. Pētījuma rezultāti. S.Lazdiņa (atb. red.). Rīga: LVA. 2. Lazdiņa, S. (2017). Vai tikai mūzikā ir polifonija: valodu izglītības plānošana glokalizācijas procesu kontekstā. V.Ļubkina, S.Ušča (red.). Izglītības reforma vispārīgizglītojošajā skolā: izglītības satura pētījumi un ieviešanas problēmas. Rēzekne, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, 40.-53. 3. LVA (2009). Migrācijas ietekme uz valodas vidi Latvijā. Rīga: Zinātne. Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/statistika/petijumi/33.pdf 4. Skujiņa, V. (red.) (2007). Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LU LVI
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>   1. https://valoda.lv/ 2. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism. 3. Journal of Multilingual Education Research (JMER). 4. Valodu apguve: problēmas un perspektīva: zinātnisko rakstu krājums. LiepU.
<i>Piezīmes</i>   Pirma cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.   Kurss tiek docēts latviešu valodā.

Studiju kursa nosaukums	Mūsdienu latviešu literārā valoda: leksikoloģija un frazeoloģija
Studiju kursa kods (DUIS)	Valo1398
Zinātnes nozare	Valodniecība
Kursa līmenis	1
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	-
Praktisko darbu stundu skaits	16
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.paed., profesore Diāna Laiveniece (<i>Liepājas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeutika, fonētika I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo izpratni par leksikoloģiju un frazeoloģiju kā valodniecības apakšnozarēm, kas pēta vārdu leksiskās nozīmes un leksiski nedalāmu, stabilu, ar valodas tradīciju nostiprinātu vārdu savienojumu nozīmes, kuras parasti saistītas ar nozīmes pārnēsumu. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Attīstīt studējošo lingvodidaktisko domāšanu un prasmi. 2. Bagātināt izglītojamo aktīvo un pasīvo vārdu krājumu, rosinot strādāt ar individuālajām vārdnīcām. 3. Izvēlēties mācību darbības un uzdevumus izglītojamo zināšanu pilnveidei, skaidrojot frazeoloģismus, tulkojot un salīdzinot ar citām izglītojamajiem zināmām valodām, izmantojot šim nolūkam frazeoloģijas vārdnīcas.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Leksikoloģija un frazeoloģija kā valodniecības nozares. L2 2. Vārds kā valodas pamatvienība. L2, Pd8 3. Polisēmija un homonīmija. L2 4. Vārdu krājuma stilistiskā diferenciacija. L2, P2 5. Vārdu krājuma etimoloģiskā diferenciacija. L2, P2 6. Vārdu krājuma profesionālā diferenciacija. Vārdu krājuma sociālā diferenciacija. L2, P2, Pd12 7. Vārdu krājuma teritoriālā diferenciacija. L2, P2, Pd8 8. Vārdu krājuma vēsturiskais mainīgums. L2 9. Vārdu krājuma semantiskās mikrosistēmas. P2, Pd8 10. Frazeoloģija. P4, Pd12	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Izprot un spēj definēt kursa pamatjēdzienus: leksikoloģija, leksika, leksikons, leksikogrāfija, polisēmija, leksiski semantiskais variants (LSV), homonīmija, sinonīmija, antonīmija; frazeoloģija, frazeoloģisms, idioma, frazēma u.c. 2. Izprot valodas leksiskās sistēmas struktūru un nošķir tās līmeņus, diferencējot vārdu krājumu pēc dažādiem principiem.	

PRASMES:

3. Prot bagātināt savu vārdu krājumu, izprotot profesionāli nosacīto šī procesa nepieciešamību.
4. Reflektēt par latviešu valodā notiekošajiem procesiem leksikas līmenī.
5. Veido lietpratīgu attieksmi pret leksiskajām pārmaiņām latviešu valodā, tostarp aizguvumu nekritisku pārņemšanu.

KOMPETENCE:

6. Stabili orientējas valodas leksiskajā sistēmā, izprotot tās vietu valodnieciskā skatījumā (latviešu valodas sistēmā) un lingvodidaktiskā skatījumā (mācību saturā).
7. Izvēlas un lieto vārdnīcas, tostarp digitālās, atbilstoši konkrētajam mērķim gan pašizglītībā, gan skolas mācību procesā; iesaka tās lietot izglītojamajiem.
8. Interesējas un ir informēts(-a) par aktualitātēm vārddarināšanā, par ieteikumiem, ko sniedz Terminoloģijas komisija, par jaunāko zinātnisko literatūru šajā jomā.
9. Vērtē jaunvārdu atbilstību latviešu valodas vārddarināšanas tradīcijām un to iederīgumu latviešu valodas sistēmā.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Viena polisēmiska vārda izvēle un tā nozīmes ilustrēšana (pēc vārdnīcas skaidrojuma) ar piemēriem no daļēji literatūras tekstiem.
2. Vienas profesionālās jomas izvēle un 10 šīs jomas terminu raksturošana, izmantojot dažādu vārdnīcu skaidrojumus.
3. Vienas slenga vārdnīcas izvēle un tās anotācijas uzrakstīšana.
4. Viena daļdarba, kurā lietoti apvidvārdi, izvēle un tā leksikas analīze, balstoties uz Latviešu valodas dialektu atlanta kartēm.
5. Vienas mūsdienu literārās pasakas autora (N. Ikstena, M. Cielēna, M. Čaklo, I. Ziedonis u.c.) izvēle un viņu pasakās sinonīmu un antonīmu lietojuma kā mākslinieciskās izteiksmes līdzekļa analīze.
6. Uzdevumu kopas izstrāde kādai klasei pēc izvēles darbam ar frazeoloģismiem.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (praktisko uzdevumu veikšana) – 60%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2. starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Leksikoloģija un frazeoloģija kā valodniecības nozares. Nozares terminoloģija. L2

LEKCIJA: Pētījumi latviešu leksikoloģijā un frazeoloģijā. Vispārīgs latviešu leksikoloģijas un tās attīstības raksturojums un stāvoklis mūsdienās. Pētījumu sadrumstalotība un holistiskas pētniecības nepieciešamība.

2. Vārds kā valodas pamatvienība. L2, P2, Pd8

LEKCIJA: Vārda leksiskā nozīme. Nozīmes galvenais komponents un papildkomponenti. Polisēmija. Leksiski semantisko variantu (LSV) savstarpējais sakars. Nozīmju klasifikācijas principi: 1) pēc funkcionālās nozīmības – vārda pamatnozīme un atvasinātās nozīmes; 2) pēc tēlainības – vārda tiešā un pārnēstā nozīme.

PRAKTISKAIS DARBS: Polisēmiskā vārda nozīmes struktūras attēlojums skaidrojošajā vārdnīcā. Nozīmes nacionālā specifika un vēsturiskais mainīgums. Galvenie jaunu LSV rašanās veidi un mainīgums.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Viena polisēmiska vārda izvēle un tā nozīmes ilustrēšana (pēc vārdnīcas skaidrojuma) ar piemēriem no daiļliteratūras tekstiem.

3. Polisēmija un homonīmija. L2

LEKCIJA: Polisēmija un homonīmija, kritēriji to norobežošanai. Homonīmu rašanās veidi. Homonīmu iedalījums: 1) vienas vārdšķiras homonīmi (pilnīgi un daļēji); 2) dažādu vārdšķiru homonīmi. Homoformas, homofoni, homogrāfi. Vārda formālie varianti (fonētiskie un morfoloģiskie).

4. Vārdu krājuma stilistiskā diferenciācija. L2, P2

LEKCIJA: Ekspresīvā un neekspresīvā leksika. Stilistiskās norādes vārdnīcās. Ekspresīvās leksikas noteikšanas kritēriji. Ekspresīvās leksikas nacionālā specifika. Stilistiski ekspresīvā leksika: poētismi sarunvalodas vārdi, vienkāršrunas vārdi, vulgārismi. Emocionāli ekspresīvā leksika.

PRAKTISKAIS DARBS: Emocionālās un stilistiskās ekspresivitātes savstarpējais saistījums. Vārdi ar pozitīvu emocionālo nokrāsu un vārdi ar negatīvu emocionālo nokrāsu. Eifēmismi, to rašanās psiholoģiskais pamats (Nodarbības jautājumu detalizācija atbilstoši studējošo grupas lielumam – atsevišķs plāns).

5. Vārdu krājuma etimoloģiskā diferenciācija. L2, P2

LEKCIJA: Mantotā un aizgūtā leksika. Aizgūtu vārdu asimilācija: 1) fonētiskā asimilācija, 2) morfoloģiskā asimilācija, 3) semantiskā asimilācija. Nacionālo aizguvumu rašanās sabiedriskie cēloņi. Aizguvumi no somugru, slāvu, ģermāņu un baltu valodām. Internacionālie aizguvumi, Eiropas areāla internacionālismu galvenie avoti.

PRAKTISKAIS DARBS: Barbarismu izpratne, to cilme, lietošana, aktualizācija mūsdienās. Kalki, to izpratne, veidi (morfoloģiskie, semantiskie) un noteikšana. Barbarismi un kalku vērtējums no valodas kultūras aspekta.

6. Vārdu krājuma profesionālā diferenciācija. Vārdu krājuma sociālā diferenciācija. L2, P2, Pd12

LEKCIJA: Speciālās leksikas jēdziens. Termini un profesionālismi. Profesiolekts. Jēdziena un termina attieksmes. Terminoloģiskais trīsstūris. Terminoloģijas rašanās un attīstība. Terminu un profesionālismu robežas. Terminu vārdnīcas. Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Vienas profesionālās jomas izvēle un 10 šīs jomas terminu raksturošana, izmantojot dažādu vārdnīcu skaidrojumus.

PRAKTISKAIS DARBS: Vārdu krājuma sociālā diferenciācija. Sociolekta jēdziens. Žargonismi, to rašanās cēloņi. Slengismi. Argotismi. Slenga vārdnīcas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Vienas slenga vārdnīcas izvēle un tās anotācijas uzrakstīšana.

7. Vārdu krājuma teritoriālā diferenciācija. L2, P2, Pd8

LEKCIJA: Dialektālās un nedialektālās leksikas šķīrums. Leksiskie dialektismi jeb apvidvārdi. Apvidvārdu un literārās valodas vārdu ekvivalentās attieksmes. Apvidvārdu tematiskās grupas. Apvidvārdu stilistiskās funkcijas un izmantojums biogrāfiskajā daiļliteratūrā.

PRAKTISKAIS DARBS: Apvidvārdu vākšana un pētīšana. Izlokšņu vārdnīcas. Latviešu valodas dialektu atlants: Leksika (2. sēj.).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Viena daiļdarba, kurā lietoti apvidvārdi, izvēle un tā leksikas analīze, balstoties uz Latviešu valodas dialektu atlanta kartēm.

8. Vārdu krājuma vēsturiskais mainīgums. L2

LEKCIJA: Vecvārdi, to dalījums: 1) historismi, 2) arhaismi, 3) senvārdi. To stilistiskās funkcijas un izmantojums daiļliteratūrā. Jaunvārdi jeb neoloģismi. Jaunvārdi. Galvenās jaunvārdu darināšanas

tendences mūsdienās. Salikteņu aktualitāte. Okazionālismi un potenciālismi. To rašanās iemesli un stilistiskās funkcijas.

9. Vārdu krājuma semantiskās mikrosistēmas. P2, Pd8

PRAKTISKAIS DARBS: Sinonīmija un sinonīmika. Leksiskā sinonīmija. Sinonīmu identificēšanas metodes. Sinonīmu rindas dominante, tās noteikšana. Galvenie sinonīmu tipi. Sinonīmu vārdnīcas. Antonīmija. Tradicionālā antonīmu izpratne. Antonīmu noteikšanas kritērijs – tipiskais konteksts. Sinonīmijas un antonīmijas potences daiļliteratūrā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Vienas mūsdienu literārās pasakas autora (N. Ikstena, M. Cielēna, M. Čaklo, I. Ziedonis u.c.) izvēle un viņu pasakās sinonīmu un antonīmu lietojuma kā mākslinieciskās izteiksmes līdzekļa analīze.

10. Frazeoloģija. P4, Pd12

PRAKTISKAIS DARBS: Frazeoloģismu galvenās pazīmes. Frazeoloģismu avoti. Pašcilmes un aizgūtā frazeoloģija. Netulkotie frazeoloģismi. Frazeoloģismi ar pilnīgu vai daļēju nozīmes pārnēsumu – idiomās un frazēmas. Frazeoloģiskie savienojumi. Frazeoloģismu norobežošana no nefrazeoloģiskiem vārdu savienojumiem. Frazeoloģismu lietojums sarunvalodā un daiļliteratūrā. Frazeoloģismu tulkošanas problemātika. Frazeoloģismu vārdnīcas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Uzdevumu kopas izstrāde kādai klasei pēc izvēles darbam ar frazeoloģismiem.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Bušs, O. (2013). Latviešu valodas leksika. Grām.: A. Veisbergs (red.). Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 133.–156. lpp.
2. Polkovņikova, S. (2017). Leksikoloģija. I. Jansone, A. Vulāne (red.). Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: valodasrokasgramata.lv/materials/1/8461668D-8AB7-7341-2ABB-7D00F31F4EF
3. Polkovņikova, S., & Vulāne, A. (2017). Frazeoloģija. I. Jansone, A. Vulāne (red.). Latviešu valodas rokasgrāmata, 2017. Pieejams: <http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/607C3CA8-415F-4259-812B-1D7AF500A32A>
4. Veisbergs, A. (2013). Latviešu valodas frazeoloģija. Grām.: A. Veisbergs (red.). Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 157.–174. lpp.

Papildus informācijas avoti

1. Skujiņa, V. (2002). Latviešu terminoloģijas izstrādes principi. Rīga: Latviešu valodas institūts.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Angļu-latviešu frazeoloģijas vārdnīca (2002). Rīga: Avots.
2. Latviešu-angļu frazeoloģiskā vārdnīca. Pieejams: <http://valoda.ailab.lv/latval/vispareji/frazes/frazesa.htm>
3. Laua, A. u.c. (2000). Latviešu frazeoloģijas vārdnīca. Rīga: Avots.
4. Ludvigs, K. D., & Smiltēna, M. (2015). Vācu-latviešu frazeoloģijas vārdnīca. Rīga: Latvijas Universitāte.
5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (2009-2017). Populārzinātnisku rakstu krājums, 4, 13. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. (Raksti sadaļā "Leksika")

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo2274
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	2
<i>Kredītpunkti</i>	4
<i>ECTS kredītpunkti</i>	6
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	64 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	32
<i>Semināru stundu skaits</i>	-
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	32
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	96
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Anna Vulāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika I, II Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfēmika un vārddarināšana	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo lingvistisko, pragmatisko, mācību un kulturoloģisko kompetenci, veidojot latviešu valodas skolotājam nepieciešamo teorētisko bāzi un praktisko pieredzi, attīstot izpratni par morfoloģiju kā būtisku valodas līmeni un valodniecības nozari un tās lomu latviešu valodas apguvē. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Padziļināt zināšanas par latviešu valodas morfoloģisko sistēmu. 2. Attīstīt izpratni par latviešu valodas nomenklatūru, vietniekvārdu, apstākļa vārdu, darbības vārdu, palīgvārdu un izsaukmes vārda formveidošanas un gramatiskā nozīmju izteikšanas likumsakarībām. 3. Veidot priekšstatu par morfoloģijas jautājumu apguves problēmām skolā. 4. Veidot prasmi izzināt un interpretēt apgūto vārdšķiru formu lomu tekstveidē, pilnveidot morfoloģiskās analīzes prasmes. 5. Attīstīt studējošo lingvistisko un pedagoģisko kompetenci, patstāvīgi lietojot iegūtās zināšanas praksē, pētot dažādu valodas stilu tekstus morfoloģiskā un funkcionālā aspektā, izvērtējot morfoloģijas jautājumu apguvei paredzēto saturu mācību līdzekļos.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., praktiskie darbi (P) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Vārds morfoloģijas līmenī. Morfoloģijas vieta valodniecības nozaru sistēmā un skolas mācību saturā. L2, Pd10 2. Priekšmetiskuma nojēgums. Lietvārda morfoloģiskā sistēma, funkcijas, apguve skolā. L4, P4, Pd10 3. Pazīmes nojēgums. Īpašības vārds, tā funkcijas, apguve skolā. L4, P4, Pd10 4. Daudzuma nojēgums un skaitļa vārda morfoloģiskais raksturojums, funkcijas. Skaitļa vārds skolas mācību saturā. L2, P2, Pd6 5. Vietniekvārds (pronomens) – deiktiska zīme. Funkcijas, raksturojums mācību līdzekļos. L2, P2, Pd6 6. Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds morfoloģiskā un funkcionālā aspektā. L2, P2, Pd6 7. Darbības, procesa nojēgums. Darbības vārds, tā izpēte. L2, Pd6	

8. Darbības vārdu netiešās leksiski gramatiskās kategorijas. Pētījumi. L2, P2, Pd8 9. Darbības vārda tiešās kategorijas. Pētījumi. L6, P6, Pd10 10. Latviešu valodas divdabju sistēma. L2, P2, Pd10 11. Darbības vārda konjugāciju sistēma. L4, P2, Pd6 12. Latviešu valodas palīgvārdu sistēma. Izsaukmes vārds. L2, P2, Pd8
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas nozīmīgākos pētījumus un teorētiskās informācijas ieguves resursus. 2. Izprot gramatiskās kategorijas, nozīmes, nomeni, vārdformu veidošanas un funkcionēšanas likumsakarības un tendences, morfoloģijas jautājumu apguves problēmas skolā. PRASMES: 3. Analizē un izvērtē savu zināšanu un prasmju kvalitāti un mērķtiecīgi pilnveido tās, iegūstot studijām un profesionālajai darbībai nepieciešamo informāciju no dažādiem lingvistiskajiem avotiem, analītiski izvērtē to un izmanto studiju un profesionālajām vajadzībām, veido balstkonspektus. 4. Veic dažādu vārdformu pilnu morfoloģisko analīzi, saskata to apguves specifiku skolā. 5. Pilnveido prasmi pilnvērtīgi izmantot latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas iespējas tekstveidē, analizējot tekstu, vērtē vārdformu stilistisko un kulturoloģisko marķējumu; prot izmantot šo pieredzi savu tekstu veidošanā, skolas mācību satura analīzē un mācību uzdevumu izstrādē. 6. Izmanto elektroniskos resursus teorētiskās informācijas ieguvei, patstāvīgo darbu un mācību materiālu izstrādei. KOMPETENCE: 7. Argumentēti vērtē vārdformu lietojumu dažādās saziņas situācijās un diskutē par aktuālām morfoloģijas apguves problēmām, prot piemērot teorētiku atziņas skolas mācību vajadzībām. 8. Saskata vārdformu lietošanas kļūdas izglītojamo runā (mutvārdos un rakstveidā), izvērtē to iemeslus un izstrādā izglītojamā valodas prasmju attīstīšanai piemērotus diferencētus uzdevumus un vingrinājumus. 9. Kontrolē savu mutvārdu un rakstveida runu, attīstot iemaņas formālajā saziņā ievērot morfoloģijas normas un morfoloģiska rakstura problēmjaudājumu risināšanā izmantot zinātniskos avotus, paškritiski vērtējot savas zināšanas un prasmes.
Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums
Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde. 2. Diskusiju par latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku sagatavošana semināram – tematu izvēle. 3. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, lietvārds skolas mācību līdzekļos; praktisko darbu izpilde. 4. Diskusija par latviešu valodas lietvārda morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku: teorija un prakse. 5. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, īpašības vārds skolas mācību saturā; praktisko darbu izpilde. 6. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, skaitļa vārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde. 7. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, vietniekvārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde. 8. Kontroldarbs: Vārdšķiru apguves problemātiskie jautājumi; vārdformu pilna morfoloģiskā analīze. 9. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde.

10. Teorētiskās literatūras studijas, darbības vārdu leksiski semantisko grupu, to morfoloģisko īpatnību izzināšana.
11. Teorētiskās literatūras studēšana un konspektēšana, mācību līdzekļu analīze, praktisko darbu izpilde.
12. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu veidošana, praktisko darbu izpilde.
13. Ziņojumi un diskusija par darbības vārda gramatisko nozīmju un formu raksturojumu teorētiskajā literatūrā un lietojumu saziņā dažādās komunikatīvās situācijās.
14. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu veidošana, praktisko darbu izpilde.
15. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde, gatavošanās kontroldarbam.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (praktisko uzdevumu izpilde) – 60%:
Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde – 15%.
Kontroldarbs: Vārdšķiru apguves problemātiskie jautājumi; vārdformu pilna morfoloģiskā analīze – 15%.
Ziņojumi un diskusija par darbības vārda gramatisko nozīmju un formu raksturojumu teorētiskajā literatūrā un lietojumu saziņā dažādās komunikatīvās situācijās – 15%.
Kontroldarbs: Pilna morfoloģiskā analīze – 15%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums		+			+	+			
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+		+	+	+
4.starppārbaudījums		+		+	+		+		+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. **Vārds morfoloģijas līmenī. Morfoloģijas vieta valodniecības nozaru sistēmā un skolas mācību saturā.** L2, Pd10

LEKCIJA: Vārda izpēte morfoloģijas līmenī. Morfoloģija kā valodniecības nozare. Morfoloģijas pamatjēdzieni. Formveidošanas paņēmieni, līdzekļi, formu tipi. Morfoloģijas kategorijas, gramatisko nozīmju sistēma. Paradigmas. Vārdšķiras jēdziens. Iedalījuma pamatprincipi. Patstāvīgi un palīgvārdi; lokāmi un nelokāmi vārdi. Ieskats terminu attīstības vēsturē. Pētījumi. Morfoloģijas vieta skolas mācību saturā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: 1. Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde. 2.

Diskusiju par latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku sagatavošana semināram – tematu izvēle.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde.

2. **Priekšmetiskuma nojēgums. Lietvārda morfoloģiskā sistēma, funkcijas, apguve skolā.** L4, P4, Pd10
LEKCIJA: Lietvārds (substantīvs), tā loma latviešu valodas nominālajā sistēmā un latviešu pasaulainā. Lietvārda vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Sugas vārdi un īpašvārdi. Lietvārda leksiski gramatiskās kategorijas: dzimte (vīriešu un sieviešu dzimte, kopdzimtes vārdi), skaitlis (vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki). Locījuma gramatiskā kategorija. Locījumu nosaukumi senāk un tagad. Locījumu nozīmes. Deklināciju sistēma, tās īpatnības. Ārpus deklināciju sistēmas esošie vārdi. Lietvārdu funkcijas tekstā. Problēmas lietvārdu apguvē skolā. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, lietvārds skolas mācību līdzekļos; praktisko darbu izpilde.

PRAKTISKAIS DARBS: Diskusija par latviešu valodas lietvārda morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku: teorija un prakse.

3. **Pazīmes nojēgums. Īpašības vārds, tā funkcijas, apguve skolā.** L4, P4, Pd10

LEKCIJA: Pazīmes nojēgums. Īpašības vārds (adjektīvs), tā loma latviešu valodas nominālajā sistēmā, latviešu valodas pasaulainā. Vārdšķiras problēma (īpašības vārds un divdabja forma). Īpašības vārda vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Kādības un attieksmes īpašības vārdi. Īpašības vārda gramatiskās kategorijas: dzimte, skaitlis, locījums. Noteiktības kategorija: īpašības vārdu ar nenoteikto un noteikto galotni lietošanas nosacījumi. Nelokāmie īpašības vārdi. Īpašības intensitātes izteikšana latviešu valodā – gradienti (intensifikatori). Pakāpes kategorija. Pamata, pārākā, vispārākā pakāpe.

PRAKTISKAIS DARBS: Īpašības vārds skolas mācību saturā. Pētījumi. Īpašības vārda loma dažādu valodas stilu tekstos. Pētījumu un skolas mācību satura aktualitātes.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, īpašības vārds skolas mācību saturā; praktisko darbu izpilde.

4. **Daudzuma nojēgums un skaitļa vārda morfoloģiskais raksturojums, funkcijas. Skaitļa vārds skolas mācību saturā.** L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Daudzuma nojēgums. Naturālā un metriskā mērīšanas sistēma. Skaitļa vārds (numerālis). Skaitļa vārda vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Pamata un kārtas skaitļa vārdi. Daļskaitļu nosaukumi. Lokāmie, nelokāmie skaitļa vārdi. Dzimtes, skaitļa, locījuma paradigma. Paradigmas nepilnīgums.

PRAKTISKAIS DARBS: Skaitļa vārds skolas mācību saturā. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, skaitļa vārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde.

5. **Vietniekvārds (pronomens) – deiktiska zīme. Funkcijas, raksturojums mācību līdzekļos.** L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Vietniekvārdu vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Vietniekvārdu iedalījums un ar to saistītā uzskatu dažādība. Vietniekvārdu gramatiskās paradigmas neviendabība. Dzimtes, skaitļa, locījuma, personas kategorija, to piemītības īpatnības. Pilnā un nepilnā paradigma. Nelokāmie vietniekvārdi. Vietniekvārdu lietojuma īpatnības. Norma un tās ievērošana. Vietniekvārds un runas kultūra, runas etiķete.

PRAKTISKAIS DARBS: Vietniekvārdu apguve skolā. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, vietniekvārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Kontroldarbs: Vārdšķiru apguves problemātiskie jautājumi; vārdformu pilna morfoloģiskā analīze.

6. **Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds morfoloģiskā un funkcionālā aspektā. Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds (adverbs).** L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds un laika, telpas uztvere. Apstākļa vārdu vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Apstākļa vārda loma īpašības, darbības intensitātes izteikšanā. Homoformas.

PRAKTISKAIS DARBS: Apstākļu intensitātes izteikšana. Pakāpes kategorija. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde.

7. Darbības, procesa nojēgums. Darbības vārds, tā izpēte. L2, Pd6

LEKCIJA: Darbības vārda vispārīgs raksturojums. Darbības vārdu iedalījums. Subjekta un objekta verbi. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, darbības vārdu leksiski semantisko grupu, to morfoloģisko īpatnību izzināšana.

8. Darbības vārdu netiešās leksiski gramatiskās kategorijas. Pētījumi. L2, P2, Pd8

LEKCIJA: Tiešie un atgriezeniskie, pabeigta un nepabeigta veida, pārejoši un nepārejoši darbības vārdi. Nominālās kategorijas: dzimte, skaitlis, locījums. Darbības vārda pamatformas, to loma darbības vārda sistēmā. Neregulārie verbi (iet, būt, dot), to formas.

PRAKTISKAIS DARBS: Finītās (personu) un infinītās formas, to funkcijas. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un konspektēšana, mācību līdzekļu analīze, praktisko darbu izpilde.

9. Darbības vārdu tiešās leksiski gramatiskās un gramatiskās kategorijas. L6, P6, Pd10

LEKCIJA: Kategorijas: verbālās: kārtas (darāmā, ciešamā), izteiksme (īstenības, atstāstījuma, vēlējuma, vajadzības, pavēles), laiks (tagadne, pagātne, nākotne), persona (1., 2., 3). Kārtas, izteiksmes, laika, personas nozīmes izteikšana, formu veidošana.

PRAKTISKAIS DARBS: Darbības vārds latviešu pasaulinā, salīdzinājums ar citām valodām. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu veidošana, praktisko darbu izpilde.

3.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Ziņojumi un diskusija par darbības vārda gramatisko nozīmju un formu raksturojumu teorētiskajā literatūrā un lietojumu saziņā dažādās komunikatīvās situācijās.

10. Latviešu valodas divdabju sistēma. L2, P2, Pd10

LEKCIJA: Divdabji, to veidošana, semantika, iedalījums, formu sistēma, kategorijas, pareizrakstība.

PRAKTISKAIS DARBS: Homoformas. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu veidošana, praktisko darbu izpilde.

11. Darbības vārda konjugāciju sistēma. L4, P2, Pd6

LEKCIJA: Darbības vārda iedalījums konjugācijās. Problēmas. Konjugācijas un grupas. Robežgadījumi. Teorija un prakse. Pētījumi. Morfoloģiskā analīze.

PRAKTISKAIS DARBS: Ziņojumi par divdabju lomu tekstā un to raksturojumu mācību līdzekļos.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram, teorijas studijas, mācību līdzekļu analīze, praktisko darbu izpilde.

12. Latviešu valodas palīgvārdu sistēma. L2, P2, Pd8

LEKCIJA: Saiklis (konjunkcija). Saikļu iedalījums pēc cilmes, struktūras, nozīmes, funkcijas. Pētījumi. Problēmas. Skolas prakse. Prievārds (prepozīcija). Prievārdu rekcija, iedalījums. Loma teikumā. Pētījumi. Partikula. Partikulu funkcijas izteikumā. Pētījumi. Izsaukmes vārdu vispārīgs raksturojums. Iedalījums. Interjekcijas, onomatopeji. Izmantošana. Pareizrakstība. Pētījumi. Runas etiķete un runas formulas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde, gatavošanās kontroldarbam.

4.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Kontroldarbs: Pilna morfoloģiskā analīze.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Freimane, I. (2008). Trešā persona latviešu verbu sistēmā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
2. Kalme, V., & Smiltnece, G. (2001). Latviešu literārās valodas vārddarināšana un morfoloģija. Liepāja: LiePA.
3. Kalnača, A. (2004). Morfēmika un morfonoloģija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
4. Latviešu valodas gramatika (2015) Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
5. Paegle, Dz. (2003). Latviešu literārās valodas morfoloģija. I daļa. Rīga: LU Zinātne.
6. Pokrotniece, K. (atb. red.) (2002, 2007). Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība. I, II daļas. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.

Papildus informācijas avoti

1. Bergmane, A. u.c. (eds.) (1959). Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika. 1. daļa. Rīga: LPSR ZA.

2. Fennell, T. G., & Gelsen, H. A. (1980). A Grammar of Modern Latvian. The Hague: Mouton.
3. Freimane, I. (1993). Valodas kultūra teorētiskā skatījumā. Rīga: Zvaigzne. Pieejams: www.vvk.lv
4. Kalnača, A. (2013) Morfoloģija. Latviešu valoda. A. Veisberga red. Rīga: LU apgāds, 45.–108. lpp.
5. Kalnača, A. (2014). A Typological Perspective on Latvian Grammar. Warsaw/Berlin: De Gruyter Open. Pieejams: <https://www.researchgate.net/publication/322482901>
6. Laugale, V., & Šulce, Dz. (2012). Lielo burtu lietojums latviešu valodā: ieskats vēsturiskajā izpētē, problēmas un risinājumi. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
7. Nītiņa, D. (2001). Latviešu valodas morfoloģija (konspektīvs lokāmo vārdšķiru apskats). Mācību līdzeklis. Rīga: RTU.
8. Nītiņa, D. (1997). Prievārdu sistēma latviešu rakstu valodā. Rīga: Zinātne.
9. Ozols, A. (1993, 1961). Latviešu tautasdziesmu valoda. Rīga: Zvaigzne.
10. Smiltneiece, G. (2016). Par lietvārdu latviešu valodā. Rakstu krājums. Liepāja: LiePA.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Morfoloģija. <http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/D1598C7A-6B38-6A1B-9D22-A21601A56C87>
2. Linguistica Lettica (Kopš 1997). Rīga: LU Latviešu valodas institūts. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
3. Valoda dažādu kultūru kontekstā (Kopš 1997). Rakstu krājums. Daugavpils: Saule. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
4. Valoda: nozīme un forma (Kopš 2011). Rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (Kopš 2009). Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga.
6. Latviešu valodas aģentūra. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
7. Vārds un tā pētīšanas aspekti (Kopš 1997). Rakstu krājums. Liepāja: LiePA. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I

Studiju kursa kods (DUIS)	Valo2275
Zinātnes nozare	Valodniecība
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	-
Praktisko darbu stundu skaits	16
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Anna Vulāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika I, II Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfēmika un vārddarināšana	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo lingvistisko, pragmatisko, mācību un kulturoloģisko kompetenci, veidojot latviešu valodas skolotājam nepieciešamo teorētisko bāzi un praktisko pieredzi, attīstot izpratni par morfoloģiju kā būtisku valodas līmeni un valodniecības nozari un tās lomu latviešu valodas apguvē. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Paplašināt zināšanas par latviešu valodas morfoloģisko sistēmu. 2. Attīstīt izpratni par latviešu valodas nomenklatūru, vietniekvārdu un apstākļa vārdu formveidošanas un gramatiskos nozīmju izteikšanas likumsakarībām. 3. Veidot priekšstatu par morfoloģijas jautājumu apguves problēmām skolā. 4. Veidot prasmi izzināt un interpretēt apgūto vārdšķiru formu lomu tekstveidē, pilnveidot morfoloģiskās analīzes prasmes. 5. Attīstīt studējošo lingvistisko un pedagoģisko kompetenci, patstāvīgi lietojot iegūtās zināšanas praksē, pētot dažādu valodas stilu tekstus morfoloģiskā un funkcionālā aspektā, izvērtējot morfoloģijas jautājumu apguvei paredzēto saturu mācību līdzekļos.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Vārds morfoloģijas līmenī. Morfoloģijas vieta valodniecības nozaru sistēmā un skolas mācību saturā. L2, Pd10 2. Priekšmetiskuma nojēgums. Lietvārda morfoloģiskā sistēma, funkcijas, apguve skolā. L4, P4, Pd10 3. Pazīmes nojēgums. Īpašības vārds, tā funkcijas, apguve skolā. L4, P4, Pd10 4. Daudzuma nojēgums un skaitļa vārda morfoloģiskais raksturojums, funkcijas. Skaitļa vārds skolas mācību saturā. L2, P2, Pd6 5. Vietniekvārds (pronomens) – deiktiska zīme. Funkcijas, raksturojums mācību līdzekļos. L2, P2, Pd6 6. Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds morfoloģiskā un funkcionālā aspektā. L2, P2, Pd6	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas nozīmīgākos pētījumus un teorētiskās informācijas ieguves resursus.	

2. Izprot gramatiskās kategorijas, nozīmes, nomenu un vietniekvārdu paradigmu veidošanās specifiku, vārdformu funkcionēšanas likumsakarības un tendences, morfoloģijas jautājumu apguves problēmas skolā.

PRASMES:

3. Analizē un izvērtē savu zināšanu un prasmju kvalitāti un mērķtiecīgi pilnveido tās, iegūstot studijām un profesionālajai darbībai nepieciešamo informāciju no dažādiem lingvistiskajiem avotiem, analītiski izvērtē to un izmanto studiju un profesionālajām vajadzībām, veido balstkonspektus.
4. Veic lietvārdu, īpašības vārdu, vietniekvārdu un apstākļa vārdu pilnu morfoloģisko analīzi, saskata dažādu vārdformu un gramatisko nozīmju apguves specifiku skolā.
5. Pilnveido prasmi pilnvērtīgi izmantot latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas iespējas tekstveidē, analizējot tekstu, vērtē vārdformu stilistisko un kulturoloģisko marķējumu; prot izmantot šo pieredzi savu tekstu veidošanā, skolas mācību satura analizē un mācību uzdevumu izstrādē.
6. Izmanto elektroniskos resursus teorētiskās informācijas ieguvei, patstāvīgo darbu un mācību materiālu izstrādei.

KOMPETENCE:

7. Argumentēti vērtē vārdformu lietojumu dažādās saziņas situācijās un diskutē par aktuālām morfoloģijas apguves problēmām, prot piemērot teorētiku atziņas skolas mācību vajadzībām.
8. Saskata vārdformu lietošanas kļūdas izglītojamo runā (mutvārdos un rakstveidā), izvērtē to iemeslus un izstrādā izglītojamā valodas prasmju attīstīšanai piemērotus diferencētus uzdevumus un vingrinājumus.
9. Kontrolē savu mutvārdu un rakstveida runu, attīstot iemaņas formālajā saziņā ievērot morfoloģijas normas un morfoloģiska rakstura problēmjaudājumu risināšanā izmantot zinātniskos avotus, paškritiski vērtējot savas zināšanas un prasmes.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde.
2. Diskusiju par latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku sagatavošana semināram – tematu izvēle.
3. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, lietvārds skolas mācību līdzekļos; praktisko darbu izpilde.
4. Diskusija par latviešu valodas lietvārda morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku: teorija un prakse.
5. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, īpašības vārds skolas mācību saturā; praktisko darbu izpilde.
6. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, skaitļa vārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde.
7. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, vietniekvārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde.
8. Kontroldarbs: Vārdšķiru apguves problemātiskie jautājumi; vārdformu pilna morfoloģiskā analīze.
9. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:

Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde – 30%.

Kontrol darbs: Vārdšķiru apguves problemātiskie jautājumi; vārdformu pilna morfoloģiskā analīze – 30%.

3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums		+			+	+			
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. **Vārds morfoloģijas līmenī. Morfoloģijas vieta valodniecības nozaru sistēmā un skolas mācību saturā.** L2, Pd10

LEKCIJA: Vārda izpēte morfoloģijas līmenī. Morfoloģija kā valodniecības nozare. Morfoloģijas pamatjēdzieni. Formveidošanas paņēmieni, līdzekļi, formu tipi. Morfoloģijas kategorijas, gramatisko nozīmju sistēma. Paradigmas. Vārdšķiras jēdziens. Iedalījuma pamatprincipi. Patstāvīgi un palīgvārdi; lokāmi un nelokāmi vārdi. Ieskats terminu attīstības vēsturē. Pētījumi. Morfoloģijas vieta skolas mācību saturā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: 1. Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde. 2. Diskusiju par latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku sagatavošana semināram – tematu izvēle.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pētījuma par studiju kursā skatāmo morfoloģijas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārdformu lomu dažādu valodas stilu tekstos temata izvēle un plāna izstrāde.

2. **Priekšmetiskuma nojēgums. Lietvārda morfoloģiskā sistēma, funkcijas, apguve skolā.** L4, P4, Pd10

LEKCIJA: Lietvārds (substantīvs), tā loma latviešu valodas nominālajā sistēmā un latviešu pasaulīnā. Lietvārda vispārīgais leksiskais gramatiskais raksturojums. Sugas vārdi un īpašvārdi. Lietvārda leksiskās kategorijas: dzimte (vīriešu un sieviešu dzimte, kopdzimtes vārdi), skaitlis (vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki). Locījuma gramatiskā kategorija. Locījumu nosaukumi senāk un tagad. Locījumu nozīmes. Deklināciju sistēma, tās īpatnības. Ārpus deklināciju sistēmas esošie vārdi. Lietvārdu funkcijas tekstā. Problēmas lietvārdu apguvē skolā. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, lietvārds skolas mācību līdzekļos; praktisko darbu izpilde.

PRAKTISKAIS DARBS: Diskusija par latviešu valodas lietvārda morfoloģiskās sistēmas pētījumu problemātiku: teorija un prakse.

3. **Pazīmes nojēgums. Īpašības vārds, tā funkcijas, apguve skolā.** L4, P4, Pd10

LEKCIJA: Pazīmes nojēgums. Īpašības vārds (adjektīvs), tā loma latviešu valodas nominālajā sistēmā, latviešu valodas pasaulīnā. Vārdšķiras problēma (īpašības vārds un divdabja forma). Īpašības vārda vispārīgais leksiskais gramatiskais raksturojums. Kādības un attieksmes īpašības vārdi. Īpašības vārda gramatiskās kategorijas: dzimte, skaitlis, locījums. Noteiktības kategorija: īpašības vārdu ar nenoteikto un noteikto galotni lietošanas nosacījumi. Nelokāmie īpašības vārdi. Īpašības intensitātes izteikšana latviešu valodā – gradienti (intensifikatori). Pakāpes kategorija. Pamata, pārākā, vispārākā pakāpe.

PRAKTISKAIS DARBS: Īpašības vārds skolas mācību saturā. Pētījumi. Īpašības vārda loma dažādu valodas stilu tekstos. Pētījumu un skolas mācību satura aktualitātes.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, īpašības vārds skolas mācību saturā; praktisko darbu izpilde.

4. Daudzuma nojēgums un skaitļa vārda morfoloģiskais raksturojums, funkcijas. Skaitļa vārds skolas mācību saturā. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Daudzuma nojēgums. Naturālā un metriskā mērīšanas sistēma. Skaitļa vārds (numerālis). Skaitļa vārda vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Pamata un kārtas skaitļa vārdi. Daļskaitļu nosaukumi. Lokāmie, nelokāmie skaitļa vārdi. Dzimtes, skaitļa, locījuma paradigma. Paradigmas nepilnīgums.

PRAKTISKAIS DARBS: Skaitļa vārds skolas mācību saturā. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, skaitļa vārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde.

5. Vietniekvārds (pronomens) – deiktiska zīme. Funkcijas, raksturojums mācību līdzekļos. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Vietniekvārdu vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Vietniekvārdu iedalījums un ar to saistītā uzskatu dažādība. Vietniekvārdu gramatiskās paradigmas neviendabība. Dzimtes, skaitļa, locījuma, personas kategorija, to piemērošanas īpatnības. Pilnā un nepilnā paradigma. Nelokāmie vietniekvārdi. Vietniekvārdu lietojuma īpatnības. Norma un tās ievērošana. Vietniekvārds un runas kultūra, runas etiķete.

PRAKTISKAIS DARBS: Vietniekvārdu apguve skolā. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, vietniekvārdu lietojuma problēmas; praktisko darbu izpilde.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Kontroldarbs: Vārdšķiru apguves problemātiskie jautājumi; vārdformu pilna morfoloģiskā analīze.

6. Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds morfoloģiskā un funkcionālā aspektā. Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds (adverbs). L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds un laika, telpas uztvere. Apstākļa vārdu vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Apstākļa vārda loma īpašības, darbības intensitātes izteikšanā. Homoformas.

PRAKTISKAIS DARBS: Apstākļu intensitātes izteikšana. Pakāpes kategorija. Pētījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Kalme, V., & Smiltnece, G. (2001). Latviešu literārās valodas vārddarināšana un morfoloģija. Liepāja: LiePA.
2. Kalnača, A. (2004). Morfēmika un morfonoloģija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
3. Latviešu valodas gramatika (2015) Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
4. Nītiņa, D. (2001). Latviešu valodas morfoloģija (konspektīvs lokāmo vārdšķiru apskats). Mācību līdzeklis. Rīga: RTU.
5. Paegle, Dz. (2003). Latviešu literārās valodas morfoloģija. I daļa. Rīga: LU Zinātne.
6. Pokrotniece, K. (atb. red.) (2002, 2007). Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība. I, II daļas. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.

Papildus informācijas avoti

1. Bergmane, A. u.c. (eds.) (1959). Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika. 1. daļa. Rīga: LPSR ZA.
2. Fennell, T. G., & Gelsen, H. A. (1980). A Grammar of Modern Latvian. The Hague: Mouton.
3. Freimane, I. (1993). Valodas kultūra teorētiskā skatījumā. Rīga: Zvaigzne. Pieejams: www.vvk.lv
4. Kalnača, A. (2013) Morfoloģija. Latviešu valoda. A. Veisberga red. Rīga: LU apgāds, 45.–108. lpp.
5. Laugale, V., & Šulce, Dz. (2012). Lielo burtu lietojums latviešu valodā: ieskats vēsturiskajā izpētē, problēmas un risinājumi. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
6. Ozols, A. (1993, 1961). Latviešu tautasdziesmu valoda. Rīga: Zvaigzne.
7. Smiltnece, G. (2016). Par lietvārdu latviešu valodā. Rakstu krājums. Liepāja: LiePA.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Morfoloģija. <http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/D1598C7A-6B38-6A1B-9D22-A21601A56C87>
2. Linguistica Lettica (Kopš 1997). Rīga: LU Latviešu valodas institūts. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
3. Valoda dažādu kultūru kontekstā (Kopš 1997). Rakstu krājums. Daugavpils: Saule. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
4. Valoda: nozīme un forma (Kopš 2011). Rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (Kopš 2009). Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga.
6. Latviešu valodas aģentūra. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
7. Vārds un tā pētīšanas aspekti (Kopš 1997). Rakstu krājums. Liepāja: LiePA. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija II
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo2276
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība

Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	-
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	16
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Dr.philol., profesore Anna Vulāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., profesore Vilma Šaudiņa	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika I, II Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfēmika un vārddarināšana Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo lingvistisko, pragmatisko, mācību un kulturoloģisko kompetenci, veidojot latviešu valodas skolotājam nepieciešamo teorētisko bāzi un praktisko pieredzi, attīstot izpratni par morfoloģiju kā būtisku valodas līmeni un valodniecības nozari un tās lomu latviešu valodas apguvē. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Padziļināt zināšanas par latviešu valodas morfoloģisko sistēmu. 2. Attīstīt izpratni par latviešu valodas darbības vārdu, palīgvārdu un izsaukmes vārda formveidošanas un gramatiskā nozīmju izteikšanas likumsakarībām. 3. Veidot prasmi izziņāt un interpretēt apgūto vārdšķiru formu lomu tekstveidē. 4. Pilnveidot morfoloģiskās analīzes prasmes. 5. Veidot priekšstatu par morfoloģijas jautājumu apguves problēmām skolā. 6. Attīstīt studējošo lingvistisko un pedagoģisko kompetenci, patstāvīgi lietojot iegūtās zināšanas praksē, pētot dažādu valodas stilu tekstus morfoloģiskā un funkcionālā aspektā, izvērtējot morfoloģijas jautājumu apguvei paredzēto saturu mācību līdzekļos.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st. 1. Darbības, procesa nojēgums. Darbības vārds, tā izpēte. L2, Pd6 2. Darbības vārdu netiešās leksiski gramatiskās kategorijas. Pētījumi. L2, P2, Pd8 3. Darbības vārda tiešās kategorijas. Pētījumi. L6, P6, Pd10 4. Latviešu valodas divdabju sistēma. L2, P2, Pd10 5. Darbības vārda konjugāciju sistēma. L4, P2, Pd6 6. Latviešu valodas palīgvārdu sistēma. Izsaukmes vārds. L2, P2, Pd8	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina nozīmīgākos pētījumus par darbības vārdu, palīgvārdiem un izsaukmes vārdu, to apguves problēmām skolā, zina teorētiskās informācijas ieguves elektroniskos resursus. 2. Izprot darbības vārda gramatiskās kategorijas, nozīmes, formu veidošanas un funkcionēšanas specifiku, palīgvārdu un izsaukmes vārdu nozīmes un funkcijas, šo vārdšķiru lomu etnosa pasaulainas veidošanā un izziņāšanā un apguves problēmas skolā. PRASMES:	

3. Analizē un izvērtē savu zināšanu un prasmju kvalitāti un mērķtiecīgi pilnveido tās, iegūstot studijām un profesionālajai darbībai nepieciešamo informāciju no dažādiem lingvistiskajiem avotiem, analītiski izvērtē to un izmanto studiju un profesionālajām vajadzībām, veido balstkonspektus.
4. Veic darbības vārdu, palīgvārdu un izsaukmes vārdu pilnu morfoloģisko analīzi, saskata to apguves specifiku skolā.
5. Pilnveido prasmi pilnvērtīgi izmantot latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas iespējas tekstveidē, analizējot tekstu, vērtē vārdformu stilistisko un kulturoloģisko marķējumu un prot izmantot šo pieredzi savu tekstu veidošanā, skolas mācību satura analizē un mācību uzdevumu izstrādē.
6. Izmanto elektroniskos resursus teorētiskās informācijas ieguvei, patstāvīgo darbu un mācību materiālu izstrādei.

KOMPETENCE:

7. Argumentēti spriež par vārdformu lietojumu dažādās saziņas situācijās un aktuālām morfoloģijas apguves problēmām, prot piemērot teorētiku atziņas skolas mācību vajadzībām.
8. Saskata vārdformu lietošanas kļūdas izglītojamo runā (mutvārdos un rakstveidā), izvērtē to iemeslus un izstrādā izglītojamā valodas prasmju attīstīšanai piemērotus diferencētus uzdevumus un vingrinājumus.
9. Kontrolē savu mutvārdu un rakstveida runu, attīstot iemaņas formālajā saziņā ievērot morfoloģijas normas un morfoloģiska rakstura problēmjaudājumu risināšanā izmantot zinātniskos avotus, paškritiski vērtēt savas zināšanas un prasmi.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Teorētiskās literatūras studijas, darbības vārdu leksiski semantisko grupu, to morfoloģisko īpatnību izzināšana.
2. Teorētiskās literatūras studēšana un konspektēšana, mācību līdzekļu analīze, praktisko darbu izpilde.
3. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu veidošana, praktisko darbu izpilde.
4. Ziņojumi un diskusija par darbības vārda gramatisko nozīmju un formu raksturojumu teorētiskajā literatūrā un lietojumu saziņā dažādās komunikatīvās situācijās.
5. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu veidošana, praktisko darbu izpilde.
6. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde, gatavošanās kontroldarbam.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Ziņojumi un diskusija par darbības vārda gramatisko nozīmju un formu raksturojumu teorētiskajā literatūrā un lietojumu saziņā dažādās komunikatīvās situācijās – 30%.
Kontroldarbs: Pilna morfoloģiskā analīze – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+		+	+	+
2.starppārbaudījums		+		+	+		+		+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

1. Darbības, procesa nojēgums. Darbības vārds, tā izpēte. L2, Pd6
LEKCIJA: Darbības vārda vispārīgs raksturojums. Darbības vārdu iedalījums. Subjekta un objekta verbi. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, darbības vārdu leksiski semantisko grupu, to morfoloģisko īpatnību izzināšana.

2. Darbības vārdu netiešās leksiski gramatiskās kategorijas. Pētījumi. L2, P2, Pd8
LEKCIJA: Tiešie un atgriezeniskie, pabeigta un nepabeigta veida, pārejoši un nepārejoši darbības vārdi. Nominālās kategorijas: dzimte, skaitlis, locījums. Darbības vārda pamatformas, to loma darbības vārda sistēmā. Neregulārie verbi (iet, būt, dot), to formas. PRAKTISKAIS DARBS: Finitās (personu) un infinītās formas, to funkcijas. Pētījumi. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studēšana un konspektēšana, mācību līdzekļu analīze, gatavošanās semināram, praktisko darbu izpilde.

3. Darbības vārdu tiešās leksiski gramatiskās un gramatiskās kategorijas. L6, P6, Pd10
LEKCIJA: Kategorijas: verbālās: kārta (darāmā, ciešamā), izteiksme (īstenības, atstāstījuma, vēlējuma, vajadzības, pavēles), laiks (tagadne, pagātne, nākotne), persona (1.,2.,3). Kārtas, izteiksmes, laika, personas nozīmes izteikšana, formu veidošana. PRAKTISKAIS DARBS: Darbības vārds latviešu pasaulinā, salīdzinājums ar citām valodām. Pētījumi. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu veidošana, praktisko darbu izpilde.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Ziņojumi un diskusija par darbības vārda gramatisko nozīmju un formu raksturojumu teorētiskajā literatūrā un lietojumu saziņā dažādās komunikatīvās situācijās.

4. Latviešu valodas divdabju sistēma. L2, P2, Pd10
LEKCIJA: Divdabji, to veidošana, semantika, iedalījums, formu sistēma, kategorijas, pareizrakstība. PRAKTISKAIS DARBS: Homoformas. Pētījumi. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, konspektēšana, ziņojuma gatavošana semināram, praktisko darbu izpilde.

5. Darbības vārda konjugāciju sistēma. L4, P2, Pd6
LEKCIJA: Darbības vārda iedalījums konjugācijās. Problēmas. Konjugācijas un grupas. Robežgadījumi. Teorija un prakse. Pētījumi. Morfoloģiskā analīze. PRAKTISKAIS DARBS: Ziņojumi par divdabju lomu tekstā un to raksturojumu mācību līdzekļos. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās semināram, teorijas studijas, mācību līdzekļu analīze, praktisko darbu izpilde.

6. Latviešu valodas palīgvārdu sistēma. L2, P2, Pd8
LEKCIJA: Saiklis (konjunkcija). Saikļu iedalījums pēc cilmes, struktūras, nozīmes, funkcijas. Pētījumi. Problēmas. Skolas prakse. Prievārds (prepozīcija). Prievārdu rekcija, iedalījums. Loma teikumā. Pētījumi. Partikula. Partikulu funkcijas izteikumā. Pētījumi. Izsaukmes vārdu vispārīgs raksturojums. Iedalījums. Interjekcijas, onomatopeji. Izmantošana. Pareizrakstība. Pētījumi. Runas etiķete un runas formulas. PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde; praktisko darbu izpilde, gatavošanās kontroldarbam.

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Kontroldarbs: Pilna morfoloģiskā analīze.

1. Freimane, I. (2008). Trešā persona latviešu verbu sistēmā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
2. Kalme, V., & Smiltneice, G. (2001). Latviešu literārās valodas vārddarināšana un morfoloģija. Liepāja: LiePA.
3. Kalnača, A. (2004). Morfēmika un morfonoloģija. Rīga: LU apgāds.
4. Latviešu valodas gramatika (2015). Rīga: LU Latviešu valodas institūts.

5. Paegle, Dz. (2003). Latviešu literārās valodas morfoloģija. I daļa. Rīga: LU Zinātne. 6. Pokrotniece, K. (atb. red.) (2002, 2007). Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība. I, II daļas. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
Papildus informācijas avoti
1. Bergmane, A. u.c. (eds.) (1959). Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika. 1. daļa. Rīga: LPSR ZA. 2. Fennell, T. G., & Gelsen, H. A. (1980). A Grammar of Modern Latvian. The Hague: Mouton. 3. Freimane, I. (1993). Valodas kultūra teorētiskā skatījumā. Rīga: Zvaigzne. Pieejams: www.vvk.lv 4. Holvoet, A. (2001). Studies in the Latvian verb. Kraków: Wydawnictwo universitetu Jagiellońskiego. 5. Kalme, V. (2001). Nelokāmās vārdšķiras latviešu literārajā valodā. Liepāja: LiePA. 6. Kalnača, A. (2013). Morfoloģija. Latviešu valoda. A. Veisberga red. Rīga: LU apgāds, 45.–108. lpp. 7. Kalnača, A. (2014). A Typological Perspective on Latvian Grammar. Warsaw/Berlin: De Gruyter Open. Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/322482901 8. Nītiņa, D. (2001). Latviešu valodas morfoloģija (konspektīvs lokāmo vārdšķiru apskats). Mācību līdzeklis. Rīga: RTU. 9. Nītiņa, D. (1997). Prievārdu sistēma latviešu rakstu valodā. Rīga: Zinātne. 10. Ozols, A. (1993, 1961). Latviešu tautasdziesmu valoda. Rīga: Zvaigzne. 11. Soida, E. (1991). Adverbs un adverbēšanās mūsdienu latviešu valodā. Rīga: Latvijas universitāte.
Periodika un citi informācijas avoti
1. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Morfoloģija. http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/D1598C7A-6B38-6A1B-9D22-A21601A56C87 2. Linguistica Lettica (Kopš 1997). Rīga: LU Latviešu valodas institūts. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem). 3. Valoda dažādu kultūru kontekstā (Kopš 1997). Rakstu krājums. Daugavpils: Saule. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem). 4. Valoda: nozīme un forma (Kopš 2011). Rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem). 5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (Kopš 2009). Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga. 6. Latviešu valodas aģentūra (Raksti par morfoloģijas jautājumiem). 7. Vārds un tā pētīšanas aspekti (Kopš 1997). Rakstu krājums. Liepāja: LiePA. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām. Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

Studiju kursa nosaukums	Mūsdienu literārā latviešu valoda: morfēmika un vārddarināšana
Studiju kursa kods (DUIS)	Valo2273
Zinātnes nozare	Valodniecība
Kursa līmenis	2
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3

Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	8
<i>Semināru stundu skaits</i>	8
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	16
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Anna Vulāne (<i>Latvijas Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeutika, fonētika	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot studējošajiem nepieciešamo teorētisko bāzi un praktisko pieredzi, attīstot izpratni par latviešu valodas morfēmisko un derivatīvo sistēmu un tās lomu latviešu valodas apguvē.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Paplašināt studējošo teorētiskās zināšanas par mūsdienu latviešu valodas morfēmisko un derivatīvo sistēmu. 2. Attīstīt prasmi sasaistīt zināmo un jauno un paust argumentētu attieksmi, risinot ar latviešu valodas morfēmiskās un vārddarināšanas sistēmas apguvi saistītās problēmas atbilstoši skolēnu izglītošanas vajadzībām. 3. Veidot priekšstatu par latviešu tautas pasaulainas atspoguļojumu latviešu valodas derivatīvajā sistēmā. 4. Attīstīt prasmi izvēlēties skolotāja profesionālās kompetences pilnveidošanai nepieciešamos lingvistiskos teorētiskos avotus un mācību satura īstenošanai noderīgus elektroniskos resursus. 5. Attīstīt prasmi patstāvīgi lietot iegūtās teorētiskās zināšanas praksē, pētot dažādu valodas stilu tekstus derivatīvi funkcionālā aspektā un veidojot mācību līdzekļus.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 8 st., semināri (S) – 8 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Vārds morfēmikas līmenī. Morfēmikas pamatjēdzieni. L2, P2, Pd6 2. Vārds vārddarināšanas līmenī. P4, S2, Pd6 3. Lietvārdu darināšana. Vārddarināšanas paņēmieni un līdzekļi. L2, P4, S2, Pd12 4. Īpašības vārdu darināšana. Pētījumi. L2, P2, S2, Pd10 5. Vietniekvārdu, skaitļa vārdu cilme un darināšana. Darbības vārdu darināšana. Pētījumi. L2, P2, Pd8 6. Apstākļa vārdu cilme un darināšana. Palīgvārdu cilme. Izsaukmes vārdu cilme un darināšana. Pētījumi. S2, Pd6	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Pārzina latviešu valodas morfēmiskās un vārddarināšanas sistēmas nozīmīgākos pētījumus un teorētiskās informācijas ieguves resursus. 2. Izprot vārda morfēmisko struktūru, vārddarināšanas paņēmieni un līdzekļu lomu valodas vārdu krājuma paplašināšanā, vārddarināšanas jautājumu apguvi skolā, vārddarināšanas sistēmas lomu etnosa pasaulainas veidošanā un izzināšanā.	
PRASMES:	
3. Analizē un izvērtē zināšanu un prasmju kvalitāti un mērķtiecīgi pilnveido tās, izmantojot jaunāko lingvistisko teorētisko un uzziņu literatūru, veido balstkonspektus.	

Kursa saturdays

1. Vārds morfētikas līmenī. Morfētikas pamatjēdzieni. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Valodas morfētiskais un vārddarināšanas līmenis. Vārds morfētikas līmenī. Morfētikas pamatjēdzieni. Morfēmu sistēma, nozīme un funkcijas. Vārda morfētiskā struktūra sinhroniskā un diahroniskā aspektā. Morfētikas jautājumi skolas mācību līdzekļos.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums): Pētījuma par morfētikas un vārddarināšanas jautājumu izklāstu skolas mācību līdzekļos vai vārddarināšanas līdzekļu lomu dažādu valodas stilu tekstos – temata izvēle un plāna izstrāde. Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, pētījuma temata izvēle.

PRAKTISKAIS DARBS: Vārdu morfētiskā analīze sinhroniskā un diahroniskā aspektā.

2. Vārds vārddarināšanas līmenī. P4, S2, Pd6

PRAKTISKAIS DARBS: Vārddarināšana valodniecības nozaru kontekstā. Etnosa valodas pasaulina un tās atspoguļojums vārddarināšanas sistēmā. Vārddarināšanas pamatjēdzieni. Bezafiksu un afiksālā vārddarināšana. Morfoloģiskais vārddarināšanas paņēmieni (sufiksācija, prefiksācija, fleksācija, divafiksu atvasināšana). Morfonoloģiskie procesi vārddarināšanā. Okazionālismu loma runā. Sintaktiskais paņēmieni, abreviācija, sintaktiski morfoloģiskais paņēmieni. Morfoloģiski sintaktiskais paņēmieni (substantivācija, adjektivācija, pronominalizācija, numeralizācija, adverbizācija, interjektivācija). Semantiskais vārddarināšanas paņēmieni: apelativācija, onimizācija u. c. Nozīmīgākie pētījumi vārddarināšanā. Vārddarināšanas sistēmas izpratnes veidošana vispārējās un vidējās izglītības posmā.

SEMINĀRS: Aktuālu vārddarināšanas problēmjautājumu risinājums teorētiskajā literatūrā.

PRAKTISKAIS DARBS: Derivatīvo ligzdu veidošana un analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, gatavošanās semināram, referāta izstrāde.

3. Lietvārdu darināšana. Vārddarināšanas paņēmieni un līdzekļi. Pētījumi. L2, P4, S2, Pd12

LEKCIJA: Lietvārdu derivatīvās sistēmas vispārīgs apskats. Lietvārdu afiksācija un latviešu valodas pasaulina. Salikteni un saliktenatvasinājumi. Abreviācija. Konversija. Analītiskās leksēmas. Afiksālo atvasinājumu semantika. Terminu darināšana. Lietvārdu derivatīvās sistēmas izpēte. Etnosa pasaulinas atspoguļojums sekundāro lietvārdu sistēmā. Bērnu valodas jaunrade.

PRAKTISKAIS DARBS (2.starppārbaudījums): Lietvārdu derivatīvā analīze. Sekundārie lietvārdi dažādu valodas stilu tekstos.

SEMINĀRS: Sekundāro lietvārdu loma dažādu valodas stilu tekstos. Latviešu valodas pasaulinas atspoguļojums tautas taksonomijās, tās apguves iespējas skolā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, gatavošanās semināram, referāta izstrāde.

4. Īpašības vārdu darināšana. Pētījumi. L2, P2, S2, Pd10

LEKCIJA: Īpašības vārdu darināšana ar morfoloģisko, sintaktisko, sintaktiski morfoloģisko paņēmienu. Adjektivācija un vārdšķiru robežu problēma. Īpašības vārdu derivatīvās semantikas veidošanās specifika.

PRAKTISKAIS DARBS: Īpašības vārdu derivatīvā analīze. Sekundārie īpašības vārdi dažādu valodas stilu tekstos.

SEMINĀRS: Sekundāro īpašības vārdu loma dažādu portretu veidošanā (literāra un publicistikas teksta analīze).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, gatavošanās semināram, referāta izstrāde.

5. Vietniekvārdu un skaitļa vārdu cilme un darināšana. Darbības vārdu darināšana. Pētījumi. L2, P2, Pd8

LEKCIJA: Sekundārie vietniekvārdi un skaitļa vārdi diahroniskā un sinhroniskā aspektā. Darbības vārdu prefiksācija, sufiksācija, fleksācija. Divafiksu atvasinājumi. Salikteņu savdabīgums. Darbības vārdu derivatīvās sistēmas izpēte. Sekundāro darbības vārdu derivatīvā semantika.

PRAKTISKAIS DARBS: Sekundāro vārdu morfētiskā un derivatīvā analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, gatavošanās semināram.

6. Apstākļa vārdu, palīgvārdu un izsaukmes vārdu cilme un darināšana. Pētījumi. S2, Pd6

SEMINĀRS: Apstākļa vārdu, palīgvārdu un izsaukmes vārdu cilmes un darināšanas jautājumu risinājums teorētiskajā literatūrā. Adverbizācija un vārdšķiras robežu problēmas. Morfēmiskās un derivatīvās analīzes specifika.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas, balstkonspektu izstrāde, gatavošanās semināram.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Kalme, V., & Smiltnece, G. (2001). Latviešu literārās valodas vārddarināšana un morfoloģija. Liepāja: LiePA.
2. Kalme, V. (2001). Nelokāmās vārdšķiras latviešu literārajā valodā. Liepāja: LiePA.
3. Kalnača, A. (2004). Morfēmika un morfonoloģija. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
4. Pokrotniece, K. (atb. red.) (2002, 2007). Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība. I, II daļas. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
5. Soida, E. (2009). Vārddarināšana. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
6. Vulāne, A. (2015). Morfēmika. Vārddarināšana. Latviešu valodas gramatika. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 138.–146. lpp., 190.–299. lpp.

Papildus informācijas avoti

1. Bergmane, A. u.c. (eds.) (1959) Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika. 1. daļa. Rīga: Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība.
2. Endzelīns, J. (1951) Latviešu valodas gramatika. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.
3. Freimane, I. (1993) Valodas kultūra teorētiskā skatījumā. Rīga: Zvaigzne ABC. Pieejams: www.vvk.lv
4. Kušķis, J. (1976) Ģenitīveņu tipi. Valodas sistēma. Rīga: Latvijas Universitāte. 121.–147. lpp.
5. Nītiņa, D. (1997) Prievārdu sistēma latviešu rakstu valodā. Rīga: Zinātne.
6. Rūķe-Draviņa, V. (1959). Diminutive im Lettischen. Lund: Hakan Ohlsoons Boktryckeri.
7. Skujiņa, V. (1993). Latviešu terminoloģijas izstrādes principi. Rīga: Zinātne.
8. Skujiņa, V. (2006). Salikteni G. Manceļa "Lettus" un krājumā "Phraseologia Lettica". Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
9. Skujiņa, V. (red.) (2007). Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
10. Soida, E. (1991). Adverbs un adverbēšanās mūsdienu latviešu valodā. Rīga: Latvijas Universitāte.
11. Soida, E. (1974). Ģenitīveņi. Latviešu valodas kultūras jautājumi. 10. laid. Rīga: Liesma, 114.–128. lpp.
12. Veisbergs, A. (1997). English and Latvian Word-Formation. Contrastive Analysis. Rīga: University of Latvia.
13. Vulāne A. (sast.) (1992). Hrestomātija mūsdienu latviešu literārās valodas vārddarināšanā. Rīga: Latvijas Universitāte.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018) Latviešu valodas rokasgrāmata. Morfoloģija. Pieejams: <http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/D1598C7A-6B38-6A1B-9D22-A21601A56C87>
2. Latviešu valodas aģentūra. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
3. Latviešu valodas elektroniskā vārdnīca e-PUPA. Pieejams: epupa.valoda.lv
4. Linguistica Lettica (kopš 1997). Rīga: LU Latviešu valodas institūts. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
5. Valoda dažādu kultūru kontekstā (kopš 1997). Rakstu krājums. Daugavpils: Saule. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
6. Valoda: nozīme un forma (kopš 2011). Rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).
7. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (kopš 2009). Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga.
8. Vārds un tā pētīšanas aspekti (kopš 1997) Rakstu krājums. Liepāja: LiePA. (Raksti par morfoloģijas jautājumiem).

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: pragmatika
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo2279
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība un literatūrzinātne
<i>Kursa līmenis</i>	2
<i>Kredītpunkti</i>	2

ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	16
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Mg.philol., lektore Ingūna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.philol., profesore Sanita Lazdiņa (<i>Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Ingūna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: leksikoloģija un frazeoloģija Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I, II	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: veidot izpratni par konteksta ietekmi uz vārdu un vārdformu semantiku; noteikt būtiskākos faktorus, kuri saziņas situācijās ietekmē nozīmes modifikācijas.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Salīdzināt un raksturot līdzīgo un atšķirīgo gramatikas, semantikas un pragmatikas pētījumus. 2. Analizēt valodas un citas zīmes ārpus konteksta un kontekstā, nosakot valodas un tās lietotāju mijiedarbību. 3. Pētīt valodas lietojumu mutvārdu un rakstveida saziņā. 4. Ģenerēt idejas par uzdevumu veidiem, kuri varētu tikt izmantoti izglītojamo valodas lietpratības attīstīšanai skolā.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Gramatika, semantika, pragmatika. L6, S4, Pd16 2. Komunikatīvā kompetence, diskurss, sadarbība. L8, S6, Pd12 3. Starpkultūru pragmatika. L2, S6, Pd20	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Skaidro un ilustrē ar piemēriem savu izpratni par jēdzieniem gramatika, semantika, pragmatika; definē nozīmīgākos jēdzienus, kas apgūti pragmatikas kursā, demonstrējot to konceptuālo izpratni (runas akti, semantiskā implikācija, deiktiskās norādes, komunikatīvā kompetence, neverbālā komunikācija, lingvistiskā pieklājība, diskurss, valodas konvencijas). 2. Izprot normatīvajos izglītības dokumentos iekļautos jautājumus, kas saistīti ar valodas un kultūras izpratni, lietpratību dažādu valodu un kultūru saziņā.	
PRASMES:	
3. Semināros argumentēti pauž viedokli par apgūtajiem tematiem (vārdu un vārdformu semantiku un tās maiņu atkarībā no konteksta), argumentācijā izmantojot autentiskus latviešu valodas lietojuma piemērus (no valodas korpusiem vai citiem avotiem). 4. Iesaistās diskusijās, atklājot komunikācijas un sadarbības prasmes (arī dažādu valodu un kultūru vidē). Reflektē par zināšanām un prasmēm, kuras atspoguļo profesionālo kompetenci lingvistiski neviendabīgā daudz kultūru klasē. 5. Prot transformēt teorētiskās atziņas praksē – reflektē par jauniegūto zināšanu nozīmi savas valodas lietpratības analīzē un skolēnu valodas attīstībā; izsaka priekšlikumus par atsevišķu pragmatikas jautājumu iekļaušanu skolēnu vecumposmam atbilstošos uzdevumos.	

KOMPETENCE:

6. Spēj veiksmīgi sadarboties dažādu valodu un kultūru komunikācijā, attīstot ieradumus izteikties skaidri, nepārprotami, precīzi, atbilstoši saziņas situācijai, reflektējot par to meta-līmenī – kā mērķtiecīgi valodas lietpratību veidot un attīstīt skolēnos, tostarp lingvistiski un kultūru ziņā neviendabīgā mācību klasē.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Teorētiskās literatūras par deiktiskajām norādēm un to nozīmi teksta semantikas padziļinātā izpratnē izpēte; piemēru, kuros vērojama deiktisko norāžu izmantošana sagatavošana.
2. Iepazīšanās ar pētījumiem par vārdu un vārdformu semantikas pragmatiskajiem aspektiem, apkopot būtiskākās atziņas par noteiktu latviešu valodas vārdu un vārdformu semantiku daudzveidīgos kontekstos.
3. Teorētiskās literatūras par veiksmīgu saziņu un tās nosacījumiem 21.gs. izpēte, secinājumu par valodas lietpratības izpratni un nozīmi profesionālas saziņas un sadarbības veidošanā izstrāde.
4. Piekļāības teorijas un tajā pausto atziņu izpēte un analīze no Latvijas perspektīvas (publiskās saziņas tradīcijām un aktualitātēm mūsdienās), būtiskāko secinājumu un ieteikumu lingvistiskās uzvedības (pieklājības) veicināšanai izstrāde.
5. Iepazīšanās ar starpkultūru pragmatikas pētījumiem, kuros uzsvērtas atšķirības starp dažādām kultūrām valodas un žestu lietojumā; stratēģiju, kuras tiek ieteiktas starpkultūru komunikācijas barjeru pārvarēšanā, izpēte.
6. Jauno izglītības standartu un tajos iekļauto jautājumu izglītojamo starpkultūru pragmatikas attīstīšanai izpēte, ideju, kā šo tematu varētu iekļaut latviešu valodas un literatūras stundās, atklāšana.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 40%:

Darbs seminārnodarbībās:

- Deiktiskās norādes (personas, laika, vietas un sociālās norādes) – 5%.
- Latviešu valodas vārdu un vārdformu semantikas pragmatiskie aspekti – 5%.
- Veiksmīgas saziņas nosacījumi mūsdienās, valodas lietpratības izpratne un nozīme profesionāli veidotā komunikācijā – 5%.
- Piekļāības teorija. Lingvistiskā uzvedība (pieklājība) teorētiskajā un praktiskajā aspektā – 5%.
- Atšķirīgu kultūru saziņas tradīcijas, konvencijas, rituāli – 5%.

Starpkultūru pragmatikas jautājumi jaunajā mācību saturā, šo tematu attīstīšanas iespējas latviešu valodas un literatūras stundās – 15%.

2. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (tiek organizēts rakstiski divās daļās) – 60%:

- tests par nozīmīgākajiem jēdzieniem un to izpratni (auditorijā) – 20%;
- viena informatīva vai literāra teksta fragmenta izvēle pamatzglītības vai vidējās izglītības posma jauniešiem un 7-10 jautājumu formulēšana par tekstu, paredzot kursa laikā apgūto pragmatikas tematu iekļaušanu izglītojamo valodas lietpratības attīstīšanai (darbs elektroniski tiek iesūtīts pirms noslēguma pārbaudījuma) – 40%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.starppārbaudījums (semināri)	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Gramatika, semantika, pragmatika. L6, S4, Pd16

LEKCIJA: Gramatika, semantika, pragmatika – jēdzienu izpratne, kopīgais un atšķirīgais gramatikas, semantikas un pragmatikas pētījumos.

LEKCIJA: Runas akti un valodas funkcijas. Izteikuma tiešā un slēptā satura attieksmes.

LEKCIJA: Pētījumi pragmatikā, to nozīme valodas padziļinātas izpratnes un apzinātības (awareness) veidošanā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras par deiktiskajām norādēm un to nozīmi teksta semantikas padziļinātā izpratnē izpēte; piemēru, kuros vērojama deiktisko norāžu izmantošana sagatavošana.

SEMINĀRS: Deiktiskās norādes (personas, laika, vietas un sociālās norādes).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar pētījumiem par vārdu un vārdformu semantikas pragmatiskajiem aspektiem, apkopot būtiskākās atziņas par noteiktu latviešu valodas vārdu un vārdformu semantiku daudzveidīgos kontekstos.

SEMINĀRS: Latviešu valodas vārdu un vārdformu semantikas pragmatiskie aspekti.

2. Komunikatīvā kompetence, diskurss, sadarbība. L8, S6, Pd12

LEKCIJA: Komunikatīvā kompetence: D.Haimza definīcija un tās skaidrojums. Komunikatīvās kompetences teorijas ietekme uz valodu mācību metodikas attīstību. Komunikatīvās kompetences izpratne 21.gs., ietekme uz valodu mācību metodikas attīstību.

LEKCIJA: Sarunas normas, saziņa, sadarbība. Veiksmīgas saziņas un sadarbības nosacījumi (P.Graisa kooperativitātes pamatprincipi).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras par veiksmīgu saziņu un tās nosacījumiem 21.gs. izpēte, secinājumu par valodas lietpratības izpratni un nozīmi profesionālas saziņas un sadarbības veidošanā izstrāde.

SEMINĀRS: Veiksmīgas saziņas nosacījumi mūsdienās, valodas lietpratības izpratne un nozīme profesionāli veidotā komunikācijā.

LEKCIJA: Indivīds un viņa veidotais publiskais tēls. Piekļāības teorija: *pozitīvā un negatīvā seja*. Lingvistiskā pieklājība.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Piekļāības teorijas un tajā pausto atziņu izpēte un analīze no Latvijas perspektīvas (publiskās saziņas tradīcijām un aktualitātēm mūsdienās), būtiskāko secinājumu un ieteikumu lingvistiskās uzvedības (pieklājības) veicināšanai izstrāde.

SEMINĀRS: Piekļāības teorija.

SEMINĀRS: Lingvistiskā uzvedība (pieklājība) teorētiskajā un praktiskajā aspektā.

LEKCIJA: Diskurss (teksts, konteksts, saziņa): jēdzienu izpratne un lietojums valodniecībā un valodu izglītībā. Neverbālie izteiksmes līdzekļi (ķermeņa un žestu valoda), to iedalījums, apguves nepieciešamība un iespējas latviešu valodas mācību stundās.

3. Starpkultūru pragmatika. L2, S6, Pd20

LEKCIJA: Starpkultūru pragmatika.

SEMINĀRS: Verbālās un neverbālās valodas zināšanas, izpratne un lietojums starpkultūru komunikācijā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīšanās ar starpkultūru pragmatikas pētījumiem, kuros uzsvērtas atšķirības starp dažādām kultūrām valodas un žestu lietojumā; stratēģiju, kuras tiek ieteiktas starpkultūru komunikācijas barjeru pārvarēšanā, izpēte.

SEMINĀRS: Atšķirīgu kultūru saziņas tradīcijas, konvencijas, rituāli.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Jauno izglītības standartu un tajos iekļauto jautājumu izglītojamo starpkultūru pragmatikas attīstīšanai izpēte, ideju, kā šo tematu varētu iekļaut latviešu valodas un literatūras stundās, atklāšana.

SEMINĀRS: Starpkultūru pragmatikas jautājumi mācību saturā, to attīstīšanas iespējas latviešu valodas un literatūras stundās.	
<i>Obligāti izmantojamie informācijas avoti</i>	
1. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Pragmatika. http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/2E307ABD-0864-7723-18CB-1786D3B06358 2. Plaude, I. (2004). Pragmatika. Rīga: SIA JUMI. 3. University of Sheffield (2012). All about Linguistics. To discover and understand. Pragmatics. https://sites.google.com/a/sheffield.ac.uk/aal2013/branches/pragmatics 4. Wierzbicka, A. (2003). Cross-Cultural Pragmatics: The Semantics of Human Interaction. Mouton De Gruyter.	
<i>Papildus informācijas avoti</i>	
1. Nītiņa, D. (2007). Valodniecības jautājumi. Rīga: RTU izdevniecība 2. Skujiņa, V. (red.) (2007). Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.	
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>	
1. Dabašinskiene, I. (2012). Gender Differences in Language Acquisition: A Case Study of Lithuanian Diminutives. Journal of Baltic Studies, 43. Routledge, June. 2. Druviete, I. (2003). Dells Haimzs un viņa komunikatīvās kompetences teorija. Kentauris, 30. Sociolingvistika. Rīga: Minerva. 3. Hilpert, M. Speech acts and conversational maxims (videolekcija). https://www.youtube.com/watch?v=SMaNGweLPyo 4. korpuss.lv 5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Latviešu valodas aģentūra 6. Valodu apguve: problēmas un perspektīva. Zinātnisko rakstu krājums. LiepU.	
<i>Piezīmes</i>	
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām. Kurss tiek docēts latviešu valodā.	

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo1395
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	1

Kreditpunkti	4
ECTS kreditpunkti	6
Kopējais kontaktstundu skaits	64 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	24
<i>Semināru stundu skaits</i>	8
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	32
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	96
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Apgūts latviešu valodas kurss vidusskolas apjomā	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo valodniecisko kompetenci, pilnveidojot viņu valodu jomā esošās zināšanas, prasmes un attieksmes; pilnveidot izpratni par latviešu valodas skaņu sistēmu, par pozicionālajām un vēsturiskajām skaņu pārmaiņām, ar zilbi un uzsvara lietošanu saistītajiem jautājumiem, grafēniku un ortogrāfijas pamatprincipiem. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Izmantot apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes studiju procesā un ikdienas dzīvē. 2. Veicināt prasmi organizēt sekmīgu pedagoģisko procesu latviešu valodas stundās. 3. Attīstīt praktiskās iemaņas pareizrūnā. 4. Veidot kompetenci fonētikas mācību satura īstenošanai pamatzglītības un vidējās izglītības posmā. 5. Nostiprināt ieradumu ievērot pareizrūnas normas ikdienas saskarsmē.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 24 st., semināri (S) – 8 st., praktiskie darbi (P) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Valodniecība kā zinātne. Valodas izcelšanās un attīstība. Valoda kā zīmju sistēma. L2 2. Pasaules valodas un to klasifikācija. L2 3. Valoda un sabiedrība. Valodas funkcijas. L2, S2 4. Rakstība, tās izcelšanās un attīstība. L2 5. Latviešu valoda: valodnieki un pētījumi. S2, Pd2 6. Literārā valoda, standartvaloda, normas. Runātāja, klausītāja, lasītāja un rakstītāja kultūra. S4, Pd12 7. Fonētiskas pamatjēdzieni, aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4 8. Leksikoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie leksikas un stilistikas jautājumi. P2, Pd10 9. Morfoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4 10. Sintakses pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P2, Pd4 11. Pētījumi par aktuāliem valodas prakses jautājumiem. P4, Pd12 12. Fonētikas un fonoloģijas vispārīgs raksturojums. L2, Pd2 13. Latviešu valodas fonēmu sistēma. Patskaņi jeb monoftongi. Divskaņi jeb diftongi. L2, P2, Pd4 14. Latviešu valodas līdzskaņi. L2, P2, Pd4 15. Skaņu pārmaiņas. Skaņu pārmaiņas vokālismā: pozicionālās un vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd4 16. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: pozicionālās pārmaiņas. L2, P2, Pd6 17. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd6 18. Zilbe un zilbju robeža. Zilbes intonāciju sistēma. Runas intonācija. Vārda uzsvars. L2, Pd4 19. Ortoēpijas jeb pareizrūnas būtiskākie jautājumi. L2, P2, Pd6 20. Grafēnika un ortogrāfija. P2, Pd6	

21. Sarežģītākie fonētiskā un morfoloģiskā principa lietošanas gadījumi. P2, Pd6

Studiju rezultāti

ZINĀŠANAS:

1. Raksturo valodniecību kā zinātni un tās nozares, izprot valodas attīstības likumsakarības, valodas pamatfunkcijas, valodu klasifikācijas pamatprincipus, literārās valodas jēdzienu, normas, runātāja, klausītāja, lasītāja un rakstītāja kultūru, atšķirības starp mutvārdu un rakstveida runu, valodu rakstībā lietotās alfabēta sistēmas, fonētikas, leksikoloģijas, morfoloģijas un sintakses pamatjēdzienus.
2. Izprot latviešu valodas fonēmu sistēmu, fonētikas likumsakarības un tendences, spēj tās raksturot teorētiski.

PRASMES:

3. Prot rakstīt argumentēto eseju, izmantojot savas domas atklāsmei un viedokļa pamatošanai daudzveidīgus avotus un kultūrfaktus, kā arī mērķtiecīgi lietojot leksiskus un stilistiskus izteiksmes līdzekļus.
4. Analizē apkārtējā vidē esošus tekstus, saskatot atkāpes no literārās valodas normas, nosakot valodas stilu, izmantotos stilistiskos un morfoloģiskos līdzekļus; patstāvīgi veido saturiski vienotus tekstus, tostarp zinātnisko tekstu (referātu), ievērojot dažādu funkcionālo stilu pazīmes; izmanto iegūtās teorētiskās zināšanas, veidojot mācību materiālus vārdšķiru gramatisko kategoriju apguvei latviešu valodas stundās.
5. Prot veikt nelielus pētījumus (izvirzīt pētījuma jautājumu, izveidot pētījuma plānu, izvēlēties datu vākšanas metodi, apkopot, analizēt un izvērtēt iegūtos datus) un prezentēt tos, diskutēt, argumentēti pamatot izteikto viedokli, izmantojot studiju kursa ietvaros apgūtos un aktualizētos valodniecības terminus.
6. Spēj salīdzināt latviešu valodas fonētiskās īpatnības ar citām valodām, nosaka pozicionālās un vēsturiskās skaņu pārmaiņas vokālismā un konsonantismā.
7. Prot veidot runu atbilstoši ortoēpijas un ortogrāfijas normām, izmanto savā runā zināšanas par grafēmikas pamatjautājumiem, zilbi, vārda uzsva, runas intonācijas struktūru; prot veikt teksta transkripciju un fonētisko analīzi.

KOMPETENCE:

8. Pilnveido savu valodisko lietpratību studiju procesā un ikdienas situācijās, lai izmantotu to sekmīga pedagoģiskā procesa organizēšanai latviešu valodas stundās; izmanto zinātniskos avotus, tostarp digitālos resursus, valodnieciska satura problēmjautājumu noskaidrošanai.
9. Reflektē par latviešu valodā notiekošajiem procesiem fonētikas līmenī, saklausa pareizrunas kļūdas savā un citu cilvēku runā, plāno to novēršanu; izmanto ikdienas saziņā pareizrunas normas.
10. Spēj atlasīt un patstāvīgi izstrādāt jēgpilnus uzdevumus fonētikas mācību satura apguvei pamatizglītības un vidējās izglītības posmā.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Zinātniskās literatūras analīze un kritiska izvērtēšana: informācijas apkopošana par izvēlēto valodnieku (informācijas apkopošanas veids pēc vienošanās, iespējamie informācijas apkopošanas veidi: valodnieku CV veidošana, sagatavošanās "Kluso telefonu" spēlei, ierakstu veidošana Twitter kontā, video/plakāta veidošana, u.tml.).
2. Valodas kļūdu kartotēkas veidošana, izmantojot apkārtējā vidē pieejamos rakstveida tekstus.
3. Argumentētā eseja "Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks" (J. Klīdzējs).
4. Jaunvārdi jaunākajā bērnu un jauniešu literatūrā (jaunvārdu kataloga veidošana). Apkārtējā vidē esošu tekstu analīze (valodas stils, izmantotie stilistiskie līdzekļi u.tml.). Saturiski vienotu tekstu veidošana dažādos funkcionālos stilos.
5. Vingrināšanās zinātniskā teksta (referāta) daļu izveidē.

- ### *Prasības kredītpunktu iegūšanai*

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs semināros un praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Kļūdu kartotēkas (vēlams tematiskas, piemēram, “Smieklīgākā kļūda”, “Bīstamā kļūda”, “Vai tiešām kļūda?”) veidošana un prezentēšana – 10%.
Argumentētā esēja par tematu “Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks” (J. Klīdzējs) – 10%.
Pārbaudes darbs par latviešu valodas skaņu sistēmu un latviešu valodas skaņu pārmaiņām – 20%.
Metodisko līdzekļu izstrāde pamatizglītības un vidējās izglītības posmam fonētikas mācību satura apguvei – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (kompleksais pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

[illegible]

Kursa saturs

1. Valodniecība kā zinātne. Valodas izcelšanās un attīstība. Valoda kā zīmju sistēma. L2

LEKCIJA: Valodniecības pētīšanas priekšmets. Valodniecības nozares, to saistība ar citām zinātnes nozarēm. Valodas izcelšanās un attīstība. Valodas zīmes un citas zīmju sistēmas.

2. Pasaules valodas un to klasifikācija. L2

LEKCIJA: Pasaules valodu klasifikācija. Pasaules valodu skaits. Valodu runātāju skaits. Valodas zudums. Mākslīgās valodas. Fiktīvās valodas. Valodu krustošanās. Pidžinvalodas un kreolvalodas, koinē, lingua franca.

3. Valoda un sabiedrība. Valodas funkcijas. L2, S2

LEKCIJA: Valodas kolektīvs. Runas kolektīvs. Valodas politika. Valodas statuss. Valsts valoda. Valodas komunikatīvā, ekspresīvā, gnozeoloģiskā funkcija. Valodas reprezentatīvā, estētiskā, metalingvistiskā u. c. funkcijas.

SEMINĀRS: Latviešu valoda kā valsts valoda, kā dzimtā valoda, kā otrā valoda, kā svešvaloda. Minoritātes valoda. Normatīvie dokumenti, kas reglamentē Latvijas valsts valodas lietošanu.

4. Rakstība, tās izcelšanās un attīstība. L2

LEKCIJA: Rakstības rašanās un attīstība. Alfabēta veidošanās. Eiropas valodu rakstībā lietotās alfabēta sistēmas. Latviešu valodas alfabēts. Braila raksts.

5. Latviešu valoda: valodnieki un pētījumi. S2, Pd2

SEMINĀRS: Latviešu valodas pētnieki un pētniecības iestādes (lietotnes "Lingvistiskā karte" izmantošana), jaunākie izdevumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze un kritiska izvērtēšana: informācijas apkopošana par izvēlēto valodnieku (informācijas apkopošanas veids pēc vienošanās, iespējamie informācijas apkopošanas veidi: valodnieku CV veidošana, sagatavošanās "Kluso telefonu" spēlei, ierakstu veidošana Twitter kontā, video/plakāta veidošana, u.tml.).

6. Literārā valoda, standartvaloda, normas. Runātāja, klausītāja, lasītāja un rakstītāja kultūra. S4, Pd12

SEMINĀRS: Standartizācijas motivācija un iemesli. Latviešu valodas ekspertu komisija, tās lēmumi. Normu relativitāte. Latviešu valodas īpatnības. Runas un rakstu valoda: kopīgais un atšķirīgais. Runātāja un klausītāja kultūra. Lasītāja un rakstītāja kultūra.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Valodas kļūdu kartotēkas veidošana, izmantojot apkārtējā vidē pieejamos raktveida tekstus.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Kļūdu kartotēkas (vēlams tematiskas, piemēram, "Smieklīgākā kļūda", "Bīstamā kļūda", "Vai tiešām kļūda?") veidošana un prezentēšana.

7. Fonētiskās pamatjēdzieni, aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4

PRAKTISKAIS DARBS: Skaņa, burts, zilbe. Īsā un garā patskaņa, šaurā un platā e, ē, patskaņa [ɔ], [ɔ:] un divskaņa [uo] lietojums, līdzskaņu lietojums. Vārdu rakstība kopā un šķirti, lielā burta lietojums nosaukumos u.c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Argumentētā esēja "Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks." (J. Klīdzējs)

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Argumentētā esēja par tematu "Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks" (J. Klīdzējs)

8. Leksikoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie leksikas un stilistikas jautājumi. P2, Pd10

PRAKTISKAIS DARBS: Vārda nozīme. Sinonīmi. Antonīmi. Homonīmi. Vārdu krājums. Aizguvumi. Termini. Apwīdvārdi. Vecvārdi, jaunvārdi. Gada vārds, nevārds, spārnotais teiciens un savārstījums. Valodas funkcionālie (zinātniskais, publicistiskais, lietišķais, sarunvalodas, daiļliteratūras) un emocionāli ekspresīvie stili. Stilistiskie līdzekļi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Jaunvārdi jaunākajā bērnu un jauniešu literatūrā (jaunvārdu kataloga veidošana). Apkārtējā vidē esošu tekstu analīze (valodas stils, izmantotie stilistiskie līdzekļi u.tml.). Saturiski vienotu tekstu veidošana dažādos funkcionālos stilos.

9. Morfoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4

PRAKTISKAIS DARBS: Vārdarināšanas paņēmieni. Vārdšķiras. Latviešu valodas vārdšķiru gramatiskās kategorijas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pēc izvēles un vienošanās – testu, krustvārdu mīklu veidošana, jaunāko daiļliteratūras tekstu, kā arī informatīvo tekstu analīze, atgādnju veidošana, stratēģiju izstrāde vārdšķiru gramatiskā kategoriju apguvei latviešu valodas stundās u.tml.

10. Sintakses pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P2, Pd4

PRAKTISKAIS DARBS: Vārdu savienojums, teikums, teksts. Teksta struktūra.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Vingrināšanās zinātniskā teksta (referāta) daļu izveidē.

11. Pētījumi par aktuāliem valodas prakses jautājumiem. P4, Pd12

PRAKTISKAIS DARBS: Izveidotās prezentācijas (pārskats par lasīto rakstu un veiktais pētījums) demonstrēšana, diskusija par veikto pētījumu. Pašvērtējuma veikšana, iesaistīšanās kursabiedru prezentāciju vērtēšanā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētisko atziņu apkopošana par vienu izvēlēto rakstu no Latviešu valodas aģentūras izdotā populārzinātniskā rakstu krājuma "Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi". Pētījuma jautājuma izvirzīšana, balstoties uz rakstā atspoguļotajām atziņām, pētījuma plāna veidošana un datu vākšanas metodes izvēle. Pētījuma veikšana, pētījumā iegūto datu apkopošana, iegūto datu salīdzināšana ar populārzinātniskā raksta secinājumiem.

12. Fonētikas un fonoloģijas vispārīgs raksturojums. L2, Pd2

LEKCIJA: Fonētikas un fonoloģijas priekšmets un fonētiskie līdzekļi. Latviešu valodas fonētikas un fonoloģijas izpēte un izmantotās metodes. Fonēmas jēdziens. Fonēmas varianta jēdziens un latviešu valodas fonēmu varianti. Fonētiskā transkripcija. Runas orgāni, to iedalījums.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze, konspektu veidošana.

13. Latviešu valodas fonēmu sistēma. Patskaņi jeb monoftongi. Divskaņi jeb diftongi. L2, P2, Pd4

LEKCIJA: Patskaņu klasifikācijas principi: pēc rindas (pēc mēles kustības horizontālā virzienā) un pēc mēles pacēluma pakāpes (pēc mēles kustības vertikālā virzienā), pēc lūpu piedalīšanās artikulācijā, pēc kvantitātes. Patskaņu iedalījums pēc pasīvā runas orgāna (palatāli, velāri). Patskaņu kvantitātes atkarība no kvalitātes.

PRAKTISKAIS DARBS: Divskaņi jeb diftongi. Latviešu valodas divskaņu piederība pie īsto divskaņu grupas. Divskaņu klasifikācijas principi. Divskaņu raksturojums pēc to komponentu kvalitatīvā sakārtojuma un divskaņu pozicionālā lietojuma. Diftongiskie savienojumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Patskaņu un divskaņu raksturošana. Pamatizglītības un vidējās izglītības latviešu valodas standarta un mācību programmu analīze ar mērķi apzināt pamatizglītības un vidējās izglītības posmā apgūstamo fonētikas mācību saturu.

14. Latviešu valodas līdzskaņi. L2, P2, Pd4

LEKCIJA: Līdzskaņu klasifikācijas principi: pēc aktīvā runas orgāna (lūpeņi, mēleņi), pēc artikulācijas veida (slēdzeņi, spraudzeņi), pēc balss saišu darbības (balsīgie, nebalsīgie), pēc mēles stāvokļa (dorsāli, apikāli), pēc artikulācijas vietas, tas ir, pēc pasīvā runas orgāna (dentāli, alveolāri, palatāli, velāri).

PRAKTISKAIS DARBS: Līdzskaņu kvantitāte. Kvantitātes atkarība no zilbes veida un struktūras, no blakus skaņu ietekmes, zilbju skaita vārdā u. c. faktoriem. Troksneņu kvantitāte zilbju un morfēmu sadūrā. Skaneņu kvantitāte.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Līdzskaņu raksturošana. Latviešu valodas skaņu salīdzināšana ar citu valodu skaņām.

15. Skaņu pārmaiņas. Skaņu pārmaiņas vokālismā: pozicionālās un vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd4

LEKCIJA: Pozicionālās pārmaiņas: kontrakcija, šaurā [e], [ē] un platā [e], [ē] mija vienas saknes vārdos.

PRAKTISKAIS DARBS: Vēsturiskās pārmaiņas: mantotā patskaņu mija jeb alternācija, līdzskaņa [n] noteiktā mija. Pārbaudes darba veikšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Sagatavošanās pārbaudes darbam. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmam izstrādātajās latviešu valodas mācību grāmatās iekļautā fonētikas mācību satura izpēte, secinājumu veikšana par fonētikas mācību satura apguvei izmantojamām mācību stratēģijām.

16. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: pozicionālās pārmaiņas. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Asimilācija balsīguma ziņā, vidējā artikulācijas centra rašanās, afrikātas [c] rašanās, vokalizācija, konsonantizācija, pozicionālais līdzskaņu zudums, līdzskaņa pagarinājums.

PRAKTISKAIS DARBS: Propozicionālo skaņu pārmaiņu noteikšana. Teksta fonētiskās transkripcijas veikšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Propozicionālo skaņu pārmaiņu noteikšana. Teksta fonētiskās transkripcijas veikšana. Secinājumu veikšana par kļūdām skolēnu rakstu darbos, to cēloņiem un novēršanas iespējām.

17. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: [j] noteiktā līdzskaņu mija, priekšējās rindas patskaņu (palatālo vokāļu) noteiktā līdzskaņu mija, [t] noteiktā līdzskaņu mija, [d] noteiktā līdzskaņu mija, apvienotās līdzskaņu mijas, līdzskaņu grupu mija, vēsturiskais līdzskaņu zudums. Pārbaudes darba veikšana.

PRAKTISKAIS DARBS: Vēsturisko skaņu pārmaiņu noteikšana, latviešu valodas skaņu pārmaiņu salīdzināšana ar citām valodām.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Vēsturisko skaņu pārmaiņu noteikšana, latviešu valodas skaņu pārmaiņu salīdzināšana ar citām valodām. Sagatavošanās pārbaudes darbam.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMS: Latviešu valodas skaņu sistēmu un latviešu valodas skaņu pārmaiņām.

18. Zilbe un zilbju robeža. Zilbes intonāciju sistēma. Runas intonācija. Vārda uzsvars. L2, Pd4

LEKCIJA: Zilbe, zilbes uzsvars. Zilbju tipi, robežas, iedalījuma principi. Zilbes intonācija. Latviešu literārās valodas intonāciju problēmas. Intonāciju sistēma. Metatonija. Heterotoni. Vārda uzsvars. Galvenais un palīguzsvars. Atkāpes no pirmās zilbes uzsvara. Enklīze un proklīze. Runas intonācija. Runas intonācijas akustiskais raksturojums (loģiskais akcents, melodija u.c. komponenti). Runas intonācijas nozīme jeb saturs, intonēmas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze, konspektu veidošana, praktisko uzdevumu veikšana.

19. Ortoēpijas jeb pareizrūnas būtiskākie jautājumi. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Vārda uzsvara normēšana. Izrunas normas vokālismā: šaurais un platais patskanis [e], [e:], patskaņu kvantitāte, patskaņu [o], [ō] un divskaņa [uo] lietojums.

PRAKTISKAIS DARBS: Izrunas normas konsonantismā: līdzskaņu galvenie varianti, līdzskaņu sekundārie varianti, pozicionālās līdzskaņu pārmaiņas, vēsturiskās līdzskaņu pārmaiņas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Sagatavošanās pārbaudes darbam. Metodisko materiālu izstrāde pamatizglītības posmā iekļautā fonētikas mācību satura apguvei.

20. Grafēmika un ortogrāfija. P2, Pd6

PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu valodas grafēmika. Latviešu valodas alfabēts. Attieksmes starp fonēmām un burtiem. Latviešu valodas ortogrāfija. Ortogrāfijas principi (fonētiskais, morfoloģiskais jeb etimoloģiskais, vēsturiskais un tradicionālais). Pārbaudes darba veikšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Metodisko materiālu izstrāde vidējās izglītības posmā iekļautā fonētikas mācību satura apguvei.

2. STARPPĀRBAUDĪJUMS: Metodisko līdzekļu izstrāde pamatizglītības un vidējās izglītības posmam fonētikas mācību satura apguvei.

21. Sarežģītākie fonētiskā un morfoloģiskā principa lietošanas gadījumi. P2, Pd6

PRAKTISKAIS DARBS: Fonētiskais pareizrakstības princips un tā lietošanas gadījumi. Internacionālo vārdu rakstība. Vārdu formu rakstība, kurās notikušas vēsturiskās skaņu pārmaiņas piemēram, (darbības vārdu lūzt, milt, birt tagadnes formu rakstība, darbības vārdu nenoteiksmes formas un no tās atvasināto formu rakstība, daļēji lokāmā divdabja pareizrakstība). Morfoloģiskais pareizrakstības princips un tā lietošanas gadījumi. Vienveidīgs vārda morfēmu, t.i., sastāvdaļu (priedēklis, sakne, piedēklis, galotne), rakstījums visās attiecīgā vārda formās, atvasinājumos un saliktenos.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Praktisko uzdevumu veikšana.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA.
2. Guļevska, D., Miķelsone, A., & Porīte, T. (2002). Pareizrakstības un pareizrūnas rokasgrāmata. Latviešu valoda. Rīga: Avots.
3. Latviešu valodas gramatika (2015). Atb. red. D. Nītiņa, J. Grigorjevs. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
4. LVA (2014). Literārā valoda un normas lingvistiskajā praksē: Eiropas pieredze un tradīcijas. Rīga: LVA.
5. Strautiņa V., & Šulce Dz. (2009). Latviešu valodas pareizrūna un pareizrakstība. Rīga: Raka.

Papildus informācijas avoti

1. Beitīņa, M. (2009). Mūsdienu latviešu literārās valodas sintakse. Liepāja: LiePA.

2. Blinkena, A. (2009). Latviešu interpunkcija. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Druviete, I., Ernštreits, V., Kibermane, K., Kļava, G., Kļave, E., Lapinska, I., Liepa, D., Pošeiko, S., Roze, S., & Šūpule, I. (2016). Valodas situācija Latvijā 2010-2015. Sociolingvistisks pētījums. Rīga: LVA.
4. Guļevska, D., Miķelsone, A., & Porīte, T. (2002). Pareizrakstības un pareizrunas rokasgrāmata. Latviešu valoda. Rīga: Avots.
5. Kušķis, J. (2006). Mūsu valoda. Rīga: Antava.
6. Laugale, V., & Šulce, Dz. (2012). Lielo burtu lietojums latviešu valodā: ieskats vēsturiskajā izpētē, problēmas un risinājumi. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
7. Markus, D., & Bonda, Dz. (2014). Ievads fonoloģijā. Rīga: Zinātne.
8. Muižniece, L. (2002). Latviešu valodas praktiskā fonoloģija. Rīga: Rasa ABC.
9. Nītiņa, D. (2004). Moderna cilvēka valoda. Rīga: Valsts valodas aģentūra.
10. Paegle, Dz. (2003). Latviešu literārās valodas morfoloģija. I daļa. Rīga: Zinātne.
11. Skujiņa, V. (2014). Latviešu valoda lietišķajos rakstos. Rīga: Zvaigzne ABC.
12. Soida, E. (2009). Vārddarināšana. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
13. Strautiņa, V., & Šulce, Dz. (2004). Latviešu literārās valodas fonētika, ortoēpija un ortogrāfija. Liepāja: LiePA.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Ceplītis, L., Porīte, T., Miķelsone, A., & Raģe, S. (1995). Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīca. Rīga: Avots.
2. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: <http://valodasrokasgramata.lv/search?q=&start=0&searchtext=Mekl%C4%93t>
3. Liepa, D. (2015). Kļūda, kļūda! Vai tiešām kļūda? Videolekcija. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=OtzNZPXmwYs>
4. LVA (2011). Elektroniska latviešu valodas vārdnīca e-pupa. Pieejams: <http://epupa.valoda.lv/>
5. LVA (2017). Citvalodu personvārdu atveide latviešu valodā. Pieejams: <https://www.personvarduatveide.lv/>
6. LVA (2016). Lingvistiskā karte. Pieejams: <http://www.lingvistiskakarte.lv/info/1>
7. LVA (2017). Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze. Pareizrūna. https://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/linguistic_sectors
8. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (2009–2017). Populārzinātnisku rakstu krājums, 5, 13. Rīga: LVA.
9. Veisbergs, A. (2015). Pastāvēs, kas pārvērtīsies. Pārmaiņas un jaunais latviešu valodā. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=aeSM_muFwEI&feature=youtu.be
10. <https://lvak.wordpress.com/>
11. www.tezaurs.lv
12. www.vvc.gov.lv

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeutika, fonētika I
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo1396
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	1
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	8

<i>Semināru stundu skaits</i>	8
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	16
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Apgūts latviešu valodas kurss vidusskolas apjomā	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: attīstīt studējošo valodniecisko kompetenci, pilnveidojot viņu valodu jomā esošās zināšanas, prasmes un attieksmes.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Izmantot apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes studiju procesā un ikdienas dzīvē. 2. Veicināt prasmi organizēt sekmīgu pedagoģisko procesu latviešu valodas stundās.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 8 st., semināri (S) – 8 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Valodniecība kā zinātne. Valodas izcelšanās un attīstība. Valoda kā zīmju sistēma. L2 2. Pasaules valodas un to klasifikācija. L2 3. Valoda un sabiedrība. Valodas funkcijas. L2, S2 4. Rakstība, tās izcelšanās un attīstība. L2 5. Latviešu valoda: valodnieki un pētījumi. S2, Pd2 6. Literārā valoda, standartvaloda, normas. Runātāja, klausītāja, lasītāja un rakstītāja kultūra. S4, Pd12 7. Fonētiskas pamatjēdzieni, aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4 8. Leksikoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie leksikas un stilistikas jautājumi. P2, Pd10 9. Morfoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4 10. Sintakses pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P2, Pd4 11. Pētījumi par aktuāliem valodas prakses jautājumiem. P4, Pd12	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Raksturo valodniecību kā zinātni un tās nozares, izprot valodas attīstības likumsakarības, valodas pamatfunkcijas, valodu klasifikācijas pamatprincipus, literārās valodas jēdzienu, normas, runātāja, klausītāja, lasītāja un rakstītāja kultūru, atšķirības starp mutvārdu un rakstveida runu, valodu rakstībā lietotās alfabēta sistēmas, fonētikas, leksikoloģijas, morfoloģijas un sintakses pamatjēdzienus.	
PRASMES:	
2. Prot rakstīt argumentēto eseju, izmantojot savas domas atklāsmei un viedokļa pamatošanai daudzveidīgus avotus un kultūrfaktus, kā arī mērķtiecīgi lietojot leksiskus un stilistiskus izteiksmes līdzekļus. 3. Analizē apkārtējā vidē esošus tekstus, saskatot atkāpes no literārās valodas normas, nosakot valodas stilu, izmantotos stilistiskos un morfoloģiskos līdzekļus; patstāvīgi veido saturiski vienotus tekstus, tostarp zinātnisko tekstu (referātu), ievērojot dažādu funkcionālo stilu pazīmes; izmanto iegūtās teorētiskās zināšanas, veidojot mācību materiālus vārdšķiru gramatisko kategoriju apguvei latviešu valodas stundās. 4. Prot veikt nelielus pētījumus (izvirzīt pētījuma jautājumu, izveidot pētījuma plānu, izvēlēties datu vākšanas metodi, apkopot, analizēt un izvērtēt iegūtos datus) un prezentēt tos, diskutēt,	

argumentēti pamatot izteikto viedokli, izmantojot studiju kursa ietvaros apgūtos un aktualizētos valodniecības terminus.

KOMPETENCE:

5. Pilnveido savu valodisko lietpratību studiju procesā un ikdienas situācijās, lai izmantotu to sekmīga pedagoģiskā procesa organizēšanai latviešu valodas stundās; izmanto zinātniskos avotus, tostarp digitālos resursus, valodnieciska satura problēmjautājumu noskaidrošanai.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Zinātniskās literatūras analīze un kritiska izvērtēšana: informācijas apkopošana par izvēlēto valodnieku (informācijas apkopošanas veids pēc vienošanās, iespējamie informācijas apkopošanas veidi: valodnieku CV veidošana, sagatavošanās "Kluso telefonu" spēlei, ierakstu veidošana Twitter kontā, video/plakāta veidošana, u.tml.).
2. Valodas kļūdu kartotēkas veidošana, izmantojot apkārtējā vidē pieejamos raktveida tekstus.
3. Argumentētā esēja "Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks" (J. Klīdzējs).
4. Jaunvārdi jaunākajā bērnu un jauniešu literatūrā (jaunvārdu kataloga veidošana). Apkārtējā vidē esošu tekstu analīze (valodas stils, izmantotie stilistiskie līdzekļi u.tml.). Saturiski vienotu tekstu veidošana dažādos funkcionālos stilos.
5. Vingrināšanās zinātniskā teksta (referāta) daļu izveidē.
6. Teorētisko atziņu apkopošana par vienu izvēlēto rakstu no Latviešu valodas aģentūras izdotā populārzinātniskā rakstu krājuma "Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi". Pētījuma jautājuma izvirzīšana, balstoties uz rakstā atspoguļotajām atziņām, pētījuma plāna veidošana un datu vākšanas metodes izvēle. Pētījuma veikšana, pētījumā iegūto datu apkopošana, iegūto datu salīdzināšana ar populārzinātniskā raksta secinājumiem.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās un praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs semināros un praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 40%:
Kļūdu kartotēkas (vēlams tematiskas, piemēram, "Smieklīgākā kļūda", "Bīstamā kļūda", "Vai tiešām kļūda?") veidošana un prezentēšana – 20%.
Argumentētā esēja par tematu "Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks" (J. Klīdzējs) – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (izvēlēties vienu rakstu no Latviešu valodas aģentūras izdotā populārzinātniskā rakstu krājuma "Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi", izveidot prezentāciju par izvēlēto raksta saturu. Balstoties uz rakstā atspoguļotajām atziņām, patstāvīgi izvirzīt pētījuma jautājumu, izveidot pētījuma plānu un izstrādāt datu vākšanas instrumentu/-us. Veikt pētījumu, apkopot pētījumā iegūtos datus, salīdzināt tos ar secinājumiem lasītajā populārzinātniskajā rakstā. Papildināt prezentāciju ar informāciju par veikto pētījumu un iegūtajiem datiem) – 40%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti				
	1.	2.	3.	4.	5.

1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Valodniecība kā zinātne. Valodas izcelšanās un attīstība. Valoda kā zīmju sistēma. L2

LEKCIJA: Valodniecības pētīšanas priekšmets. Valodniecības nozares, to saistība ar citām zinātnes nozarēm. Valodas izcelšanās un attīstība. Valodas zīmes un citas zīmju sistēmas.

2. Pasaules valodas un to klasifikācija. L2

LEKCIJA: Pasaules valodu klasifikācija. Pasaules valodu skaits. Valodu runātāju skaits. Valodas zudums. Mākslīgās valodas. Fiktīvās valodas. Valodu krustošanās. Pidžinvalodas un kreolvalodas, koinē, lingua franca.

3. Valoda un sabiedrība. Valodas funkcijas. L2, S2

LEKCIJA: Valodas kolektīvs. Runas kolektīvs. Valodas politika. Valodas statuss. Valsts valoda. Valodas komunikatīvā, ekspresīvā, gnozeoloģiskā funkcija. Valodas reprezentatīvā, estētiskā, metalingvistiskā u. c. funkcijas.

SEMINĀRS: Latviešu valoda kā valsts valoda, kā dzimtā valoda, kā otrā valoda, kā svešvaloda. Minoritātes valoda. Normatīvie dokumenti, kas reglamentē Latvijas valsts valodas lietošanu.

4. Rakstība, tās izcelšanās un attīstība. L2

LEKCIJA: Rakstības rašanās un attīstība. Alfabēta veidošanās. Eiropas valodu rakstībā lietotās alfabēta sistēmas. Latviešu valodas alfabēts. Braila raksts.

5. Latviešu valoda: valodnieki un pētījumi. S2, Pd2

SEMINĀRS: Latviešu valodas pētnieki un pētniecības iestādes (lietotnes "Lingvistiskā karte" izmantošana), jaunākie izdevumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze un kritiska izvērtēšana: informācijas apkopošana par izvēlēto valodnieku (informācijas apkopošanas veids pēc vienošanās, iespējamie informācijas apkopošanas veidi: valodnieku CV veidošana, sagatavošanās "Kluso telefonu" spēlei, ierakstu veidošana Twitter kontā, video/plakāta veidošana, u.tml.).

6. Literārā valoda, standartvaloda, normas. Runātāja, klausītāja, lasītāja un rakstītāja kultūra. S4, Pd12

SEMINĀRS: Standartizācijas motivācija un iemesli. Latviešu valodas ekspertu komisija, tās lēmumi. Normu relativitāte. Latviešu valodas īpatnības. Runas un rakstu valoda: kopīgais un atšķirīgais. Runātāja un klausītāja kultūra. Lasītāja un rakstītāja kultūra.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Valodas kļūdu kartotēkas veidošana, izmantojot apkārtējā vidē pieejamos rakstveida tekstus.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Kļūdu kartotēkas (vēlams tematiskas, piemēram, "Smieklīgākā kļūda", "Bīstamā kļūda", "Vai tiešām kļūda?") veidošana un prezentēšana.

7. Fonētiskās pamatjēdzieni, aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4

PRAKTISKAIS DARBS: Skaņa, burts, zilbe. Īsā un garā patskaņa, šaurā un platā e, ē, patskaņa [ɔ], [ɔ:] un divskaņa [uo] lietojums, līdzskaņu lietojums. Vārdu rakstība kopā un šķirti, lielā burtā lietojums nosaukumos u.c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Argumentētā esejā "Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks." (J. Klīdzējs)

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Argumentētā esejā par tematu "Valoda ir tauta. Valoda ir dzeja. Valoda ir vēsture. Valoda ir zinātne. Valoda ir cilvēks" (J. Klīdzējs).

8. Leksikoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie leksikas un stilistikas jautājumi. P2, Pd10

PRAKTISKAIS DARBS: Vārda nozīme. Sinonīmi. Antonīmi. Homonīmi. Vārdu krājums. Aizguvumi. Termini. Apvidvārdi. Vecvārdi, jaunvārdi. Gada vārds, nevārds, spārnotais teiciens un savārstījums. Valodas funkcionālie (zinātniskais, publicistiskais, lietišķais, sarunvalodas, daļliteratūras) un emocionāli ekspressīvie stili. Stilistiskie līdzekļi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Jaunvārdi jaunajā bērnu un jauniešu literatūrā (jaunvārdu kataloga veidošana). Apkārtējā vidē esošu tekstu analīze (valodas stils, izmantotie stilistiskie līdzekļi u.tml.). Saturiski vienotu tekstu veidošana dažādos funkcionālos stilos.

9. Morfoloģijas pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P4, Pd4

PRAKTISKAIS DARBS: Vārddarināšanas paņēmieni. Vārdšķiras. Latviešu valodas vārdšķiru gramatiskās kategorijas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pēc izvēles un vienošanās – testu, krustvārdu mīklu veidošana, jaunāko daiļliteratūras tekstu, kā arī informatīvo tekstu analīze, atgādņu veidošana, stratēģiju izstrāde vārdšķiru gramatiskās kategoriju apguvei latviešu valodas stundās u.tml.

10. Sintakses pamatjēdzieni un aktuālie prakses jautājumi. P2, Pd4

PRAKTISKAIS DARBS: Vārdu savienojums, teikums, teksts. Teksta struktūra.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Vingrināšanās zinātniskā teksta (referāta) daļu izveidē.

11. Pētījumi par aktuāliem valodas prakses jautājumiem. P4, Pd12

PRAKTISKAIS DARBS: Izveidotās prezentācijas (pārskats par lasīto rakstu un veiktais pētījums) demonstrēšana, diskusija par veikto pētījumu. Pašvērtējuma veikšana, iesaistīšanās kursabiedru prezentāciju vērtēšanā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētisko atziņu apkopošana par vienu izvēlēto rakstu no Latviešu valodas aģentūras izdotā populārzinātniskā rakstu krājuma "Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi". Pētījuma jautājuma izvirzīšana, balstoties uz rakstā atspoguļotajām atziņām, pētījuma plāna veidošana un datu vākšanas metodes izvēle. Pētījuma veikšana, pētījumā iegūto datu apkopošana, iegūto datu salīdzināšana ar populārzinātniskā raksta secinājumiem.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Baltiņš, M., & Druviete, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA.
2. Guļevska, D., Miķelsone, A., & Porīte, T. (2002). Pareizrakstības un pareizrunas rokasgrāmata. Latviešu valoda. Rīga: Avots.
3. Latviešu valodas gramatika (2015). Atb. red. D. Nītiņa, J. Grigorjevs. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
4. LVA (2014). Literārā valoda un normas lingvistiskajā praksē: Eiropas pieredze un tradīcijas. Rīga: LVA.
5. Strautiņa V., & Šulce Dz. (2009). Latviešu valodas pareizrūna un pareizrakstība. Rīga: Raka.

Papildus informācijas avoti

1. Beitīņa, M. (2009). Mūsdienu latviešu literārās valodas sintakse. Liepāja: LiePA.
2. Blinkena, A. (2009). Latviešu interpunkcija. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Druviete, I., Ernštreits, V., Kibermane, K., Kļava, G., Kļave, E., Lapinska, I., Liepa, D., Pošeiko, S., Roze, S., & Šūpule, I. (2016). Valodas situācija Latvijā 2010-2015. Sociolingvistisks pētījums. Rīga: LVA.
4. Kušķis, J. (2006). Mūsu valoda. Rīga: Antava.
5. Nītiņa, D. (2004). Moderna cilvēka valoda. Rīga: Valsts valodas aģentūra.
6. Paegle, Dz. (2003). Latviešu literārās valodas morfoloģija. I daļa. Rīga: Zinātne.
7. Skujiņa, V. (2014). Latviešu valoda lietišķajos rakstos. Rīga: Zvaigzne ABC.
8. Soida, E. (2009). Vārddarināšana. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Ceplītis, L., Porīte, T., Miķelsone, A., & Raģe, S. (1995). Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīca. Rīga: Avots.
2. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: <http://valodasrokasgramata.lv/search?q=&start=0&searchtext=Mekl%C4%93t>
3. Liepa, D. (2015). Kļūda, kļūda! Vai tiešām kļūda? Videolekcija. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=OtzNZPXmwYs>
4. LVA (2011). Elektroniska latviešu valodas vārdnīca e-pupa. Pieejams: <http://epupa.valoda.lv/>
5. LVA (2017). Citvalodu personvārdu atveide latviešu valodā. Pieejams: <https://www.personvarduatveide.lv/>
6. LVA (2016). Lingvistiskā karte. Pieejams: <http://www.lingvistiskakarte.lv/info/1>
7. LVA (2017). Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze. Pareizrūna. https://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/linguistic_sectors
8. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (2009–2017). Populārzinātnisku rakstu krājums, 5, 13. Rīga: LVA.

9. Veisbergs, A. (2015). Pastāvēs, kas pārvērtīsies. Pārmaiņas un jaunais latviešu valodā. Videolekcija. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=aeSM_muFwEI&feature=youtu.be
10. <https://lvak.wordpress.com/>
11. www.tezaurs.lv
12. www.vvc.gov.lv

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika II
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo1397
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	1
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3

Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	-
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	16
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
Kursa autors(-i)	
Dr.paed., docente Sandra Zariņa (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: pilnveidot izpratni par latviešu valodas skaņu sistēmu, par pozicionālajām un vēsturiskajām skaņu pārmaiņām, ar zilbi un uzsvāra lietošanu saistītajiem jautājumiem, grafēmiku un ortogrāfijas pamatprincipiem.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Attīstīt praktiskās iemaņas pareizrunā. 2. Veidot kompetenci fonētikas mācību satura īstenošanai pamatizglītības un vidējās izglītības posmā. 3. Nostiprinot ieradumu ievērot pareizrūnas normas ikdienas saskarsmē.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.	
1. Fonētikas un fonoloģijas vispārīgs raksturojums. L2, Pd2 2. Latviešu valodas fonēmu sistēma. Patskaņi jeb monoftongi. Divskaņi jeb diftongi. L2, P2, Pd4 3. Latviešu valodas līdzskaņi. L2, P2, Pd4 4. Skaņu pārmaiņas. Skaņu pārmaiņas vokālismā: pozicionālās un vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd4 5. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: pozicionālās pārmaiņas. L2, P2, Pd6 6. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd6 7. Zilbe un zilbju robeža. Zilbes intonāciju sistēma. Runas intonācija. Vārda uzsvārs. L2, Pd4 8. Ortoēpijas jeb pareizrūnas būtiskākie jautājumi. L2, P2, Pd6 9. Grafēmika un ortogrāfija. P2, Pd6 10. Sarežģītākie fonētiskā un morfoloģiskā principa lietošanas gadījumi. P2, Pd6	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Izprot latviešu valodas fonēmu sistēmu, fonētikas likumsakarības un tendences, spēj tās raksturot teorētiski.	
PRASMES:	
2. Spēj salīdzināt latviešu valodas fonētiskās īpatnības ar citām valodām, nosaka pozicionālās un vēsturiskās skaņu pārmaiņas vokālismā un konsonantismā. 3. Prot veidot runu atbilstoši ortoēpijas un ortogrāfijas normām, izmanto savā runā zināšanas par grafēmas pamatjautājumiem, zilbi, vārda uzsvāru, runas intonācijas struktūru; prot veikt teksta transkripciju un fonētisko analīzi.	
KOMPETENCE:	
4. Reflektē par latviešu valodā notiekošajiem procesiem fonētikas līmenī, saklausa pareizrūnas kļūdas savā un citu cilvēku runā, plāno to novēršanu; izmanto ikdienas saziņā pareizrūnas normas.	

5. Spēj atlasīt un patstāvīgi izstrādāt jēgpilnus uzdevumus fonētikas mācību satura apguvei pamatizglītības un vidējās izglītības posmā.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Zinātniskās literatūras analīze, konspektu veidošana.
2. Patskaņu un divskaņu raksturošana. Pamatizglītības un vidējās izglītības latviešu valodas standarta un mācību programmu analīze ar mērķi apzināt pamatizglītības un vidējās izglītības posmā apgūstamo fonētikas mācību saturu.
3. Līdzskaņu raksturošana. Latviešu valodas skaņu salīdzināšana ar citu valodu skaņām.
4. Sagatavošanās pārbaudes darbam. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmam izstrādātajās latviešu valodas mācību grāmatās iekļautā fonētikas mācību satura izpēte, secinājumu veikšana par fonētikas mācību satura apguvei izmantojamām mācību stratēģijām.
5. Pozicionālo skaņu pārmaiņu noteikšana. Teksta fonētiskās transkripcijas veikšana. Secinājumu veikšana par kļūdām skolēnu rakstu darbos, to cēloņiem un novēršanas iespējām.
6. Vēsturisko skaņu pārmaiņu noteikšana, latviešu valodas skaņu pārmaiņu salīdzināšana ar citām valodām.
7. Zinātniskās literatūras analīze, konspektu veidošana, praktisko uzdevumu veikšana.
8. Sagatavošanās pārbaudes darbam. Metodisko materiālu izstrāde pamatizglītības posmā iekļautā fonētikas mācību satura apguvei.
9. Metodisko materiālu izstrāde vidējās izglītības posmā iekļautā fonētikas mācību satura apguvei.
10. Praktisko uzdevumu veikšana.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Pārbaudes darbs par latviešu valodas skaņu sistēmu un latviešu valodas skaņu pārmaiņām – 30%.
Metodisko līdzekļu izstrāde pamatizglītības un vidējās izglītības posmam fonētikas mācību satura apguvei – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti				
	1.	2.	3.	4.	5.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Fonētikas un fonoloģijas vispārīgs raksturojums. L2, Pd2

LEKCIJA: Fonētikas un fonoloģijas priekšmets un fonētiskie līdzekļi. Latviešu valodas fonētikas un fonoloģijas izpēte un izmantotās metodes. Fonēmas jēdziens. Fonēmas varianta jēdziens un latviešu valodas fonēmu varianti. Fonētiskā transkripcija. Runas orgāni, to iedalījums.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze, konspektu veidošana.

2. Latviešu valodas fonēmu sistēma. Patskaņi jeb monoftongi. Divskaņi jeb diftongi. L2, P2, Pd4

LEKCIJA: Patskaņu klasifikācijas principi: pēc rindas (pēc mēles kustības horizontālā virzienā) un pēc mēles pacēluma pakāpes (pēc mēles kustības vertikālā virzienā), pēc lūpu piedalīšanās artikulācijā, pēc kvantitātes. Patskaņu iedalījums pēc pasīvā runas orgāna (palatāli, velāri). Patskaņu kvantitātes atkarība no kvalitātes.

PRAKTISKAIS DARBS: Divskaņi jeb diftongi. Latviešu valodas divskaņu piederība pie īsto divskaņu grupas. Divskaņu klasifikācijas principi. Divskaņu raksturojums pēc to komponentu kvalitatīvā sakārtojuma un divskaņu pozicionālā lietojuma. Diftongiskie savienojumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Patskaņu un divskaņu raksturošana. Pamatizglītības un vidējās izglītības latviešu valodas standarta un mācību programmu analīze ar mērķi apzināt pamatizglītības un vidējās izglītības posmā apgūstamo fonētikas mācību saturu.

3. Latviešu valodas līdzskaņi. L2, P2, Pd4

LEKCIJA: Līdzskaņu klasifikācijas principi: pēc aktīvā runas orgāna (lūpeņi, mēleņi), pēc artikulācijas veida (slēdžeņi, spraudžeņi), pēc balss saišu darbības (balsīgie, nebalsīgie), pēc mēles stāvokļa (dorsāli, apikāli), pēc artikulācijas vietas, tas ir, pēc pasīvā runas orgāna (dentāli, alveolāri, palatāli, velāri).

PRAKTISKAIS DARBS: Līdzskaņu kvantitāte. Kvantitātes atkarība no zilbes veida un struktūras, no blakus skaņu ietekmes, zilbju skaita vārdā u. c. faktoriem. Troksneņu kvantitāte zilbju un morfēmu saturā. Skaneņu kvantitāte.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Līdzskaņu raksturošana. Latviešu valodas skaņu salīdzināšana ar citu valodu skaņām.

4. Skaņu pārmaiņas. Skaņu pārmaiņas vokālismā: pozicionālās un vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd4

LEKCIJA: Pozicionālās pārmaiņas: kontrakcija, šaurā [e], [ē] un platā [e], [ē] mija vienas saknes vārdos.

PRAKTISKAIS DARBS: Vēsturiskās pārmaiņas: mantotā patskaņu mija jeb alternācija, līdzskaņa [n] noteiktā mija. Pārbaudes darba veikšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Sagatavošanās pārbaudes darbam. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmam izstrādātajās latviešu valodas mācību grāmatās iekļautā fonētikas mācību satura izpēte, secinājumu veikšana par fonētikas mācību satura apguvei izmantojamām mācību stratēģijām.

5. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: pozicionālās pārmaiņas. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Asimilācija balsīguma ziņā, vidējā artikulācijas centra rašanās, afrikātas [c] rašanās, vokalizācija, konsonantizācija, pozicionālais līdzskaņu zudums, līdzskaņa pagarinājums.

PRAKTISKAIS DARBS: Propozicionālo skaņu pārmaiņu noteikšana. Teksta fonētiskās transkripcijas veikšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Propozicionālo skaņu pārmaiņu noteikšana. Teksta fonētiskās transkripcijas veikšana. Secinājumu veikšana par kļūdām skolēnu rakstu darbos, to cēloņiem un novēršanas iespējām.

6. Skaņu pārmaiņas konsonantismā: vēsturiskās pārmaiņas. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: [j] noteiktā līdzskaņu mija, priekšējās rindas patskaņu (palatālo vokāļu) noteiktā līdzskaņu mija, [t] noteiktā līdzskaņu mija, [d] noteiktā līdzskaņu mija, apvienotās līdzskaņu mijas, līdzskaņu grupu mija, vēsturiskais līdzskaņu zudums. Pārbaudes darba veikšana.

PRAKTISKAIS DARBS: Vēsturisko skaņu pārmaiņu noteikšana, latviešu valodas skaņu pārmaiņu salīdzināšana ar citām valodām.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Vēsturisko skaņu pārmaiņu noteikšana, latviešu valodas skaņu pārmaiņu salīdzināšana ar citām valodām. Sagatavošanās pārbaudes darbam.

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Latviešu valodas skaņu sistēmu un latviešu valodas skaņu pārmaiņām.

7. Zilbe un zilbju robeža. Zilbes intonāciju sistēma. Runas intonācija. Vārda uzsvars. L2, Pd4

LEKCIJA: Zilbe, zilbes uzsvars. Zilbju tipi, robežas, iedalījuma principi. Zilbes intonācija. Latviešu literārās valodas intonāciju problēmas. Intonāciju sistēma. Metatonija. Heterotoni. Vārda uzsvars. Galvenais un palīguzsvars. Atkāpes no pirmās zilbes uzsvara. Enklīze un proklīze. Runas intonācija. Runas intonācijas akustiskais raksturojums (loģiskais akcents, melodija u.c. komponenti). Runas intonācijas nozīme jeb saturs, intonēmas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Zinātniskās literatūras analīze, konspektu veidošana, praktisko uzdevumu veikšana.

8. Ortoēpijas jeb pareizrūnas būtiskākie jautājumi. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Vārda uzsvara normēšana. Izrunas normas vokālismā: šaurais un platais patskanis [e], [e:], [], [], patskaņu kvantitāte, patskaņu [o], [ō] un divskaņa [uo] lietojums.   PRAKTISKAIS DARBS: Izrunas normas konsonantismā: līdzskaņu galvenie varianti, līdzskaņu sekundārie varianti, pozicionālās līdzskaņu pārmaiņas, vēsturiskās līdzskaņu pārmaiņas.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Sagatavošanās pārbaudes darbam. Metodisko materiālu izstrāde pamatizglītības posmā iekļautā fonētikas mācību satura apguvei.   9. Grafēnika un ortogrāfija. P2, Pd6   PRAKTISKAIS DARBS: Latviešu valodas grafēnika. Latviešu valodas alfabēts. Attieksmes starp fonēmām un burtiem. Latviešu valodas ortogrāfija. Ortogrāfijas principi (fonētiskais, morfoloģiskais jeb etimoloģiskais, vēsturiskais un tradicionālais). Pārbaudes darba veikšana.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Metodisko materiālu izstrāde vidējās izglītības posmā iekļautā fonētikas mācību satura apguvei.   2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Metodisko līdzekļu izstrāde pamatizglītības un vidējās izglītības posmam fonētikas mācību satura apguvei.   10. Sarežģītākie fonētiskā un morfoloģiskā principa lietošanas gadījumi. P2, Pd6   PRAKTISKAIS DARBS: Fonētiskais pareizrakstības princips un tā lietošanas gadījumi. Internacionālo vārdu rakstība. Vārdu formu rakstība, kurās notikušas vēsturiskās skaņu pārmaiņas piemēram, (darbības vārdu lūzt, milt, birt tagadnes formu rakstība, darbības vārdu nenoteiksmes formas un no tās atvasināto formu rakstība, daļēji lokāmā divdabja pareizrakstība). Morfoloģiskais pareizrakstības princips un tā lietošanas gadījumi. Vienveidīgs vārda morfēmu, t.i., sastāvdaļu (priedēklis, sakne, priedēklis, galotne), rakstījums visās attiecīgā vārda formās, atvasinājumos un saliktenos.   PATSTĀVĪGAIS DARBS: Praktisko uzdevumu veikšana.
<i>Obligāti izmantojamie informācijas avoti</i>   1. Latviešu valodas gramatika (2015). Atb. red. D. Nītiņa, J. Grigorjevs. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 22.-137. lpp. 2. Laua, A. (1997). Latviešu literārās valodas fonētika. Rīga: Zvaigzne ABC. 3. Strautiņa V., & Šulce Dz. (2009). Latviešu valodas pareizrūna un pareizrakstība. Rīga: Raka.
<i>Papildus informācijas avoti</i>   1. Guļevska, D., Miķelsone, A., & Porīte, T. (2002). Pareizrakstības un pareizrūnas rokasgrāmata. Latviešu valoda. Rīga: Avots. 2. Laugale, V., & Šulce, Dz. (2012). Lielo burtu lietojums latviešu valodā: ieskats vēsturiskajā izpētē, problēmas un risinājumi. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. 3. Markus, D., & Bonda, Dz. (2014). Ievads fonoloģijā. Rīga: Zinātne. 4. Muižniece, L. (2002). Latviešu valodas praktiskā fonoloģija. Rīga: Rasa ABC. 5. Strautiņa, V., & Šulce, Dz. (2004). Latviešu literārās valodas fonētika, ortoēpija un ortogrāfija. Liepāja: LiePA.
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>   1. Ceplītis, L., Porīte, T., Miķelsone, A., & Rāge, S. (1995). Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrūnas vārdnīca. Rīga: Avots. 2. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Fonētika. Pieejams: http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/D1598C7A-6B38-6A1B-9D22-A21601A56C87 3. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Fonoloģija. Pieejams: http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/386E196C-78E4-7D23-4535-69B2651EA264 4. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Pareizrūna (ortoēpija). http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/A5337ADA-7172-90CE-A059-282FEAC50670 5. Latviešu valodas aģentūra. (2017). Citvalodu personvārdu atveide latviešu valodā. Pieejams: https://www.personvarduatveide.lv/ 6. Latviešu valodas aģentūra. (2017). Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze. Pareizrūna. Pieejams: https://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/linguistic_sectors 7. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi (2009–2017). Populārzinātnisku rakstu krājums, 5, 13. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. (Raksti sadaļā "Pareizrūna").
<i>Piezīmes</i>

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: sintakse
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo2278
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	2
<i>Kredītpunkti</i>	4
<i>ECTS kredītpunkti</i>	6
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	64 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	32
<i>Semināru stundu skaits</i>	-

<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	32
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	96
Kursa autors(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
Priekšzināšanas	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: leksikoloģija un frazeoloģija Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: pilnveidot izpratni par mūsdienu latviešu sintakses pamatjēdzieniem un nozīmīgākajām sintakses teorijām, par vienkārša teikuma analīzi, pilnveidot prasmes pareizrakstības izkopšanā.	
STUDIJU KURSA UZDEVUMI:	
1. Padziļināt izpratni par sintakses teorijām un sintakses parādību sistēmisko dabu. 2. Pilnveidot prasmes un iemaņas analizēt teikuma locekļus un noteikt sintaktiskās konstrukcijas. 3. Pilnveidot prasmes un iemaņas vienkāršu teikumu analīzē. 4. Salīdzināt un noteikt atšķirības sintakses mācību saturā pamatzglītības un vidējās izglītības posmā.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., praktiskie darbi (P) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st.	
1. Sintakses jēdziens, sintakses vienības. Latviešu valodas sintakses izpētes vēsture. L2, Pd6 2. Sintaktiskie sakari, to veidi un izteikšanas līdzekļi. Vārdu savienojumi, to veidi. L2, P2, Pd4 3. Vienkāršs teikums kā monopredikatīva sintaktiska vienība. Vienkārša teikuma formālā (strukturālā) organizācija: vienkārša teikuma modelis; struktūras shēmu pamattipi. L2, P2, Pd4 4. Vienkārša teikuma formālā organizācija: struktūras shēmu komponenti; vienkārša teikuma paradigma. L4, P2, Pd6 5. Vienkārša teikuma formālā organizācija: vienkārša teikuma paplašinātāju veidi. L2, P4, Pd10 6. Vienkārša teikuma semantiskā struktūra. Vienkārša teikuma komunikatīvā struktūra. L2, P2, Pd6 7. Vienkārša teikuma vai salikta teikuma komponentu paplašinājumi. L2, P4, Pd16 8. Salikta teikuma izpratne, uzbūves īpatnības, raksturošanas aspekti. Saliktu teikumu klasifikācija. Salikts sakārtots teikums. L2, P2, Pd6 9. Salikts pakārtots teikums. Palīgteikumu klasifikācija. L4, P4, Pd16 10. Jaukts salikts teikums, vispārīgs raksturojums, struktūra. L2, P2, Pd6 11. Personas runas vai domu attēlojums. Vārdu secība teikumā. L2 12. Teksta sintakse. L2, P2, Pd6 13. Latviešu valodas interpunkcija. L2, P2, Pd6 14. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietverta sintakses jautājumu iztīrājums. L2, P4, Pd8	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS:	
1. Demonstrē izpratni par sintakses pamatjēdzieniem; par vienkārša un salikta teikuma sintaksi. 2. Raksturo vienkārša un salikta teikuma semantisko un komunikatīvo struktūru.	
PRASMES:	
3. Apkopojot apgūtās zināšanas, prasmes un iemaņas, patstāvīgi veic vienkārša un salikta teikuma analīzi atbilstoši teksta sintakses teorijai. 4. Refleksīvi un kritiski novērtē savas zināšanas un prasmes un sniedz atgriezenisko saiti. 5. Spēj pielietot teorētiskās zināšanas par latviešu interpunkciju praksē un pamatot pieturzīmju lietojumu.	

6. Prasmīgi un efektīvi izmanto digitālās tehnoloģijas pašvadītās mācībās zināšanu ieguvei, jauna satura radīšanai, sadarbībai un komunikācijai, kā arī savu izvirzīto mērķu sasniegšanā.

KOMPETENCE:

7. Spēj izskaidrot vienkārša un salikta teikuma formālo organizāciju un patstāvīgi izstrādāt mācību līdzekļus sintakses jautājumu apguvei izglītojamo individuālajām mācīšanās vajadzībām.
8. Izvērtē savu prasmi veidot pareizu rakstveida runu atbilstoši mūsdienu latviešu valodas normām un plāno darbības tās uzlabošanai, attīsta ieradumu pastāvīgi pilnveidot savas zināšanas sintakses jomā.
9. Prot kritiski vērtēt un atlasīt teorētisko un praktisko literatūru savai turpmākai profesionālajai darbībai (pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietverto sintakses jautājumu apguvei).

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Sintakses vienību apskats dažādos informācijas avotos (t. sk. mācību līdzekļos, arī digitālos).
2. Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu)
3. Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).
4. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).
5. Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma sakaru paplašinātāju raksturojums mācību līdzekļos).
6. Teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu. Komunikatīvo tipu izpausme tekstā (teksts pēc izvēles, tā analīze).
7. Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (vienlīdzīgu, atkārtotu, savrupinātu teikuma locekļu) raksturojums mācību līdzekļos).
8. Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (divdabja teiciena, uzrunas, iespraudumu, iestarpinājumu, paskaidrojošo vārdu grupas) raksturojums mācību līdzekļos).
9. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).
10. Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos).
11. Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos).
12. Gatavošanās praktiskajam darbam (jauktu saliktu teikumu raksturojums mācību līdzekļos).
13. Teorētiskās literatūras studijas par teksta sintaksi, teksta (pēc izvēles) analīze (teksta vienības, redukcija, parcelācija).
14. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).
15. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietverto sintakses jautājumu kopsavilkums. Uzdevumu kopas izveide sintakses mācību satura apguvei.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Rakstisks pārbaudes darbs par struktūras shēmu komponentiem – 15%.
Rakstisks pārbaudes darbs par vienkārša teikuma struktūru – 15%.
Rakstisks pārbaudes darbs par saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu – 15%.
Rakstisks pārbaudes darbs par salikta teikuma struktūru – 15%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Sintakses jēdziens, sintakses vienības. Ieskats latviešu valodas sintakses izpētes vēsturē. L2, Pd6
LEKCIJA: Sintakses jēdziens, sintakses vienības. Ieskats latviešu valodas sintakses izpētes vēsturē.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Sintakses vienību apskats dažādos informācijas avotos (t. sk. mācību līdzekļos, arī digitālos).

2. Sintaktiskie sakari, to veidi un izteikšanas līdzekļi. Vārdu savienojumi, to veidi. L2, P2, Pd4
LEKCIJA: Sintaktiskie sakari. Sintaktisko sakaru izteikšanas līdzekļi. Sintaktisko sakaru veidi: predikatīvais sakars, sekundāri predikatīvais un determinatīvais sakars; sakārtojuma un pakārtojuma sakars. Vārdu savienojumu veidi.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).
PRAKTISKAIS DARBS: Sintaktisko sakaru noteikšana teikumā.

3. Vienkāršs teikums kā monopredikatīva sintaktiska vienība. Vienkārša teikuma formālā (strukturālā) organizācija: vienkārša teikuma modelis. Struktūras shēmu pamattipi. L2, P2, Pd4
LEKCIJA: Vienkāršs teikums kā monopredikatīva sintaktiska vienība. Vienkārša teikuma raksturošanas aspekti. Predikativitāte. Vienkārša teikuma formālā (strukturālā) organizācija. Vienkārša teikuma modelis jeb struktūras shēma. Vienkārša teikuma minimālais un paplašinātais modelis. Struktūras shēmu pamattipi. Divkomponentu un vienkomponta struktūras shēmas.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).
PRAKTISKAIS DARBS: Vienkārša teikuma struktūras shēmu analīze.

4. Vienkārša teikuma formālā organizācija: struktūras shēmu komponenti; vienkārša teikuma paradigma. L4, P2, Pd6
LEKCIJA: Struktūras shēmu komponenti. Teikuma priekšmets. Izteicējs – verbāls, nomināls, adverbiāls. Galvenais loceklis. Darbības vārdu patstāvīgās un palīgfunkcijas nošķiršana.
PRAKTISKAIS DARBS: Struktūras shēmu komponentu analīze.
LEKCIJA: Vienkārša teikuma paradigma: formālais un semantiskais aspekts.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par struktūras shēmu komponentiem.

5. Vienkārša teikuma formālā organizācija: vienkārša teikuma paplašinātāju veidi. L2, P4, Pd10
LEKCIJA: Vienkārša teikuma formālā organizācija: vienkārša teikuma paplašinātāju veidi. Teikuma sakaru paplašinātāji: 1) sekundāri predikatīvs komponents; 2) determinatīvi vienkārša teikuma paplašinātāji. Vārda sakaru paplašinātāji ar objekta, subjekta, atributīvu, adverbiālu, apozitīvu nozīmi.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma sakaru paplašinātāju raksturojums mācību līdzekļos).
PRAKTISKAIS DARBS: Teikuma sakaru paplašinātāji.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (vārda sakaru paplašinātāju raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Vārda sakaru paplašinātāji.

6. Vienkārša teikuma semantiskā struktūra. Vienkārša teikuma komunikatīvā struktūra. L2, P2, Pd6
LEKCIJA: Vienkārša teikuma semantiskā struktūra. Prepozīcijas jēdziens. Vienkārša teikuma komunikatīvā struktūra. Izteikuma komunikatīvais tips un runas akts. Noliegums vienkāršā izteikumā. Izteikuma komunikatīvā struktūra un aktuālais daļījums.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu. Komunikatīvo tipu izpausme tekstā (teksts pēc izvēles, tā analīze, iesniedz elektroniski).

PRAKTISKAIS DARBS: Izteikuma komunikatīvo tipu lietojums tekstā.

7. Vienkārša teikuma vai salikta teikuma komponentu paplašinājumi. L2, P4, Pd16

LEKCIJA: Vienkārša teikuma vai salikta teikuma komponentu paplašinājumi. Vienlīdzīgi teikuma locekļi. Atkārtoti teikuma locekļi. Savrupināti teikuma locekļi un to grupas: savrupināts pielikums, savrupināts apzīmētājs, savrupināti apstākļi, prepozitīvi savrupināti teikuma locekļi, savrupināti sekundāri predikatīvie komponenti. Divdabja teiciens. Uzruna un uzrunas grupa. Iespraudumi, iestarpinājumi un paskaidrojošas vārdu grupas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (vienlīdzīgu, atkārtotu, savrupinātu teikuma locekļu) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Vienkārša teikuma komponentu paplašinājumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (divdabja teiciena, uzrunas, iespraudumu, iestarpinājumu, paskaidrojošo vārdu grupas) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Vienkārša teikuma komponentu paplašinājumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par vienkārša teikuma struktūru.

8. Salikta teikuma izpratne, uzbūves īpatnības, raksturošanas aspekti. Saliktu teikumu klasifikācija. Salikts sakārtots teikums. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Salikta teikuma izpratne, uzbūves īpatnības, raksturošanas aspekti. Saliktu teikumu klasifikācija. Salikts sakārtots teikums: teikumi ar vienojuma attieksmi starp daļām; teikumi ar pretstata attieksmi starp daļām; teikumi ar šķīruma attieksmi starp daļām.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu sakārtotu teikumu raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Saliktu sakārtotu teikumu analīze.

9. Salikts pakārtots teikums. Palīgteikumu klasifikācija. L4, P4, Pd16

LEKCIJA: Salikts pakārtots teikums. Palīgteikumu klasifikācija. Teikuma priekšmeta palīgteikumi. Izteicēja palīgteikumi. Apzīmētāja palīgteikumi. Pielikuma palīgteikumi. Papildinātāja palīgteikumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Saliktu pakārtotu teikumu analīze.

LEKCIJA: Apstākļu palīgteikumi. Salīdzinājuma palīgteikumi. Pamatojuma palīgteikumi. Nosacījuma palīgteikumi. Seku palīgteikumi. Pielāvuma palīgteikumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Saliktu pakārtotu teikumu analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

3.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu.

10. Jaukts salikts teikums, vispārīgs raksturojums, struktūra. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Jaukts salikts teikums, vispārīgs raksturojums, struktūra. Sakārtojumā saistītās teikuma sastāvdaļas. Palīgteikumu raksturojums. Plaša apjoma jaukti salikti teikumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (jauktu saliktu teikumu raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Jauktu saliktu teikumu analīze.

11. Personas runas vai domu attēlojums. Vārdu secība teikumā. L2

LEKCIJA: Personas runas vai domu attēlojums (tiešā (citāts), netiešā, noģiedamā runa). Vārdu secība teikumā.

12. Teksta sintakse. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Teksta sintakse. Teksta izpratne un tā vispārīgs raksturojums. Redukcija. Parcelācija. Mutvārdu teksta sintakse.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas par teksta sintaksi, teksta (pēc izvēles) analīze (teksta vienības, redukcija, parcelācija), iesniedz elektroniski.

PRAKTISKAIS DARBS: Teksta analīze (teksta vienības, redukcija, parcelācija).

13. Latviešu valodas interpunkcija. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Latviešu valodas interpunkcija. Latviešu valodas interpunkcijas galvenie principi – gramatiskais un intonatīvais. Interpunkcija un satura nianses. Pieturzīmju veidi.

PRAKTISKAIS DARBS: Pieturzīmju galvenie lietošanas gadījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

4.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par salikta teikuma struktūru.

14. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu iztirzājums. L2, P4, Pd8

LEKCIJA: Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu mācību satura analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu kopsavilkums. Uzdevumu kopas (5) izveide sintakses mācību satura apguvei.

PRAKTISKAIS DARBS: Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu iztirzājums.

PRAKTISKAIS DARBS: Izveidotās uzdevumu kopas (5) sintakses mācību satura apguvei skolā prezentēšana.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Beitiņa, M. (2009). Mūsdienu latviešu literārās valodas sintakse. Liepāja: LiePa.
2. Blinkena, A. (2009). Latviešu interpunkcija. Rīga.
3. Ceplītis, L., Rozenbergs, J., & Valdmanis, J. (1989). Latviešu valodas sintakse. Rīga.
4. Latviešu valodas gramatika (2013). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 692.–954. lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31132/Latvian%20Grammar_teksts.pdf

Papildus informācijas avoti

2. Comtemporary Approaches to Baltic Linguistics (2017). Edited by Peter Arkadiev, Edited by Brorn Wiemer, Edited by Axel Holvoet. Berlin: De Gruyter Mouton.
3. Ceplīte, B., & Ceplītis, L. (1997). Latviešu valodas praktiskā gramatika. Pārstrādāts izdevums. Rīga: Zvaigzne ABC.
4. Fāters, H. (2010). Ievads valodniecībā. Rīga: Apgāds "Zinātne".
5. Freimane, I. (1985). Vienkāršs teikums un tā paplašināšana. Rīga.
6. Holvūts, A. (2012). Vispārīgās sintakses pamati. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
7. Lauze, L. (2004). Ikdienas saziņa: vienkāršs teikums latviešu sarunvalodā. Liepāja.
8. Liepa, D. (2011). Latvijas preses valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
9. Lokmane, I. (2000). Sekundārā predikativitāte teikumā un tekstā. No: Vārds un tā pētīšanas aspekti. Rakstu krājums 4. Liepāja, 143.–149.lpp.
10. Rozenbergs, J. (1993). Par latviešu valodas sintakses zinātnes attīstību. No: Latviešu valodas kultūras jautājumi. Rīga, 121.–132. lpp.
11. Ruža, V. (2005). Divdabja teiciens mūsdienu latviešu valodā. Daugavpils.
12. Valdmanis, J. (b.g.). Jūlija Kārklīņa sintakses koncepcija. No: Latviešu valodas kultūras jautājumi. Pieejams: <http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/TEKSTS/valdm1.htm>
13. Valdmanis, J. (1985). Sintakses vienības un to izpētes aspekti. No: LPSR ZA Vēstis, 9, 67.–74. lpp.
14. Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca (2007). Rīga.

Periodika un citi informācijas avoti

1. <http://valodasrokasgramata.lv>
2. Linguistica Lettica. Rīga: LU LVI
3. Rakstu krājums "Valoda dažādu kultūru aspektā". Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".

4. Rakstu krājums "Vārds un tā pētīšanas aspekti". Liepāja: LiePU u.c.
5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
6. www.letonika.lv
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.
Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: sintakse I
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo2278
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	2
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	-
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	16
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48

Kursa autors(-i)
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)
Kursa docētājs(-i)
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne
Priekšzināšanas
Mūsdienu latviešu literārā valoda: leksikoloģija un frazeoloģija Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I
Studiju kursa anotācija
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: pilnveidot izpratni par mūsdienu latviešu sintakses pamatjēdzieniem un nozīmīgākajām sintakses teorijām, par vienkārša teikuma analīzi, pilnveidot prasmes pareizrakstības izkopšanā.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Padziļināt izpratni par sintakses teorijām un sintakses parādību sistēmisko dabu. 2. Pilnveidot prasmes un iemaņas analizēt teikuma locekļus un noteikt sintaktiskās konstrukcijas. 3. Pilnveidot prasmes un iemaņas vienkāršu teikumu analīzē. 4. Salīdzināt un noteikt atšķirības sintakses mācību saturā pamatizglītības un vidējās izglītības posmā.
Studiju kursa kalendārais plāns
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.   1. Sintakses jēdziens, sintakses vienības. Latviešu valodas sintakses izpētes vēsture. L2, Pd6 2. Sintaktiskie sakari, to veidi un izteikšanas līdzekļi. Vārdu savienojumi, to veidi. L2, P2, Pd4 3. Vienkāršs teikums kā monopredikatīva sintaktiska vienība. Vienkārša teikuma formālā (strukturālā) organizācija: vienkārša teikuma modelis; struktūras shēmu pamattipi. L2, P2, Pd4 4. Vienkārša teikuma formālā organizācija: struktūras shēmu komponenti; vienkārša teikuma paradigma. L4, P4, Pd6 5. Vienkārša teikuma formālā organizācija: vienkārša teikuma paplašinātāju veidi. L2, P4, Pd10 6. Vienkārša teikuma semantiskā struktūra. Vienkārša teikuma komunikatīvā struktūra. L2, P2, Pd6 7. Vienkārša teikuma vai salikta teikuma komponentu paplašinājumi. L2, P6, Pd12
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Demonstrē izpratni par sintakses pamatjēdzieniem, par vienkārša teikuma sintaksi un dažādiem tās izpētes aspektiem. 2. Raksturo vienkārša teikuma semantisko un komunikatīvo struktūru. PRASMES: 3. Prot analizēt struktūras shēmu komponentus un paplašinātājus (teikuma locekļus), vienkāršu teikumu atbilstoši mūsdienu un tradicionālajai sintakses teorijai. 4. Refleksīvi un kritiski novērtē savas zināšanas un prasmes un sniedz atgriezenisko saiti. 5. Spēj pielietot teorētiskās zināšanas par latviešu interpunkciju praksē un pamatot pieturzīmju lietojumu. 6. Prasmīgi un efektīvi izmanto digitālās tehnoloģijas pašvadītās mācībās zināšanu ieguvei, jauna satura radīšanai, sadarbībai un komunikācijai, kā arī savu izvirzīto mērķu sasniegšanā. KOMPETENCE: 7. Spēj izskaidrot vienkārša teikuma formālo organizāciju no mūsdienu un tradicionālās sintakses teorijas viedokļa. 8. Izvērtē savu prasmi veidot pareizu rakstveida runu atbilstoši mūsdienu latviešu valodas normām un plāno darbības tās uzlabošanai, attīsta ieradumu pastāvīgi pilnveidot savas zināšanas sintakses jomā.

9. Prot kritiski vērtēt un atlasīt teorētisko un praktisko literatūru savai turpmākai profesionālajai darbībai (pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietverto sintakses jautājumu apguvei).

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Sintakses vienību apskats dažādos informācijas avotos (t. sk. mācību līdzekļos, arī digitālos).
2. Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu)
3. Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).
4. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).
5. Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma sakaru paplašinātāju raksturojums mācību līdzekļos).
6. Teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu. Komunikatīvo tipu izpausme tekstā (teksts pēc izvēles, tā analīze).
7. Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (vienlīdzīgu, atkārtotu, savrupinātu teikuma locekļu) raksturojums mācību līdzekļos).
8. Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (divdabja teiciena, uzrunas, iespraudumu, iestarpinājumu, paskaidrojošo vārdu grupas) raksturojums mācību līdzekļos).
9. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI – 60%:
Rakstisks pārbaudes darbs par struktūras shēmu komponentiem – 30%.
Rakstisks pārbaudes darbs par vienkārša teikuma struktūru – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

[illegible]

Kursq saturs

- 1. Sintakses jēdziens, sintakses vienības. Ieskats latviešu valodas sintakses izpētes vēsturē.** L2, Pd6
LEKCIJA: Sintakses jēdziens, sintakses vienības. Ieskats latviešu valodas sintakses izpētes vēsturē.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Sintakses vienību apskats dažādos informācijas avotos (t. sk. mācību līdzekļos, arī digitālos).
- 2. Sintaktiskie sakari, to veidi un izteikšanas līdzekļi. Vārdu savienojumi, to veidi.** L2, P2, Pd4
LEKCIJA: Sintaktiskie sakari. Sintaktisko sakaru izteikšanas līdzekļi. Sintaktisko sakaru veidi: predikatīvais sakars, sekundāri predikatīvais un determinatīvais sakars; sakārtojuma un pakārtojuma sakars. Vārdu savienojumu veidi.
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).

PRAKTISKAIS DARBS: Sintaktisko sakaru noteikšana teikumā.

3. Vienkāršs teikums kā monopredikatīva sintaktiska vienība. Vienkārša teikuma formālā (strukturālā) organizācija: vienkārša teikuma modelis. Struktūras shēmu pamattipi. L2, P2, Pd4

LEKCIJA: Vienkāršs teikums kā monopredikatīva sintaktiska vienība. Vienkārša teikuma raksturošanas aspekti. Predikativitāte. Vienkārša teikuma formālā (strukturālā) organizācija. Vienkārša teikuma modelis jeb struktūras shēma. Vienkārša teikuma minimālais un paplašinātais modelis. Struktūras shēmu pamattipi. Divkomponentu un vienkomenta struktūras shēmas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu).

PRAKTISKAIS DARBS: Vienkārša teikuma struktūras shēmu analīze.

4. Vienkārša teikuma formālā organizācija: struktūras shēmu komponenti; vienkārša teikuma paradigma. L4, P2, Pd6

LEKCIJA: Struktūras shēmu komponenti. Teikuma priekšmets. Izteicējs – verbāls, nomināls, adverbāls. Galvenais loceklis. Darbības vārdu patstāvīgās un palīgfunkcijas nošķiršana.

PRAKTISKAIS DARBS: Struktūras shēmu komponentu analīze.

LEKCIJA: Vienkārša teikuma paradigma: formālais un semantiskais aspekts.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par struktūras shēmu komponentiem.

5. Vienkārša teikuma formālā organizācija: vienkārša teikuma paplašinātāju veidi. L2, P4, Pd10

LEKCIJA: Vienkārša teikuma formālā organizācija: vienkārša teikuma paplašinātāju veidi. Teikuma sakaru paplašinātāji: 1) sekundāri predikatīvs komponents; 2) determinatīvi vienkārša teikuma paplašinātāji. Vārda sakaru paplašinātāji ar objekta, subjekta, atributīvu, adverbālu, apozitīvu nozīmi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma sakaru paplašinātāju raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Teikuma sakaru paplašinātāji.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (vārda sakaru paplašinātāju raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Vārda sakaru paplašinātāji.

6. Vienkārša teikuma semantiskā struktūra. Vienkārša teikuma komunikatīvā struktūra. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Vienkārša teikuma semantiskā struktūra. Prepozīcijas jēdziens. Vienkārša teikuma komunikatīvā struktūra. Izteikuma komunikatīvais tips un runas akts. Noliegums vienkāršā izteikumā. Izteikuma komunikatīvā struktūra un aktuālais dalījums.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas par apgūstamo jautājumu. Komunikatīvo tipu izpausme tekstā (teksts pēc izvēles, tā analīze).

PRAKTISKAIS DARBS: Izteikuma komunikatīvo tipu lietojums tekstā.

7. Vienkārša teikuma vai salikta teikuma komponentu paplašinājumi. L2, P6, Pd12

LEKCIJA: Vienkārša teikuma vai salikta teikuma komponentu paplašinājumi. Vienlīdzīgi teikuma locekļi. Atkārtoti teikuma locekļi. Savrupināti teikuma locekļi un to grupas: savrupināts pielikums, savrupināts apzīmētājs, savrupināti apstākļi, prepozitīvi savrupināti teikuma locekļi, savrupināti sekundāri predikatīvie komponenti. Divdabja teiciens. Uzruna un uzrunas grupa. Iespraudumi, iestarpinājumi un paskaidrojošas vārdu grupas.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (vienlīdzīgu, atkārtotu, savrupinātu teikuma locekļu) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Vienkārša teikuma komponentu paplašinājumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (teikuma komponentu paplašinātāju (divdabja teiciena, uzrunas, iespraudumu, iestarpinājumu, paskaidrojošo vārdu grupas) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Vienkārša teikuma komponentu paplašinājumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par vienkārša teikuma struktūru.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Beitiņa, M. (2009). Mūsdienu latviešu literārās valodas sintakse. Liepāja: LiePa.

2. Blinkena, A. (2009). Latviešu interpunkcija. Rīga.
3. Ceplītis, L., Rozenbergs, J., & Valdmanis, J. (1989). Latviešu valodas sintakse. Rīga.
4. Latviešu valodas gramatika (2013). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 692.–954. lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31132/Latvian%20Grammar_teksts.pdf

Papildus informācijas avoti

1. Comtemporary Approaches to Baltic Linguistics (2017). Edited by Peter Arkadiev, Edited by Brorn Wiemer, Edited by Axel Holvoet. Berlin: De Gruyter Mouton.
2. Ceplīte, B., & Ceplītis, L. (1997). Latviešu valodas praktiskā gramatika. Pārstrādāts izdevums. Rīga : Zvaigzne ABC.
3. Fāters, H. (2010). Ievads valodniecībā. Rīga: Apgāds "Zinātne".
4. Freimane, I. (1985). Vienkāršs teikums un tā paplašināšana. Rīga.
5. Holvūts, A. (2012). Vispārīgās sintakses pamati. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
6. Lauze, L. (2004). Ikdienas saziņa: vienkāršs teikums latviešu sarunvalodā. Liepāja.
7. Liepa, D. (2011). Latvijas preses valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
8. Lokmane, I. (2000). Sekundārā predikativitāte teikumā un tekstā. No: Vārds un tā pētīšanas aspekti . Rakstu krājums 4. Liepāja, 143.–149.lpp.
9. Rozenbergs, J. (1993). Par latviešu valodas sintakses zinātnes attīstību. No: Latviešu valodas kultūras jautājumi. Rīga, 121.–132. lpp.
10. Ruža, V. (2005). Divdabja teiciens mūsdienu latviešu valodā. Daugavpils.
11. Valdmanis, J. (b.g.). Jūlija Kārklīņa sintakses koncepcija. No: Latviešu valodas kultūras jautājumi. Pieejams: <http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/TEKSTS/valdm1.htm>
12. Valdmanis, J. (1985). Sintakses vienības un to izpētes aspekti. No: LPSR ZA Vēstis, 9, 67.–74. lpp.
13. Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca (2007). Rīga.

Periodika un citi informācijas avoti

1. <http://valodasrokasgramata.lv>
2. Linguistica Lettica. Rīga: LU LVI.
3. Rakstu krājums "Valoda dažādu kultūru aspektā". Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
4. Rakstu krājums "Vārds un tā pētīšanas aspekti". Liepāja: LiePU u.c.
5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
6. www.letonika.lv

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Mūsdienu latviešu literārā valoda: sintakse II
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	Valo3195
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība
<i>Kursa līmenis</i>	3
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	-
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	16
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Mg.philol., lektore Inguna Teilāne	
<i>Priekšzināšanas</i>	
Mūsdienu latviešu literārā valoda: sintakse I	

<i>Studiju kursa anotācija</i>
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: pilnveidot izpratni par mūsdienu latviešu sintakses pamatjēdzieniem un nozīmīgākajām sintakses teorijām, par salikta teikuma analīzi, pilnveidot prasmes pareizrakstības izkopšanā.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Padziļināt izpratni par sintakses teorijām un sintakses parādību sistēmisko dabu. 2. Pilnveidot prasmes un iemaņas noteikt sintaktiskās konstrukcijas. 3. Pilnveidot prasmes un iemaņas saliktu teikumu analīzē. 4. Salīdzināt un noteikt atšķirības sintakses mācību saturā vispārējās un vidējās izglītības posmā.
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., praktiskie darbi (P) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.   1. Salikta teikuma izpratne, uzbūves īpatnības, raksturošanas aspekti. Saliktu teikumu klasifikācija. Salikts sakārtots teikums. L2, P2, Pd6 2. Salikts pakārtots teikums. Palīgteikumu klasifikācija. L4, P4, Pd16 3. Jaukts salikts teikums, vispārīgs raksturojums, struktūra. L2, P2, Pd6 4. Personas runas vai domu attēlojums. Vārdu secība teikumā. L2 5. Teksta sintakse. L2, P2, Pd6 6. Latviešu valodas interpunkcija. L2, P2, Pd6 7. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietverta sintakses jautājumu iztirzājums. L2, P4, Pd8
<i>Studiju rezultāti</i>
ZINĀŠANAS: 1. Demonstrē izpratni par sintakses pamatjēdzieniem, raksturo salikta teikuma struktūru. 2. Pārzina citrunas pieraksta veidus. PRASMES: 3. Apkopojot apgūtās zināšanas, prasmes un iemaņas, patstāvīgi veic salikta teikuma analīzi atbilstoši teksta sintakses teorijai. 4. Refleksīvi un kritiski novērtē savas zināšanas un prasmes un sniedz atgriezenisko saiti. 5. Spēj pielietot teorētiskās zināšanas par latviešu interpunkciju praksē un pamatot pieturzīmju lietojumu. 6. Prasmīgi un efektīvi izmanto digitālās tehnoloģijas pašvadītās mācībās zināšanu ieguvei, jauna satura radīšanai, sadarbībai un komunikācijai, kā arī savu izvirzīto mērķu sasniegšanā. KOMPETENCE: 7. Spēj izskaidrot salikta teikuma formālo organizāciju un patstāvīgi izstrādāt mācību līdzekļus sintakses jautājumu apguvei izglītojamo individuālajām mācīšanās vajadzībām. 8. Izvērtē savu prasmi veidot pareizu rakstveida runu atbilstoši mūsdienu latviešu valodas normām un plāno darbības tās uzlabošanai, attīsta ieradumu pastāvīgi pilnveidot savas zināšanas sintakses jomā. 9. Prot kritiski vērtēt un atlasīt teorētisko un praktisko literatūru savai turpmākai profesionālajai darbībai (pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietverta sintakses jautājumu apguvei).
<i>Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums</i>
Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos). 2. Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos). 3. Gatavošanās praktiskajam darbam (jauktu saliktu teikumu raksturojums mācību līdzekļos). 4. Teorētiskās literatūras studijas par teksta sintaksi, teksta (pēc izvēles) analīze (teksta vienības, redukcija, parcelācija).

5. Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).
6. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietverto sintakses jautājumu kopsavilkums. Uzdevumu kopas izveide sintakses mācību satura apguvei.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu praktiskajās nodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (praktisko uzdevumu veikšana) – 60%:
Rakstisks pārbaudes darbs par saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu – 30%.
Rakstisks pārbaudes darbs par salikta teikuma struktūru – 30%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (rakstisks pārbaudes darbs par apgūto studiju kursa saturu) – 20%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+		+		+		+	+	+
2.starppārbaudījums	+			+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. **Salikta teikuma izpratne, uzbūves īpatnības, raksturošanas aspekti. Saliktu teikumu klasifikācija. Salikts sakārtots teikums.** L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Salikta teikuma izpratne, uzbūves īpatnības, raksturošanas aspekti. Saliktu teikumu klasifikācija. Salikts sakārtots teikums: teikumi ar vienojuma attieksmi starp daļām; teikumi ar pretstata attieksmi starp daļām; teikumi ar šķiruma attieksmi starp daļām.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu sakārtotu teikumu raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Saliktu sakārtotu teikumu analīze.

2. **Salikts pakārtots teikums. Palīgteikumu klasifikācija.** L4, P4, Pd16

LEKCIJA: Salikts pakārtots teikums. Palīgteikumu klasifikācija. Teikuma priekšmeta palīgteikumi. Izteicēja palīgteikumi. Apzīmētāja palīgteikumi. Pielikuma palīgteikumi. Papildinātāja palīgteikumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Saliktu pakārtotu teikumu analīze.

LEKCIJA: Apstākļu palīgteikumi. Salīdzinājuma palīgteikumi. Pamatojuma palīgteikumi. Nosacījuma palīgteikumi. Seku palīgteikumi. Pielāvuma palīgteikumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (saliktu pakārtotu teikumu (lekcijā aplūkoto) raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Saliktu pakārtotu teikumu analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

- 1.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu teikumu.

3. **Jaukts salikts teikums, vispārīgs raksturojums, struktūra.** L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Jaukts salikts teikums, vispārīgs raksturojums, struktūra. Sakārtojumā saistītās teikuma sastāvdaļas. Palīgteikumu raksturojums. Plaša apjoma jaukti salikti teikumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās praktiskajam darbam (jauktu saliktu teikumu raksturojums mācību līdzekļos).

PRAKTISKAIS DARBS: Jauktu saliktu teikumu analīze.

4. Personas runas vai domu attēlojums. Vārdu secība teikumā. L2

LEKCIJA: Personas runas vai domu attēlojums (tiešā (citāts), netiešā, noģiedamā runa). Vārdu secība teikumā.

5. Teksta sintakse. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Teksta sintakse. Teksta izpratne un tā vispārīgs raksturojums. Redukcija. Parcelācija. Mutvārdu teksta sintakse.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Teorētiskās literatūras studijas par teksta sintaksi, teksta (pēc izvēles) analīze (teksta vienības, redukcija, parcelācija), iesniedz elektroniski.

PRAKTISKAIS DARBS: Teksta analīze (teksta vienības, redukcija, parcelācija).

6. Latviešu valodas interpunkcija. L2, P2, Pd6

LEKCIJA: Latviešu valodas interpunkcija. Latviešu valodas interpunkcijas galvenie principi – gramatiskais un intonatīvais. Interpunkcija un satura nianšes. Pieturzīmju veidi.

PRAKTISKAIS DARBS: Pieturzīmju galvenie lietošanas gadījumi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Gatavošanās pārbaudes darbam (teorētiskās literatūras studijas, vingrinājumi).

2.STARPPĀRBAUDĪJUMS: Pārbaudes darbs par salikta teikuma struktūru.

7. Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu iztirzājums. L2, P4, Pd8

LEKCIJA: Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu mācību satura analīze.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu kopsavilkums. Uzdevumu kopas (5) izveide sintakses mācību satura apguvei.

PRAKTISKAIS DARBS: Pamatizglītības un vidējās izglītības posmā ietvertu sintakses jautājumu iztirzājums.

PRAKTISKAIS DARBS: Izveidotās uzdevumu kopas (5) sintakses mācību satura apguvei skolā prezentēšana.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Beitiņa, M. Mūsdienu latviešu literārās valodas sintakse. Liepāja: LiePa 2009.
2. Blinkena, A. (2009). Latviešu interpunkcija. Rīga.
3. Ceplītis, L., Rozenbergs, J., & Valdmanis, J. (1989). Latviešu valodas sintakse. Rīga.
4. Latviešu valodas gramatika (2013). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 692.–954. lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31132/Latvian%20Grammar_teksts.pdf

Papildus informācijas avoti

1. Comtemporary Approaches to Baltic Linguistics (2017). Edited by Peter Arkadiev, Edited by Brorn Wiemer, Edited by Axel Holvoet. Berlin: De Gruyter Mouton.
2. Ceplīte, B., & Ceplītis, L. (1997). Latviešu valodas praktiskā gramatika. Pārstrādāts izdevums. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Fāters, H. (2010). Ievads valodniecībā. Rīga: Apgāds "Zinātne".
4. Holvūts, A. (2012). Vispārīgās sintakses pamati. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
5. Lauze, L. (2004). Ikdienas saziņa: vienkāršs teikums latviešu sarunvalodā. Liepāja.
6. Liepa, D. (2011). Latvijas preses valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
7. Lokmane, I. (2000). Sekundārā predikativitāte teikumā un tekstā. No: Vārds un tā pētīšanas aspekti. Rakstu krājums. 4. Liepāja, 143.–149.lpp.
8. Rozenbergs, J. (1993). Par latviešu valodas sintakses zinātnes attīstību. No: Latviešu valodas kultūras jautājumi. Rīga, 121.–132. lpp.
9. Ruža, V. (2005). Divdabja teiciens mūsdienu latviešu valodā. Daugavpils.
10. Valdmanis, J. (b.g.). Jūlija Kārklīņa sintakses koncepcija. No: Latviešu valodas kultūras jautājumi. Pieejams: <http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/TEKSTS/valdm1.htm>
11. Valdmanis, J. (1985). Sintakses vienības un to izpētes aspekti. No: LPSR ZA Vēstis, 9, 67–74.
12. Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca (2007). Rīga.

Periodika un citi informācijas avoti

1. <http://valodasrokasgramata.lv>
2. Linguistica Lettica. Rīga: LU LVI.
3. Rakstu krājums "Valoda dažādu kultūru aspektā". Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
4. Rakstu krājums "Vārds un tā pētīšanas aspekti". Liepāja: LiePU u.c.
5. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Populārzinātnisku rakstu krājums. Rīga: Latviešu valodas aģentūra.
6. www.letonika.lv

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Pasaules literatūras vēsture
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	LitZ1074
<i>Zinātnes nozare</i>	Literatūrzinātne
<i>Kursa līmenis</i>	1
<i>Kredītpunkti</i>	8
<i>ECTS kredītpunkti</i>	12
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	128 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	80
<i>Semināru stundu skaits</i>	80
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	192
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne (Daugavpils Universitāte)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Dr.theol., profesore Anita Stašulāne	

Priekšzināšanas
Nav nepieciešamas
Studiju kursa anotācija
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: sniegt zināšanas un veidot izpratni par pasaules literatūru un tās attīstības svarīgākajiem aspektiem no antīkās literatūras posma līdz klasicismam.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par svarīgākajiem Eiropas kultūras un literatūras attīstības posmiem no antīkās literatūras līdz klasicismam, nozīmīgākajiem rakstniekiem un daiļdarbiem. 2. Pilnveidot literāra teksta analīzes prasmi, skatot literāros tekstus rakstnieku daiļrades un laikmeta īpatnību kontekstā. 3. Veidot studējošo instrumentālās, interpersonālās un sistēmiskās kompetences, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, veicot patstāvīgu pētniecisku darbību.
Studiju kursa kalendārais plāns
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 80 st., semināri (S) – 80 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 192 st.   1. Sengrieķu literatūra. L6, S4, Pd16 2. Romiešu literatūra. L2, S2, Pd8 3. Viduslaiku literatūra. L2, S2 4. Renesanses literatūra. L2, S6, Pd24 5. Baroka literatūra. L2 6. Klasicisma literatūra. L2, S2 7. Apgaismības laikmeta literatūra. L2, S2, Pd8 8. Sentimentālisma literatūra. L2 9. Gētes filozofiskais romāns "Fausts". L2, Pd8 10. Pirmsromantisma literatūra. L2 11. Agrā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S2 12. Nacionālā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S2 13. Vēlā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S4, Pd8 14. Reālisma literatūra. L6, S4 15. Bīdermeijera literatūra. L2, S6, Pd8 16. Naturālisma literatūra. L2, S2 17. Nonsensa literatūra. L2, Pd8 18. Modernisma izpausmes literatūrā. L6, S10, Pd8 19. Avangarda literatūra: futūrisms. L2 20. Ekspresionisms kā dvēseles kliegšana un kontrastu māksla. L2 21. Sirreālisma teorētiskā bāze. Spilgtākie sirreālisma pārstāvji. L2, Pd24 22. "Zudušās paaudzes" koncepts Ē. M. Remarka un E. Hemingveja prozā. S2 23. Eksistenciālisma filozofijas pamatpostulāti un to reprezentācija. S2 24. Absurda drāma (S. Beketa, E. Jonesko, Ž. Ženē, T. Stoparda lugas). S2 25. Totalitārisma kritika Dž. Orvela romānos. S2 26. Modernisma estētika un poētika M. Bulgakova prozā un dramaturģijā. L2, Pd24 27. Postmodernisma teorētiskā bāze. Postmodernisma definēšanas problemātika, virziena pazīmes. Postmodernisma izpausmes literatūrā. L4, S6 28. Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki. Postkoloniālisma teorētiskā bāze. Postkoloniālās literatūras pārstāvji. L4, S2
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina un raksturo konkrēta literatūras perioda daiļdarbu īpatnības. 2. Izvērtē literāro darbu iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos. 3. Raksturo pasaules literārā mantojuma aktualizāciju mūsdienu kultūrtelpā.

1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+		+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums			+	+	+	+		+	+
4.starppārbaudījums	+	+		+		+			+
5.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	
6.starppārbaudījums	+	+		+		+		+	+
7.starppārbaudījums			+	+	+	+		+	+
8.starppārbaudījums			+	+	+	+		+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Sengrieķu literatūra. L6, S4, Pd16

LEKCIJA: Antīkās literatūras periodizācija. Sengrieķu mitoloģija. Sengrieķu mītu tēlu un sižetu ietekme uz Rietumeiropas literatūru un kultūru.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 1.daļa): Prezentācijas veidošana par sengrieķu mītu tēlu un sižetu aktualizāciju Eiropas mākslā.

LEKCIJA: Homēra eposi „Iliāda” un „Odiseja”: autorība, vēsturiskais konteksts, tēli, sižetiskās līnijas, kompozicionālās īpatnības. Eposu tēlu un motīvu aktualizācijas tendences Eiropas literatūrā un mākslā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 2.daļa): Prezentācijas veidošana par “Odisejas” tēlu un motīvu aktualizāciju Eiropas mākslā. LEKCIJA: Sengrieķu lirika, ievērojamākie pārstāvji (Sapfo, Alkajs, Pindars, Kallimahs, Rodas Apollonijs u. c.). Dzejas žanri un formas.

SEMINĀRS: Tragēdijas žanrs sengrieķu literatūrā un kultūrkontekstā. Aishils, Sofokls, Euripīds. Aishila tragēdijas “Saistītais Prometejs”, Sofokla “Valdnieka Oidipa” un Euripīda “Mēdejas” (vai citu tragēdiju) analīze.

SEMINĀRS: Komēdijas žanrs sengrieķu literatūrā un kultūrkontekstā. Vecatiskā, vidējā un jaunatiskā komēdija. Aristofans, Anaksandrids, Menandrs. Aristofana vienas lugas analīze (“Mākoņi”, “Līsistrate” vai “Vardes”).

2. Romiešu literatūra. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Sengrieķu kultūras ietekme uz romiešu literatūru un kultūru. Plauta un Terencija komēdiju sižetu avoti, personāži, kompozicionālā uzbūve.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 3.daļa): Prezentācijas veidošana par vienas sengrieķu vai romiešu autora lugas rakstisku analīzi (3 lpp.).

SEMINĀRS: Romiešu zelta laikmeta lirika. Vergilija lirika (Teokrita iedvesmotās “Bukolikas” un didaktiskā poēma “Georgikas”, eposs “Eneīda”). Žanru un formu daudzveidība Horācija dzejā. Ovidija jaunā dzejas valoda.

3. Viduslaiku literatūra. L2, S2

LEKCIJA: Viduslaiku pasaules uzskats. Nacionālo valodu veidošanās. Literāro ietekmju avoti. Viduslaiku reliģiskā literatūra. Klasiskie viduslaiki. Varoņeposa, kurtuāzās un pilsētas literatūras vispārīgs raksturojums.

SEMINĀRS: Nozīmīgākie varoņeposi, to reminiscences Eiropas literatūrā un kultūrā. “Rolanda dziesmas” analīze.

4. Renesanses literatūra. L2, S6, Pd24

SEMINĀRS: Viduslaiku pasaules uzskata krīze. Renesanse un humānisms. Antīkās kultūras atdzimšana. Dantes Aligiēri “Vita nuova” un “Dievišķā komēdija”.

LEKCIJA: Noveles žanra rašanās. Džovanni Bokačo “Dekameroni” un Džefrija Čosera “Kenterberijas stāsti”. Renesanses noveles ietekme uz žanra tālāko attīstību. Romāna žanrs: Rablē “Gargantija un Pantagriels” un Migela de Servantesa “Dons Kihots”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2. starppārbaudījums, 1. daļa): Vienas noveles rakstiska analīze (3 lpp.) (augstāka sarežģītības pakāpe – analizē “Donu Kihotu” kā bruņinieku romāna parodiju).

SEMINĀRS: Šekspīra dramaturģija. Globa teātris. Divu Šekspīra tragēdiju analīze, aktualizējot to iestudējumus Latvijas profesionālajos teātros.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums, 2.daļa): Viena Šekspīra tragēdijas iestudējuma (“Hamlets”, “Karalis Līrs”, “Otello” (vai citu)) analīze un kopīga diskutēšana auditorijā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums, 3.daļa): Svarīgāko atziņu par Šekspīra traģēdijām un to iestudējumiem Latvijā apkopošana, komentāru sniegšana.

Zeltiņa, G. (2015). Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu. Rīga, LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts.

SEMINĀRS: Renesanses laikmeta lirika. Petrarkas, Šekspīra soneti.

5. Baroka literatūra. L2

LEKCIJA: Baroka kā kultūras tipa raksturojums. Baroka literatūras svarīgākās iezīmes, spilgtākie pārstāvji (Lope de Vega, Pedro Kalderons de la Barka u. c.).

6. Klasicisma literatūra. L2, S2

LEKCIJA: Klasicisms kā kultūras tips un literatūras virziens. Klasicisma literatūras pamatprincipu definējums Nikolā Buālo "Dzejas mākslā".

SEMINĀRS: Klasicisma dramaturģija. Pjēra Korneija "Sida", Žana Rasina "Fedras" un Žana Batistas Moljēra vienas komēdijas analīze.

7. Apgaismības laikmeta literatūra. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Apgaismības ideoloģija. Personības brīvības aktualizācija. Apgaismības literatūras iezīmes (demokrātisms, didaktika).

SEMINĀRS: Apgaismības laikmeta literatūras pārstāvji Anglijā (Defo, Svifts), Francijā (Monteskjē, Voltērs, D. Didro), Vācijā (Šillers).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums, 1.daļa): Prezentācijas veidošana par Apgaismības laikmeta filozofisko ideju reprezentāciju vienā literārā tekstā.

8. Sentimentālisma literatūra. L2

LEKCIJA: Sentimentālisma literatūras raksturojums. Dominējošie žanri. S. Ričardsona "Klarisa", Ž. Ž. Ruso "Jaunā Eloīza", L. Sterna "Sentimentālais ceļojums uz franciju un Itāliju, Gētes "Jaunā Vertera ciešanas".

9. Gētes filozofiskais romāns "Fausts". L2, Pd8

LEKCIJA: J. V. Gētes filozofiskā traģēdija "Fausts", tās recepcija latviešu kultūrā (Raiņa tulkojums un "Modernais eps" jeb "Modernais Fausts" u. c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums, 2.daļa): Prezentācijas veidošana par Gētes "Fausta" recepciju citos mākslas veidos un nacionālajās literatūrās.

10. Pirmsromantisma literatūra. L2

LEKCIJA: Pirmsromantisms. "Vētras un dziņu" kustības ideju izpaušmes vācu literatūrā. V. Bleika dzeja. Gotiskais romāns (H. Valpols, A. Redklifa, M. Šellija). Osiānisms.

11. Agrā romantisma paradigma un tās izpaušmes literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Agrā romantisma teorētiskā bāze: F. un A. Šlēgeļu atziņas (universālisma koncepts, ironijas teorija, vēsturiskums).

SEMINĀRS: Novālis filozofiskie un estētiskie uzskati (mākslas pozicionējums, dzejnieks – pravietis). Novālis estētiskā utopija "Henrihs fon Ofterdingens" (indivīds – demiurģs, radošais titānisms, indeterminisms). Likteņa un cilvēka iekšējās brīvības problemātika L. Tika daiļradē.

12. Nacionālā romantisma paradigma un tās izpaušmes literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Nacionālais romantisms. L. von Ārnima, K. Brentano, J. un V. Grimmu estētiskie uzskati.

SEMINĀRS: Vēstures koncepcija (opozīcija "materiālā, mainīgā nācijas vēsture – mūžīgais, bezgalīgais nācijas gars", kolektīvā prioritāte pār individuālo, indivīda "iekušana nācijas ķermenī"). Pievēršanās tautas garīgajam mantojumam – mitoloģijas un folkloras aktualizācija. V. Skota vēsturiskie romāni.

13. Vēlā romantisma paradigma un tās izpaušmes literatūrā. L2, S4, Pd8

LEKCIJA: Vēlā romantisma pamatpostulāti (gara katastrofa, pretošanās titānisms, pasaules sāpes, pretrunīgums, dubultniecība, likteņa kategorija, virsreālā pasaule – labā un jaunā cīņas arēna, laika diāde). Dž. G. N. Bairona, H. Heines lirika. E. T. A. Hofmaņa, V. Igo, Ž. Sandas prozas poētika. H. Ibsena romantiskās drāmas "Brands", "Pērs Gints", to recepcija latviešu kultūrā un literatūrā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: H. Ibsena drāmu recepcija latviešu kultūrā un literatūrā. Svarīgāko atziņu par lugu tulkojumiem un vērtējumu apkopošana, viena iestudējuma analīze.

Burima, M. (2007). Ibsens Latvijā. Rīga: Apgāds "Norden AB".

14. Reālisma literatūra. L6, S4

LEKCIJA: Reālisms – tehnokrātiskās Eiropas civilizācijas kultūras izpaušme. Demitoloģiskā pasaules aina. Utilitārisma (Dž. Bentams, Dž. S. Mills) un pozitīvisma (O. Konts) filozofijas ietekme uz reālisma formēšanos.

SEMINĀRS: Dabaszinātņu kults. Č. Darvina evolūcijas teorijas nozīme. Romāns un apraksts kā nozīmīgākie žanri. O. Balzaka romānu cikls "Cilvēciskā komēdija". G. Flobēra "Bovarī kundze". Ļ. Tolstoja romānistika.

15. Bīdermeijera literatūra. L2, S6, Pd8

LEKCIJA: Bīdermeijers kā reālismam alternatīvs kultūras tips (19. gs. 20.–90. gadi). Mitoloģiskāsdivsfērības transformēšanās "pozitīvajā" divsfērībā. Dalījums pozitīvajos un negatīvajos personāžos. Idealizētā birģera pasaule. Mājas koncepts. Bīdermeijera subkultūras.

SEMINĀRS: Sociālētiskā bīdermeijera nozīmīgākā parādība – Č. Dikensa daiļrade. Pasaules skatījums caur ētiskajām opozīcijām labais – ļaunais, krietnais – nekrietnais. Č. Dikensa romāni kā absolūto ētisko antitēžu pasaule ("Olivers Tvists", "Dombijs un dēls", "Lielās cerības"). 19. gs. 30.–90. gadu angļu estētisms (A. Tenisons, "prerafaelīti", O. Vailds). Neoromantisma literatūra (piedzīvojumu, vēsturiskā piedzīvojumu un zinātniski fantastiskā literatūra). Neoromantisma ikoniskais teksts – Stīvensona "Bagātību sala".

PATSTĀVĪGAIS DARBS (4.starppārbaudījums): Viena bīdermeijera literārā darba analīze un tā īpatnību raksturošana, nosakot tā sasaisti ar sociālētisko bīdermeijeru, estētismu vai neoromantismu.

16. Naturālisma literatūra. L2, S2

LEKCIJA: Naturālisms – pozitīviskā determinisma kulminācija. Naturālisma teorētiskā bāze (I. Tēns). Pirmais naturālistiskais romāns E. Zolā "Terēza Rakēna". E. Zolā eksperimentālais romāns. A. Strindberga priekšvārds "Jūlijas jaunkundzei".

SEMINĀRS: Naturālisma izpausmes H. Ibsena, A. Strindberga un G. Hauptmaņa dramaturģijā.

17. Nonsensa literatūra. L2, Pd8

LEKCIJA: Nonsensa kultūras veidošanās britu kultūrtelpā 19. gs. 2. pusē. Nonsensa telpa kā intelektuālās spēles telpa (homo ludens koncepts). E. Līrs un L. Kerols.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (5.starppārbaudījums): Vienas no spēlfilmām, kas tapusi pēc L. Kerola literāro darbu motīviem, analīze (pēc izvēles).

18. Modernisma izpausmes literatūrā. L6, S10, Pd8

LEKCIJA: Modernisma formēšanās opozīcijā reālisma paradigmai. Modernisma filozofiskā bāze: F. Nīčšes dzīves filozofijas atziņas, V. Dilteja cilvēkizpratne, V. Džeimsa un A. Bergsona uzskati, Z. Freida klasiskā psihoanalīze un K. G. Junga analītiskās psiholoģijas nostādnes. Modernisma periodizācija un strāvojumi.

LEKCIJA: Dekadence un simbolisms kā alternatīva demitoloģiskajai kultūrai.

SEMINĀRS: Š. Bodlēra "Ļaunuma puķes". Simbolisma estētika un poētika franču dzejā: P. Verlēns un A. Rembo. "Sudraba laikmeta" krievu simbolistu lirikas poētika. Simbolisma izpausmes M. Māterlinka dramaturģijā.

LEKCIJA: Apziņas plūsmas naratīvi pasaules literatūrā.

SEMINĀRS: K. Hamsuna "Bads", Dž. Džoisas proza, M. Prusta romānu cikls "Zudušo laiku meklējot", V. Vulfas romāni.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (6.starppārbaudījums): Referāts (5–7 lpp.) par vienu no prozas darbiem, kurā izmatota apziņas plūsma.

SEMINĀRS: Birokrātisko labirintu alegorija F. Kafkas romānos "Process" un "Pils".

SEMINĀRS: T. Manna prozas tematika un poētika.

19. Avangarda literatūra: futūrisms. L2

LEKCIJA: Avangarda literatūra: futūrisms. F. T. Marineti manifesti. Formas eksperimenti, futūristu "transmentālā" valoda. Futūrisms krievu literatūrā (kubofutūristi, egofutūristi, grupa "Centrifūga" un "Dzejas mezonīns").

20. Ekspresionisms kā dvēseles kļiedzienu un kontrastu māksla. L2

LEKCIJA: Ekspresionisms kā dvēseles kļiedzienu un kontrastu māksla. Mesiāniskais sapnis par labāku cilvēci. G. Trākla, E. Tollera, F. Verfela, G. Kaizera, K. Edšmida dzejas un dramaturģijas poētika. Paaudžu konflikts un dzimumu karš O. Kokoškas lugās.

21. Sirreālisma teorētiskā bāze. Spilgtākie sirreālisma pārstāvji. L2, Pd24

LEKCIJA: Sirreālisma teorētiskā bāze: Z. Freida klasiskā psihoanalīze un sapņu teorija. Bezapziņa kā jaunrades avots un objekts. A. Bretona sirreālisma manifesti. Automātiskās rakstības princips. Spilgtākie sirreālisma pārstāvji (A. Bretons, G. Apolinērs, P. Eliārs, L. Aragons).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (7.starppārbaudījums): Viena dzejas krājuma analīze, ekscerpējot un argumentēti raksturojot futūrisma/ekspresionisma/sirreālisma iezīmes.

22. "Zudušās paaudzes" koncepts Ē. M. Remarka un E. Hemingveja prozā. S2

SEMINĀRS: "Zudušās paaudzes" koncepts Ē. M. Remarka un E. Hemingveja prozā.

23. Eksistenciālisma filozofijas pamatpostulāti un to reprezentācija. S2

SEMINĀRS: Eksistenciālisma filozofijas pamatpostulāti un to reprezentācija literatūrā (Ž. P. Sartra "Nelabums", A. Kamī "Svešinieks", "Mēris").

24. Absurda drāma (S. Beketa, E. Jonesko, Ž. Ženē, T. Stoparda lugas). S2

SEMINĀRS: Absurda drāma (S. Beketa, E. Jonesko, Ž. Ženē, T. Stoparda lugas).

25. Totalitārisma kritika Dž. Orvela romānos. S2

SEMINĀRS: Totalitārisma kritika Dž. Orvela romānos "Dzīvnieku ferma" un "1984".

26. Modernisma estētika un poētika M. Bulgakova prozā un dramaturģijā. L2, Pd24

LEKCIJA: Modernisma estētika un poētika M. Bulgakova prozā un dramaturģijā. Romāna "Meistars un Margarita" interpretācija un recepcija.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (8.starppārbaudījums): M. Bulgakova darbu recepcija Latvijas kultūrtelpā (viena iestudējuma izvērtējums).

27. Postmodernisma teorētiskā bāze. Postmodernisma definēšanas problemātika, virziena pazīmes.

Postmodernisma izpausmes literatūrā. L4, S6

LEKCIJA: Postmodernisma teorētiskā bāze (Ž. Lakāns, Ž. Bodrijārs, Ž. Deridā, M. Fuko, Ž. F. Liotārs).

SEMINĀRS: Postmodernisma definēšanas problemātika, virziena pazīmes (cilvēks kā semantisks lauks, cilvēka un informācijas attiecības, robežu nojaukšana starp elitāro un masu mākslu, citēšana (teksts un interteksts), "autoritāšu" krīze, postmodernā ironija, nonselekcija u. c.). Postmodernisma izpausmes U. Eko, Dž. Faulza, K. Vonnengūta, Dž. D. Selindžera, A. Mērdokas, V. Nabokova prozā. M. Paviča izveidotais romāna – leksikona žanrs.

28. Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki. Postkoloniālisma teorētiskā bāze. Postkoloniālās literatūras pārstāvji. L4, S2

LEKCIJA: Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki. Postkoloniālisma teorētiskā bāze. Postkoloniālās literatūras pārstāvji.

SEMINĀRS: Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki: I. Makjuans, P. Handke, S. Žermēna, E. Mendosa, V. Peļevins u. c. Postkoloniālisma teorētiskā bāze (E. Saids, G. Č. Spivaka, H. Baba). Postkoloniālās literatūras pārstāvji (T. Morisone, S. Rušdi).

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Ambote, A. (1998). Senā Grieķija. Rīga: Zvaigzne ABC.
2. Ambote, A. (1999). Senā Roma. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Eiropas literatūras vēsture (2013). A. Benuā-Dizosuā, G. Fontēna red. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
4. Rubenis, A. (2016). Mākslinieka cerību un domu pasaule renesanses laikmetā: tēlotājmāksla, arhitektūra, literatūra, poēzija, mūzika. Rīga.
5. Tumans, H. (2015). Varoņi un varonība Senajā Grieķijā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
6. Zeltiņa, G. (2015). Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts.

Papildus informācijas avoti

1. Barolini, T. (2006). Dante and the Origins of Italian Literary Culture. New York, Fordham University Press.
2. Davenport, T. (2004). Medieval Narrative: An Introduction. Oxford, Oxford University Press.
3. Gasparovs, M. (2007). Aizraujošā Grieķija. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
4. Leoni, Dž. (2007). Dantes Aligjeri noslēpums. Rīga: Kontinents.
5. Mauriņa, Z. (1993). Dante: tagadnes cilvēka skatījumā. Rīga: Kabata.
6. Ivbulis, V. (1998). Ceļā uz literatūras teoriju. Rīga: Zinātne.
7. Rubenis, A. (2001). Absolūtisma un apgaismības laikmeta kultūra. Rīga: Zvaigzne ABC.
8. Rubenis, A. (2008). No renesanses pavasara uz humānisma rudeni. Rīga: Latvijas Mākslas akadēmija.
9. Rubenis, A. (2000). Renesanses un reformācijas laikmeta kultūra Eiropā. Rīga: Zvaigzne ABC.
10. Rubenis, A. (2007). Senās Grieķijas kultūra. Rīga: Zvaigzne ABC.
11. Rubenis, A. (1999). Senās Romas kultūra. Rīga: Zvaigzne ABC.
12. Rubenis, A. (2002). Viduslaiku kultūra Eiropā. Rīga: Zvaigzne ABC.

Periodika un citi informācijas avoti	
1.	Biedrības "Ascendum" izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. www.satori.lv
2.	Informatīva un analītisku domu telpa. www.kroders.lv
3.	Nacionālā enciklopēdija. www.enciklopedija.lv
4.	Murray, G. A History of Ancient Greek Literature. Pieejams: https://archive.org/details/historyofancient00murruoft
5.	Fowler, H. N. A History of Roman Literature. Pieejams: https://www.questia.com/read/14710945/a-history-of-roman-literature
6.	Lambdin, R. Th., Lambdin, L. C. Encyclopedia of Medieval Literature. Pieejams: https://www.questia.com/read/117356045/encyclopedia-of-medieval-literature
7.	Renaissance Studies. https://www.jstor.org/journal/renastudies
Piezīmes	
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.	
Kurss tiek docēts latviešu valodā.	

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Pasaules literatūras vēsture I
Studiju kursa kods (DUIS)	LitZ1075
Zinātnes nozare	Literatūrzinātne
Kursa līmenis	1
Kredītpunkti	2
ECTS kredītpunkti	3
Kopējais kontaktstundu skaits	32 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	16
Semināru stundu skaits	16
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-
Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits	48
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.theol., profesore Anita Stašulāne	
Priekšzināšanas	
Nav nepieciešamas	

<i>Studiju kursa anotācija</i>
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: sniegt zināšanas un veidot izpratni par pasaules literatūru un tās attīstības svarīgākajiem aspektiem no antīkās literatūras posma līdz klasicismam.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par svarīgākajiem Eiropas kultūras un literatūras attīstības posmiem no antīkās literatūras līdz klasicismam, nozīmīgākajiem rakstniekiem un daiļdarbiem. 2. Pilnveidot literāra teksta analīzes prasmi, skatot literāros tekstus rakstnieku daiļrades un laikmeta īpatnību kontekstā. 3. Veidot studējošo instrumentālās, interpersonālās un sistēmiskās kompetences, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, veicot patstāvīgu pētniecisku darbību.
<i>Studiju kursa kalendārais plāns</i>
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.   1. Sengrieķu literatūra. L6, S4, Pd16 2. Romiešu literatūra. L2, S2, Pd8 3. Viduslaiku literatūra. L2, S2 4. Renesanses literatūra. L2, S6, Pd24 5. Baroka literatūra. L2 6. Klasicisma literatūra. L2, S2
<i>Studiju rezultāti</i>
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina un raksturo konkrēta literatūras perioda daiļdarbu īpatnības. 2. Izvērtē literāro darbu iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos. 3. Raksturo pasaules literārā mantojuma aktualizāciju mūsdienu kultūrtelpā. PRASMES: 4. Analizē literāros tekstus izprotot, ka tie radušies konkrēta laikmeta un kultūras mijiedarbībā. 5. Prot strādāt ar zinātniskajiem avotiem, atlasot, sistematizējot un komentējot tajos iekļauto informāciju 6. Prezentē patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas. KOMPETENCE: 7. Sekmīgi iekļaujas diskusijās un grupu darbā, analizējot daiļdarbus un zinātnisko literatūru. 8. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apgūstot aktuālās tendences literatūrzinātnē un kulturoloģijā (patstāvīgo darbu izpilde). 9. Kombinējot zināšanas un apgūtās teksta analīzes prasmes, kritiski izvērtē dažādos zinātniskajos avotos piedāvāto daiļdarbu interpretāciju.
<i>Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums</i>
Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Daiļdarbu lasīšana un analīze. Pd20. 2. Zinātniskās literatūras konspekti. Pd10 3. Prezentāciju sagatavošana. Pd6 4. Iestudējumu analīze. Pd12
<i>Prasības kredītpunktu iegūšanai</i>

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs semināros (pozitīvs vērtējums par semināra jautājumiem) – 40%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 30%:
Prezentāciju veidošana par sengrieķu mītu tēlu un sižetu aktualizāciju Eiropas mākslā; par “Odisejas” tēlu un motīvu aktualizāciju Eiropas mākslā; par vienas sengrieķu vai romiešu autora lugas rakstisku analīzi – 15%.
Vienas noveles rakstiska analīze; viena Šekspīra traģēdijas iestudējuma (“Hamlets”, “Karalis Līrs”, “Otello” (vai citu)) analīze; svarīgāko atziņu par Šekspīra traģēdijām un to iestudējumiem Latvijā apkopošana – 15%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši “Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē” (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Darbs semināros	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+		+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Sengrieķu literatūra. L6, S4, Pd16

LEKCIJA: Antīkās literatūras periodizācija. Sengrieķu mitoloģija. Sengrieķu mītu tēlu un sižetu ietekme uz Rietumeiropas literatūru un kultūru.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 1.daļa): Prezentācijas veidošana par sengrieķu mītu tēlu un sižetu aktualizāciju Eiropas mākslā.

LEKCIJA: Homēra eposi “Iliāda” un “Odiseja”: autorība, vēsturiskais konteksts, tēli, sižetiskās līnijas, kompozicionālās īpatnības. Eposu tēlu un motīvu aktualizācijas tendences Eiropas literatūrā un mākslā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 2.daļa): Prezentācijas veidošana par “Odisejas” tēlu un motīvu aktualizāciju Eiropas mākslā.

LEKCIJA: Sengrieķu lirika, ievērojamākie pārstāvji (Sapfo, Alkajs, Pindars, Kallimahs, Rodas Apollonijs u. c.). Dzejas žanri un formas.

SEMINĀRS: Traģēdijas žanrs sengrieķu literatūrā un kultūrkontekstā. Aishils, Sofokls, Euripīds. Aishila traģēdijas “Saistītais Prometejs”, Sofokla “Valdnieka Oidipa” un Euripīda “Mēdejas” (vai citu traģēdiju) analīze.

SEMINĀRS: Komēdijas žanrs sengrieķu literatūrā un kultūrkontekstā. Vecatiskā, vidējā un jaunatiskā komēdija. Aristofans, Anaksandrijs, Menandrs. Aristofana vienas lugas analīze (“Mākoņi”, “Līsisstrate” vai “Vardes”).

2. Romiešu literatūra. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Sengrieķu kultūras ietekme uz romiešu literatūru un kultūru. Plauta un Terencija komēdiju sižetu avoti, personāži, kompozicionālā uzbūve.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 3.daļa): Prezentācijas veidošana par vienas sengrieķu vai romiešu autora lugas rakstisku analīzi (3 lpp.).

SEMINĀRS: Romiešu zelta laikmeta lirika. Vergilija lirika (Teokrita iedvesmotās “Bukolikas” un didaktiskā poēma “Georgikas”, eposs “Eneīda”). Žanru un formu daudzveidība Horācija dzejā. Ovidija jaunā dzejas valoda.

3. Viduslaiku literatūra. L2, S2

LEKCIJA: Viduslaiku pasaules uzskats. Nacionālo valodu veidošanās. Literāro ietekmju avoti. Viduslaiku reliģiskā literatūra. Klasiskie viduslaiki. Varoņeposa, kurtuāzās un pilsētas literatūras vispārīgs raksturojums.

SEMINĀRS: Nozīmīgākie varoņeposi, to reminiscences Eiropas literatūrā un kultūrā. “Rolanda dziesmas” analīze.

4. Renesanses literatūra. L2, S6, Pd24

SEMINĀRS: Viduslaiku pasaules uzskata krīze. Renesanse un humānisms. Antīkās kultūras atdzimšana. Dantes Aligjēri “Vita nuova” un “Dievišķā komēdija”.

LEKCIJA: Noveles žanra rašanās. Džovanni Bokačo “Dekameron” un Džefrija Čosera “Kenterberijas stāsti”. Renesanses noveles ietekme uz žanra tālāko attīstību. Romāna žanrs: Rablē “Gargantija un Pantagriels” un Migela de Servantesa “Dons Kihots”.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums, 1.daļa): Vienas noveles rakstiska analīze (3 lpp.) (augstāka sarežģītības pakāpe – analizē “Donu Kihotu” kā bruņinieku romāna parodiju).

SEMINĀRS: Šekspīra dramaturģija. Globa teātris. Divu Šekspīra traģēdiju analīze, aktualizējot to iestudējumus Latvijas profesionālajos teātros.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums, 2.daļa): Viena Šekspīra traģēdijas iestudējuma (“Hamlets”, “Karalis Līrs”, “Otello” (vai citu)) analīze un kopīga diskutēšana auditorijā. Svarīgāko atziņu par Šekspīra traģēdijām un to iestudējumiem Latvijā apkopošana, komentāru sniegšana.

Zeltiņa, G. (2015). Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts.

SEMINĀRS: Renesanses laikmeta lirika. Petrarkas, Šekspīra soneti.

5. Baroka literatūra. L2

LEKCIJA: Baroka kā kultūras tipa raksturojums. Baroka literatūras svarīgākās iezīmes, spilgtākie pārstāvji (Lope de Vega, Pedro Kalderons de la Barka u. c.).

6. Klasicisma literatūra. L2, S2

LEKCIJA: Klasicisms kā kultūras tips un literatūras virziens. Klasicisma literatūras pamatprincipu definējums Nikolā Buālo “Dzejas mākslā”.

SEMINĀRS: Klasicisma dramaturģija. Pjēra Korneija “Sida”, Žana Rasina “Fedras” un Žana Batistas Moljēra vienas komēdijas analīze.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Ambote, A. (1998). Senā Grieķija. Rīga: Zvaigzne ABC.
2. Ambote, A. (1999). Senā Roma. Rīga: Zvaigzne ABC.
3. Eiropas literatūras vēsture (2013). A. Benuā-Dizosuā, G. Fontēna red. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
4. Rubenis, A. (2016). Mākslinieka cerību un domu pasaule renesanses laikmetā: tēlotājmāksla, arhitektūra, literatūra, poēzija, mūzika. Rīga.
5. Tumans, H. (2015). Varoņi un varonība Senajā Grieķijā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
6. Zeltiņa, G. (2015). Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts.

Papildus informācijas avoti

1. Barolini, T. (2006). Dante and the Origins of Italian Literary Culture. New York, Fordham University Press.
2. Davenport, T. (2004). Medieval Narrative: An Introduction. Oxford, Oxford University Press.
3. Gasparovs, M. (2007). Aizraujošā Grieķija. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
4. Leoni, Dž. (2007). Dantes Aligjeri noslēpums. Rīga: Kontinents.
5. Mauriņa, Z. (1993). Dante: tagadnes cilvēka skatījumā. Rīga: Kabata.
6. Ivbulis, V. (1998). Ceļā uz literatūras teoriju. Rīga: Zinātne.
7. Rubenis, A. (2001). Absolūtisma un apgaismības laikmeta kultūra. Rīga: Zvaigzne ABC.
8. Rubenis, A. (2008). No renesanses pavasara uz humānisma rudeni. Rīga: Latvijas Mākslas akadēmija.
9. Rubenis, A. (2000). Renesanses un reformācijas laikmeta kultūra Eiropā. Rīga: Zvaigzne ABC.
10. Rubenis, A. (2007). Senās Grieķijas kultūra. Rīga: Zvaigzne ABC.
11. Rubenis, A. (1999). Senās Romas kultūra. Rīga: Zvaigzne ABC.

12. Rubenis, A. (2002). Viduslaiku kultūra Eiropā. Rīga: Zvaigzne ABC.
Periodika un citi informācijas avoti
1. Biedrības "Ascendum" izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. www.satori.lv
2. Informatīva un analītisku domu telpa. www.kroders.lv
3. Nacionālā enciklopēdija. www.enciklopedija.lv
4. Murray, G. A History of Ancient Greek Literature. Pieejams: https://archive.org/details/historyofancient00murrsoft
5. Fowler, H. N. A History of Roman Literature. Pieejams: https://www.questia.com/read/14710945/a-history-of-roman-literature
6. Lambdin, R. Th., Lambdin, L. C. Encyclopedia of Medieval Literature. Pieejams: https://www.questia.com/read/117356045/encyclopedia-of-medieval-literature
7. Renaissance Studies. https://www.jstor.org/journal/renastudies
Piezīmes
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.
Kurss tiek docēts latviešu valodā.

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS**

Studiju kursa nosaukums	Pasaules literatūras vēsture II
Studiju kursa kods (DUIS)	LitZ1076
Zinātnes nozare	Literatūrzinātne
Kursa līmenis	1
Kredītpunkti	4
ECTS kredītpunkti	6
Kopējais kontaktstundu skaits	64 (pilna laika studijas)
Lekciju stundu skaits	32
Semināru stundu skaits	32
Praktisko darbu stundu skaits	-
Laboratorijas darbu stundu skaits	-

<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	96
Kursa autors(-i)	
Dr.philol., docente Ingrīda Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Kursa docētājs(-i)	
Dr.philol., docente Rudīte Rinkeviča	
Priekšzināšanas	
Pasaules literatūras vēsture I	
Studiju kursa anotācija	
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: sniegt zināšanas un veidot izpratni par būtiskākajām Eiropas kultūras un literatūras attīstības tendencēm no Apgaismības laikmeta līdz modernisma izpausmēm 20. gs. sākumā, nozīmīgākajiem rakstniekiem un tekstiem, nostiprinot studējošo literatūrzinātnisko kompetenci. STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par literatūras virzienu specifiku, to saikni ar Eiropas vēsturi, vērtībattiecību un ideālu maiņu sabiedrībā. 2. Veidot izpratni par tradīciju un mākslinieka inovāciju mijiedarbību laikmeta dominējošo tendenču kontekstā. 3. Pilnveidot studējošo instrumentālās, interpersonālās un sistēmiskās kompetences, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, veicot patstāvīgu pētniecisku darbību.	
Studiju kursa kalendārais plāns	
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., semināri (S) – 32 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st. 1. Apgaismības laikmeta literatūra. L2, S2, Pd8 2. Sentimentālisma literatūra. L2 3. Gētes filozofiskais romāns "Fausts". L2, Pd8 4. Pirmsromantisma literatūra. L2 5. Agrā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S2 6. Nacionālā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S2 7. Vēlā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S4, Pd8 8. Reālisma literatūra. L6, S4 9. Bīdermeijera literatūra. L2, S6, Pd8 10. Naturālisma literatūra. L2, S2 11. Nonsensa literatūra. L2, Pd8 12. Modernisma izpausmes literatūrā. L6, S10, Pd8	
Studiju rezultāti	
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina un izprot literatūras attīstības loģiku un likumsakarības. 2. Izvērtē literāro darbu iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos, pārzinot un korekti lietojot literatūrteorētisko terminoloģiju. 3. Raksturo pasaules literārā mantojuma aktualizāciju mūsdienu kultūrtelpā. PRASMES: 4. Analizē literāros tekstus izprotot, ka tie radušies konkrēta laikmeta un kultūras mijiedarbībā. 5. Demonstrē prasmi izvērtēt literāro darbu recepciju dažādos mākslas veidos un nacionālajās kultūrās. 6. Prezentē patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas. KOMPETENCE: 7. Sekmīgi iekļaujas diskusijās un grupu darbā, analizējot piedāvātos tekstus un zinātnisko literatūru.	

8. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apgūstot aktuālās tendences literatūrzinātnē un kulturoloģijā (patstāvīgo darbu izpilde).
9. Kombinējot zināšanas un apgūtās teksta analīzes prasmes, kritiski izvērtē dažādos zinātniskajos avotos piedāvāto daiļdarbu interpretāciju.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Daiļdarbu lasīšana un analīze. Pd40
2. Zinātniskās literatūras konspekti. Pd24
3. Prezentāciju sagatavošana. Pd16
4. Literāro darbu recepcija citos mākslas veidos (spēlfilmu un iestudējumu analīze). Pd16

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs semināros (pozitīvs vērtējums par semināra jautājumiem) – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 50%:
Prezentāciju veidošana par Apgaismības laikmeta filozofisko ideju reprezentāciju vienā literārā tekstā; par Gētes “Fausta” recepciju citos mākslas veidos un nacionālajās literatūrās – 20%.
Viena bīdermeijera literāro darba analīze, tā īpatnību raksturošana, nosakot tā sasaisti ar sociālētisko bīdermeijeru, estētismu vai neoromantismu – 15%.
Vienas no spēlfilmām, kas tapusi pēc L. Kerola literāro darbu motīviem, analīze (pēc izvēles) – 5%.
Referāts (5–7 lpp.) par vienu no prozas darbiem, kurā izmatota apziņas plūsma – 15%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši “Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē” (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Darbs semināros	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1.starppārbaudījums			+	+	+	+		+	+
2.starppārbaudījums	+	+		+		+			+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	
4.starppārbaudījums	+	+		+		+		+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Apgaismības laikmeta literatūra. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Apgaismības ideoloģija. Personības brīvības aktualizācija. Apgaismības literatūras iezīmes (demokrātisms, didaktika).

SEMINĀRS: Apgaismības laikmeta literatūras pārstāvji Anglijā (Defo, Svifts), Francijā (Monteskijs, Voltērs, D. Didro), Vācijā (Šillers).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 1.daļa): Prezentācijas veidošana par Apgaismības laikmeta filozofisko ideju reprezentāciju vienā literārā tekstā.

2. Sentimentālisma literatūra. L2

LEKCIJA: Sentimentālisma literatūras raksturojums. Dominējošie žanri. S. Ričardsona "Klarisa", Ž. Ž. Ruso "Jaunā Eloīza", L. Sterna "Sentimentālais ceļojums uz franciju un Itāliju, Gētes "Jaunā Vertera ciešanas".

3. Gētes filozofiskais romāns "Fausts". L2, Pd8

LEKCIJA: J. V. Gētes filozofiskā traģēdija "Fausts", tās recepcija latviešu kultūrā (Raiņa tulkojums un "Modernais eps" jeb "Modernais Fausts" u. c.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums, 2.daļa): Prezentācijas veidošana par Gētes "Fausta" recepciju citos mākslas veidos un nacionālajās literatūrās.

4. Pirmsromantisma literatūra. L2

LEKCIJA: Pirmsromantisms. "Vētras un dziņu" kustības ideju izpausmes vācu literatūrā. V. Bleika dzeja. Gotiskais romāns (H. Valpols, A. Redklifa, M. Šellija). Osiānisms.

5. Agrā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Agrā romantisma teorētiskā bāze: F. un A. Šlēgeļu atziņas (universālisma koncepts, ironijas teorija, vēsturiskums).

SEMINĀRS: Novālis filozofiskie un estētiskie uzskati (mākslas pozicionējums, dzejnieks – pravietis). Novālis estētiskā utopija "Henrihs fon Ofterdingens" (indivīds – demiurģs, radošais titānisms, indeterminisms). Likteņa un cilvēka iekšējās brīvības problemātika L. Tika daiļradē.

6. Nacionālā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S2

LEKCIJA: Nacionālais romantisms. L. von Ārnima, K. Brentano, J. un V. Grimmu estētiskie uzskati.

SEMINĀRS: Vēstures koncepcija (opozīcija "materiālā, mainīgā nācijas vēsture – mūžīgais, bezgalīgais nācijas gars", kolektīvā prioritāte pār individuālo, indivīda "iekušana nācijas ķermenī"). Pievēršanās tautas garīgajam mantojumam – mitoloģijas un folkloras aktualizācija. V. Skota vēsturiskie romāni.

7. Vēlā romantisma paradigma un tās izpausmes literatūrā. L2, S4, Pd8

LEKCIJA: Vēlā romantisma pamatpostulāti (gara katastrofa, pretošanās titānisms, pasaules sāpes, pretrunīgums, dubultniecība, likteņa kategorija, virsreālā pasaule – labā un jaunā cīņas arēna, laika diāde). Dž. G. N. Bairona, H. Heines lirika. E. T. A. Hofmaņa, V. Igo, Ž. Sandas prozas poētika. H. Ibsena romantiskās drāmas "Brands", "Pērs Gints", to recepcija latviešu kultūrā un literatūrā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: H. Ibsena drāmu recepcija latviešu kultūrā un literatūrā. Svarīgāko atziņu par lugu tulkojumiem un vērtējumu apkopošana, viena iestudējuma analīze.

Burima, M. (2007). Ibsens Latvijā. Rīga: Apgāds "Norden AB".

8. Reālisma literatūra. L6, S4

LEKCIJA: Reālisms – tehnokrātiskās Eiropas civilizācijas kultūras izpausme. Demitoloģiskā pasaules aina. Utilitārisma (Dž. Bentams, Dž. S. Mills) un pozitīvisma (O. Konts) filozofijas ietekme uz reālisma formēšanos.

SEMINĀRS: Dabaszinātņu kults. Č. Darvina evolūcijas teorijas nozīme. Romāns un apraksts kā nozīmīgākie žanri. O. Balzaka romānu cikls "Cilvēciskā komēdija". G. Flobēra "Bovarī kundze". Ļ. Tolstoja romānistika.

9. Bīdermeijera literatūra. L2, S6, Pd8

LEKCIJA: Bīdermeijers kā reālismam alternatīvs kultūras tips (19. gs. 20.–90. gadi). Mitoloģiskās divsfērības transformēšanās "pozitīvajā" divsfērībā. Dalījums pozitīvajos un negatīvajos personāžos. Idealizētā birģera pasaule. Mājas koncepts. Bīdermeijera subkultūras.

SEMINĀRS: Sociālētiskā bīdermeijera nozīmīgākā parādība – Č. Dikensa daiļrade. Pasaules skatījums caur ētiskajām opozīcijām labais – jaunais, krietnais – nekrietnais. Č. Dikensa romāni kā absolūto ētisko antitēžu pasaule ("Olivers Tvists", "Dombijs un dēls", "Lielās cerības"). 19. gs. 30.–90. gadu angļu estētisms (A. Tenisons, "prerafaelīti", O. Vailds). Neoromantisma literatūra (piedzīvojumu, vēsturiskā piedzīvojumu un zinātniski fantastiskā literatūra). Neoromantisma ikoniskais teksts – Stīvensona "Bagātību sala".

PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums): Viena bīdermeijera literārā darba analīze un tā īpatnību raksturošana, nosakot tā sasaisti ar sociālētisko bīdermeijeru, estētismu vai neoromantisma.

10. Naturālisma literatūra. L2, S2

LEKCIJA: Naturālisms – pozitīviskā determinisma kulminācija. Naturālisma teorētiskā bāze (I. Tēns). Pirmais naturālistiskais romāns E. Zolā "Terēza Rakēna". E. Zolā eksperimentālais romāns. A. Strindberga priekšvārds "Jūlijas jaunkundzei".

SEMINĀRS: Naturālisma izpausmes H. Ibsena, A. Strindberga un G. Hauptmaņa dramaturģijā.

11. Nonsensa literatūra. L2, Pd8

LEKCIJA: Nonsensa kultūras veidošanās britu kultūrtelpā 19. gs. 2. pusē. Nonsensa telpa kā intelektuālās spēles telpa (homo ludens koncepts). E. Līrs un L. Kerols.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums): Vienas no spēlfilmām, kas tapusi pēc L. Kerola literāro darbu motīviem, analīze (pēc izvēles).

12. Modernisma izpausmes literatūrā. L6, S10, Pd8

LEKCIJA: Modernisma formēšanās opozīcijā reālisma paradigmai. Modernisma filozofiskā bāze: F. Nīčšes dzīves filozofijas atziņas, V. Dilteja cilvēkizpratne, V. Džeimsa un A. Bergsona uzskati, Z. Freida klasiskā psihoanalīze un K. G. Junga analītiskās psiholoģijas nostādnes. Modernisma periodizācija un strāvījumi.

LEKCIJA: Dekadence un simbolisms kā alternatīva demitoloģiskajai kultūrai.

SEMINĀRS: Š. Bodlēra "Ļaunuma puķes". Simbolisma estētika un poētika franču dzejā: P. Verlēns un A. Rembo. "Sudraba laikmeta" krievu simbolistu lirikas poētika. Simbolisma izpausmes M. Māterlinka dramaturģijā.

LEKCIJA: Apziņas plūsmas naratīvi pasaules literatūrā.

SEMINĀRS: K. Hamsuna "Bads", Dž. Džoisas proza, M. Prusta romānu cikls "Zudušo laiku meklējot", V. Vulfas romāni.

PATSTĀVĪGAIS DARBS (4.starppārbaudījums): Referāts (5–7 lpp.) par vienu no prozas darbiem, kurā izmatota apziņas plūsma.

SEMINĀRS: Birokrātisko labirintu alegorija F. Kafkas romānos "Process" un "Pils".

SEMINĀRS: T. Manna prozas tematika un poētika.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Burima, M. (2007). Ibsens Latvijā. Rīga: Norden AB.
2. Eiropas kultūra kā sistēma (2008). Zinātnisko rakstu krājums. Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
3. Eiropas literatūras vēsture (2013). A. Benuā-Dizosuā, G. Fontēna red. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
4. Grīnvalde, A. (2002). Franču romantisma literatūra 19. gadsimtā. Liepāja.
5. Kalnačs, B. (2001). Modernās drāmas aizsākumi. Liepāja.
6. Latviešu un cittautu literatūra: no romantisma līdz modernismam (2014). Zinātnisko rakstu krājums. 5. d. Simbolisms un simbols Latvijas un pasaules kultūrā. Rīga: LU.

Papildus informācijas avoti

1. Ayers, D. (2004). Modernism: a short introduction. Malden: MA.
2. Beer, J. B. (2012). Romantic consciousness: Blake to Mary Shelley. Basingstoke.
3. Brooks, P. (2005). Realist vision. New Haven, London.
4. Byerly, A. (1997). Realism, representation, and the arts in nineteenth-century literature. Cambridge; New York.
5. Communication as translatio: Nordic-Baltic-Russian cultural dialogues (2008). Nordic-Baltic-Russian network in comparative cultural studies. Daugavpils.
6. Day, A. (2012). Romanticism. Abingdon, Oxon; Routledge.
7. Duff, D. (2009). Romanticism and the uses of genre. Oxford; New York.
8. Ferris, D. S. (2000). Silent urns: romanticism, Hellenism, modernity. Stanford.
9. Gēte un Baltija: Goethe und die baltischen Laender (2002). Sast. G. Grīnuma. Rīga: Nordik.
10. Gadsimtu mijas smiekli (2016). Bilingvāls zinātnisku rakstu krājums. Rīga: Zinātne.
11. Hanovs, D. (2014). Eiropas aristokrātijas kultūra 17.–19. gs. Rīga: Zinātne.
12. Human in Literature and Culture: Interdisciplinary Perspective (2016). Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
13. Ivbulis, V. (1998). Ceļā uz literatūras teoriju. Rīga: Zinātne.
14. Jameson, F. (2013). The antinomies of realism. London; New York.
15. Kačāne, I. (2015). Oskars Vailds. Latvijas "oskariāna". Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
16. Kalnačs, B. (2002). Modernisma drāma Vācijā. Liepāja.
17. Nonsensa kultūra (2014). Absurds literatūrā. Komparatīvistikas almanahs. Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
18. Rainis un Gēte: "Fausta" tulkojuma simtgade (1999). Rakstu krājums. Rīga: Nordik.

19. Rubenis, A. (2001). Absolūtisma un apgaismības laikmeta kultūra. Rīga: Zvaigzne ABC.
20. Rubenis, A. (2004). 20. gadsimta kultūra Eiropā. Rīga: Zvaigzne ABC.
21. Viljams Bleiks un angļu gotiskā literatūra (2009). Komparatīvistikas almanahs. Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>
1. Nacionālā enciklopēdija. www.enciklopedija.lv
2. Biedrības "Ascendum" izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. www.satori.lv
<i>Piezīmes</i>
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.
Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Pasaules literatūras vēsture III
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	LitZ2067
<i>Zinātnes nozare</i>	Literatūrzinātne
<i>Kursa līmenis</i>	2
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	16
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48

Kursa autors(-i)
Dr.philol., docente Ingrida Kupšāne (<i>Daugavpils Universitāte</i>)
Kursa docētājs(-i)
Dr.philol., profesore Maija Burima Dr.philol., asociētā profesore Sandra Meškova
Priekšzināšanas
Pasaules literatūras vēsture I, II
Studiju kursa anotācija
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: sniegt zināšanas un veidot izpratni par būtiskākajām Eiropas kultūras un literatūras attīstības tendencēm no modernisma izpausmēm 20. gs. sākuma līdz mūsdienām; nozīmīgākajiem rakstniekiem un tekstiem, nostiprinot studējošo literatūrzinātnisko kompetenci.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Sniegt zināšanas un veidot izpratni par literatūras virzienu specifiku, to saikni ar Eiropas vēsturi, vērtībattiecību un ideālu maiņu sabiedrībā. 2. Veidot izpratni par tradīciju un mākslinieka inovāciju mijiedarbību laikmeta dominējošo tendenču kontekstā. 3. Pilnveidot studējošo instrumentālās, interpersonālās un sistēmiskās kompetences, patstāvīgi lietojot zināšanas praksē, diskutējot grupā, izvērtējot, salīdzinot un radoši izmantojot apgūtās analītiskās teksta interpretēšanas prasmes, veicot pētniecisku darbību.
Studiju kursa kalendārais plāns
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.   1. Avangarda literatūra: futūrisms. L2 2. Ekspresionisms kā dvēseles kliegšana un kontrastu māksla. L2 3. Sirreālisma teorētiskā bāze. Spilgtākie sirreālisma pārstāvji. L2, Pd24 4. “Zudušās paaudzes” koncepts Ē. M. Remarka un E. Hemingveja prozā. S2 5. Eksistenciālisma filozofijas pamatpostulāti un to reprezentācija. S2 6. Absurda drāma (S. Beketa, E. Jonesko, Ž. Ženē, T. Stoparda lugas). S2 7. Totalitārisma kritika Dž. Orvela romānos. S2 8. Modernisma estētika un poētika M. Bulgakova prozā un dramaturģijā. L2, Pd24 9. Postmodernisma teorētiskā bāze. Postmodernisma definēšanas problemātika, virziena pazīmes. Postmodernisma izpausmes literatūrā. L4, S6 10. Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki. Postkoloniālisma teorētiskā bāze. Postkoloniālās literatūras pārstāvji. L4, S2
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina un izprot literatūras attīstības loģiku un likumsakarības 20.–21. gs. politisko, sociālekonomisko norišu, nozīmīgāko ideoloģisko un estētisko tendenču kontekstā. 2. Izvērtē literāro darbu iezīmes literatūras veida, žanra u. c. aspektos, pārzinot un korekti lietojot literatūrteorētisko terminoloģiju. 3. Raksturo tradīciju un mākslinieka inovāciju mijiedarbību laikmeta dominējošo tendenču kontekstā. PRASMES: 4. Patstāvīgi veic literāro tekstu interpretāciju, izprotot, ka tie radušies konkrēta laikmeta un kultūras mijiedarbībā. 5. Demonstrē prasmi izvērtēt literāro darbu recepciju dažādos mākslas veidos un nacionālajās kultūrās. 6. Prezentē patstāvīgi veikta pētnieciskā darba rezultātus, izmantojot modernās tehnoloģijas. KOMPETENCE: 7. Sekmīgi iekļaujas diskusijās un grupu darbā, analizējot literāros tekstus un zinātnisko literatūru.

8. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālās tendences literatūrzinātnē un kulturoloģijā.
9. Kombinējot zināšanas un apgūtās teksta analīzes prasmes, kritiski izvērtē dažādos zinātniskajos avotos ietverto daiļdarbu interpretāciju.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Daiļdarbu lasīšana un analīze. Pd20
2. Zinātniskās literatūras konspekti. Pd10
3. Prezentāciju sagatavošana. Pd8
4. Literāro darbu recepcija citos mākslas veidos (spēlfilmu un iestudējumu analīze). Pd10

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs semināros (pozitīvs vērtējums par semināra jautājumiem) – 40%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 30%:
Viena dzejas krājuma analīze, ekscerpējot un argumentēti raksturojot futūrisma/ekspresionisma/sirreālisma iezīmes – 15%.
M. Bulgakova darbu recepcija Latvijas kultūrtelpā (viena iestudējuma izvērtējums) – 15%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 30%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums			+	+	+	+		+	+
2.starppārbaudījums			+	+	+	+		+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Avangarda literatūra: futūrisms. L2

LEKCIJA: Avangarda literatūra: futūrisms. F. T. Marineti manifesti. Formas eksperimenti, futūristu "transmentālā" valoda. Futūrisms krievu literatūrā (kubofutūristi, egofutūristi, grupa "Centrifūga" un "Dzejas mezonīns").

2. Ekspresionisms kā dvēseles kliegšana un kontrastu māksla. L2

LEKCIJA: Ekspresionisms kā dvēseles kliegšana un kontrastu māksla. Mesiāniskais sapnis par labāku cilvēci. G. Trākla, E. Tollera, F. Verfela, G. Kaizera, K. Edšmida dzejas un dramaturģijas poētika. Paaudžu konflikts un dzimumu karš O. Kokoškas lugās.

3. Sirreālisma teorētiskā bāze. Spilgtākie sirreālisma pārstāvji. L2, Pd24

LEKCIJA: Sirreālisma teorētiskā bāze: Z. Freida klasiskā psihoanalīze un sapņu teorija. Bezapziņa kā jaunrades avots un objekts. A. Bretona sirreālisma manifesti. Automātiskās rakstības princips. Spilgtākie sirreālisma pārstāvji (A. Bretons, G. Apolinērs, P. Eliārs, L. Aragons).

PATSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums): Viena dzejas krājuma analīze, ekscerpējot un argumentēti raksturojot futūrisma/ekspresionisma/sirreālisma iezīmes.

4. "Zudušās paaudzes" koncepts Ē. M. Remarka un E. Hemingveja prozā. S2

SEMINĀRS: "Zudušās paaudzes" koncepts Ē. M. Remarka un E. Hemingveja prozā.

5. Eksistenciālisma filozofijas pamatpostulāti un to reprezentācija. S2

SEMINĀRS: Eksistenciālisma filozofijas pamatpostulāti un to reprezentācija literatūrā (Ž. P. Sartra “Nelabums”, A. Kamī “Svešinieks”, “Mēris”).   6. Absurda drāma (S. Beketa, E. Jonesko, Ž. Ženē, T. Stoparda lugas). S2   SEMINĀRS: Absurda drāma (S. Beketa, E. Jonesko, Ž. Ženē, T. Stoparda lugas).   7. Totalitārisma kritika Dž. Orvela romānos. S2   SEMINĀRS: Totalitārisma kritika Dž. Orvela romānos “Dzīvnieku ferma” un “1984”.   8. Modernisma estētika un poētika M. Bulgakova prozā un dramaturģijā. L2, Pd24   LEKCIJA: Modernisma estētika un poētika M. Bulgakova prozā un dramaturģijā. Romāna “Meistars un Margarita” interpretācija un recepcija.   PATSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums): M. Bulgakova darbu recepcija Latvijas kultūrtelpā (viena iestudējuma izvērtējums).   9. Postmodernisma teorētiskā bāze. Postmodernisma definēšanas problemātika, virziena pazīmes. Postmodernisma izpausmes literatūrā. L4, S6   LEKCIJA: Postmodernisma teorētiskā bāze (Ž. Lakāns, Ž. Bodrijārs, Ž. Deridā, M. Fuko, Ž. F. Liotārs).   SEMINĀRS: Postmodernisma definēšanas problemātika, virziena pazīmes (cilvēks kā semantisks lauks, cilvēka un informācijas attiecības, robežu nojaukšana starp elitāro un masu mākslu, citēšana (teksts un interteksts), “autoritāšu” krīze, postmodernā ironija, nonselekcija u. c.). Postmodernisma izpausmes U. Eko, Dž. Faulza, K. Vonnengūta, Dž. D. Selindžera, A. Mērdokas, V. Nabokova prozā. M. Paviča izveidotais romāna – leksikona žanrs.   10. Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki. Postkoloniālisma teorētiskā bāze. Postkoloniālās literatūras pārstāvji. L4, S2   LEKCIJA: Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki. Postkoloniālisma teorētiskā bāze. Postkoloniālās literatūras pārstāvji.   SEMINĀRS: Mūsdienu ievērojamākie rakstnieki: I. Makjuans, P. Handke, S. Žermēna, E. Mendosa, V. Peļevins u. c. Postkoloniālisma teorētiskā bāze (E. Saids, G. Č. Spivaka, H. Baba). Postkoloniālās literatūras pārstāvji (T. Morisone, S. Rušdi).
<i>Obligāti izmantojamie informācijas avoti</i>   1. Eiropas literatūras vēsture (2013). A. Benuā-Dizosuā, G. Fontēna red. Rīga: Jāņa Rozes apgāds. 2. Childs, P. (2008). Modernism. London; New York. 3. Encyclopedia of Postmodernism (2003). V. E. Taylor, C. E. Winkquist (Ed.). London. 4. Huber, I. (2014). Literature after Postmodernism: Reconstructive Fantasies. Basigstroke, Palgrave. 5. Winkiel, L. (2017). Modernism: the Basics. Abingdon, Oxon; New York, NY, Routledge. 6. Zima, P. V. (2010). Modern/Postmodern: Society, Philosophy, Literature. London; New York.
<i>Papildus informācijas avoti</i>   1. Ayers, D. (2004). Modernism: a Short Introduction. Malden, MA. 2. Human in Literature and Culture: Interdisciplinary Perspective (2016). Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds “Saule”. 3. Ivbulis, V. (1998). Ceļā uz literatūras teoriju. Rīga: Zinātne. 4. Kalliney, P. J. (2016). Modernism in a Global Context. London: Bloomsbury Academic. 5. Miller, M. A. (2006). Masterpieces of British Modernism. Westport, Connecticut: London. 6. Modernism (2007). A. Eysteinsons, V. Liska ... et al. (Ed.) Amsterdam; Philadelphia. 7. Rubenis, A. (2004). 20. gadsimta kultūra Eiropā. Rīga: Zvaigzne ABC.
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>   1. Biedrības “Ascendum” izdots kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. www.satori.lv
<i>Piezīmes</i>   Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.   Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Radošā rakstniecība un tekstveide
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	LitZ3073
<i>Zinātnes nozare</i>	Literatūrzinātne
<i>Kursa līmenis</i>	3
<i>Kredītpunkti</i>	4
<i>ECTS kredītpunkti</i>	6
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	64 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	32
<i>Semināru stundu skaits</i>	24
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	8
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	96
<i>Kursa autors(-i)</i>	

Dr.philol., profesore Maija Burima (<i>Daugavpils Universitāte</i>) Dr.paed., profesore Diāna Laiveniece (<i>Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas akadēmija</i>)
Kursa docētājs(-i)
Dr.philol., profesore Maija Burima Mg.philol., lektore Inguna Teilāne
Priekšzināšanas
Nav nepieciešamas
Studiju kursa anotācija
Studiju kurss raksturos tekstu veidošanās radošās rakstīšanas procesu, literatūras cirkulēšanas kanālus, produktus un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. Tiks analizētas teksta poētikas īpatnības dažādos literatūras virzienos, žanros, sistematizēta poētikas evolūcija vēsturiskā diskursā un tendences mūsdienu rakstniecībā. Studējošie, interpretējot tekstus, mācīsies noteikt dzejas un prozas formu un stilu, identificēt inovatīvas tekstrades formas literatūrā. Praktiskajās nodarbībās studējošie vingrināsies rakstniecības prasmi izkopšanā. Studējošajiem tiks radīta izpratne par literatūras funkcijām kultūras paradīgmā un mijiedarbi ar citiem mākslas nesējiem, intertekstualitātes un stilizācijas fenomenu. Studējošie apgūs prasmes organizēt jēgpilnas un pašvadītas radošās rakstīšanas procesu izglītības iestādē un neformālajā izglītībā, izprast rakstniecības funkciju, noteikt daiļliteratūras un citu emocionāli ekspresīvu tekstu poētiskos resursus. Studējošie saņems metodiskās rekomendācijas radošās rakstniecības uzdevumu organizēšanai dažādiem vecumposmiem un mērķgrupām.   STUDIJU KURSA MĒRĶIS: iepazīstināt studējošos ar radošās rakstniecības procesiem un produktiem, veidot lietpratību par teksta veidošanu kā procesu.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Apzināt radošās rakstniecības tendences, tematisko un žanrisko dažādību reālajā un digitālajā vidē. 2. Attīstīt prasmi analizēt radošās rakstniecības produktus, noteikt autoru stila īpatnības kopīgi, analizēt dažāda stila un žanra tekstus no sintaktiskā, tekstveides, funkcionālā, stilistiskā aspekta. 3. Attīstīt prasmi uzrakstīt dažādu žanru un stilu tekstus, veidot tekstus, ievērojot tekstveides posmus. 4. Veidot izpratni par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem un attīstīt to izmantojuma praksi. 5. Nodrošināt iespēju savstarpēji vērtēt pašu rakstītos tekstus, dalīties pieredzē un reflektēt par tekstveides procesu. 6. Attīstīt kompetenci orientēties literatūras cirkulēšanas procesos, analizēt un interpretēt radošās rakstniecības produktus.
Studiju kursa kalendārais plāns
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 32 st., semināri (S) – 24 st., praktiskie darbi (P) – 8 st., studejošo patstāvīgais darbs (Pd) – 96 st.   1. Radošās rakstīšanas process. Rakstnieka personības vēsturisko un sociālo kontekstu kultūrkritika. Rakstniecības produkti. L2 2. Literatūras cirkulēšanas kanāli. L4 3. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. L2, S2, Pd4 4. Teksta poētikas īpatnības virzienos un žanros. Poētikas evolūcija vēsturiskā diskursā. L4 5. Mūsdienu rakstniecības tendences. S2, Pd10 6. Tradicionālas un inovatīvas tekstrades formas. L2, Pd10 7. Literatūras funkcijas kultūras paradīgmā. L2, S4 8. Literatūras mijiedarbe ar citiem mākslas nesējiem: mūzika, teātris, kino, tēlotājmāksla, balets u.c. Intertekstualitāte. Stilizācija. L2, S2 9. Jēgpilnas un pašvadītas radošās rakstīšanas process skolā un neformālajā izglītībā. S2 10. Metodiskās rekomendācijas radošās rakstniecības uzdevumu organizēšanai dažādiem vecumposmiem un mērķgrupām. S4 11. Tekstveides jēdziens. Teksta jēdziens un pazīmes. L2, S2, Pd10

12. Stila jēdziens. Stilistikas apakšnozares. L2, S2, Pd10
13. Funkcionālie stili. L2, P2, Pd10
14. Emocionāli ekspresīvie stili. L2, Pd10
15. Teksta sintakses jēdziens. L2, P2, Pd10
16. Teksta strukturālie tipi. L2, P2, Pd10
17. Tekstveides tipi. L2, S2, Pd10
18. Runas žanri. S2
19. Tekstveides un rediģēšanas praktikums. P2, Pd8

Studiju rezultāti

ZINĀŠANAS:

1. Pārzina radošās rakstniecības tendences un to tematisko un žanrisko dažādību kultūrvidē (reālajā un digitālajā).
2. Izprot teorētiskos pamatus un praktiskos paņēmienus, lai uzrakstītu tekstu radoši, analizētu un interpretētu citu autoru radošās rakstniecības produktus.
3. Izprot un spēj definēt kursa pamatjēdzienus: teksts, tekstveide, stils, stilistika, funkcionālais stils, emocionāli ekspresīvais stils, tekstveides tips u. c.; pārzina tekstveides procesu un zina tā nozīmi kvalitatīva teksta izveidē. Izprot un saskata teksta sintaktiskos procesus un pazīmes.

PRASMES:

4. Raksta teksta fragmentus, kas demonstrē noteikta mākslinieciskā līdzekļa izmantojumu, prot stilizēt, izmantot intertekstualitātes paņēmienus. Ir apguvis prasmes argumentēt mākslinieciskā līdzekļa izvēli savā tekstā, pamatojot ar teksta tematisko ieceri.
5. Prot definēt radošā teksta tematu atbilstoši teksta idejiskai iecerei un uzrakstīt māksliniecisko tekstu, piemērojot žanram un saturam atbilstošus poētiskos līdzekļus.
6. Prot analizēt radošās rakstniecības produktus, noteikt autoru stila īpatnības; izprot kvalitatīvas tekstveides prasmes nozīmi mūsdienu cilvēka dzīvē, izglītībā un karjerā.
7. Profesionālajā saziņā lieto valodniecības apakšnozarēm – stilistikai un tekstveidei – atbilstošo terminoloģiju.

KOMPETENCE:

8. Spēj izvērtēt literāro darbu saturu un ideoloģiju atbilstoši lasītāja prasībām, interesēm un ētiskiem priekšstatiem.
9. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, pašvadīti apzinot aktuālās tendences rakstniecībā un izskatot tekstpratības un tekstveides jautājumus lingvodidaktiskajā aspektā; izprot tekstveides zināšanu un prasmju nepieciešamību savā izvēlētajā profesijā.

Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums

Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu:

1. Dzejas un prozas tekstu interpretācijas praktikums. Tekstu analīze pēc e-vidē piedāvātās shēmas.
2. Rakstniecības prasmju izkopšana: praktiskās nodarbības. Tekstrades vingrinājumu izpilde un analīze pēc e-vidē ievietotajām norādēm.
3. Viena daiļliteratūras teksta un viena informatīva teksta analīze pēc tekstveides pazīmēm, konstatējot pazīmju esamību/neesamību, pamatojot ar piemēriem no teksta (1.starppārbaudījums).
4. Viena teksta analīze no fonostilistikas, morfofilistikas, leksikostilistikas, sintakses stilistikas aspekta (2.starppārbaudījums).
5. Kartotēkas izveide ar piemēriem no tekstiem, kuros vērojama stilu saplūšana, autora motivāciju, teksta satura ieguvumus/zaudējumus.
6. Viena neliela apjoma teksta izvēle (vai izveide) un rakstīšana pēc izvēles trīs dažādos emocionāli ekspresīvajos stilos, raksturojot izvēlētos tekstveides līdzekļus atbilstoši katram stilam (3.starppārbaudījums).
7. Tekstu analīze grupās vai pāros, raksturojot tajos konstatējamās teksta sintaktiskos procesus; atšķirību starp daiļliteratūras tekstiem un informatīvajiem tekstiem formulēšana.
8. Sarunvalodas fikcijas analīze mūsdienu latviešu literatūras daiļdarbos – prozā un lugā (pēc izvēles).

9. Tekstu žanru saraksta veidošana atbilstoši tekstveides tipam.
10. Sava teksta izstrāde, ievērojot visus tekstveides posmus un reflektējot par galveno, kas katrā posmā jāievēro (4.starppārbaudījums).

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs nodarbību apmeklējums un aktīvs darbs seminārnodarbībās – 20%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 40%:
 Viena daiļliteratūras teksta un viena informatīva teksta analīze pēc tekstveides pazīmēm, konstatējot pazīmju esamību/neesamību, pamatojot ar piemēriem no teksta – 10%.
 Viena teksta analīze no fonostilistikas, morfostilistikas, leksikostilistikas, sintakses stilistikas aspekta – 10%.
 Viena neliela apjoma teksta izvēle (vai izveide) un rakstīšana pēc izvēles trīs dažādos emocionāli ekspresīvajos stilos, raksturojot izvēlētos tekstveides līdzekļus atbilstoši katram stilam – 10%.
 Sava teksta izstrāde, ievērojot visus tekstveides posmus un reflektējot par galveno, kas katrā posmā jāievēro – 10%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens – 40%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Radošās rakstīšanas process. Rakstnieka personības vēsturisko un sociālo kontekstu kultūrkritika. Rakstniecības produkti. L2

LEKCIJA: Teksta mērķis un misija. Teksta emocionālās, intelektuālās dominantes. Rakstniecība kā profesija un vaļasprieks. Atbalsta instrumenti rakstniecības prasmju apgūšanai. Literārās akadēmijas un rakstnieku savienības darbības principi. Biogrāfiskā pieeja rakstnieka personības analīzē. Ārējo un iekšējo faktoru ietekme uz rakstnieka personību. Spilgti piemēri rakstnieka biogrāfijas un literārās darbības mijiedarbei.

2. Literatūras cirkulēšanas kanāli. L4

LEKCIJA: Literārās avīzes, žurnāli, e-platformas, klausāmgrāmatas, tv raidījumi u.c. Teksta adresāta jautājums. Dzejas dienu un Prozas lasījumu tradīcijas Latvijā. Rakstnieku māju fenomens. Lasītāju auditorija un gaume: vēsturisks un pārskats un mūsdienu situācija.

3. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: Estētika un teksts. Daiļliteratūras jēdziens.

SEMINĀRS: Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu veidi un raksturojums. Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēle dažāda žanra tekstos.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS: Tests par terminoloģiju.

4. Teksta poētikas īpatnības virzienos un žanos. Poētikas evolūcija vēsturiskā diskursā. L4

LEKCIJA: Pārskats par kultūras tipu un literāro virzienu klasifikāciju. Literāro virzienu pārklāšanās, koeksistences un simbiozes piemēri. "Dzelmes grupa". Literatūra un ideoloģija. Literārais kanons.

Dekanonizācija un postkanonizācija. Rakstnieku jubilejas kā fenomens. Raiņa un Aspazijas fenomens. Literatūras vērtības Latvijas kultūras kanonā, to popularitātes iemesli.

5. Mūsdienu rakstniecības tendences. S2, Pd10

SEMINĀRS: Literatūras attīstība vārda brīvības apstākļos. Tehnoloģiju ietekme uz tekstradi un tekstu cirkulāciju. Projektu literatūra: sērijas “Mēs. Latvija 20. gadsimts” un “Es esmu”.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS: Dzejas un prozas tekstu interpretācijas praktikums. Tekstu analīze pēc e-vidē piedāvātās shēmas.

6. Tradicionālas un inovatīvas tekstrades formas. L2, Pd10

LEKCIJA: Tradicionālie un novatorie žanri mūsdienu literatūrā. Pārskats par novatoriem žanriem. Spilgtāko piemēru analīze: dzejproza, minimas, dokumentālā dzeja, dzejoļi ar gariem virsrakstiem, mikroromāns u.c.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS: Rakstniecības prasmju izkopšana: praktiskās nodarbības. Tekstrades vingrinājumu izpilde un analīze pēc e-vidē ievietotajām norādēm.

7. Literatūras funkcijas kultūras paradigmā. L2 S2

LEKCIJA: Literatūras socializācijas, informācijas, adaptācijas un komunikācijas funkcijas.

SEMINĀRS: Literatūra kā kultūrkritikas objekts.

8. Literatūras mijiedarbe ar citiem mākslas nesējiem: mūzika, teātris, kino, tēlotājmāksla, balets u.c. Intertekstualitāte. Stilizācija. L2 S4

LEKCIJA: Salīdzināmie pētījumi literatūrā: ietekmes, aizguvumi, tipoloģija, tulkojumi.

SEMINĀRS: Literāro ideju, tematu, sižetu un tēlu pārnese uz citiem mākslas žanriem un patērētājkultūru.

9. Jēgpilnas un pašvadītas radošās rakstīšanas process skolā un neformālajā izglītībā. S2

SEMINĀRS: Radošās rakstniecības apmācība Latvijas neformālajā izglītībā: literārās akadēmijas Rīgā, Daugavpilī, Liepājā. To darbības principi, izmantotā metodoloģija, izdotās pulkācības un to analīze.

10. Metodiskās rekomendācijas radošās rakstniecības uzdevumu organizēšanai dažādiem vecumposmiem un mērķgrupām. S4

SEMINĀRS: Radošās rakstniecības uzdevumu izveide un analīze: vecumgrupas atbilstība, izpildes laiks, rezultātu analīze un prezentācija.

11. Tekstveides jēdziens. Teksta jēdziens un pazīmes. L2, S2, Pd10

SEMINĀRS: Tekstpratības būtība. Autora komunikatīvais nolūks. Stila izvēle, tā atbilstība teksta funkcijai, saturam, adresātam (mērķauditorijai). Jautājums par satura un formas vienotību. Rakstīšana un domāšana//domāšana un rakstīšana. Prokrastinācija – tās būtība, pārvarēšanas iespējas.

LEKCIJA: Mērķtiecīgums, sakarīgums, pilnīgums un pabeigtība kā teksta kvalitātes rādītāji. Kritēriji teksta pazīmju īstenojumam: kohēzija, koherence, intencionalitāte, akceptējamība, informatīvs, situatīvitate un intertekstualitāte.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS (1.starppārbaudījums): Viena daiļliteratūras teksta un viena informatīva teksta analīze pēc tekstveides pazīmēm, konstatējot pazīmju esamību/neesamību, pamatojot ar piemēriem no teksta.

12. Stila jēdziens. Stilistikas apakšnozares. L2, S2, Pd10

LEKCIJA: Stilistika kā valodniecības apakšnozare un leksikoloģijas saskarnozere. Valodas funkcionālie paveidi jeb stili. Emocionāli ekspresīvie stili.

SEMINĀRS: Fonostilistika, morfostilistika, leksikostilistika, sintakses stilistika. Teksta stilistisko īpatnību izpēte saistībā ar valodas elementiem, kuri sniedz papildinformāciju.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS (2.starppārbaudījums): Viena teksta analīze no fonostilistikas, morfostilistikas, leksikostilistikas, sintakses stilistikas aspekta.

13. Funkcionālie stili. L2, P2, Pd10

LEKCIJA: Zinātniskais (akadēmiskais) stils. Teorētiskais, populārzinātniskais un mācību apakšstils. Lietišķais stils. Diplomātiskais, juridiskais un administratīvais apakšstils. Publicistikas stils.

PRAKTISKAIS DARBS: Sarunvaloda kā nacionālās valodas paveids. Daiļliteratūras valoda. Prozaiskais un dzejiskais apakšstils. Dažādu funkcionālo stilu elementu apvienojums daiļdarbos. Stilu saplūšana.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS: Kartotēkas izveide ar piemēriem no tekstiem, kuros vērojama stilu saplūšana, autora motivāciju, teksta satura ieguvumus/zaudējumus.

14. Emocionāli ekspresīvie stili. L2, Pd10

LEKCIJA: Oficiālais stils. Svinīgais stils. Humoristiskais stils. Ironiskais stils. Satīriskais stils. Familiārais (sirsnīgais) stils. Stilizējošie un emocionāli ekspresīvie izteiksmes līdzekļi dažādos valodas līmeņos. Stilu sajaukšanās un pārklāšanās saziņas praksē.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS (3.starppārbaudījums): Viena neliela apjoma teksta izvēle (vai izveide) un tā rakstīšana pēc izvēles trīs dažādos emocionāli ekspresīvajos stilos, raksturojot izvēlētos tekstveides līdzekļus atbilstoši katram stilam.

15. Teksta sintakses jēdziens. L2, P2, Pd10

LEKCIJA: Teksta sintaktiskie procesi. Aktuālais dalījums. Parcelācija. Elidācija (redukcija un elipse).

PRAKTISKAIS DARBS: Semantiskā implikācija. Teikuma struktūras pārveidojumi konsituācijas ietekmē. Izteikums. Parcelāts. Izsacījums. Nosaucējvienība.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS: Tekstu analīze grupās vai pāros, raksturojot tajos konstatējamās teksta sintaktiskos procesus; atšķirību starp daiļliteratūras tekstiem un informatīvajiem tekstiem formulēšana.

16. Teksta strukturālie tipi. L2, P2, Pd10

LEKCIJA: Monologs, dialogs, polilogs. Dialoga veidi. Dialoga un monologa apvienojums. Teksta strukturālo tipu īstenojums sarunvalodā.

PRAKTISKAIS DARBS: Sarunvalodas fikcija daiļliteratūrā (epikā, drāmā).

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS: Sarunvalodas fikcijas analīze mūsdienu latviešu literatūras daiļdarbos – prozā un lugā (pēc izvēles).

17. Tekstveides tipi. L2, S2, Pd10

LEKCIJA: Tēlojoši vēstījošais tekstveides tips. Tēlojoši aprakstošais tekstveides tips. Informatīvi vēstījošais tekstveides tips. Informatīvi aprakstošais tekstveides tips. Valodas izteiksmes līdzekļu lietojuma veids un īpatsvars konkrētā tekstveides tipa tekstā.

SEMINĀRS: Tekstveides tipa un teksta/runas žanra korelācija.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS: Tekstu žanru saraksta veidošana atbilstoši tekstveides tipam.

18. Runas žanri. S2

SEMINĀRS: Žanru saistība ar valodas funkcionālajiem stiliem, tekstveides tipiem un teksta strukturālajiem tipiem. Mutvārdu runas žanri (piemēram, saruna, diskusija, disputs, debates, kompliments, grēksūdze u. c.). Rakstu valodas žanri (piemēram, vēstule, iesniegums, CV, domraksts, stāsts, recenzija u. c.). Žanri, kuriem ir gan mutvārdu, gan rakstu forma (intervija, referāts, apsveikums, instrukcija, lekcija, sprediķis u. c.). Hibrīdžanri – tekstuālo (valodisko), vizuālo un audiālo līdzekļu apvienojums (reklāma, prezentācija, infografika u. c.).

19. Tekstveides un rediģēšanas praktikums. P2, Pd8

Galvenā doma, temats un virsraksts. Rindkopa. Teksta plānošana. Plāns. Kognitīvā karte. Teksta daļas: ievads, galvenā daļa, nobeigums. Tekstveides process: teksta pirmvariants (uzmetums), teksta koriģēšana, papildināšana, rediģēšana (darbs ar melnrakstu) un teksta noformēšana (gala variants jeb tīrraksts). Prasības korektam datorrakstam.

PĀTSTĀVĪGAIS DARBS (4.starppārbaudījums): Sava teksta izstrāde, ievērojot visus tekstveides posmus un reflektējot par galveno, kas katrā posmā jāievēro.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Burima, M., Rinkeviča, R., & Baltace, I. (2007). Literārā teksta interpretācija. Literatūra vidusskolai. Mācību līdzeklis skolēnam. Jelgava: LVA, 128 lpp.
2. Kalers, Dž. (2007). Literatūras teorija. Ļoti saistošs ievads. Rīga: 1/4 Satori.
3. Kvašīte, R. (2013). Latviešu valodas stili. Grām.: Andrejs Veisbergs (red.). Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 175.–192. lpp.
4. Nītiņa, D., Iljinska, L., & Platonova, M. (2008). Nozīme valodā: lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti. Rīga: RTU Izdevniecība.
5. Rozenbergs, J. (1995). Latviešu valodas stilistika. Rīga : Zvaigzne ABC.
6. Šalme, A. (2017). Stilistika. I. Jansone, A. Vulāne (red.). Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: <http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/AB900B76-9BFA-6CCB-9FD4-C5A3C2F89108>
7. Šalme, A. (2017). Tekstveide. I. Jansone, A. Vulāne (red.). Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: <http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/FCFA8C01-97C8-1165-746B-37CD7D65287C>

Papildus informācijas avoti

1. Berelis, G. (2001). Neēd šo ābolu. Tas ir mākslas darbs: postmodernisms un latviešu literatūra. Rīga: Atēna.
2. Eipurs, A. (2008). Minimās jeb vienā istabā ar Antonu Vēberu. Rīga: Dienas Grāmata.
3. Eipurs, A. (2013). Minimās jeb zemestrīce zābakā. Rīga: Dienas Grāmata.
4. Eipurs, A. (2016). Parādības. Rīga: Neptuns.
5. Goldberga, N. (2004). Rakstīt par būtisko. Tulk. Sandra Volšteine. Rīga: Jumava.
6. Frejs, Dž. N. (2009). Kā uzrakstīt sasodīti labu romānu. Tulk. V. Tomaševiča. Rīga: Zvaigzne ABC.
7. Fāters, H. (2010). Ievads valodniecībā. Tulk. I. Balode. Rīga: Zinātne, 265.–277. lpp.
8. Kalve, A. (2010). Metafora diskursā: kohēzija un koherence. Grām.: Vārds un tā pētīšanas aspekti: rakstu krājums, 14 (2). Liepāja: LiePA, 113.–119. lpp.
9. Kursīte, J. (2003). Dzejas vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC.
10. Lagzdīna, S. (2017). Vai tikai mūzikā ir polifonija: valodu izglītības plānošana glokalizācijas procesa kontekstā. Grām.: V. Ļubkina, S. Ušča (red.). Izglītības reforma vispārīgglītojošajā skolā: izglītības satura pētījumi un ieviešanas problēmas. Rēzekne: Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, 40.–53. lpp.
11. Laiveniece, D. (2015). Zinātniskās rakstīšanas skola. 2. izd. Liepāja: LiePA.
12. Latvijas suvenīri (2018). Austrumlatvijas literārās akadēmijas tekstu krājums. Sast. M. Burima. Rīga: SIA „Apgāds Mansards”, 46 lpp. Pieejams: <https://du.lv/wp-content/uploads/2019/01/Latvijas-suven%C4%ABri.pdf>
13. Lauze, L. (2004). Ikdienas saziņa: vienkāršs teikums latviešu sarunvalodā. Liepāja: LiePA.
14. Liepa, D. (2011). Latvijas preses valoda. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
15. McCann, C. (2017). Letters to a Young Writer. New York: Random House.
16. Sarunas. Dzejas kopkrājums. (2013). Austrumlatvijas literārā akadēmija. Rīga: SIA Apgāds Mansards, 40 lpp. Pieejams: https://du.lv/wp-content/uploads/2016/02/Austrumlatvija_02.pdf
17. Rainis un Aspazija 21. gadsimta (2014). Austrumlatvijas literātu balsis. Dzejas kopkrājums. [Priekšvārds M. Burima]. Rīga: SIA “Apgāds Mansards”, 48 lpp.
18. Rožkalne, A. (1999). Poētiskā anatomija. Fantāzija par neizzināmo Gundegas Repšes prozā. Rīga.
19. Šalme, A. (2018). Stila brīvība. Tagad: zinātniski metodisks izdevums. Latviešu valodas aģentūra, 1(11), 63.–72. lpp.
20. Valdmanis, J. (1985). Teksta gramatika un teksta stilistika. Grām.: Baltu valodas senāk un tagad. Rīga: Zinātne, 223.–227. lpp.
21. Weiland K.M. (2013). Structuring Your Novel: Essential Keys for Writing an Outstanding Story. Penforasword.

Periodika un citi informācijas avoti

1. Žurnāls “Karogs”.
2. Žurnāls “Latvju Teksti”.
3. Žurnāls “Satori”.
4. Žurnāls “Konteksts”.
5. Latviešu rakstnieku klausāmgrāmatas.
6. TV raidījums “Literatūra”.
7. Šlāpins, I. (2012). Māksla turpināt rakstīt. Pieejams: <https://www.satori.lv/article/maksa-turpinat-rakstit>

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Semiotikas pamati skolotājiem
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	KomZ3006
<i>Zinātnes nozare</i>	Komunikācijas zinātne
<i>Kursa līmenis</i>	3
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	16
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.philol., profesore Elīna Vasiljeva (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
<i>Kursa docētājs(-i)</i>	
Dr.philol., profesore Elīna Vasiljeva	

Priekšzināšanas
Nav nepieciešamas
Studiju kursa anotācija
Studiju kursā tiek veidota izpratne par semiotiku kā zinātnes nozari un semiotikas analīzes principiem. Kursa struktūrā tiek izdalītā teorētiski praktiskā daļa, kura orientēta uz semiotikas metodoloģijas apguvi, un pedagoģiski praktiskā daļa, kura ir orientēta uz semiotikas integrāciju mācību procesā. Kursa tēmas paredz gan daiļdarbu tekstu uztveres un analīzes principu apgūšanu, gan starpdisciplināro aspektu aktualizēšanu, kas ļauj apzināt literatūras īpašības valodu jomā un kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā jomā. Patstāvīgais darbs attīsta prasmi pielietot semiotiku stundās, konkrēto tēmu apgūšanā un sadarbības procesa veicināšanā.   STUDIJU KURSA MĒRĶIS: iepazīstināt studējošos ar semiotiku kā zinātnes nozari un metodiskajiem paņēmieniem literatūras stundās.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Apzināt semiotikas jēdzienu, teorijas un pētniecības principus. 2. Attīstīt prasmi atpazīt dažāda veida zīmes un to kodus. 3. Attīstīt prasmi analizēt un salīdzināt kultūras zīmes literārajos darbos un citu mākslas veidu tekstos. 4. Apgūt kompetenci izmantot zīmju līdzekļus pedagoģiskās komunikācijas procesā un metodiskajos paņēmienos.
Studiju kursa kalendārais plāns
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.   1. Semiotika kā zinātnes nozare. L2, Pd6 2. Semiotiskās sistēmas. L2, Pd6 3. Kultūras kodi un interpretācija. L2, S2, Pd8 4. Mākslu semiotika. L2, S2, Pd6 5. Literatūras semiotika. L2, S2, Pd4 6. Zīmes reālajā pasaulē un mākslā. L2, S2, Pd6 7. Zīmju informācija un pedagoģiskā komunikācija. L2, S2, Pd4 8. Semiotikas tehnoloģijas un teksta uztveres principi. L2, S2, Pd4 9. Semiotika un lasītāja darbība. S2, Pd4 10. Zīmju līdzekļi un metodiskie paņēmieni. S2
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Pārzina semiotikas teoriju pamatnostādnes. 2. Pārvalda semiotikas terminoloģiju, zīmju jēdzienus un klasifikāciju. 3. Orientējas mūsdienu literatūras semiotikas pētījumos. PRASMES: 4. Patstāvīgi identificē un analizē dažādā veida zīmes. 5. Analizē daiļliteratūru un citus mākslas veidus (vizuālā māksla, kino, teātris, mūzika), izmantojot semiotisko pieeju. 6. Izstrādā uzdevumus literatūras stundām, izmantojot semiotikas tehnoloģijas. KOMPETENCE: 7. Demonstrē zināšanas par zīmju būtību nacionālajā literatūrā. 8. Spēj veidot komunikācijas stratēģijas, balstoties uz semiotikas tehnoloģijām. 9. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālās tendences semiotikā.
Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums
Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Monogrāfijas "Agejevs, V. (2005). Semiotika. Rīga: Jumava" lasīšana. Pd6

2. Mācību grāmatu literatūrā analīze: zīmju sistēma, pastāvīgās un kreatīvas zīmes. Zīmju veidi un skolēnu vecumposmu grupas. Pd6
3. Referāts par tēmu "Kultūras zīmes literārajā darbā" (pēc studējošā izvēles vai no pasniedzēja piedāvātā saraksta). Pd8
4. Literārā teksta interpretācija vizuālajā mākslā, mūzikā, kino/ teātrī. Literārais darbs, kurā ir atrodama interpretācija citos mākslas veidos pēc izvēles. Pd6
5. Daiļdarba nosaukumu semiotika. Vienas klases obligātās literatūras sarakstā izanalizēt nosaukumu semiotiku. Pd4
6. Ķermeņa valoda literatūrā. Referāts "Ķermeņa valoda vienā daiļdarbā" (pēc izvēles). Pd6
7. Viena videosīzeta par skolu: semiotiskās zīmes (emocijas, komunikācija, vizuālais tēls, runa) analīze. Pd6
8. Eseja "Es kā teksta adresāts". Pd3
9. Eseja "Lasītāja tēls mūsdienās". Pd3

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. Regulārs lekciju apmeklējums un aktīvs darbs seminārnodarbībās (pozitīvs vērtējums par semināra jautājumiem): lekciju apmeklēšana – 10%, darbs semināros – 40%.
2. STARPPĀRBAUDĪJUMI (patstāvīgo darbu izpilde) – 40%:
Referātu, radošo darbu un eseju izstrāde – 20%.
Praktisko uzdevumu izstrāde – 20%.
3. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (Projekts "Nacionālās un laikmeta identitātes zīmes izvēlētajā daiļdarbā") – 10%.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums							+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Semiotika kā zinātnes nozare. L2, Pd6

LEKCIJA: Semiotikas priekšmets. Č. Pīrsa teorija. Ievads semiotikas vēsturē. Valoda kā semiotiskā sistēma. Semiotikas sfēras.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Monogrāfijas "Agejevs, V. (2005). Semiotika. Rīga: Jumava" lasīšana.

2. Semiotiskās sistēmas. L2, Pd6

LEKCIJA: Zīmju sistēmu veidi. Zīmju tipoloģija: simboli, ikonas, indeksi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Mācību grāmatu literatūrā analīze: zīmju sistēma, pastāvīgās un kreatīvas zīmes. Zīmju veidi un izglītojamo vecumposmu grupas.

3. Kultūras kodi un interpretācija. L2, S2, Pd8

LEKCIJA: Kultūras kodu veidošanās: identitāte, laikmets, nacionālais modelis. Kodu tipi: sociālais, tekstuālais, interpretatīvais. Kodu interpretācijas principi: vecumposmu, sociālās, nacionālās īpatnības.

SEMINĀRS: Kultūras kodi un kultūras tipi. Kultūras tipu galveno telpisko kodu definīcija. Vadošo telpisko kodu salīdzinājums (augšā-leja, zeme-debesis, mežs, ceļš, pilsēta). Grupas darba veikšana

(katra grupa izvēlas 2-3 kodus un izskatā to transformāciju no Antīkiem laikiem līdz modernisma kultūrai). Daiļdarbu piemēru izmantošana analīzei.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Referāts par tēmu "Kultūras zīmes literārajā darbā" (pēc studējošā izvēles vai no pasniedzēja piedāvātā saraksta).

4. Mākslu semiotika. L2, S2, Pd6

LEKCIJA: Mākslas zīmes un to analīze skolā. Vizuālās mākslas semiotika. Mūzikas semiotika. Teātra semiotika. Kino semiotika.

SEMINĀRS: Literārais darbs vs Ilustrācija. Salīdzināmās analīzes veikšana (kā piemēru var izmantot J. Jaunsudrabiņa "Balto grāmatu"). Vizuālo zīmju tipoloģijas noteikšana. Atbilstīgo verbālo zīmju atrašana. Komparatīvās analīzes veikšana.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Literārā teksta interpretācija vizuālajā mākslā, mūzikā, kino/ teātrī. Literārais darbs, kam ir atrodamā interpretācija citos mākslas veidos pēc izvēles.

5. Literatūras semiotika. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: Semiotikas priekšmets. Č. Pīrsa teorija. Ievads semiotikas vēsturē. Valoda kā semiotiskā sistēma. Semiotikas sfēras.

SEMINĀRS: Teksta (pēc izvēles) semiotiskā analīze. Daiļdarba nosaukums. Kompozīcijas semiotika. Telpas zīmes. Laika zīmes. Cilvēka koncepcija. Personāžu sistēma un autora naratīvs. Izteiksmes līdzekļi.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Daiļdarba nosaukumu semiotika. Vienas klases obligātās literatūras sarakstā izanalizēt nosaukumu semiotiku.

6. Zīmes reālajā pasaulē un mākslā. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: Realitāte – pasaules aina. Mākslinieciskā pasaules aina – valodas pasaules aina. Dzīve – literārie sižeti. Realitātes uztvere folklorā.

SEMINĀRS: Reklāmas teksta analīze. Analīzei tiek izvēlēti verbālās un vizuālās reklāmas teksti. Zīmju sistēma. Adresāta tēls. Ķermeņa valoda. A. Pīzī "Ķermeņa valoda" – galvenās sadaļas (piemēri no komunikatīvām situācijām).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Ķermeņa valoda literatūrā. Referāts "Ķermeņa valoda vienā daiļdarbā" (pēc izvēles).

7. Zīmju informācija un pedagogiskā komunikācija. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: Semiotika un komunikācija. Zīmes sazināšanas procesā. Semiotiskā personības analīze.

SEMINĀRS: Radošais darbs "Skola kā zīmju sistēma".

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Viena videosižeta par skolu: semiotiskās zīmes (emocijas, komunikācija, vizuālais tēls, runa) analīze.

8. Semiotikas tehnoloģijas un teksta uztveres principi. L2, S2, Pd4

LEKCIJA: Teksta nozīme semiotikā. Teksta uztveres līmeņi. Lietišķā teksta un daiļdarba atšķirības.

SEMINĀRS: Teksta uztveres mehānismi atkarība no zīmju sistēmas (verbāli lingvistiskā, loģiski matemātiskā, vizuāli telpiska, audiomuzikālā).

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Eseja "Es kā teksta adresāts".

9. Semiotika un lasītāja darbība. S2, Pd4

SEMINĀRS: Autorefleksija. Netipiskās valodas nozīmes daiļliteratūrā. Grāmatas uztvere.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Eseja "Lasītāja tēls mūsdienās".

10. Zīmju līdzekļi un metodiskie paņēmieni. S2

SEMINĀRS: Uztveres dažādība. Uzdevumu semiotiskie aspekti: diskusija, vizuālā uztvere, loģiski matemātiskā pieeja, audio uzdevums.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Agejevs, V. (2005). Semiotika. Rīga: Jumava.
2. Chandler, D. (2003). Semiotics: The basics. London, New York: Routledge. Pieejams: <https://archive.org/details/semioticsbasics0002chan/page/n7/mode/2up>
3. Rinkeviča, R. (2011). Bērnības semiotika 20. gs. 20.-30. gadu latviešu prozā Eiropas literatūras kontekstā. Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
4. Vasiljeva, E. Semiotika. Mūsdienu literatūras teorijas. Zinātniskā monogrāfija. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts. 151.-175. lpp.

Papildus informācijas avoti

1. Baltu un slāvu literārā antropoloģija (2006). Red. F. Fjodorovs. Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
2. Eiropas kultūra kā sistēma = European culture as a system (2008). Red. F. Fjodorovs. Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds "Saule".
3. Kultūra. Teksts. Zīme (1993). Filosofisku rakstu krājums. Jurijs Lotmans, Boriss Uspenskis u.c. Sast. I.Šuvajevs. Rīga: Elpa.
4. Kūle, M. (2006). Eirodzīve. Formas. Principi. Izjūtas. Rīga: LU Filozofijas un socioloģijas institūts.
5. Mūsdienu literatūras teorijas (2013). Monogrāfija. Sast. I. E. Kalniņa, K. Vērdušs. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts.
<i>Periodika un citi informācijas avoti</i>
1. Journal of Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press. English Today, CUP. 2. English Language and Linguistics, CUP.
2. Semiotics. 2010.-2015.
3. Semiotica. Journal of the International Association for Semiotic Studies. 2010.-2015.
<i>Piezīmes</i>
Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" B daļas studiju kurss pilna laika studijām.
Kurss tiek docēts latviešu valodā.

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES STUDIJU KURSA APRAKSTS

<i>Studiju kursa nosaukums</i>	Valodas korpusi izglītības procesā
<i>Studiju kursa kods (DUIS)</i>	
<i>Zinātnes nozare</i>	Valodniecība (Korpuslingvistika)
<i>Kursa līmenis</i>	3
<i>Kredītpunkti</i>	2
<i>ECTS kredītpunkti</i>	3
<i>Kopējais kontaktstundu skaits</i>	32 (pilna laika studijas)
<i>Lekciju stundu skaits</i>	16
<i>Semināru stundu skaits</i>	16
<i>Praktisko darbu stundu skaits</i>	-
<i>Laboratorijas darbu stundu skaits</i>	-
<i>Studējošā patstāvīgā darba stundu skaits</i>	48
<i>Kursa autors(-i)</i>	
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova (<i>Daugavpils Universitāte</i>)	
Dr.philol., profesore Sanita Lazdiņa (<i>Latvijas Universitāte</i>)	

Kursa docētājs(-i)
Dr.philol., docente Svetlana Polkovņikova
Priekšzināšanas
Mūsdienu literārā latviešu valoda: morfoloģija I, II Mūsdienu literārā latviešu valoda: sintakse I, II Mūsdienu literārā latviešu valoda: leksikoloģija un frazeoloģija Mūsdienu literārā latviešu valoda: pragmatika
Studiju kursa anotācija
STUDIJU KURSA MĒRĶIS: sniegt teorētiskas un praktiskas vadlīnijas par latviešu valodas korpusiem, to tipiem un uzbūves pamatprincipiem, vērienīgiem leksikogrāfijas repozitorijiem un citām valodas tehnoloģijām, lai rosinātu korpusu daudzveidīgu izmantošanu latviešu valodas izpētē, studiju un vēlāk – mācību procesā izglītības iestādē.   STUDIJU KURSA UZDEVUMI: 1. Iepazīstināt ar valodu korpusu izveides, apstrādes, lietojuma un izpētes specifiku Latvijā. 2. Rosināt studējošos veikt latviešu valodas izpēti tās sociālajā un reģionālajā daudzveidībā mutvārdu un rakstu formā dažādu stilu un žanru tekstos, lai attīstītu studējošo prasmi mācīt latviešu valodu skolā, izmantojot dažādus tekstus un mūsdienīgus valodas apguves un izpētes paņēmienus. 3. Veidot interesi par tehnoloģijām un to jēgpilnu izmantošanu savas unizglītojamo latviešu valodas pilnveidei.
Studiju kursa kalendārais plāns
STUDIJU KURSA STRUKTŪRA: lekcijas (L) – 16 st., semināri (S) – 16 st., studējošo patstāvīgais darbs (Pd) – 48 st.   1. Korpuslingvistika. L4, S4, Pd6 2. Latviešu valodas korpusi. L10, S4, Pd14 3. Tehnoloģijas latviešu valodas mācību procesā. L2, S8, Pd28
Studiju rezultāti
ZINĀŠANAS: 1. Raksturo valodu korpusu daudzveidību, tiem kopīgo un atšķirīgo; pārzina tajos piedāvātos lietojumrīkus. 2. Pārzina latviešu valodas korpusus un citas valodas tehnoloģijas, to ētisku izmantošanu. PRASMES: 3. Izvēlās un atrod nepieciešamo valodas korpusu, prot izmantot dažādus lietojumrīkus mērķtiecīgai valodas izpētei vai apguvei. 4. Izmanto izvēlēto korpusu datus pētnieciskiem un pedagoģiskiem mērķiem, izstrādājot korpusos balstītus uzdevumus. 5. Izmantojot latviešu valodas korpusus, raksturo latviešu valodas daudzveidību, norādot uz atšķirībām dažādu stilu un žanru tekstos; piedāvā idejas un praktiskus risinājumus tematu iekļaušanai mācību procesā. KOMPETENCE: 6. Attīsta idejas un piedāvā praktiskus risinājumus dažādu latviešu valodas korpusu izmantošanai latviešu valodas un literatūras stundās pamatizglītības un vidējās izglītības posmā. 7. Veido praktiskus uzdevumus izglītojamajiem, izmantojot daudzveidīgas valodas tehnoloģijas (tostarp valodu korpusus), lai īstenotu latviešu valodas standarta prasības un pilnveidotu izglītojamo digitālo lietpratību.
Studējošo patstāvīgo darbu organizācijas un uzdevumu raksturojums
Studējošo patstāvīgais darbs tiek organizēts individuāli un/vai darba grupās un ietver literatūras avotu analīzi un praktisko uzdevumu veikšanu: 1. Iepazīšanās ar 2-3 latviešu valodas pētījumiem, kuros ir izmantoti latviešu valodas korpusi (ieteicams izmantot bērnu vai jauniešu valodas izpētei veltītus pētījumus).

2. Iepazīšanās ar korpusiem SENIE, Emuāri un LVK2018, ģenerēt idejas par iespējām izmantot tos latviešu valodas izpētē un iekļaušanā mācību procesā.
3. Latviešu valodas bērnu runas korpusu un Saeimas debašu korpusu izpēte, izvēloties savus izpētes aspektus un sagatavojot divas prezentācijas par abiem runas korpusiem.
4. Valodas korpusu, kas ir noderīgi leksikas izpētē un vārdu krājuma paplašināšanai, izpēte, apgūstot latviešu valodu, kā arī salīdzinot to ar citām baltu valodām.
5. Latviešu valodas korpusu, kuri būtu izmantojami latviešu valodas sociālo un reģionālo variantu apzināšanai, latgaliešu rakstu valodas apguvei, kā arī sociolingvistikas un pragmatikas tematu mācīšanai latviešu valodas stundās, izpēte.
6. Iepazīšanās ar izglītojamo domrakstu korpusu (LVK2018) un pētījumiem par viņu valodas kompetenci un problēmām ortogrāfijas, gramatikas un argumentācijas jautājumos vidējās izglītības posmā.

Prasības kredītpunktu iegūšanai

Studiju kursa vērtējums veidojas, summējot studējošo darbu seminārnodarbībās, starppārbaudījumus visa kursa norises laikā, kā arī noslēguma pārbaudījumu. Noslēguma pārbaudījumu studējošie drīkst kārtot tikai tad, ja nokārtoti visi starppārbaudījumi.

1. STARPPĀRBAUDĪJUMI:

Dalība semināros – 40%:

- Korpusos balstīta latviešu valodas izpēte.
- Latviešu valodas korpusu struktūra un iespējas latviešu valodas izpētē un apguvē.
- Latviešu valodas specializēto runas korpusu saturs, struktūra un piedāvātās iespējas latviešu valodas izpētē un apguvē.
- Latviešu valodas korpusi leksikas un leksikogrāfijas pētījumiem un vārdu krājuma paplašināšanai.
- Latviešu valodas korpusi un citas tehnoloģijas gramatikas apguvei un pareizrakstības nostiprināšanai pārbaudei.
- Korpusi valodas reģionālo un sociālo variantu izpētei, sociolingvistikas un pragmatikas jautājumu apguvei.
- Izglītojamo domrakstu korpusi un pētījumi, kas atklāj viņu latviešu valodas apguves problēmas vidējās izglītības posmā.

Darbs praktiskajās nodarbībās – 20%.

2. NOSLĒGUMA PĀRBAUDĪJUMS: Eksāmens (divas uzdevumu kopas pamatzglītības un vidējās izglītības posma izglītojamajiem latviešu valodas un literatūras apguvei, kas izstrādātas, balstoties uz kādu no latviešu valodas korpusiem un citām valodas tehnoloģijām) – 40 %.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un atbilstoši "Nolikumam par studijām Daugavpils Universitātē" (apstiprināts DU Senāta sēdē 03.04.2024., protokols Nr. 5), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetences atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem.

STUDIJU REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Pārbaudījumu veidi	Studiju rezultāti						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+
2.starppārbaudījums	+	+	+	+	+	+	+
Eksāmens	+	+	+	+	+	+	+

Kursa saturs

1. Korpuslingvistika. L4, S4, Pd6

LEKCIJA: Korpuslingvistika kā datorlingvistikas apakšnozare. Valodas korpusi – jēdziena definīcija. Ieskats korpuslingvistikas attīstībā. Pirmie lielākie mašīnlasāmie korpusi. Metadati.

LEKCIJA: Digitalizēto valodas resursu (korpusu un elektronisko vārdnīcu) loma valodniecības pētījumos. Korpusos balstīta valodas izpēte. Valodas korpusu izmantošana; ētika un autortiesības.

SEMINĀRS: Korpusos balstīta latviešu valodas izpēte (ieskats latviešu valodniecības pētījumos).
PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīties ar 2-3 latviešu valodas pētījumiem, kuros ir izmantoti latviešu valodas korpusi (ieteicams izmantot bērnu vai jauniešu valodas izpētei veltītus pētījumus).

2. Latviešu valodas korpusi. L10, S4, Pd14

LEKCIJA: Valodas korpusi, to izvēles mērķi un uzdevumi. Valodas korpusu veidi. Tekstu korpusi. Korpus ar tekstiem vienā valodā (vienvalodas korpus) vai vairākās valodās (divvalodu/ daudzvalodu korpus). Marķēti un nemarķēti teksti.

LEKCIJA: Vispārīgie un specializētie valodas korpusi. Vispārīgie valodas korpusi jeb nacionālo valodu korpusi. Līdzsvarotais mūsdienu latviešu valodas tekstu korpus (LVK2018). Korpusa koncepcija un īss tā raksturojums.

LEKCIJA: Latviešu valodas specializētie korpusi. Latviešu valodas seno tekstu korpus (SENIE). Latviešu valodas emuāru korpus (Emuāri).

SEMINĀRS: Latviešu valodas korpusu (LVK2018, Emuāri un SENIE) struktūra un iespējas latviešu valodas izpētē un apguvē.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīties ar korpusiem SENIE, Emuāri un LVK2018, ģenerēt idejas par iespējām izmantot tos latviešu valodas izpētē un iekļaušanā mācību procesā.

LEKCIJA: Runas korpusi – transkribētas runas ierakstu kopums. Tildes runas tehnoloģijas. Audioierakstu atšifrējums; runas atpazīnējs, kas nodrošina runas pārvēršanu tekstā no iepriekš ierakstīta audiofaila vai nodiktēta teksta. Balss sintēze - ierakstīta teksta izrunāšana balsī.

LEKCIJA: Latviešu valodas runas korpusi. Bērnu runas korpus (LAMBDA), tā izveides konteksts un principi. Saeimas debašu korpus, tā uzbūve, metadati un statistiskās izpētes iespējas.

SEMINĀRS: Latviešu valodas specializēto runas korpusu saturs, struktūra un piedāvātās iespējas latviešu valodas izpētē un apguvē.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Izpētīt latviešu valodas bērnu runas korpusu un Saeimas debašu korpusu, izvēloties savus izpētes aspektus un sagatavojot divas prezentācijas par abiem runas korpusiem.

LEKCIJA: Mūsdienu latgaliešu tekstu korpus (MuLa), tā izveides konteksts, saturs, struktūra un izmantošanas iespējas.

3. Tehnoloģijas latviešu valodas mācību procesā. L2, S8, Pd28

LEKCIJA: Valodu tehnoloģijas: latviešu valodas pareizrakstības pārbaudītājs, gramatikas pārbaudītājs un zilbjdales rīks. Balss tehnoloģijas vājredzīgiem cilvēkiem. Latviešu valoda: vārda analīze, valodas uzzīņas (Tilde, 2018).

SEMINĀRS: Latviešu valodas korpusi leksikas un leksikogrāfijas pētījumiem un vārdu krājuma paplašināšanai latviešu valodā un vārdu salīdzināšanai latviešu, lietuviešu un latgaliešu rakstu valodā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Izpētīt valodas korpusus, kas ir noderīgi leksikas izpētē un vārdu krājuma paplašināšanai, apgūstot latviešu valodu, kā arī salīdzinot to ar citām baltu valodām.

SEMINĀRS: Latviešu valodas korpusi un citas tehnoloģijas gramatikas apguvei un pareizrakstības nostiprināšanai un pārbaudei.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Izpētīt latviešu valodas korpusus un citas valodu tehnoloģijas, kas ir noderīgas gramatikas un pareizrakstības apguvē un nostiprināšanā.

SEMINĀRS: Korpusi valodas reģionālo un sociālo variantu izpētei, sociolingvistikas un pragmatikas jautājumu apguvei.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Pētīt latviešu valodas korpusus, kuri būtu izmantojami latviešu valodas sociālo un reģionālo variantu izpētei, latgaliešu rakstu valodas apguvei, kā arī sociolingvistikas un pragmatikas tematu mācīšanai latviešu valodas stundās.

SEMINĀRS: Izglītojamo domrakstu korpus un pētījumi, kas atklāj viņu latviešu valodas apguves problēmas vidējās izglītības posmā.

PATSTĀVĪGAIS DARBS: Iepazīties ar izglītojamo domrakstu korpusu (LVK2018) un pētījumiem par viņu valodas kompetenci un problēmām ortogrāfijas, gramatikas un argumentācijas jautājumos vidējās izglītības posmā.

Obligāti izmantojamie informācijas avoti

1. Auziņa, I., Levāne-Petrova, K., Nešpore-Bērzkalne, G., & Saulīte, B. (2018). LVK2018: meklēšana korpusā. Pieejams: http://www.clarin.lv/attachments/LVK2018_meklesana.pdf
2. Jansone, I., & Vulāne, A. (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Korpuslingvistika. Pieejams: <http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/7FBE396F-3ECF-6431-A65E-C5A320EC9690>

3. Levāne-Petrova, K. (2018). Līdzsvarotais mūsdienu latviešu valodas tekstu korpuss. Pieejams: http://www.clarin.lv/attachments/LVK_2018.pdf
4. Skadiņa, I., & Vasiljevs, A. (2013). Valodas tehnoloģijas. Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 453.–475. lpp.

Papildus informācijas avoti

1. Andronova, E., & Andronovs, A. (2011). Latviešu valodas korpuss un tā izmantošana. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Populārzinātnisku rakstu krājums, Nr. 6. Atb. red. O. Bušs. Rīga: LVA, 41.–57. lpp. Pieejams: https://www.valodaskonsultācijas.lv/uploads/suggested_sources/6/pdf/valodas_prakse_Nr6.pdf
2. Latviešu valoda digitālajā vidē: datorlingvistika (2012). Informatīvi izglītojoša semināru cikla materiāli. Rakstu krājums. Rīga: LVA, 186 lpp. Pieejams: http://www.valoda.lv/Petijumi/Valodas_situācijas_izpēte/mid_510
3. Levāne-Petrova, K. (2011). Morfoloģiski marķēta valodas korpusa izmantošana valodas izpētē. Vārds un tā pētīšanas aspekti. Rakstu krājums, Nr. 15 (I). Liepāja: LiePA, 187.–193. lpp.
4. Reppen, R. (2010). Using Corpora in the Language Classroom. Cambridge University Press.
5. Santana, J. (ed.) (2007). Corpora in the Foreign Language Classroom: Selected Papers from the Sixth International Conference on Teaching and Language Corpora (TaLC 6). University of Granada, Spain, 4-7 July, 2004.
6. Auziņa, I. (2004). Runas datu transkribēšana un marķēšana. Praktiska semināra prezentācija. http://www.clarin.lv/materiali/Runas_seminars_2/SEMINARS_runas%20datu%20transkrib.pdf

Periodika un citi informācijas avoti

1. Latviešu valodas emuāru korpuss. <http://www.korpuss.lv/id/Emuāri>
2. Latviešu valodas seno tekstu korpuss. <https://senie.korpuss.lv>
3. Latvijas Republikas 5.–12. Saeimas sēžu stenogrammu korpuss. <http://www.korpuss.lv/id/Saeima>
4. Līdzsvarotais mūsdienu latviešu valodas tekstu korpuss. www.korpuss.lv
5. Morfoloģiski marķēts longitudināls bērnu runas korpuss. <https://runa.lamba.lv>
6. Semantiskā tīmekļa projekts "SemTi-Kamols". www.semti-kamols.lv

Piezīmes

Pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas “Skolotājs” B daļas studiju kurss pilna laika studijām.

Kurss tiek docēts latviešu valodā.